
POVEȘTI • POVESTIRI
ION CREANGĂ

ION CREANGĂ

POVEȘTI ȘI POVESTIRI

Prefață la poveștile mele

Iubite cetitoriu,
Multe prostii ăi fi citit, de când ești.
Cetește, rogu-te, și ceste și, unde-i vedè că nu-ți vin la socoteală, iè pana în mână și dă și tu altceva mai bun la ivală, căci eu atâta m-am priceput și atâta am făcut.

Autoriul

Soacra cu trei nurori

Era odată o babă, care avea trei feciori înalți ca niște brazi și tari de virtute, dar slabi de minte.

O răzeșie destul de mare, casa bătrânească cu toată pojijia ei, o vie cu livadă frumoasă, vite și multe păsări alcătuiau gospodăria babei. Pe lângă acestea mai avea strânse și părăluțe albe pentru zile negre; căci lega paraua cu zece noduri și tremura după ban.

Pentru a nu răzleți feciorii de pe lângă sine, mai dură încă două case alăture, una la dreapta și alta de-a stânga celei bătrânești. Dar tot atunci luă hotărâre nestrămutată a ținea feciorii și viitoarele nurori pe lângă sine — în casa bătrânească — și a nu orândui nimic pentru împărțeală până aproape de moartea sa. Așa făcu; și-i râdea inima babei de bucurie când gândea numai cât de fericită are să fie, ajutată de feciori și mângâiată de viitoarele nurori. Ba de multe ori zicea în sine: "Voi privighea nurorile, le-oi pune la lucru, le-oi struni și nu le-oi lăsa nici pas a ieși din casă, în lipsa feciorilor mei. Soacră-mea — fie-i țărna ușoară! — așa a făcut cu mine. Și bărbatu-meu — Dumnezeu să mi-l ierte! — nu s-a putut plânge că l-am înșelat sau i-am risipit casa; ... deși câteodată erau bănuiele... și mă probozea... dar acum s-au trecut toate!"

Tustrei feciorii babei umblau în cărăușie și câștigau mulți bani. Celui mai mare îi venea vremea de însurat, și baba, simțind asta, umbla valvârtej să-i găsească mireasă; și în cincișase sate, abia-abia putu nimeri una după placul ei: nu prea tânără, naltă și uscățivă, însă robace și supusă. Feciorul nu ieși din hotărârea maică-sa, nunta se făcu și baba își luă cămașa de soacră, ba încă netăiată la gură, care însemnează că soacra nu trebuie să fie cu gura mare și să tot cârtească de toate cele.

După ce s-a sfârșit nunta, feciorii s-au dus în treaba lor, iar nora rămase cu soacra. Chiar în acea zi, către seară, baba începu să pună la cale viața nurori-sa. Pentru babă, sita nouă nu mai avea loc în cui. "De ce mi-am făcut clește? ca să nu mă ard", zicea ea. Apoi se suie iute în pod și coboară de acolo un știubei cu pene rămase tocmai de la răposata soacră-sa, niște chite de cânepă și vreo două dimerlii de păsat.

— Iată ce am gândit eu, noro, că poți lucra nopțile. Piua-i în căsoaia de alăture, fusele în oboroc sub pat, iar furca după horn. Când te-i sătura de

strujit pene, vei pisa mălai; și când a veni barbatu-tău de la drum, vom face plachie cu costițe de porc, de cele afumate, din pod, și, Doamne, bine vom mânca! Acum deodată, până te-i mai odihni, ia furca în brâu, și până mâine dimineață să gătești fuioarele aceste de tors, penele de strujit și mălaiul de pisat. Eu mă las puțin, că mi-a trecut ciolan peste ciolan cu nunta voastră. Dar tu să știi că eu dorm iepurește; și pe lângă iști doi ochi, mai am unul la ceafă, care șede purure deschis și cu care văd, și noaptea și ziua, tot ce se face prin casă. Ai înțeles ce ți-am spus?

— Da, mămucă. Numai ceva de mâncare...

— De mâncare? O ceapă, un usturoi ș-o bucată de mămăligă rece din poliță sunt destul pentru o nevastă tânără ca tine... Lapte, brânză, unt și ouă de-am putea sclipui să ducem în târg ca să facem ceva parale; căci casa s-a mai îngreuiat cu un mâncău și eu nu vreau să-mi pierd comândul.

Apoi, când înseră, baba se culcă în pat, cu fața la perete, ca să n-o supere lumina de la opaiț, mai dând a înțelege nurori-sa că are s-o privigheze; dar somnul o cuprinse îndată, și habar n-avea de ce face noră-sa. Pe când soacra horăia, dormind dusă, blajina noră migăia prin casă; acuși la strujit pene, acuși îmbăla tortul, acuși pisa mălaiul și-l vântura de buc. Și dacă Enachi se punea pe gene-i, ea îndată lua apă rece și-și spăla fața, ca nu cumva s-o vadă neadormita soacră și să-i bănuiască. Așa se munci biata noră până după miezul nopții; dar, despre ziuă, somnul o doborî, și adormi și ea între pene, caiere, fusele cu tort și bucul de mălai. Baba, care se culcase odată cu găinile, se sculă cu noaptea-n cap și începu a trânti ș-a plesni prin casă, încât biata noră, care de-abia ațipise, de voie, de nevoie, trebui să se scoale, să sărute mâna soacrei și să-i arate ce-a lucrat. Încet-încet, nora s-a dat la brazdă, și baba era mulțumită cu alegerea ce-a făcut. Peste câteva zile, cărăușii sosesc, și tânăra nevastă, văzându-și bărbățelul, mai uită din cele necazuri!

Nu trece mult, și baba pune la cale și pe feciorul cel mijlociu, și-și ia un suflet de noră întocmai după chipul și asemănarea celei dintâi, cu deosebire numai că aceasta era mai în vârstă și ceva încrucișată, dar foc de harnică.

După nuntă, feciorii se duc iarăși în cărăușie și nurorile rămân iar cu soacra acasă. După obicei, ea le dă de lucru cu măsură și, cum înserează, se culcă, spunând nurorilor să fie harnice și dându-le de grijă ca nu cumva să adoarmă, că le vede ochiul cel neadormit.

Nora cea mai mare tălmăci apoi celeilalte despre ochiul soacră-sa cel atoatevăzător, și așa, una pe alta se îndemnau la treabă, și lucrul ieșea gârlă

din mâinile lor. Iară soacra huzurea de bine.

Dar binele, câteodată, așteaptă și rău. Nu trece tocmai mult, și vine vremea de însurat și feciorului cel mic. Baba însă voia cu orice chip să aibă o troiță nedespărțită de nurori... de aceea și chitise una de mai înainte. Dar nu-i totdeauna cum se chitește, ce-i şi cum se nimerește. Într-o bună dimineață, feciorul mamei îi și aduce o noră pe cuptor. Baba se scarmănă pe cap, dă la deal, dă la vale, dar n-are ce face, și, de voie, de nevoie, nunta s-a făcut, și pace bună!

După nuntă, bărbații din nou se duc la treaba lor și nurorile rămân iar cu soacra acasă. Baba iarăși le dă de lucru cu măsură și, cum vine seara, se culcă după obicei. Cele două nurori, văzând pe cea mai tânără codindu-se la treabă, îi zic:

— Da' nu te tot codi, că mămuca ne vede.

— Cum? Eu o văd că doarme. Ce fel de treabă e aceasta? Noi să lucrăm, și ea să doarmă?!

— Nu căuta că horăiește, zise cea mijlocie, mămuca are la ceafă un ochi neadormit, cu care vede tot ce facem, ș-apoi tu nu știi cine-i mămuca, n-ai mâncat niciodată moarea ei.

— La ceafă?... vede toate? n-am mâncat moarea ei?... Bine că mi-am adus aminte... Dar ce mâncăm noi, fetelor hăi?

— Ia, răbdări prăjite, dragă cumnățică... Iar dacă ești flămândă, ia și tu o bucată de mămăligă din colțar și cu niște ceapă și mănâncă.

— Ceapă cu mămăligă? d-apoi neam de neamul meu n-a mâncat așa bucate! Da' slănină nu-i în pod? unt nu-i? ouă nu sunt?

— Ba sunt de toate, ziseră cele două, dar sunt ale mămucăi.

— Eu cred că tot ce-i a mămucăi e ș-al nostru și ce-i al nostru e ș-al ei. Fetelor hăi! S-a trecut de șagă. Voi lucrați, că eu mă duc să pregătesc ceva de-a mâncării, știi colè, ceva mai omenește; ș-acuși vă chem și pe voi.

— Doamne, ce vorbă ți-a ieșit din gură! ziseră cele două. Vrei să ne-aprindem paie în cap? să ne zvârlă baba pe drum?

— Las' dacă v-a durea capul! Când v-a întreba pe voi, să dați vina pe mine și să lăsați să vorbesc eu pentru toate.

— Apoi dar... dăă!... fă cum știi; numai să nu ne bagi și pe noi în belea.

— Hai, fetelor, tăceți, gura vă meargă; că nu-i bună pacea, și mi-e dragă gâlceava. Și iese cântând:

Vai, săracul omul prost,

Bun odor la cas-a fost!

Nu trece nici un ceas la mijloc, ș-un cuptor de plăcinte, câțiva pui pârpâliți în frigare și prăjiți în unt, o străchinoaie de brânză cu smântână și mămăliguța erau gata. Apoi iute cheamă și pe celelalte două în bordei, și se pun la masă cu toatele.

— Hai, fetelor, mâncați bine și pe Domnul lăudați, că eu mă reped în cramă s-aduc și un cofăiel de vin, ca să meargă plăcintele aceste mai bine pe gât.

După ce-au mâncat ș-au băut bine, le-au venit a cânta, ca rusului din gura gârliciului:

Soacră, soacră, poamă acră,
De te-ai coace cât te-ai coace,
Dulce tot nu te-i mai face;
De te-ai coace toată toamna,
Ești mai acră decât coarna;
De te-ai coace-un an ș-o vară,
Tot ești acră și amară;
Ieși afară ca o pară;
Intri-n casă ca o coasă;
Șezi în unghi ca un junghi.

Ș-au mâncat, ș-au băut, ș-au cântat până au adormit cu toatele pe loc.

Când se scoală baba în zori de ziuă, ia nurori dacă ai de unde. Iese afară speriată, dă încolo, dă pe dincolo, și când intră în bordei, ce să vadă? bietele nurori jeleau pe soacră-sa... Pene împrăștiate pe jos, fărmături, blide aruncate în toate părțile, cofăielul de vin răsturnat, ticăloșie mare!...

— Da' ce-i acolo? strigă baba înspăimântată. Nurorile atunci sar arse în picioare; și cele mari încep a tremura de frică, cum e varga, și lasă capul în jos de rușine. Iar cea cu pricina răspunde:

— Da' bine, mămucă, nu știi c-au venit tătuca și cu mămuca, și le-am făcut de mâncare, și le-am scos un cofăiel de vin, și de aceea ne-am chefăluit și noi oleacă. Iaca, chiar mai dineoarea s-au dus.

— Și m-au văzut cuscrii cum dormeam?

— D-apoi cum să nu te vază, mămucă?!

— Ș-apoi de ce nu m-ați sculat? Mânca-v-ar ciuma să vă mănânce!

— D-apoi dă, mămucă, fetele aceste au spus că d-ta vezi tot; și de aceea am gândit că ești mânioasă pe tătuca și pe mămuca, de nu te scoli. Și ei erau așa de mâhniți, de mai nu le-a ticnit mâncarea.

— Ei, lasă, ticăloaselor, că vă voi dobzăla eu de acum înainte!

Și de atunci nurorile n-au mai avut zi bună în casă cu baba. Când își aducea ea aminte de puicile cele nadolence și boghete, de vinișorul din cramă, de risipa ce s-a făcut cu munca ei, și c-au văzut-o cuscrii dormind așa lăfăiată, cum era, crăpa de ciudă și rodea în nurori, cum roade cariul în lemn.

Se lehămetiseră până și cele două de gura cea rea a babei; și cea mai tânără găsi acum prilej să-i facă pe obraz și să orânduiască totodată și moștenirea babei prin o diată nemaipomenită până atunci, și iată cum:

— Cumnatelor, zise ea într-o zi, când se aflau singure în vie. Nu putem trăi în casa aceasta de n-om face toate chipurile să scăpăm de hârca de babă.

— Ei, cum?

— Să faceți cum v-oi învăța eu, și habar să n-aveți.

— Ce să facem? întrebă cea mai mare.

— Ia, să dăm busta în casă la babă, și tu s-o iei de cânepa dracului și s-o trăsnești cu capul de peretele cel despre răsărit, cât îi putea; tot așa să faci și tu cu capul babei, de peretele cel despre apus, ș-apoi ce i-oi mai face și eu, veți vedea voi.

— D-apoi când or veni ai noștri?

— Atunci, voi să vă faceți moarte-n păpușoi, să nu spuneți nici laie, nici bălaie. Oi vorbi eu și cu dânșii, și las' dacă va fi ceva!...

Se înduplecară și cele două, intrară cu toatele în casă; luară pe babă de păr ș-o izbiră cu capul de pereți până i-l dogiră. Apoi cea mai tânără, fiind mai șugubață decât cele două, trântește baba în mijlocul casei ș-o frământă cu picioarele, ș-o ghigosește ca pe dânsa; apoi îi scoate limba afară, i-o străpunge cu acul și i-o presură cu sare și cu piper, așa că limba îndată se umflă, și biata soacră nu mai putu zice nici cârc! și, slabă și stâlcită cum era, căzu la pat bolnavă de moarte. Apoi nurorile, după sfătuirea celei cu pricina, așezară baba într-un așternut curat, ca să-și mai aducă aminte de când era mireasă; și după aceasta începură a scoate din lada babei valuri de pânză, a-și da ghiont una alteia și a vorbi despre stârlici, toiag, năsălie, poduri, paraua din mâna mortului, despre găinile ori oaia de dat peste groapă, despre strigoi și câte alte năzdrăvănii înfiorătoare, încât numai aceste erau de ajuns, ba și de întrecut, s-o vâre în groapă pe biata babă.

Iaca fericirea visată de mai înainte cum s-a împlinit!

Pe când se petreceau aceste, iaca s-aud scârțâind niște care: bărbații veneau. Nevestele lor le ies întru întâmpinare și, după sfătuirea celei mai tinere, de la poartă s-aruncă în gâtul bărbaților și încep a-i lua cu vorba și a-i dezmierda care de care mai măgulitor.

— Da' ce face mămuca? întrebară cu toții deodată când dejugau boii.

— Mămuca, le luă cea mai tânără vorba din gură, mămuca nu face bine ce face; are de gând să ne lase sănătate, sărmana.

— Cum? ziseră barbații înspăimântați, scăpând resteiele din mână.

— Cum? Ia, sunt vreo cinci-șase zile de când a fost să ducă vițeii la suhat, și un vânt rău pesemne a dat peste dânsa, sărmana!... ielele i-au luat gura și picioarele.

Fiii se reped atunci cu toții în casă la patul mâne-sa; dar biata babă era umflată cât o butie și nici nu putea blești măcar din gură; simțirea însă nu și-o pierduse de tot. Și, văzându-i, își mișcă puțin mâna și arătă la nora cea mare și la peretele despre răsărit, apoi arătă pe cea mijlocie și peretele despre apus; pe urmă pe cea mai tânără și jos în mijlocul casei; după aceea de-abia putu aduce puțin mâna spre gură și îndată căzu într-un leșin grozav.

Toți plângeau și nu se puteau dumeri despre semnele ce face mama lor. Atunci nora cea tânără zise, prefăcându-se că plânge și ea:

— Da' nu înțelegeți ce vrea mămuca?

— Nu, ziseră ei.

— Biata mămucă lasă cu limbă de moarte: că fratele cel mare să ia locul și casa cea despre răsărit; cel mijlociu, cea despre apus; iară noi, ca mezini ce suntem, să rămânem aici, în casa bătrânească.

— Că bine mai zici tu, nevastă, răspunse bărbatu-său.

Atunci ceilalți, nemaiavând încotro șovăi, diata rămase bună făcută.

Baba muri chiar în acea zi, și nurorile, despletite, o boceau de vuia satul. Apoi, peste două zile, o îngropară cu cinste mare, și toate femeile din sat și de prin meleagurile vecine vorbeau despre soacra cu trei nurori și ziceau: "Ferice de dânsa c-a murit, că știu că are cine-o boci!"

Capra cu trei iezi

Era odată o capră care avea trei iezi. Iedul cel mare și cu cel mijlociu dau prin băț de obraznici ce erau; iară cel mic era harnic și cuminte. Vorba ceea : "Sunt cinci degete la o mână și nu samănă toate unul cu altul".

Într-o zi, capra cheamă iezii de pe-afară și le zice :

– Dragii mamei copilași ! Eu mă duc în pădure ca să mai duc ceva de-a mâncării. Dar voi, încuieți ușa după mine, ascultați unul de altul, și să nu cumva să deschideți până ce nu-ți auzi glasul meu. Când voiu veni eu, am să vă dau de știre, ca să mă cunoașteți, și am să vă spun așa :

Trei iezi cucuieți
Ușa mamei descuieți !
Că mama v-aduce vouă :
Frunze-n buze,
Lapte-n țâțe,
Drob de sare
În spinare,
Mălăieș
În călcăieș
Smoc de flori
Pe subsuori.

Auzit-ați ce-am spus eu ?

– Da, mămucă, ziseră iezii.

– Pot să am nădejde în voi ?

– Să n-ai nici o grijă, mămucă, apucară cu gura înainte cei mai mari. Noi suntem odată băieți, și ce-am vorbit odată vorbit rămâne.

– Dacă-i așa, apoi veniți să vă sărute mama ! Dumnezeu să vă apere de cele rele, și mai rămâneți cu bine!

– Mergi sănătoasă, mămucă, zise cel mic, cu lacrimi în ochi, și Dumnezeu să-ți ajute ca să te întoarne cu bine și să ne-aduci demâncare.

Apoi capra iese și se duce în treaba ei. Iar iezii închid ușa după dânsa și trag zăvorul. Dar vorba veche : "Păreții au urechi și fereștile ochi". Un dușman de lup - ș-apoi știți care ? - chiar cumătrul caprei, care de mult

pândea vreme cu prilej ca să pape iezii, trăgea cu urechea la păretele din dosul casei, când vorbea capra cu dânșii.

"Bun ! zise el în gândul său. Ia, acum mi-e timpul... De i-ar împinge păcatul să-mi deschidă ușa, halal să-mi fie ! Știu că i-aș cărnoși și i-aș jumuli !" Cum zice, și vine la ușă; și cum vine, și începe :

Trei iezi cucuieți
Ușa mamei descuieți !
Că mama v-aduce vouă :
Frunze-n buze,
Lapte-n țâțe,
Drob de sare
În spinare,
Mălăieș
În călcăieș
Smoc de flori
Pe subsuori.

– Hai ! deschideți cu fuga, dragii mamei, cu fuga !

– Ia ! Băieți, zise cel mai mare, săriți și deschideți ușa, că vine mama cu demâncare.

– Săracuțul de mine ! zise cel mic. Să nu cumva să faceți pozna să deschideți, că-i vai de noi ! Asta nu-i mămuca. Eu o cunosc de pe glas; glasul ei nu-i așa de gros și de răgușit, că-i mai subțire și mai frumos !

Lupul, auzind aceste, se duse la un ferar și puse să-i ascute limba și dinții, pentru a-și subția glasul, ș-apoi, întorcându-se, începu iar :

Trei iezi cucuieți
Ușa mamei descuieți !...

– Ei, vedeți, zise iarăși cel mare; dacă mă potrivesc eu vouă ? Nu-i mămuca, nu-i mămuca !

D-apoi cine-i dacă nu-i ea ? Că doar și eu am urechi ! Mă duc să-i deschid.

– Bădică ! bădică ! zise iarăși cel mic. Ascultați-mă și pe mine ! Poate mai de-apoi a veni cineva ș-a zice:

Deschideți ușa,
Că vine mătușa !

ș-atunci voi trebuie numaidecât să deschideți ? D-apoi nu știți că mătușa-i moartă de când lupii albi și s-a făcut oale și ulcioare, sărmana ?

– Apoi, da ! nu spun eu bine ? zise cel mare. Ia, de-atunci e rău în lume, de când a ajuns coada să fie cap... Dacă te-i potrivi tu acestora, îi ține mult și bine pe mămuca afară. Eu, unul, mă duc să deschid.

Atunci mezinul se vâră iute în horn și, sprijinit cu picioarele de prichiciu și cu nasul de funingine, tace ca peștele și tremură ca varga de frică. Dar frica-i din raiu, sărmana ! Asemene cel mijlociu, tuștiu ! iute sub un cherșin; se-nghemuiește acolo cum poate, tace ca pământul și-i tremură carnea pe dânsul de frică : Fuga-i rușinoasă, da-i sănătoasă !

... Însă cel mare se dă după ușă și - să tragă, să nu tragă ? - în sfârșit, trage zăvorul... Când iaca !... ce să vadă ? ș-apoi mai are când vede ?... căci lupului îi scăpărau ochii și-i sfârâia gâtlejul de flămând ce era. Și, nici una, nici două, haț ! pe ied de gât, îi rătează capul pe loc și-l mănâncă așa de iute și cu atâta poftă, de-ți părea că nici pe-o măsea nu are ce pune. Apoi se linge frumușel pe bot și începe a se învârti prin casă cu neastâmpăr, zicând :

– Nu știu, părerea m-a amăgit, ori am auzit mai multe glasuri ? Dar ce Dumnezeu ?! Parc-au intrat în pământ... Unde să fie ? Se ițește el pe colo, se ițește pe dincolo, dar pace bună ! iezii nu-s nicăiri !

– Mă !... că mare minune-i asta !... dar nici acasă n-am de coasă... ia să mai odihnesc oleaca aste bătrânețe !

Apoi se îndoaie de șele cam cu greu, și se pune pe cherșin. și când s-a pus pe cherșin, nu știu cum s-au făcut, că ori cherșinul a crăpat, ori cumătrul a strănutat...

Atunci iedul de sub cherșin, să nu tacă ? - Îl păștea păcatul și-l mânca spinarea, sărăcuțul !

– Să-ți fie de bine, nănașule !

– A !... ghidi ! ghidi ! ghiduși ce ești ! Aici mi-ai fost ? Ia vină-ncoace la nănășelul, să te pupe el ! Apoi ridică cherșinul binișor, înșfăcă iedul de urechi și-l flocăiește și-l jumulește și pe-acela de-i merg petecele !... Vorba ceea : "Că toată paserea pe limba ei piere".

Pe urmă se mai învârte prin casă, doar a mai găsi ceva, dar nu găsește nimic, căci iedul cel cuminte tăcea molcum în horn, cum tace peștele în borș la foc. Dacă vede lupul și vede că nu mai găsește nimic, își pune în gând una : așază cele două capete cu dinții rânjiți în ferești, de ți se părea că râdeau; pe urmă unge toți păreții cu sânge, ca să facă și mai mult în ciuda caprei, ș-apoi iese și-și caută de drum. Cum a ieșit dușmanul din casă, iedul

cel mic se dă iute jos din horn și încuie ușa bine. Apoi începe a se scărmăna de cap și a plânge cu amar după frățiorii săi.

– Drăguții mei frățiori ! De nu s-ar fi înduplecat, lupul nu i-ar fi mâncat ! și biata mamă nu știe de astă mare urgie ce-a venit pe capul ei !

Și bocește el și bocește până îl apucă leșin ! Dar ce era să le facă ? Vina nu era a lui, ce au căutat pe nas le-a dat.

Când jălea el așa, iacă și capra venea cât putea, încărcată cu de-a mâncării și gâfuind. Și cum venea, cât de colo vede cele două capete, cu dinții rânjind, în ferești.

– Dragii mămucuței, dragi ! Cum așteaptă ei cu bucurie și-mi râd înainte când mă văd !

Băieții mamei, băieți,
Frumușei și cucuieți !

Bucuria caprei nu era proastă. Dar când s-apropie bine, ce să vadă ? Un fior rece ca gheața îi trece prin vine, picioarele i se taie, un tremur o cuprinde în tot trupul, și ochii i se păinjinesc. și ce era nu era a bine !... Ea însă tot merge pân' la ușă, cum poate, crezând că părerea o înșală... și cum ajunge, și începe

Trei iezi cucuieți
Ușa mamei descuieți !
Că mama v-aduce vouă :
Frunze-n buze,
Lapte-n țâțe,
Drob de sare
În spinare,
Mălăieș
În călcăieș
Smoc de flori
Pe subsuori.

Atunci iedul mezin - care acum era și cel dintâi și cel de pe urmă - sare iute și-i deschide ușa. Apoi s-aruncă în brațele mâne-sa și cu lacrimi de sânge începe a-i spune :

– Mămucă, mămucă, uite ce am pățit noi ! Mare foc și potop au căzut pe capul nostru !

Capra atunci, holbând ochii lung prin casă, o cuprinde spaima și rămâne încremenită !... Dar mai pe urmă, îmbărbătându-se, și-a mai venit puțin în fire ș-a întrebat :

– Da' ce-a fost aici, copile ?

– Ce să fie, mămucă ? Ia, cum te-ai dus dumneata de-acasă, n-a trecut tocmai mult și iacă cineva s-aude bătând la ușă și spunând :

Trei iezi cucuieți,

Mamei ușa descuieți...

– Și ?...

– Și frate-meu cel mare, nătâng și neastâmpărat cum îl știi, fuga la ușă să deschidă.

– Ș-atunci ?...

– Atunci, eu m-am vârât iute în horn, și frate-meu cel mijlociu în cherșin, iar cel mare, după cum îți spun, se dă cu nepăsare după ușă și trage zăvorul !...

– Ș-atunci ?...

– Atunci, grozăvie mare ! Nănașul nostru și prietenul dumitale, cumătrul lup, se și arată în prag !

– Cine ? Cumătrul meu ? El ? Care s-a jurat pe părul său că nu mi-a spărie copilașii niciodată ?

– Apoi da, mamă ! Cum vezi, i-a umplut de spărieți !

– Ei las', că l-oiu învăța eu ! Dacă mă vede că-s o văduvă sărmană și c-o casă de copii, apoi trebuie să-și bată joc de casa mea ? Și pe voi să vă puie la pastramă ? Nici o faptă fără plată... Ticălosul și mangositul ! Încă se rânjea la mine câteodată și-mi făcea cu măseaua... Apoi doar eu nu-s de-acelea de care crede el : n-am sărit peste garduri niciodată de când sunt. Ei, taci, cumătre, că te-oiu dobzăla eu ! Cu mine ți-ai pus boii în plug ? Apoi, ține minte că ai să-i scoți fără coarne !

– Of, mămucă, of ! Mai bine taci și lasă-l în plata lui Dumnezeu ! Că știi că este o vorbă : "Nici pe dracul să-l vezi, da' nici cruce să-ți faci !"

– Ba nu, dragul mamei ! "Că până la Dumnezeu, sfinții îți ieu sufletul." ș-apoi ține tu minte, copile, ce-ți spun eu : că de i-a mai da lui nasul să mai miroase p-aici, apoi las' !... Numai tu, să nu cumva să te răsufli cuiva, ca să prindă el de veste.

Și de-atunci căuta și ea vreme cu prilej ca să facă pe obraz cumătru-său. Se pune ea și stă în cumpene, cum să dreagă și ce să-i facă ?

"Aha ! ia, acum i-am găsit leacul, zise ea în gândul său. Taci ! că i-oiu face eu cumătrului una de ș-a mușca labele !"

Aproape de casa ei era o groapă adâncă; acolo-i nădejdea caprei.

– La cadă cu dubală, cumătre lup, că nu-i de chip !... Ia, de-acu să-ncepe fapta : Hai la treabă, cumătriță, că lupul ți-a dat de lucru !"

Și așa zicând, pune poalele-n brâu, își suflecă mânicele, ațâță focul și s-apucă de făcut bucate. Face ea sarmale, face plachie, face alivenci, face pască cu smântână și cu ouă și fel de fel de bucate. Apoi umple groapa cu jăratic și cu lemne putregăioase ca să ardă focul mocnit. După asta așază o leașă de nuiele numai întinată și niște frunzări peste dânsa : peste frunzări toarnă țărână și peste țărână așterne o rogojină. Apoi face un scăuieș de ceară anume pentru lup. Pe urmă lasă bucatele la foc să fearbă și se duce prin pădure să caute pe cumătru-său și să-l poftească la praznic. Merge ea cât merge prin codru, până ce dă pe-o prăpastie grozavă și întunecoasă și pe-o tihăraie dă peste lup.

– Bună vreme, cumătro ! Da' ce vânt te-a abătut pe-aici ?

– Bună să-ți fie inima, cumătre, cum ți-i căutătura... apoi da, nu știi dumneata că nevoia te duce pe unde nu ți-i voia ? Ia, nu știu cine-a fost pe la mine pe-acasă în lipsa mea, că știu că mi-a făcut-o bună !

– Ca ce fel, cumătriță dragă ?

– Ia, a găsit iezii singurei, i-a ucis și i-a crâmpoțit, de le-am plâns de milă ! Numai văduvă să nu mai fie cineva !

– Da' nu mai spune, cumătră !

– Apoi de-acum, ori să spun, ori să nu mai spun, că totuna mi-e. Ei, mititeii, s-au dus către Domnul, și datoria ne face să le căutam de suflet. De aceea am făcut și eu un praznic, după puterea mea, și am găsit de cuviință să te poftesc și pe d-ta, cumătre; ca să mă mai mângâi...

– Bucuros, dragă cumătră, dar mai bucuros eram când m-ai fi chemat la nuntă.

– Te cred, cumătre, d-apoi, da, nu-i cum vrem noi, ci-i cum vre Cel-de-sus.

Apoi capra pornește înainte plângând, și lupul după dânsa, prefăcându-se că plânge.

– Doamne, cumătre, Doamne ! zise capra suspinând. De ce ți-e mai drag în lume, de-aceea n-ai parte...

– Apoi da, cumătră, când ar ști omul ce-ar păți, dinainte s-ar păzi. Nu-ți mai face și dumneata atâta inimă rea, că odată avem să mergem cu toții

acolo.

– Așa este, cumătre, nu-i vorba. Dar sărmanii găgălici, de cruzi s-au mai dus !

– Apoi da, cumătră; se vede că și lui Dumnezeu îi plac tot puișori de cei mai tineri.

– Apoi, dacă i-ar fi luat Dumnezeu, ce ți-ar fi ? D-apoi așa ?

– Doamne, cumătră, Doamne ! Oiu face și eu ca prostul... Oare nu cumva nenea Martin a dat pe la dumneata pe acasă ? Că mi-aduc aminte ca acu că l-am întâlnit odată prin zmeuriș; și mi-a spus că dacă-i vrea dumneata să-i dai un băiet, să-l învețe cojocăria.

Și din vorbă-n vorbă, din una-n alta, ajung pân-acasă la cumătră !

– Ia poftim, cumătre, zise ea luând scăuieșul și punându-l deasupra groapei cu pricina, șezi cole și să ospătezi oleacă din ceea ce ne-a dat Dumnezeu !

Răstoarnă apoi sarmalele în strachină și i le pune dinainte.

Atunci lupul nostru începe a mânca hâlpav; și gogâlț, gogâlț, gogâlț, îi mergeau sarmalele întregi pe gât.

– Dumnezeu să ierte pe cei răposați, cumătră, că bune sarmale ai mai făcut !

– Și cum ospăta el, buf ! cade fără sine în groapa cu jăratic, căci scăuieșul de ceară s-a topit, și leașa de pe groapă nu era bine sprijinită : nici mai bine, nici mai rău, ca pentru cumătru.

– Ei, ei ! Acum scoate, lupe, ce-ai mâncat ! Cu capra ți-ai pus în când ? Capra ți-a venit de hac !

– Văleu, cumătră, tălpele mele ! Mă rog, scoate-mă că-mi arde inima-n mine !

– Ba nu, cumătre; c-așa mi-a ars și mie inima după iezișorii mei ! Lui Dumnezeu îi plac pui de cei mai tineri; mie însă-mi plac și de iști mai bătrâni, numai să fie bine fripți; știi, cole, să treacă focul printr-înșii.

– Cumătră, mă pârlesc, ard de tot, mor, nu mă lăsa !

– Arzi, cumătre, mori, că nici viu nu ești bun ! De-abie i-a mai trece băietului istuia de spărieț, că mult păr îmi trebuia de la tine ca să-l afum. Ți-aduci aminte, dihanie răutăcioasă și spurcată, când mi te-ai jurat pe părul tău ? și bine mi-ai mâncat iezișorii !

– Mă ustură inima-n mine, cumătră ! mă rog, scoate-mă, și nu-ți mai face atâta osândă cu mine !

– Moarte pentru moarte, cumătre, arsură pentru arsură, că bine-o mai plesniși dînioare cu cuvinte din scriptură !

După aceasta, capra și cu iedul au luat o căpiță de fân ș-au aruncat-o peste dânsul, în groapă, ca să se mai potolească focul. Apoi, la urma urmelor, năpădiră asupra lui și-i mai trântiră în cap cu bolovani și cu ce-au apucat, până-l omorâră de tot. Și așa s-a păgubit sărmana capră și de cei doi iezi, da' și de cumătru-său lupul păgubașă a rămas, și păgubașă să fie.

Și auzind caprele din vecinătate de una ca aceasta, tare le-au mai părut bine ! Și s-au adunat cu toatele la priveghiu și unde nu s-au așternut pe mâncate și pe băute, veselindu-se împreună...

Și eram și eu acolo de față, și-ndată după aceea am încălecat iute pe-o șea, ș-am venit de v-am spus povestea așa, ș-am mai încălecat pe-o roată și v-am spus jitia toată; și unde n-am mai încălecat pe-o capșună și v-am spus, oameni buni, o mare și gogonată minciună !

Punguța cu doi bani

Era odată o babă și un moșneag. Baba avea o găină, și moșneagul un cucoș; găina babei se oua de câte două ori pe fiecare zi și baba mânca o mulțime de ouă; iar moșneagului nu-i da nici unul. Moșneagul într-o zi perdu răbdarea și zise:

— Măi babă, mănânci ca în târgul lui Cremene. Ia dă-mi și mie niște ouă, ca să-mi prind pofta măcar. — Da' cum nu! zise baba, care era foarte zgârcită. Dacă ai poftă de ouă, bate și tu cucoșul tău, să facă ouă, și-i mânca; că eu așa am bătut găina, și iacătă-o cum se ouă.

Moșneagul, pofticios și hapsin, se ia după gura babei și, de ciudă, prinde iute și degrabă cucoșul și-i dă o bataie bună, zicând:

— Na! ori te ouă, ori du-te de la casa mea; ca să nu mai strici mâncarea degeaba.

Cucoșul, cum scăpă din mânile moșneagului, fugi de-acasă și umbla pe drumuri, bezmetec. Și cum mergea el pe-un drum, numai iată găsește o punguță cu doi bani. Și cum o găsește, o și ia în clonț și se întoarnă cu dânsa înapoi către casa moșneagului. Pe drum se întâlnește c-o trăsură c-un boier și cu niște cucoane. Boierul se uită cu băgare de seamă la cucoș, vede în clonțu-i o punguță și zice vezeteului:

— Măi! ia dă-te jos și vezi ce are cucoșul cela în plisc.

Vezeteul se dă iute jos din capra trăsurei, și c-un feliu de meșteșug, prinde cucoșul și luându-i punguța din clonț o dă boieriului. Boieriul o ia, fără păsare o pune în buzunar și pornește cu trăsura înainte. Cucoșul, supărat de asta, nu se lasă, ci se ia după trăsură, spuind neîncetat:

Cucurigu ! boieri mari, Dați punguța cu doi bani !

Boierul, înciudat, când ajunge în dreptul unei fântâni, zice vezeteului:

— Mă! ia cucoșul ist obraznic și-l dă în fântâna ceea.

Vezeteul se dă iarăși jos din capră, prinde cucoșul și-l azvârle în fântână! Cucoșul, văzând această mare primejdie, ce să facă? Începe-a înghiți la apă; și-nghite, și-nghite, până ce-nghite toată apa din fântână. Apoi zboară de-acolo afară și iarăși se ia în urma trăsurei, zicând:

Cucurigu ! boieri mari, Dați punguța cu doi bani !

Boierul, văzând aceasta, s-a mirat cumplit și a zis:

— Mă! da' al dracului cucoș i-aista! Ei, las' că ți-oiu da eu ție de cheltuială, măi crestatule și pintenatule!

Și cum ajunge acasă, zice unei babe de la bucătărie să ia cucoșul, să-l azvârle într-un cuptor plin cu jăratic și să pună o lespede la gura cuptorului. Baba, cânoasă la inimă, de cuvânt; face cum i-a zis stăpânu-său. Cucoșul, cum vede și astă mare nedreptate, începe a vărsa la apă; și toarnă el toată apa cea din fântână pe jaratic, până ce stinge focul de tot, și se răcorește cuptoriul; ba încă face ș-o apăraie prin casă, de s-au îndrăcit de ciudă hârca de la bucătărie. Apoi dă o bleandă lespezei de la gura cuptiorului, iesă teafăr și de-acolo, fuga la fereastra boierului și începe a trânti cu ciocul în geamuri și a zice:

Cucurigu ! boieri mari, Dați punguța cu doi bani !

— Măi, că mi-am găsit beleaua cu dihania asta de cucoș, zise boieriul cuprins de mierare. Vezeteu! Ia-l de pe capul meu și-l zvârle în cireada boilor ș-a vacilor; poate vreun buhaiu înfuriat i-a veni de hac; l-a lua în coarne, și-om scăpa de supărare.

Vezeteul iarăși ia cucoșul și-l zvârle în cireadă! Atunci, bucuria cucoșului! Să-l fi văzut cum înghițea la buhai, la boi, la vaci și la viței; păn-a înghițit el toată cireada, ș-a făcut un pântece mare, mare cât un munte! Apoi iar vine la fereastră, întinde aripele în dreptul soarelui, de întunecă de tot casa boierului, și iarăși începe!

Cucurigu ! boieri mari, Dați punguța cu doi bani !

Boierul, când mai vede și astă dandanaie, crăpa de ciudă și nu știa ce să mai facă, doar va scăpa de cucoș. Mai stă boierul cât stă pe gânduri, până-i vine iarăși în cap una.

— Am să-l dau în haznaua cu banii; poate va înghiți la galbeni, i-a sta vreunul în gât, s-a îneca și-oiu scăpa de dânsul.

Și, cum zice, umflă cucoșul de-o aripă și-l zvârle în zahnaua cu banii; căci boieriul acela, de mult bănărit ce avea, nu-i mai știa numărul. Atunci cucoșul înghite cu lăcomie toți banii și lasă toate lăzile pustii. Apoi iesă și de-acolo, el știe cum și pe unde, se duce la fereastra boierului și iar începe:

Cucurigu ! boieri mari, Dați punguța cu doi bani !

Acum, după toate cele întâmplate, boierul, văzând că n-are ce-i mai face, i-azvârle punguța. Cucoșul o ia de jos cu bucurie, se duce la treaba lui și lasă pe boier în pace. Atunci toate paserile din ograda boierească, văzând voinicia cucoșului, s-au luat după dânsul, de ți se părea că-i o nuntă, și nu altăceva; iară boierul se uita galiș cum se duceau paserile și zise oftând:

— Ducă-se și cobe și tot, numai bine că am scăpat de belea, că nici lucru curat n-a fost aici!

Cucoșul însă mergea țanțoș, iar paserile după dânsul, și merge el cât merge, până ce ajunge acasă la moșneag, și de pe la poartă începe a cânta: "Cucurigu !!! cucurigu !!!" Moșneagul, cum aude glasul cucoșului, iesă afară cu bucurie; și, când își aruncă ochii spre poartă, ce să vadă? Cucoșul său era ceva de spăriet! elefantul ți se părea purice pe lângă acest cucoș; ș-apoi în urma lui veneau cârduri nenumărate de paseri, care de care mai frumoase, mai cucuiete și mai boghete. Moșneagul, văzând pe cucoșul său așa de mare și de greoiu, și încunjurat de-atâta amar de galițe, i-a deschis poarta. Atunci cucoșul i-a zis:

— Stăpâne, așterne un țol aici în mijlocul ogrăzii.

Moșneagul, iute ca un prâsnel, așterne țolul. Cucoșul atunci se așază pe țol, scutură puternic din aripi și îndată se umple ograda și livada moșneagului, pe lângă paseri, și de cirezi de vite; iară pe țol toarnă o movilă de galbeni, care strălucea la soare de-ți lua ochii! Moșneagul, văzând aceste mari bogății, nu știa ce să facă de bucurie, sărutând mereu cucoșul și dezmerdându-l. Atunci, iaca și baba vine nu știu de unde; și, când a văzut unele ca aceste, numa-i sclipeau răutăcioasei ochii în cap și plesnea de ciudă.

— Moșnege, zise ea rușinată, dă-mi și mie niște galbeni! — Ba pune-ți pofta-n cuiu, măi babă! Când ți-am cerut ouă, știi ce mi-ai răspuns? Bate acum și tu găina, să-ți aducă galbeni; c-așa am bătut eu cucoșul, știi tu din a cui pricină... și iaca ce mi-a adus!

Atunci baba se duce în poiată, găbuiește găina, o apucă de coadă și o ia la bătaie, de-ți venea să-i plângi de milă! Biata găină, cum scapă din mânile babei, fuge pe drumuri. Și cum mergea pe drum, găsește și ea o mărgică ș-o înghite. Apoi răpede se întoarce acasă la babă și începe de pe la poartă: "Cot, cot, cotcodac !" Baba iesă cu bucurie înaintea găinei. Găina sare peste poartă, trece iute pe lângă babă și se pune pe cuibariu; și, după vrun ceas de ședere, sare de pe cuibariu, cotcodocind. Baba atunci se duce cu fuga, să vadă ce i-a făcut găina!... Și, când se uită în cuibariu, ce să vadă? Găina se ouase o mărgică. Baba, când vede că ș-a bătut găina joc de dânsa, o prinde ș-o bate, ș-o bate, păn-o omoară în bătaie! Și așa, baba cea zgârcită și nebună a rămas de tot săracă, lipită pământului. De-acu a mai mânca și răbdări prăjite în loc de ouă; că bine și-a făcut râs de găină și-a ucis-o fără să-i fie vinovată cu nemica, sărmana!

Moșneagul însă era foarte bogat; el și-a făcut case mari și grădini frumoase și trăia foarte bine; pe babă, de milă, a pus-o găinăriță, iară pe cucoș îl purta în toate părțile după dânsul, cu salbă de aur la gât și încălțat cu ciubotele galbene și cu pinteni la călcâie, de ți se părea că-i un irod de cei frumoși, iară nu cucoș de făcut cu borș.

Dănilă Prepeleac

Erau odată într-un sat doi frați, și amândoi erau însurați. Cel mai mare era harnic, grijuliu și chiabur, pentru că unde punea el mâna punea și Dumnezeu mila, dar n-avea copii. Iară cel mai mic era sărac. De multe ori fugea el de noroc și norocul de dânsul, căci era leneș, nechitit la minte și nechibzuit la trebi; ș-apoi mai avea și o mulțime de copii! Nevasta acestui sărac era muncitoare și bună la inimă, iar a celui bogat era pestriță la mațe și foarte zgârcită. Vorba veche: "Tot un bou ș-o belea". Fratele cel sărac — sărac să fie de păcate! — tot avea și el o pereche de boi, dar colè: porumbi la păr, tineri, nalți de trup, țepoși la coarne, amândoi cudalbi, țintați în frunte, ciolănoși și groși, cum sunt mai buni de înjugat la car, de ieșit cu dânșii în lume și de făcut treabă. Dar plug, grapă, teleagă, sanie, car, tânjală, cârceie, coasă, hreapcă, țăpoi, greblă și câte alte lucruri ce trebuiesc omului gospodar nici că se aflau la casa acestui om nesocotit. Și când avea trebuință de asemene lucruri, totdeauna supăra pe alții, iară mai ales pe frate-său, care avea de toate. Nevasta celui bogat de multe ori făcea zile fripte bărbatului, ca să-l poată descotorosi odată de frate-său. Ea zicea adeseori:

— Frate, frate, dar pita-i cu bani, bărbate.

— Apoi, dă, măi nevastă, sângele apă nu se face. Dacă nu l-oi ajuta eu, cine să-l ajute?

Nevasta, nemaiavând încotro, tăcea și înghițea noduri. Toate ca toate, dar carul său era de haimana. Nu treceau douătrei zile la mijloc, și se trezea la ușa ei cu Dănilă, cumnatusău, cerând să-i împrumute carul: ba să-și aducă lemne din pădure, ba făină de la moară, ba căpiți din țarină, ba multe de toate.

— Măi frate, zise într-o zi cel mai mare istuilalt; mi-e lehamite de frăția noastră!... Tu ai boi, de ce nu-ți închipuiești ș-un car? Al meu l-ai hârbuit de tot. Hodorog! încolo, hodorog! pe dincolo, carul se strică. Ș-apoi, știi vorba ceea: "Dă-ți, popă, pintenii și bate iapa cu călcâiele".

— Apoi, dă, frate, zise istalalt, scărpinându-se în cap, ce să fac?

— Ce să faci? Să te-nvăț eu: boii tăi sunt mari și frumoși; ia-i și-i du la iarmaroc, vinde-i și cumpără alții mai mici și mai ieftini, iar cu banii rămași cumpără-ți și un car, și iaca te-ai făcut gospodar.

— Ia, știi că nu m-ai învățat rău? Așa am să fac.

Zicând aceste, se duce la dânsul acasă, își ia boii de-o funie și pornește cu ei spre târg. Dar, cum am spus, omul nostru era un om de aceia căruia-i mânca câinii din traistă, și toate trebile, câte le făcea, le făcea pe dos. Târgul era cam departe, și iarmarocul pe sfârșite. Dar cine poate sta împotriva lui Dănilă Prepeleac? (că așa îi era porecla, pentru că atâta odor avea și el pe lângă casă făcut de mâna lui). El tuflește cușma pe cap, o îndeasă pe urechi și habar n-are: "Nici nu-i pasă de Năstasă; de Nichita, nici atâta".

Mergând el cu Duman și Tălășman ai săi, tot înainte spre iarmaroc, tocmai pe când suia un deal lung și trăgănat, alt om venea dinspre târg cu un car nou, ce și-l cumpărase chiar atunci și pe care îl trăgea cu mâinile singur, la vale cu proptele și la deal cu opintele.

— Stai, prietene, zise ist cu boii, care se tot smunceau din funie, văzând troscotul cel fraged și mândru de pe lângă drum. Stai puțin cu carul, c-am să-ți spun ceva.

— Eu aș sta, dar nu prea vrea el să steie. Dar ce ai să-mi spui?

— Carul dumitale parcă merge singur.

— D-apoi... mai singur, nu-l vezi?

— Prietene, știi una?

— Știu dacă mi-i spune.

— Hai să facem treampa; dă-mi carul, și na-ți boii. Nu vreau să le mai port grija în spate: ba fân, ba ocol, ba să nu-i mănânce lupii, ba de multe de toate... Oi fi eu vrednic să trag un car, mai ales dacă merge singur.

— Șuguiești, măi omule, ori ți-e într-adins?

— Ba nu șuguiesc, zise Dănilă.

— Apoi dar, te văd că ești bun mehenghiu, zise cel cu carul; m-ai găsit într-un chef bun; hai, noroc să dea Dumnezeu! Să-ți aibi parte de car, și eu de boi!

Apoi dă carul, își ia boii, pleacă pe costișă într-o parte spre pădure și se cam mai duce. Istalalt, adică Dănilă, zice în gândul său:

"Taci, că-i cu buche; l-am potcovit bine! De nu cumva s-ar răzgândi; dar parcă nu era țigan, să întoarcă."

Apoi își ia și el carul și pornește tot la vale înapoi spre casă.

— Aho! car nebun, aho! Când te-oi încărca zdravăn cu saci de la moară, ori cu fân din țarină, atunci să mergi așa!

Și cât pe ce, cât pe ce să nu-l ia carul înainte. Dar de la o vreme valea s-a sfârșit și s-a început un deal; când să-l suie la deal, suie-l dacă poți!...

Hârți! încolo, scârți! încolo, carul se da înapoi.

— Na! car mi-a trebuit, car am găsit!

Apoi cu mare greu hartoiește carul într-o parte, îl oprește în loc, se pune pe proțap și se așterne pe gânduri.

— Mă!... asta încă-i una! De-oi fi eu Dănilă Prepeleac, am prăpădit boii; iar de n-oi fi eu acela, apoi am găsit o căruță... Ba e Prepeleac, ba nu-i el... Când iaca un om trecea iute spre târg c-o capră de vânzare.

— Prietene, zise Dănilă, nu mi-i da capra ceea, să-ți dau carul ista?

— Apoi... dă... capra mea nu-i de cele săritoare, și-i bună de lapte.

— Ce mai la deal, la vale! bună, ne-bună, na-ți carul și dă-mi-o!

Cela nu se pune de pricină, dă capra și ia carul. Apoi așteaptă până vin alte care, de-l leagă dinapoia lor, și se duce în treaba lui spre casă, lăsând pe Dănilă gură cască tot pe loc.

— Bun, zise Prepeleac. Ia, pe ist cu capra știu încaltea că bine l-am boit!

Ia apoi și el capra și pornește iar spre târg. Dar capra tot capră; se smuncea în toate părțile, încât îi era acum lehamete de dânsa.

— De-aș ajunge mai degrabă în târg, zise Prepeleac, ca să scap de râia asta.

Și, mergând el mai departe, iaca se întâlnește c-un om ce venea de la târg c-o gâscă în brațe.

— Bun întâlnișul, om bun! zise Dănilă.

— Cu bine să dea Dumnezeu!

— Nu vrei să facem schimb? să-ți dau capra asta și să-mi dai gâsca.

— N-ai nimerit-o, că nu-i gâscă, ci-i gânsac; l-am cumpărat de sământă.

— Da, dă-mi-l, dă-mi-l! că-ți dau și eu o sământă bună.

— De mi-i da ceva adaos, poate să ți-l dau; iară de nu, norocul gâștelor de-acasă; că are să facă un otrocol prin ele, de s-a duce vestea! În sfârșit, dur la deal, dur la vale, unul mai dă, altul mai lasă, și Prepeleac mărită capra! Apoi înșfacă gânsacul și pleacă tot înainte spre târg. Când ajunse în târg, gânsacul, dorit de gâște, țipa cât îl lua gura: "ga, ga, ga, ga!"

"Na! c-am scăpat de dracul și am dat peste tată-său: acesta mă asurzește! Las' că te însor eu și pe tine acuși, măi buclucașule!"

Și, trecând pe lângă un negustor cu pungi de vânzare, dă gânsacul pe-o pungă de cele pe talger și cu băierile lungi, de pus în gât. Ia el punga, o sucește, o învârtește ș-apoi zice:

"Na-ți-o frântă, că ți-am dres-o! Dintr-o pereche de boi de-a mai mare dragul să te uiți la ei am rămas c-o pungă goală.

Măi! măi! măi! măi! Doar știu că nu mi-i acum întâiași dată să merg la drum; dar parcă dracul mi-a luat mințile!"

Mai șede el cât șede de cască gura prin târg, ș-apoi își ia tălpășița spre casă. Și, ajungând în sat, se duce drept la fratesău, ca să-i ducă bucurie.

— Bine v-am găsit, bădiță!

— Bine-ai venit, frate Dănilă! Da' mult ai zăbovit la târg!

— Apoi dă, bădiță; m-am pornit cu graba și m-am întâlnit cu zăbava.

— Ei, ce veste ne mai aduci de pe la târg?

— Ia, nu prea bună! Bieții boișorii mei s-au dus ca pe gura lupului.

— Vro dihanie a dat peste dânșii, ori ți i-a furat cineva?

— Ba! I-am dat eu singur cu mâna mea, bădiță.

Apoi spuse din capăt toată întâmplarea, pe unde-a fost și ce-a pățit; iar la urma urmelor zise:

— Ș-apoi, ce mai atâta vorbă lungă, dintr-o pereche de boi m-am ales c-o pungă; ș-apoi și asta pute a pustiu, bădiță dragă.

— Mă! da, drept să-ți spun, că mare nătărău mai ești!

— Apoi dă!... bădiță! pân-aici, toate-au fost cum au fost, da' de-acum am prins eu minte... Numai ce folos? Când e minte, nu-i ce vinde; când e brânză, nu-i bărbânță. Iaca îți dau dumitale punga asta, că eu n-am ce face cu dânsa. Și te mai rog de toți dumnezeii să-mi împrumuți macar o dată carul cu boii, s-aduc niște lemne din pădure la nevastă și la copii, că n-au scânteie de foc în vatră, sărmanii! ș-apoi, ce-a da Dumnezeu! cred că nu te-oi mai supăra.

— Ptiu! mă! zise frate-său, după ce l-a lăsat să sfârșască. Se vede că Dumnezeu a umplut lumea asta cu ce-a putut. Iaca-ți mai dau o dată carul, dar asta ți-a fi cea de pe urmă.

Lui Dănilă atâta i-a trebuit. Ia acum carul cu boii frăținesău și pornește. Cum ajunge în pădure, chitește un copac care era mai mare și trage carul lângă el; fără să dejuge boii, începe a tăia copacul, ca să cadă în car deodată. Trebi de ale lui Dănilă Prepeleac! Bocănește el cât bocănește, când pârrr! cade copacul peste car de-l sfarmă și peste boi de-i ucide!

"Na! că făcui pacostea și fraține-meu! Ei, ei, acum ce-i de făcut?... Eu cred că ce-i bine, nu-i rău: Dănilă face, Dănilă trebuie să desfacă. Mă duc să văd, n-oi putea smomi pe frate-meu să-mi împrumute și iapa, să fug apoi cu ea în lume, iar copiii și nevasta să-i las în știrea Celui-de-sus."

Așa zicând, pornește și, mergând prin pădure, s-a rătăcit. După multă trudă și buimăceală, în loc să iasă la drum, dă de-un heleșteu și, văzând

niște lișițe pe apă, zvârrr! cu toporul într-însele, cu chip să ucidă vro una s-o ducă peșchin frăținesău... Dar lișițele, nefiind chioare, nici moarte, au zburat; toporul s-a cufundat, și Prepeleac a rămas bătând în buze.

"Mă!... că rău mi-a mai mers astăzi! Ce zi pocită! Se vede că m-a luat cineva din urmă!"

Apoi dă din umeri și pornește; mai merge el cât merge, până ce, cu mare greu, găsește drumul. Apoi o ia la papuc și hai, hai! hai, hai! ajunge în sat, la frate-său, și pe loc cârpește o minciună, care se potrivea ca nuca în perete.

— Frate, mai fă-mi un bine și cu iapa, ca să mân boii de călare: în pădure a plouat grozav, și s-a făcut o mâzgă ș-un ghețuș, de nu te mai poți de fel ținea pe picioare.

— Mă! zise frate-său, se vede că tu ai fost bun de călugărit, iar nu de trăit în lume, să necăjești oamenii și să chinuiești nevasta și copiii! Haiti! lipsești dinaintea mea și du-te unde-a dus surdul roata și mutul iapa, ca să nu mai aud de numele tău!

Iapa! Las' pe Dănilă, că știe el unde-a duce-o: să-și ia iertăciune de la boi și ziua bună de la car. Apoi iese pe ușă, pune mâna pe iapă și pe-o secure, și tunde-o! Când se trezește frate-său, ia iapa dacă ai de unde! Prepeleac era tocmai la heleșteul din pădure, să caute toporul. Aici îi trăsni în cap lui Dănilă că el ar fi bun de călugăr, după vorbele frăține-său.

— Am să durez o mănăstire pe pajiștea asta, de are să se ducă vestea în lume, zise el.

Și deodată se și apucă. Face mai întâi o cruce ș-o înfige în pământ, de înseamnă locul. Apoi se duce prin pădure și începe a chiti copacii trebuitori: ista-i bun de amânare, cela de tălpi, ista de grinzi, cela de tumurugi, cela de costoroabe, ista de toacă; și tot așa dondănind el din gură, iaca se trezește dinaintea lui c-un drac ce ieșise din iaz.

— Ce vrei să faci aici, măi omule?

— Da' nu vezi?

— Stai, mă! nu te-apuca de năzbutii. Iazul, locul și pădurea de pe-aici sunt ale noastre.

— Poate-i zice că și rațele de pe apă sunt ale voastre, și toporul meu din fundul iazului. V-oi învăța eu pe voi să puneți stăpânire pe lucrurile din lume, cornoraților!

Dracul, neavând ce-i face, huștiuliuc! în iaz și dă de știre lui Scaraoschi despre omul lui Dumnezeu, cu năravul dracului. Ce să facă dracii? Se

sfătuiesc între dânșii, și Scaraoschi, căpetenia dracilor, găsește cu cale să trimită pe unul din ei c-un burduf de bivol plin cu bani, să-i dea pusnicului Dănilă, ca să-l poată mătura de-acolo.

— Na-ți, mă, bani! zise dracul trimis; și să te cărăbănești de aici; că, de nu, e rău de tine!

Prepeleac se uită la cruce, se uită la drac și la bani... dă din umeri ș-apoi zice:

— Aveți noroc, spurcaților, că-mi sunt mai dragi banii decât pusnicia, că v-aș arăta eu vouă!

Dracul răspunde:

— Nu te pune în poară, măi omule, cu împăratul iadului; ci mai bine ia-ți bănișorii și caută-ți de nevoi.

Apoi lasă banii și se întoarnă în heleșteu, unde găsește pe Scaraoschi tare mâhnit pentru pierderea unei comori așa de mari, cu care ar fi putut dobândi o mulțime de suflete.

Prepeleac, în acest timp, se chitea cum ar face să vadă banii acasă la dânsul.

— Bun! zise Dănilă. Nici asta nu se ia din drum. Tot mănăstiri să croiești, dacă vrei să te bage dracii în seamă, să-ți vie cu banii de-a gata la picioare și să te facă putred de bogat!

Pe când se îngrijea el cum să ducă banii acasă, iaca un alt drac din iaz i se înfățișază înainte, zicându-i:

— Măi omule! Stăpânu-meu s-a răzgândit; el vrea mai întâi să ne cercăm puterile ș-apoi să iei banii.

"Ia, acu-i acu!" zise Prepeleac în gândul său, oftând. Dar este o vorbă: tot bogatul mintios și tânărul frumos. Dănilă mai prinsese acum la minte.

— Puterile? Ei, cum și în ce fel?

— Iaca cum: dintru-ntâi și dintru-ntâi, care dintre noi amândoi a lua iapa ta în spate și va înconjura iazul de trei ori, fără s-o pună jos și să se răsufle, ai aceluia să fie banii.

Și cum zice, umflă dracul iapa în cârcă și într-o clipă înconjură iazul de trei ori. Prepeleac, văzând atâta putere din partea dracului, nu-i prea veni la socoteală, dar tot își ținu firea și zise:

— Măi Michiduță! doar eu te credeam mai tare decât ești! Așa-i că tu ai luat iapa în spate? Însă eu ți-oi lua-o numai între picioare; și îndată se și azvârle pe iapă și înconjură iazul de trei ori, fără să se răsufle.

Dracul atunci se miră mult de asta și, neavând ce mai zice, iscodi alta.

— Acum să ne întrecem din fugă, zise el.

— Măi Michiduță! da' cu mine ți-ai găsit că poți tu să te întreci din fugă?

— D-apoi cu cine?

— Vină încoace, să-ți arăt eu cu cine!

Apoi merge împreună cu dracul în niște porumbrei, unde vede un iepure dormind, și i-l arată.

— Vezi tu colo pe cineva ghemuit jos și mititel?

— Văd.

— Acela-i copilul meu cel mai mic. Ațіne-te! Și când l-oi trezi din somn, să te iei după el. Și-odată și strigă: u! ta! na! na! na!...

Atunci iepurele sare, și dracul după el. Fug ei cât fug, și de la o vreme dracul pierde urma iepurelui. Până acum toți râdeau de Prepeleac, dar acum a ajuns să râdă și el de dracul. Pe când Dănilă se ținea cu mâna de inimă, râzând de prostia dracului, iaca și acesta se înturna gâfuind.

— Mă! da' sprinten și sprințăroi copil mai ai, drept să-ți spun! Când aproape-aproape să pun mâna pe dânsul, i-am pierdut urma, și să te duci, duluță!

— Seamănă tătâne-său, sireicanul! zise Dănilă. Ei? mai ai poftă să te întreci și cu mine?

— Ba mai pune-ți pofta-n cui!... Mai bine să ne întrecem din trântă.

— Din trântă? Doar de ți-e greu de viață. Mă! tot am auzit din bătrâni că dracii nu-s proști; d-apoi, cum văd eu, tu numai nu dai în gropi, de prost ce ești. Ascultă! Eu am un unchi bătrân de 999 de ani și 52 de săptămâni; și de-l vei putea trânti pe dânsul, atunci să te încerci și cu mine, dar cred că ți-a da pe nas.

Zicând aceste, pornește înainte și face semn dracului cu mâna, să vină după el. În fundul pădurii, sub niște stânci, se afla o bizunie de urși, peste care dăduse Prepeleac, umblând câteodată, ca pusnic ce se găsea, după vlăstari sălbatici și după zmeură. Ajungând ei aproape, Dănilă zise:

— Iaca locașul unchiului meu. Intră înlăuntru; ai să-l găsești dormind în cenușă, cu nasul în tăciuni. De vorbit, nu poate vorbi, că măselele și dinții i-au căzut mai bine de o mie de ani.

Dracul, când n-are ce face, știți ce face... Intră înlăuntru și începe a-și purta codița cea bârligată pe la nasul uncheșului. Atâta i-a trebuit lui moș Ursilă, ș-apoi las' pe dânsul! Deodată sare mânios din bârlog, haț! dracul

subsuoară și-l strânge cu atâta putere, de era să-și dea sufletul, și ochii i-au ieșit afară din cap cât cepele de mari.

— Na! nu cauți, ș-o găsești, zise Dănilă, care privea de departe vălmășagul acesta și se strica de râs. Dar nu știu ce face dracul, că face el ce face, și cu mare greu scapă din labele lui moș Ursilă. Dănilă, cum vede pe drac scăpat, bun teafăr... se face că-l scoate.

— Ia las', măi omule, las'! nu-ți mai face obraz. Dacă ai știut că ai un moș așa de grobian, pentru ce m-ai îndemnat să mă lupt cu el?

— Da' ce? Nu ți-a plăcut? Hai și cu mine!

— Cu tine, și numai cu tine, m-oi întrece din chiuit; și care-a chiui mai tare, acela să ia banii.

— Bun!... zise Dănilă în gând; las' că te-oi chiui eu! Măi Michiduță! Ia chiuie tu întâi, ca să aud cum chiui.

Atunci dracul se crăcește c-un picior la asfințit și cu unul la răsărit, s-apucă zdravăn cu mâinile de torțire cerului, cască o gură cât o șură, și, când chiuie o dată, se cutremură pământul, văile răsună, mările clocotesc și peștii din ele se sperie; dracii ies afară din iaz câtă frunză și iarbă! Și oleacă numai de nu s-a risipit bolta cerului. Dănilă însă ședea călare pe burduful cu bani și, ținându-și firea, zise:

— Mă! da' numai așa de tare poți chiui? Eu mai nu te-am auzit. Mai chiuie o dată!

Dracul chiuie și mai grozav.

— Tot nu te-am auzit. Încă o dată!

Dracul chiuie ș-a treia oară, așa de tare, de credeai că s-a rupt ceva într-însul.

— Acum nu te-am auzit nici atâta... Așa-i c-a venit și rândul meu?

— Mai așa!

— Măi Michiduță! când oi chiui eu, ai să asurzești ș-au să-ți sară creierii din cap. Înțeles-ai tu? Însă eu îți priesc bine, dacă-i vrea să mă asculți.

— În ce fel?

— Ia să-ți leg ochii și urechile c-un ștergar, dacă vrei să mai trăiești.

— Leagă-mi ce știi și cu ce știi, numai să nu mor!

Atunci Dănilă leagă strâns c-un ștergar gros de câlți ochii și urechile dracului, ca la baba-oarba; apoi ia o drughineață groasă de stejar în mână, căci, cât era de pusnic Dănilă, tot mai mult se bizuia pe drughineață decât în sfânta cruce, și pâc! la tâmpla dracului cea dreaptă, una!

— A... leu! destul! Nu mai chiui!

— Ba nu! stai, Sarsailă! tu cum ai chiuit de trei ori? Trosc! și la stânga una!

— Va... leu! destul!

— Ba nu-i destul! și-i mai trage și-n numele tatălui una!

— A...uleo! strigă dracul îngrozitor, și cu ochii legați, cum era, văicărându-se grozav și zvârcolindu-se ca șarpele, se aruncă în iaz, spunând lui Scaraoschi cele întâmplate și că nu-i de șuguit cu vrăjitorul acesta.

Dănilă însă ofta din greu lângă burduful cu bani și se tot frământa cu gândul ce-i de făcut. Când, iaca al treilea drac i se înfățișază înainte, c-un buzdugan strașnic de mare în mână, pe care îl trântește la pământ și zice:

— Măi omule! ia, acum să te văd! Cine-a azvârli buzduganul ista mai tare în sus, ai aceluia să fie banii.

"Na! Dănilă, zice el în gândul său, așă-i c-ai sfeclit-o?"

Dar vorba ceea: "Nevoia învață pe cărăuș".

— Ia zvârle-l tu întâi, măi dracule!

Atunci dracul ia buzduganul de coadă, și când îl zvârle, se suie așa de tare, de nu se mai vede; și abia după trei zile și trei nopți, căzând jos, cu mare strășnicie s-a cufundat în fundul pământului, de s-au zguduit temeliile lumii!

— Ia azvârle-l și tu acum, zise dracul îngâmfat.

— L-oi zvârli eu, nu te îngriji, dar scoate-l mai întâi în fața pământului, cum a fost și la tine.

Dracul ascultă și-l scoate.

— Haiti! mai repede, mai repede, că n-am timp de așteptat...

— Mai îngăduiește puțin, tartarule, că nu te trag copiii de poale! Dracul îngăduie, căci n-are încotro.

Nu trecu mult și ziua se călători. Cerul era limpede, și luceferii sclipitori râdeau la stele, iară luna, scoțând capul de după dealuri, se legăna în văzduh, luminând pământul.

— Da' nu-l mai zvârli, omule?

— Ba am să-l zvârl de-acum; dar îți spun dinainte, să te ștergi pe bot despre dânsul.

— De ce?

— Iaca de ce: vezi tu colo în lună niște pete?

— Le văd.

— Acolo-s frații mei din ceea lume. Și, Doamne, mare nevoie mai au de fier, ca să-și potcovească caii. Uite bine și vezi cum îmi fac semn cu mâna,

să le dau buzduganul ista; ș-odată și pune mâna pe dânsul.

— Stăi, nepriceputule, că buzduganul ista îl avem lăsat moștenire de la strămoșul nostru; și nu-l putem da nici pentru toată lumea; ș-odată-i și smuncește buzduganul din mână, și fuga cu el în iaz, spunând lui Scaraoschi ce era să pățească cu buzduganul.

Atunci Scaraoschi, îngrijit și mânios grozav, chemă înaintea sa pe toată drăcimea și bătu din picior, strigând:

— Acum, în clipă, să se aleagă unul dintre voi care să meargă și să afurisească pe acest proclet și vrăjmaș cumplit.

Pe loc și vine unul înantea sa, tremurând.

— Să trăiți, mârșăvia-voastră! Eu mă duc să îndeplinesc nelegiuita voastră poruncă.

— Mergi! și dacă-i fi meșter și-i izbuti, să știi c-am să te fac mai mare.

Atunci dracul pornește c-o falcă-n cer și cu una-n pământ, și într-o clipă și ajunge la pusnicul Dănilă.

— Măi omule, zise dracul. Tu, cu șmecheriile tale, ai tulburat toată drăcimea; da' acuși am să te vâr și eu în toate grozile morții! Hai să ne blestemăm, și care dintre noi amândoi a fi mai meșter, acela să ia banii!

Ș-odată și-ncepe dracul a boscorodi din gură și a descânta, că nu știu ce face, de-i pocnește lui Dănilă un ochi din cap. Săracul Prepeleac! se vede că i-a fost scris tot el să răsplătească și păcatele iepei frăține-său, ale caprei, ale gânsacului logodit și ale boilor uciși în pădure. Pesemne blestemul gâștelor văduvite l-a ajuns, sărmanul!

Doamne! Multe mai are de pătimit un pusnic adevărat când se depărtează de poftele lumești și se gândește la fapte bune!... Ș-apoi ce este mai gingaș decât ochiul? Dănilă crăpa de durere! dar, oricât îl durea de tare, el tot își ținu inima cu dinții și zise:

— Nu mă sperii tu cu de-alde-aceste, demon spurcat ce ești! Am să te fac să-ți muști mâinile și să mă pomenești în toată viața ta!

— Dă, dă, nu mai dondăi atâta din gură și blestemă și tu acum, să te văd cât ești de meșter.

— Ai să iei burduful cu bani în spate și ai să mergi la casa mea, căci blestemurile părintești nu-s la mine. Înțeles-ai?

Și, cum zice, încalecă și Dănilă pe burduf; iară dracu-i umflă în spate și zboară iute ca gândul taman la casa lui Dănilă Prepeleac.

Copiii și nevasta lui, când au văzut un bivol zburând pe sus, au rupt-o de fugă, înspăimântați. Dănilă, însă, a început a-i striga pe nume; și ei,

cunoscând glasul lui, s-au oprit.

— Dragii tatei, băieți! Ia veniți încoace și aduceți cu voi și blestemurile părintești! ragila și pieptenii de pieptănat câlți!

Băieții încep a curge toți, care dincotro, cu blestemurile părintești în mână. Îi venise acum și lui Dănilă apa la moară.

— Puneți mâna, copii, pe jupânul ista, și începeți a-l blestema cum îți ști voi mai bine, ca să-i placă și dumisale.

Atunci lasă pe copii, că și dracul fuge de dânșii. Au tăbărât cu toții pe dânsul și l-au schingiuit după placul lui Dănilă. Ș-a început dracul a țipa cât îi lua gura; și scăpând cu mare greu de mâinile lor, hârșcâit și stâlcit cum era, a lăsat și bani și tot și s-a dus pe urlați după ceilalți.

Iară Dănilă Prepeleac, nemaifiind supărat de nimene și scăpând deasupra nevoii, a mâncat și a băut și s-a desfătat până la adânci bătrânețe, văzându-și pe fiii fiilor săi împrejurul mesei sale.

Povestea porcului

Cică erau odată o babă și un moșneag: moșneagul de-o sută de ani, și baba de nouăzeci; și amândoi bătrânii aceștia erau albi ca iarna și posomorâți ca vremea cea rea din pricină că nu aveau copii. Și, Doamne! tare mai erau doriți să aibă măcar unul, căci, cât era ziulica și noaptea de mare, ședeau singurei ca cucul și le țiuiau urechile, de urât ce le era. Și apoi, pe lângă toate aceste, nici vreo scofală mare nu era de dânșii: un bordei ca vai de el, niște țoale rupte, așternute pe laițe, și atâta era tot. Ba de la o vreme încoace, urâtul îi mânca și mai tare, căci țipenie de om nu le deschidea ușa; parcă erau bolnavi de ciumă, sărmanii!

În una din zile, baba oftă din greu și zise moșneagului:

— Doamne, moșnege, Doamne! De când suntem noi, încă nu ne-a zis nime tată și mamă! Oare nu-i păcat de Dumnezeu că mai trăim noi pe lumea asta? Căci la casa fără de copii nu cred că mai este vrun Doamne-ajută!

— Apoi dă, măi babă, ce putem noi face înaintea lui Dumnezeu?

— Așa este, moșnege, văd bine; dar, până la una, la alta, știi ce-am gândit eu astă-noapte?

— Știu, măi babă, dacă mi-i spune.

— Ia, mâine dimineață, cum s-a miji de ziuă, să te scoli și să apuci încotro-i vedea cu ochii; și ce ți-a ieși înainte întâi și-ntâi, dar a fi om, da' șarpe, da', în sfârșit, orice altă jivină a fi, pune-o în traistă și o adă acasă; vom crește-o și noi cum vom putea, și acela să fie copilul nostru.

Moșneagul, sătul și el de-atâta singurătate și dorit să aibă copii, se scoală a doua zi dis-dimineață, își ia traista în băț și face cum i-a zis baba... Pornește el și se duce tot înainte pe niște ponoare, până ce dă peste un bulhac. Și numai iaca că vede în bulhac o scroafă cu doisprezece purcei, care ședeau tologiți în glod și se păleau la soare. Scroafa, cum vede pe moșneag că vine asupra ei, îndată începe a grohăi, o rupe de fugă, și purceii după dânsa. Numai unul, care era mai ogârjit, mai răpănos și mai răpciugos, neputând ieși din glod, rămase pe loc.

Moșneagul degrabă îl prinde, îl bagă în traistă, așa plin de glod și de alte podoabe cum era, și pornește cu dânsul spre casă.

— Slavă ție, Doamne! zise moșneagul, că pot să duc babei mele o mângâiere! Mai știu eu? Poate ori Dumnezeu, ori dracul i-a dat în gând ieri

noapte de una ca asta.

Și cum ajunge-acasă, zice:

— Iaca, măi băbușcă, ce odor ți-am adus eu! Numai să-ți trăiască! Un băiat ochios, sprâncenat și frumușel de nu se mai poate. Îți seamănă ție, ruptă bucățică!... Acum pune de lăutoare și grijește-l cum știi tu că se grijesc băieții: că, după cum vezi, îi cam colbăit, mititelul!

— Moșnege, moșnege! zise baba, nu râde, că și aceasta-i făptura lui Dumnezeu; ca și noi... Ba poate... și mai nevinovat, sărmanul!

Apoi, sprintenă ca o copilă, face degrabă leșie, pregătește de scăldătoare și, fiindcă știa bine treaba moșitului, lă purcelul, îl scaldă, îi trage frumușel cu untură din opaiț pe la toate încheieturile, îl strânge de nas și-l sumuță, ca să nu se deoache odorul. Apoi îl piaptănă și-l grijește așa de bine, că peste câteva zile îl scoate din boală; și cu tărâțe, cu cojițe, purcelul începe a se înfiripa și a crește văzând cu ochii, de-ți era mai mare dragul să te uiți la el. Iară baba nu știa ce să mai facă de bucurie că are un băiat așa de chipos, de hazliu, de gras și învelit ca un pepene. Să-i fi zis toată lumea că-i urât și obraznic, ea ținea una și bună, că băiat ca băiatul ei nu mai este altul! Numai de-un lucru era baba cu inima jignită: că nu putea să le zică tată și mamă.

Într-una din zile, moșneagul voiește a merge la târg să mai cumpere câte ceva.

— Moșnege, zise baba, nu uita să aduci și niște roșcove pentru ist băiat, că tare-a fi dorit, mititelul!

— Bine, măi babă. Dar în gândul său: "Da' mânca-l-ar brânca să-l mănânce, surlă, că mult mă mai înăduși cu dânsul. De-am avea pâine și sare pentru noi, da' nu să-l mai îndop și pe dânsul cu bunătăți... Când m-aș potrivi eu babei la toate cele, apoi aș lua câmpii!"

În sfârșit, moșneagul se duce la târg, târguiește el ce are de târguit și, când vine acasă, baba îl întreabă, ca totdeauna:

— Ei, moșnege, ce mai știi de pe la târg?

— Ce să știu, măi babă? Ia, nu prea bune vești: împăratul vrea să-și mărite fata.

— Și asta-i veste rea, moșnege? — D-apoi îngăduiește puțin, măi babă, că nu-i numai atâta, că, de ce-am auzit eu, mi s-a suit părul în vârful capului. Și când ți-oi spune până la sfârșit, cred că ți s-a încrâncena și ție carnea pe tine.

— Da' de ce, moșnege? Vai de mine!

— D-apoi, iaca de ce, măi babă, ascultă: Împăratul a dat de știre, prin crainicii săi, în toată lumea, că oricine s-a afla să-i facă, de la casa aceluia și până la curțile împărătești, un pod de aur pardosit cu pietre scumpe și fel de fel de copaci, pe de-o parte și de alta, și în copaci să cânte tot felul de păsări, care nu se mai află pe lumea asta, aceluia îi dă fata; ba cică-i mai dă și jumătate din împărăția lui. Iară cine s-a bizui să vină ca s-o ceară de nevastă și n-a izbuti să facă podul, așa cum ți-am spus, aceluia pe loc îi și taie capul. Și cică până acum o mulțime de feciori de crai și de împărați, cine mai știe de pe unde au venit, și nici unul din ei n-a făcut nici o ispravă; și împăratul, după cum s-a hotărât, pe toți i-a tăiat, fără cruțare, de le plânge lumea de milă. Apoi, măi babă, ce zici? bune vești sunt aceste? Ba și împăratul cică s-a bolnăvit de supărare!

— Of! moșnege, of! boala împăraților e ca sănătatea noastră! Numai despre feții de împărat, ce mi-ai spus, mi se rupe inima din mine, că mare jale și alean or fi mai ducând mamele lor pentru dânșii! Mai bine că al nostru nu poate vorbi și nu-l duce capul, ca pe alții... la atâtea iznoave.

— Bune-s și acestea, măi babă; da' bună ar fi și aceea când ar avea cineva un fecior care să facă podul și să ia pe fata împăratului, că știu c-ar încăleca pe nevoie și, Doamne! mare slavă ar mai dobândi în lume!

Când vorbeau bătrânii, purcelul ședea în culcuș, într-un cotlon sub vatră, cu râtul în sus și, uitându-se țintă în ochii lor, asculta ce spun ei și numai pufnea din când în când. Și cum sfătuiau bătrânii, ei înde ei, despre acestea, numai iaca se aude sub vatră: "Tată și mamă! eu îl fac". Baba atunci a amețit de bucurie, moșneagul însă, gândind că-i Ucigă-l crucea, s-a speriat și, uimit, se uita prin bordei în toate părțile, să vadă de unde a ieșit acel glas; dar, nevăzând pe nime, și-a mai venit în sine. Însă godacul iar a strigat:

— Tată, nu te înfricoșa, că eu sunt! Ci trezește pe mama și du-te la împăratul de-i spune că eu îi fac podul.

Moșneagul atunci zise îngăimat:

— D'apoi ai să-l poți face, dragul tatei?

— Despre asta n-aibi grijă, tată, că ești cu mine. Numai du-te și vestește împăratului ce-am spus eu!

Baba, atunci, venindu-și în sine, sărută băiatul și-i zise:

— Dragul mamei, drag! Nu-ți pune viața în primejdie, și pe noi să ne lași, tocmai acum, străini, cu inima arsă și fără nici un sprijin!

— Nu te îngriji, mămucă, defel; că trăind și nemurind ai să vezi cine sunt eu.

Atunci moșneagul, nemaiavând ce zice, își piaptănă barba frumos, ia toiagul bătrâneților în mână, apoi iese din casă și pornește spre împărăție și, cum ajunge în târg, se duce cu pieptul deschis drept la palatul împăratului. Un străjer, cum vede pe moșneag că stă pe-acolo, îl întreabă:

— Da' ce vrei, moșule!

— Ia, am treabă la împăratul; feciorul meu se prinde că i-a face podul.

Străjerul, știind porunca, nu mai lungește vorba, ci ia moșneagul și-l duce înaintea împăratului. Împăratul, văzând pe moșneag, îl întreabă:

— Ce voiești de la mine, moșule?

— Să trăiți mulți ani cu bine, luminate și preaputernice împărate! Fecioru-meu, auzind că aveți fată de măritat, m-a trimis, din partea lui, ca să aduc la cunoștința măriei-voastre că el, cică, poate să vă facă podul.

— Dacă poate să-l facă, facă-l, moșnege; și atunci fata și jumătate din împărăția mea ale lui să fie. Iară de nu, atunci... poate-i fi auzit ce-au pățit alții, mai de viță decât dânsul?! Dacă te prinzi așa, apoi mergi de-ți adă feciorul încoace. Iară de nu, caută-ți de drum și nu umbla cu gărgăunii în cap.

Moșneagul, auzind aceste chiar din gura împăratului, se pleacă până la pământ; apoi iese și pornește spre casă, ca să-și aducă feciorul. Și, cum ajunge acasă, spune fecioru-său ce a zis împăratul. Purcelul atunci, plin de bucurie, începe a zburda prin bordei, dă un ropot pe sub laițe, mai răstoarnă câteva oale cu râtul și zice:

— Haidem, tătucă, să mă vadă împăratul!

Baba, atunci, începe a se boci și a zice:

— Se vede că eu nu mai am parte în lumea asta de nimica! Până acum m-am chinuit de l-am crescut și l-am scos din toată nevoia, și acum... parcă văd c-am să rămân fără dânsul!

Și, tot bocind ea, o apucă leșin de supărare. Iar moșneagul, de cuvânt; pune cușma pe cap, o îndeasă pe urechi, își ia toiagul în mână, iese din casă și zice:

— Hai cu tata, băiete, s-aducem noră mâne-ta.

Purcelul, atunci, de bucurie, mai dă un ropot pe sub laițe, apoi se ia după moșneag și, cât colè, mergea în urma lui, grohăind și mușluind pe jos, cum e treaba porcului. Abia ajung ei la porțile palatului împărătesc, și străjerii, cum îi văd, încep a se uita unul la altul și a bufni de râs.

— Da' ce-i acesta, moșule? zise unul din ei.

— D'apoi acesta mi-e feciorul, care se prinde c-a face podul împăratului.

— Doamne, moșule, Doamne! multă minte îți mai trebuie! zise un străjer bătrân; se vede că ți-ai urât zilele!

— Apoi dă, ce-i scris omului în frunte-i este pus, și tot de-o moarte are să moară cineva.

— D-ta, moșule, cum vedem noi, cauți pricina ziua-miazamare, cu lumânare, ziseră străjerii.

— D-apoi asta nu vă privește pe d-voastre; ia, mai bine păziți-vă gura și dați de știre împăratului c-am venit noi, răspunse moșneagul.

Străjerii, atunci, se uită lung unul la altul și strâng și ei din umeri, apoi unul din ei vestește împăratului despre venirea noilor pețitori, moșneagul cu purcelul său! Atunci împăratul îl cheamă înaintea sa. Moșneagul, cum intră, se pleacă până la pământ și stă la ușă, smerit. Iară purcelul calcă înainte pe covoare, grohăind, și începe a mușlui prin casă.

Atunci împăratul, văzând așa mare obrăznicie, pe de-o parte i-a venit a râde, iară pe de alta se tulbură grozav și zise:

— Da' bine, moșnege, când ai venit în cela rând, parcă erai în toată mintea; dar acum unde te visezi, de umbli cu porci după tine? Și cine te-a pus la cale să mă iei tocmai pe mine în bătaie de joc?

— Ferească Dumnezeu, înălțate împărate, să cuget eu, om bătrân, la una ca asta! D-apoi, să avem iertare, luminareavoastră, că acesta mi-i flăcăul, despre care v-am spus mai deunăzi că m-a trimis la măria-voastră, dacă vă mai aduceți aminte.

— Și el are să-mi facă podul?

— D-apoi așa nădăjduim în Dumnezeu, că chiar el, măria-ta!

— Hai! ia-ți porcul de-aici și ieși afară! Și dacă până mâine dimineață n-a fi podul gata, moșnege, are să-ți stea capul unde-ți stau tălpile. Înțelesu-m-ai?

— Milostiv este Cel-de-sus, măria-voastră! Iară dacă s-a întâmpla, — să nu bănuiți, puternice împărate! — după dorința luminării-voastre, apoi atunci să ne trimiteți copila acasă.

Și zicând aceste, se pleacă după obicei, își ia purcelul, iese și pornește spre casă, urmat de câțiva ostași, în paza cărora l-a dat împăratul până a doua zi; ca să vadă ce poate fi una ca asta. Căci multă vorbă, mult râs și mare nedumerire se mai făcuse la palat și în toate părțile despre o astfel de batjocură nemaipomenită.

Și, către seară, ajungând moșneagul și cu purcelul acasă, pe babă o apucă un tremur, de spaimă, și începe a se văicăra și a zice:

— Vai de mine, moșnege! da' ce foc mi-ai adus la casă? Mie ostași îmi trebuiesc?

— Încă mai ai gură să întrebi?! acestea-s faptele tale; m-am luat după capul tău cel sec și m-am dus pe coclauri să-ți aduc copii de suflet. Și acum, iaca în ce chichion am intrat! Că n-am adus eu ostașii, ci ei m-au adus pe mine. Și capului meu se vede că până mâine dimineață i-a fost scris să mai steie unde stă!

Purcelul însă umbla mușluind prin casă după mâncare și nici grijă n-avea despre încurcala ce făcuse. Moșnegii s-au ciondănit cât s-au mai ciondănit și, cât erau ei de îngrijiți, despre ziuă au adormit. Iară purcelul atunci s-a suit binișor pe laiță, a spart o fereastră de bărdăhan și, suflând o dată din nări, s-au făcut că două suluri de foc, de la bordeiul moșneagului, care acum nu mai era bordei, și până la palatul împăratului. Și podul, cu toate cele poruncite, era acum gata. Iară bordeiul moșneagului se prefăcuse într-un palat mult mai strălucitor decât al împăratului! Și, deodată, baba și moșneagul se trezesc îmbrăcați în porfiră împărătească, și toate bunătățile de pe lume erau acum în palaturile lor. Iară purcelul zburda și se tologea numai pe covoare, în toate părțile.

Tot în acea vreme, și la împărăție strașnică zvoană s-a făcut, și însuși împăratul cu sfetnicii săi, văzând această mare minune, grozav s-au speriat, și temându-se împăratul să nu i se întâmple ceva de rău, a făcut sfat și a găsit cu cale să dea fata după feciorul moșneagului și de îndată a și trimis-o. Căci și împăratul, cât era de împărat, le dăduse acum toate pe una, și nici măcar aceea nu era bună: frica!

Nuntă n-a mai făcut, căci cu cine era s-o facă? Fata împăratului, cum a ajuns la casa mirelui, i-au plăcut palaturile și socrii. Iar când a dat cu ochii de mire, pe loc a încremenit, dar mai pe urmă, strângând ea din umeri, a zis în inima sa: "Dacă așa au vrut cu mine părinții și Dumnezeu, apoi așa să rămâie". Și s-a apucat de gospodărie.

Purcelul toată ziua mușluia prin casă, după obiceiul său, iară noaptea, la culcare, lepăda pielea cea de porc și rămânea un fecior de împărat foarte frumos! Și n-a trecut mult, și nevasta lui s-a deprins cu dânsul, de nu-i mai era acum așa de urât ca dintâi.

La vro săptămână, două, tânăra împărăteasă, cuprinsă de dor, s-a dus să-și mai vadă părinții; iară pe bărbat l-a lăsat acasă, căci nu-i da mâna să iasă cu dânsul. Părinții, cum au văzut-o, s-au bucurat cu bucurie mare, și,

întrebând-o despre gospodărie și bărbat, ea a spus tot ce știa. Atunci împăratul a început s-o sfătuiască, zicând:

— Draga tatei! Să nu cumva să te împingă păcatul să-i faci vrun neajuns, ca să nu pățești vreo nenorocire! Căci, după cum văd eu, omul acesta, sau ce-a fi el, are mare putere. Și trebuie să fie ceva neînțeles de mintea noastră, de vreme ce a făcut lucruri peste puterea omenească!

După aceasta au ieșit amândouă împărătesele în grădină ca să se plimbe. Și aici, mama sfătui pe fată cu totul de alt fel:

— Draga mamei, ce fel de viață ai să mai duci tu dacă nu poți ieși în lume cu bărbatul tău? Eu te sfătuiesc așa: să potrivești totdeauna să fie foc zdravăn în sobă și, când a adormi bărbatu-tău, să iei pielea cea de porc și s-o dai în foc, ca să ardă, și atunci ai să te mântui de dânsa!

— Că bine zici, mamă! iaca, mie nu mi-a venit în cap de una ca asta.

Și cum s-a întors împărăteasa cea tânără seara acasă, a și poruncit să-i facă un foc bun în sobă. Și când dormea bărbatusău mai bine, ea a luat pielea cea de porc, de unde o punea el, și a dat-o pe foc! Atunci perii de pe dânsa au început a pârâi și pielea a sfârâi, prefăcându-se în cioric ars și apoi în scrum; și a făcut în casă o duhoare așa de grozavă, încât bărbatul pe loc s-a trezit înspăimântat, a sărit drept în picioare și s-a uitat cu jale în sobă. Și când a văzut această mare nenorocire, a lăcrimat, zicând:

— Alei! femeie nepricepută! Ce-ai făcut? De te-a învățat cineva, rău ți-a priit, iară de-ai făcut-o din capul tău, rău cap ai avut!

Atunci ea deodată s-a văzut încinsă peste mijloc cu un cerc zdravăn de fier. Iară bărbatu-său i-a zis:

— Când voi pune eu mâna mea cea dreaptă pe mijlocul tău, atunci să plesnească cercul acesta, și numai atunci să se nască pruncul din tine, pentru că ai ascultat de sfaturile altora, de ai nenorocit și căzăturile ieste de bătrâni, m-ai nenorocit și pe mine și pe tine deodată! Și dacă vei avea cândva nevoie de mine, atunci să știi că mă cheamă Făt-Frumos și să mă cauți la Mănăstirea-de-Tămâie.

Cum a sfârșit de zis aceste, deodată s-a stârnit un vânt năprasnic, și, venind un vârtej înfricoșat, a ridicat pe ginerele împăratului în sus și s-a făcut nevăzut. Atunci podul cel minunat îndată s-a stricat și s-a mistuit, de nu se știe ce s-a făcut. Iară palatul în care ședeau moșnegii și cu nora, cu toate bogățiile și podoabele din el, s-a schimbat iarăși în sărăcăciosul bordei al moșneagului, de mai înainte. Atunci bătrânii, văzând astă mare

nenorocire și pe nora lor în așa hal, au început a o mustra, cu lacrimi în ochi, și a-i zice cu asprime să se ducă unde știe, că ei n-au cu ce s-o țină.

Ea, văzându-se acum așa de nenorocită și oropsită, ce să facă și încotro s-apuce? Să se ducă la părinți? Se temea de asprimea tată-său și de șugubața defăimare a oamenilor! Să rămână pe loc? Nu avea cele trebuitoare și-i era lehamete de mustrările socrilor. În sfârșit, s-a hotărât a se duce în toată lumea, să-și caute bărbatul. Și hotărându-se astfel, a zis Doamne-ajută! și a pornit încotro a văzut cu ochii. Și a mers ea, a mers tot înainte, prin pustiuri, un an de zile, până a ajuns într-un loc sălbatic și cu totul necunoscut. Și aici, văzând o căsuță tupilată și acoperită cu mușchi, care mărturisea despre vechimea ei, a bătut la poartă. Atunci se aude dinlăuntru un glas de femeie bătrână, zicând:

— Cine-i acolo?

— Eu sunt, un drumeț rătăcit.

— De ești om bun, dă-te aproape de chilioara mea; iară de ești om rău, du-te departe de pe locurile aceste, că am o cățea cu dinții de oțel și, de i-oi da drumul, te face mii de fărâme!

— Om bun, măicuță!

Atunci i se deschide poarta și drumeața intră înlăuntru.

— Da' ce vânt te-a adus și cum ai putut răzbate prin aceste locuri, femeie, hăi? Că pasăre măiastră nu vine pe aici, necum om pământean.

Atunci drumeața a oftat din greu și a zis:

— Ia, păcatele mele m-au adus, măicuță. Caut Mănăstirea-de-Tămâie și nu știu în care parte a lumii se află!

— Se vede că tot mai ai oleacă de noroc de ai nimerit tocmai la mine. Eu sunt sfânta Miercuri, de-i fi auzit de numele meu.

— De nume am auzit, măicuță, dar că te afli în lumea asta, nici prin cap nu mi-a trecut vreodată.

— Vezi? Tot de noroc să se plângă omul!

Apoi sfânta Miercuri a strigat o dată cu glas puternic, și pe loc s-au adunat toate jivinele din împărăția ei; și, întrebându-le despre Mănăstirea-de-Tămâie, au răspuns toate deodată că nici n-au auzit măcar pomenindu-se de numele ei. Sfânta Miercuri, auzind aceste, s-a arătat cu mare părere de rău, dar, neavând nici o putere, a dat drumeței un corn de prescură și un păhăruț de vin, ca să-i fie pentru hrană la drum; și i-a mai dat încă o furcă de aur, care torcea singură, și i-a zis cu binișorul: "Păstreaz-o, că ți-a prinde bine la nevoie". Apoi a îndreptat-o la soră-sa cea mai mare, la sfânta Vineri.

Și drumeața, pornind, a mers iar un an de zile tot prin locuri sălbatice și necunoscute, până ce cu mare greu ajunse la sfânta Vineri. Și aici i s-a întâmplat ca și la sfânta Miercuri: numai că sfânta Vineri i-a mai dat și ea un corn de prescură, un păhăruț de vin și o vârtelniță de aur care depăna singură; și a îndreptat-o și ea cu multă bunătate și blândețe la soră-sa cea mai mare, la sfânta Duminică. Și de aici drumeața, pornind chiar în acea zi, a mers iarăși un an de zile prin niște pustietăți și mai grozave decât cele de până aici. Și fiind însărcinată pe al treilea an, cu mare greutate a putut să ajungă și până la sfânta Duminică. Și sfânta Duminică a primit-o cu aceeași rânduială și tot așa de bine ca și surorile sale. Și făcându-i-se milă de această nenorocită și zdruncinată ființă, a strigat și sfânta Duminică o dată, cât a putut, și îndată s-au adunat toate vietățile: cele din ape, cele de pe uscat și cele zburătoare. Și atunci ea le-a întrebat cu tot dinadinsul dacă știe vreuna din ele în care parte a lumii se află Mănăstirea-de-Tămâie. Și toate au răspuns, ca dintr-o singură gură, că nu li s-a întâmplat să audă măcar vorbindu-se vreodată depre aceasta. Atunci sfânta Duminică a oftat din adâncul inimii, s-a uitat galeș la nenorocita drumeață și i-a zis:

— Se vede că vrun blestem al lui Dumnezeu, sau altăceva, așa trebuie să fie, de nu ai parte de ceea ce cauți, fiica mea! Că aici este capătul unei lumi necunoscute încă și de mine, și oricât ai voi tu și oricare altul să mai meargă înainte de aici, este cu neputință.

Și atunci, numai iaca un ciocârlan șchiop se vede venind, cât ce putea; și, șovâlc, șovâlc, șovâlc! se înfățișază înaintea sfintei Duminici. Atunci ea îl întreabă și pe acesta:

— Tu, ciocârlane, nu cumva știi unde se află Mănăstirea-de-Tămâie?

— Da' cum să nu știu, stăpână? Că doar pe-acolo m-a purtat dorul, de mi-am frânt piciorul.

— Dacă-i așa, apoi acum îndată ia pe această femeie, du-o numaidecât acolo, cum îi ști tu, și povățuiește-o cum a fi mai bine.

Atunci ciocârlanul, oftând, a răspuns cu smerenie:

— Mă supun cu toată inima la slujba măriei-voastre, stăpână, deși este foarte cu anevoie de mers până acolo.

Apoi sfânta Duminică a dat și ea drumeței un corn de prescură și un păhăruț de vin, ca să-i fie pentru hrană până la Mănăstirea-de-Tămâie; și i-a mai dat o tipsie mare de aur și o cloșcă tot de aur, bătută cu pietre scumpe, și cu puii tot de aur, ca să-i prindă bine la nevoie; și apoi a dat-o pe seama ciocârlanului, care îndată a și pornit, șovâlcâind.

Și când ciocârlanul pe jos, când drumeața pe sus, când ea pe jos, când el pe sus. Și când biata drumeață nu mai putea nici pe sus, nici pe jos, atunci îndată ciocârlanul o lua pe aripioarele sale și o ducea. Și tot așa mergând ei încă un an de zile, cu mare greutate și zdruncen, au trecut peste nenumărate țări și mări, și prin codri și pustietăți așa de îngrozitoare, în care fojgăiau balauri, aspide veninoase, vasiliscul cel cu ochi fermecători, vidre câte cu douăzeci și patru de capete și altă mulțime nenumărată de gângănii și jigănii înspăimântătoare, care stăteau cu gurile căscate, numai și numai să-i înghită; despre a cărora lăcomie, viclenie și răutate nu-i cu putință să povestească limba omenească.

Și, în sfârșit, după atâta amar de trudă și primejdii, cu mare ce au izbutit să ajungă la gura unei peșteri. Aici călătoarea s-a suit iarăși pe aripile ciocârlanului, din care abia mai putea fâlfâi, și el și-a dat drumul cu dânsa pe o altă lume, unde era un rai, și nu altăceva!

— Iaca Mănăstirea-de-Tămâie! zise ciocârlanul. Aici se află Făt-Frumos, pe care îl cauți tu de-atât amar de vreme. Nu cumva ți-i cunoscut ceva pe aici?

Atunci ea, deși îi fugeau ochii de atâtea străluciri, se uită mai cu băgare de seamă și îndată cunoaște podul cel minunat din ceea lume și palatul în care trăise ea cu Făt-Frumos așa de puțin, și îndată i se umplură ochii de lacrimi de bucurie.

— Mai stai! și nu te bucura așa degrabă, că încă ești nemernică pe aceste locuri și tot n-ai scăpat de primejdii, zise ciocârlanul.

Îi arată apoi o fântână, unde trebuia să se ducă trei zile de-a rândul; îi spune cu cine are să se întâlnească și ce să vorbească; o povățuiește ce să facă, rând pe rând, cu furca, cu vârtelnița, cu tipsia și cu cloșca cu puii de aur dăruite ei de cele trei surori: sfânta Miercuri, sfânta Vineri și sfânta Duminică.

Apoi, luându-și ziua bună de la călătoarea încredințată lui, iute se întoarnă înapoi, zburând neîncetat de frică să nu-i mai rupă cineva și celălalt picior. Iară nemernica drumeață, lăcrimând, îl petrecea cu ochii în zbor, mergând spre fântâna ce-i arătase el.

Și cum ajunge la fântână, scoate mai întâi furca, de unde o avea strânsă, și apoi se pune jos să se odihnească.

Nu trece mult și, venind o slujnică să ia apă, cum vede o femeie necunoscută și furca cea minunată torcând singură fire de aur, de mii de ori mai subțiri decât părul din cap, fuga la stăpână-sa și-i dă de veste!

Stăpâna acestei slujnice era viespea care înălbise pe dracul, îngrijitoarea de la palatul lui Făt-Frumos, o vrăjitoare strașnică, care închega apa și care știa toate drăcăriile de pe lume. Dar numai un lucru nu știa hârca: gândul omului. Talpaiadului, cum aude despre această minunăție, trimite slujnica degrabă, să-i cheme femeia cea străină la palat și, cum vine, o întreabă:

— Am auzit că ai o furcă de aur care toarce singură. Nu ți-e de vânzare, și cât mi-i cere pe dânsa, femeie, hăi?

— Ia, să mă lași să stau într-o noapte în odaia unde doarme împăratul.

— De ce nu? Dă furca încoace și rămâi aici până la noapte, când s-a înturna împăratul de la vânătoare.

Atunci drumeața dă furca și rămâne. Știrba-baba-cloanța, știind că împăratul are obicei a bea în toată seara o cupă de lapte dulce, i-a pregătit acum una ca să doarmă dus până a doua zi dimineață. Și cum a venit împăratul de la vânătoare și s-a pus în așternut, hârca i-a și trimis laptele; și cum l-a băut împăratul, pe loc a adormit ca mort. Atunci Talpa-iadului a chemat pe necunoscuta drumeață în odaia împăratului, după cum avusese tocmeală, și a lăsat-o acolo, zicându-i încetișor:

— Șezi aici până despre ziuă, ca am să vin atunci tot eu să te iau.

Hârca, nu doar că șoptea și umbla cătinel ca să n-o audă împăratul, ci avea grijă să n-o audă, din odaia de alăturea, un credincios al împăratului, care în toate zilele umbla cu dânsul la vânat.

Și cum s-a depărtat băboiul de acolo, nenorocita drumeață a îngenuncheat lângă patul soțului ei și a început a plânge cu amar și a zice:

— Făt-Frumos! Făt-Frumos! Întinde mâna ta cea dreaptă peste mijlocul meu, ca să plesnească cercul ist afurisit și să nasc pruncul tău!

Și, sărmana, s-a chinuit așa până despre ziuă, dar înzadar, căci împăratul parcă era dus pe ceea lume!

Despre ziuă, Tălpoiul a venit posomorâtă, a scos pe necunoscuta de acolo și i-a zis cu ciudă să iasă din ogradă și să meargă unde știe. Și nenorocita, ieșind cu nepus în masă și necăjită ca vai de ea, s-a dus iarăși la fântână și a scos acum vârtelnița. Și venind iarăși slujnica la apă și văzând și această mare minune, fuga la stăpână-sa și-i spune că femeia ceea de ieri are acum o vârtelniță de aur, care deapănă singură și care-i mult mai minunată decât furca ce i-a dat. Atunci pohoața de babă o cheamă iarăși la dânsa prin slujnică, pune mâna și pe vârtelniță, tot cu același vicleșug, și a doua zi dis-dimineață o scoate iarăși din odaia împăratului și din ogradă.

Însă în această noapte credinciosul împăratului, simțind ce s-a petrecut și făcându-i-se milă de nenorocita de străină, ș-a pus în gând să descopere vicleșugul babei. Și cum s-a sculat împăratul și s-a pornit la vânătoare, credinciosul i-a spus cu de-amănuntul ce se petrecuse în odaia lui în cele două nopți din urmă. Și împăratul, cum a auzit aceste, pe loc a tresărit, de parcă i-a dat inima dintr-însul. Apoi a plecat ochii în jos și a început a lăcrima. Și pe când din ochii lui Făt-Frumos se scurgeau șiroaie de lacrimi, la fântâna știută, urgisita și zbuciumata lui soție scosese acum pe tipsie și cloșca cu puii de aur, cea mai de pe urmă a ei nădejde! Și cum sta ea în preajma fântânii, numai ce iaca pe slujnica știută iarăși o aduce Dumnezeu la fântână, și când mai vede și această mare minunăție, nici mai așteaptă să ia apă, ci fuga la stăpână-sa și-i spune.

— Doamne, stăpână, Doamne! Ce-am văzut eu! Femeia ceea are acum o tipsie de aur și o cloșcă de aur, cu puii tot de aur, așa de frumoși, de-ți fug ochii pe dânșii!

Băbornița, cum aude aceasta, pe loc trimite s-o cheme, zicând în gândul său: "După ce umblă ea nu se mănâncă".

Și cum vine străina, hoanghina pune mâna și pe tablaua cea de aur și pe cloșca de aur cu puii de aur, tot cu același vicleșug.

Dar împăratul, când a venit în astă-sară de la vânat și când i s-a adus laptele, a zis în gândul său:

— Acest lapte nu se mai bea și, cum a zis, l-a și aruncat pe furiș, undeva, și pe loc s-a făcut că doarme dus.

După ce hârca s-a încredințat că împăratul doarme, bizuindu-se ea și acum în puterea băuturii sale, a adus iarăși pe străină în odaia lui, tot cu aceeași rânduială ca și în nopțile trecute; și lăsând-o acolo, s-a depărtat! Atunci zbuciumata drumeață, căzând iarăși în genunchi lângă patul soțului ei, se îneca în lacrimi, spunând iarăși cuvintele aceste:

— Făt-Frumos! Făt-Frumos! Fie-ți milă de două suflete nevinovate, care se chinuiesc de patru ani, cu osânda cea mai cumplită! Și întinde mâna ta cea dreaptă peste mijlocul meu, să plesnească cercul și să se nască pruncul tău, că nu mai pot duce această nefericită sarcină!

Și când a sfârșit de zis aceste, Făt-Frumos a întins mâna, ca prin somn, și când s-a atins de mijlocul ei, dang! a plesnit cercul, și ea îndată a născut pruncul, fără a simți câtuși de puțin durerile facerii. După aceasta împărăteasa povestește soțului său câte a pătimit ea de când s-a făcut el nevăzut.

Atunci împăratul, chiar în puterea nopții, se scoală, ridică toată curtea în picioare și poruncește să-i aducă pe hârca de babă înaintea sa, dimpreună cu toate odoarele luate cu vicleșug de la împărăteasa lui. Apoi mai poruncește să-i aducă o iapă stearpă și un sac plin cu nuci, și să lege și sacul cu nucile și pe hârcă de coada iepei, și să-i dea drumul. Și așa s-a făcut. Și când a început iapa a fugi, unde pica nuca, pica și din Talpa-iadului bucățica; și când a picat sacul, i-a picat și hârcei capul.

Hârca aceasta de babă era scroafa cu purceii din bulhacul peste care v-am spus că dăduse moșneagul, crescătorul lui FătFrumos. Ea, prin drăcăriile ei, prefăcuse atunci pe stăpânusău, Făt-Frumos, în purcelul cel răpciugos și răpănos, cu chip să-l poată face mai pe urmă ca să ia vreo fată de-a ei, din cele unsprezece ce avea și care fugiseră după dânsa din bulhac. Iaca dar pentru ce Făt-Frumos a pedepsit-o așa de grozav. Iară pe credincios cu mari daruri l-au dăruit împăratul și împărăteasa, și pe lângă dânșii l-au ținut până la sfârșitul vieții lui.

Acum, aduceți-vă aminte, oameni buni, că Făt-Frumos nu făcuse nuntă când s-a însurat. Dar acum a făcut și nunta și cumătria totodată, cum nu s-a mai pomenit și nici nu cred că s-a mai pomeni una ca aceasta undeva. Și numai cât a gândit Făt-Frumos, și îndată au și fost de față părinții împărătesei lui și crescătorii săi, baba și moșneagul, îmbrăcați iarăși în porfiră împărătească, pe care i-au pus în capul mesei. Și s-a adunat lumea de pe lume la această mare și bogată nuntă, și a ținut veselia trei zile și trei nopți, și mai ține și astăzi, dacă nu cumva s-a sfârșit.

Povestea lui Stan Pățitul

Era odată un flăcău stătut, pe care-l chema Stan. Și flăcăul acela din copilăria lui se trezise prin străini, fără să cunoască tată și mamă și fără nici o rudă care să-l ocrotească și să-l ajute.

Și, ca băiat străin ce se găsea, nemernicind el de colo până colo pe la ușile oamenilor, de unde până unde s-a oploșit de la o vreme într-un sat mare și frumos.

Și aici, slujind cu credință ba la unul, ba la altul, până la vârsta de treizeci și mai bine de ani, și-a sclipuit puține parale, câteva oi, un car cu boi și o văcușoară cu lapte. Mai pe urmă și-a înjghebat și o căsuță, și apoi s-a statornicit în satul acela pentru totdeauna, trăgându-se la casa lui și muncind ca pentru dânsul. Vorba ceea: "Și piatra prinde mușchi dacă șede mult într-un loc".

Și cum s-a văzut flăcăul cu casă și avere bunicică, nu mai sta locului, cum nu stă apa pe pietre, și mai nu-l prindea somnul de harnic ce era. Dintr-o parte venea cu carul, în alta se ducea, și toate treburile și le punea la cale singurel. Nu-i vorbă că, de greu, greu îi era; pentru că, în lipsa lui, n-avea cine să-i îngrijească de casă și de vitișoare cum trebuie. Numai, dă! ce să facă bietul om? Cum era să se întindă mai mult, că de-abia acum se prinsese și el cu mâinile de vatră; și câte a tras până s-a văzut la casa lui, numai unul Dumnezeu știe. De-aceea alerga singur zi și noapte în toate părțile, cum putea, și muncea în dreapta și în stânga, că doar-doar a încăleca pe nevoie, ș-apoi atunci, văzând și făcând.

Toate ca toate, dar urâtul îi venea de hac. În zile de lucru, calea-valea; se lua cu treaba și uita de urât. Dar în nopțile cele mari, câ nd era câte o givorniță cumplită și se mai întâmpla să fie și sărbători la mijloc, nu mai știa ce să facă și încotro să apuce, vorba cântecului:

De urât mă duc de-acasă,
Și urâtul nu mă lasă;
De urât să fug în lume,
Urâtul fuge cu mine.

Se vede lucru că așa e făcut omul, să nu fie singur. De multe ori i-a venit flăcăului în cap să se însoare, dar când își aducea aminte uneori de câte i-au

spus că au pătimit unii și alții de la femeile lor, se lua pe gânduri și amâna, din zi în zi și de joi până mai de-apoi, această poznașă trebușoară și gingașă în multe privințe, după cum o numea el, gândindu-se mereu la multe de toate... Unii zic așa, că femeia-i sac fără fund. Ce-a mai fi și asta? Alții, că să te ferească Dumnezeu de femeia leneșă, mârșavă și risipitoare; alții alte năstrușnicii, încât nu știi ce să crezi și ce să nu crezi?

Numai nu-i vorbă că am văzut eu și destui bărbați mult mai ticăiți și mai chitcăiți decât cea mai bicisnică femeie. Și așa, trezindu-se el în multe rânduri vorbind singur, ca nebunii, sta în cumpene: să se însoare... să nu se însoare?!...

Și, ba s-a însura la toamnă, ba la iarnă, ba la primăvară, ba la vară, ba iar la toamnă, ba vremea trece, flăcăul începe și el a se trece, mergând tot înainte cu burlăcia, și însurătoarea rămâne baltă. Și apoi este o vorbă: că până la 20 de ani se însoară cineva singur; de la 20-25 îl însoară alții; de la 25-30 îl însoară o babă, iară de la 30 de ani înainte numai dracu-i vine de hac.

Tocmai așa s-a întâmplat și cu flăcăul acesta că, până la vremea asta, nici el de la sine, nici prietenii, nici babele — câtu-s ele de-a dracului, de prefăcute și iscoditoare — tot nu l-au putut face să se însoare.

Stan era om tăcut în felul său, dar și când da câte-o vorbă dintr-însul vorba era vorbă, la locul ei, și nu-l putea răpune te miri cine.

Mulți trăgeau nădejdea să-l ia de ginere, dar flăcăul era chitit la capul său și nu se da cu una, cu două. Și așa, de la o vreme, și prietenii și babele, lehămetindu-se, l-au dat în burduful dracului și l-au lăsat pe seama lui, să facă de-acum înainte ce-a ști el cu dânsul, că ei și-au luat toată nădejdea.

Amu, într-una din zile, flăcăul se scoală de noapte, face mămăligă îmbrânzită și ce-a mai dat Dumnezeu, pune mâncarea în traistă, înjugă boii la car, zice Doamne-ajută și se duce la pădure, să-și aducă un car de lemne. Și ajungând el în pădure pe când se mijea de ziuă, a tăiat lemne, a încărcat carul zdravăn și l-a cetluit bine, și pân-or mai mânca boii, s-a pus să mănânce și el ceva. Și după ce a mâncat cât a trebuit, i-a mai rămas o bucățică de mămăligă îmbrânzită și, făcând-o boț, a zis: "Ce s-o mai duc acasă? ia s-o pun ici pe teșitura asta, că poate-a găsi-o vreo lighioaie ceva, a mânca-o și ea ș-a zice-o bodaproste". Și punând mămăliga pe teșitură, înjugă boii, zice iar un Doamne-ajută și, pe la prânzișor, pornește spre casă. Și cum a pornit el din pădure, pe loc s-a și stârnit un vifor cumplit, cu lapoviță în două, de nu vedeai nici înainte, nici înapoi. Mânia lui Dumnezeu

ce era afară! să nu scoți câine din casă, dar încă om! Însă dracul nu caută mai bine; la așa vreme te face să pierzi răbdarea și, fără să vrei, te vâră în păcat.

În acea zi, Scaraoschi, căpetenia dracilor, voind a-și face mendrele cum știe el, a dat poruncă tuturor slugilor sale ca să apuce care încotro a vedea cu ochii, și pretutindene, pe mare și pe uscat, să vâre vrajbă între oameni și să le facă pacoste.

Atunci dracii s-au împrăștiat, iute ca fulgerul, în toate părțile. Unul din ei a apucat spre păduri, să vadă de n-a putea trebălui ceva și pe-acolo; doar a face pe vrun om să bârfească împotriva lui Dumnezeu, pe altul să-și chinuiască boii, altuia să-i rupă vrun capăt sau altceva de la car, altuia să-i schilodească vrun bou, pe alții să-i facă să se bată până s-or ucide, și câte alte bazaconii și năzbutii de care iscodește și vrăjește dracul.

Ce-or fi isprăvit ceilalți draci nu știm, dar acestui de la pădure nu i-a mers în acea zi. S-a pus el, nu-i vorbă, luntre și punte ca să-și vâre codița cea bârligată undeva, dar degeaba i-a fost, că, pe unde se ducea, tot în gol umbla.

Și tot cercând el ba ici, ba colea, înspre seară numai ce dă de-o pârtie. Atunci se ia tiptil-tiptil pe urma ei și se duce tocmai la locul de unde încărcase Stan lemnele. Și, când colo, găsește numai locul, pentru că flăcăul, după cum am spus, de mult ieșise din pădure și se dusese în treaba lui.

Văzând el dracul că nici aici n-a izbutit nimica, crâșcă din măsele și crapă de ciudă, pentru că era îngrijit cu ce obraz să se înfățișeze înaintea lui Scaraoschi; ș-apoi, afară de aceasta, era buimac de cap și hămesit de foame, de atâta umblet.

Și cum sta el pe gânduri, posomorât și bezmetic, numai iaca ce vede pe-o teșitură un boț de mămăligă. Atunci, bucuria dracului! Odată-o și halește și nu zice nimica. Apoi, nemaiavând ce face, își ia coada între vine și se întoarce la stăpânu-său, și, cum ajunge în iad, Scaraoschi îl întreabă:

— Ei, copile, ce ispravă ai făcut? Câte suflete mi-ai arvonit? Dă-ți solia!

— Ia, mai nimica, stăpâne, răspunse dracul, rușinat și tremurând ca varga de frică; se vede c-am pornit într-un ceas rău. Vremea a fost prea dimpotrivă, cum știți, și numai un om a venit azi în pădure, dar și-acela a scăpat de mine, căci am dat în urma lui târziu, tocmai când se dusese. Noroc numai c-am găsit pe-o teșitură un boț de mămăligă, de-am mâncat, căci îmi gârâiau mațele de foame. Alta nu mai știu nimica, întunecimea-voastră.

— Ei bine, zmârdoare urâcioasă ce ești, de mâncat ai mâncat boțul cel de mămăligă, dar ce-a zis omul acela când a pus mămăliga acolo, pe teșitură, ai tu la știință?

— Ba de asta nu știu nimica, stăpâne. — Apoi, ce păzești tu alta, dacă nu știi nici macar ceea ce vorbesc muritorii? Să-ți spun eu dară, deși n-am fost în pădure, ca tine: a zis că cine-a mânca boțul cel de mămăligă să zică bodaproste. Zis-ai tu ceva când ai mâncat-o?

— Ba n-am zis nimica, stăpâne. — Așa? În loc să-ți dai osteneală ca să afli până și gândul oamenilor, tu nu știi nici măcar ceea ce vorbesc ei? Mai pot eu să am nădejde în voi? Ei, las' că-ți găsesc eu acuș leacul; te-i învăța tu minte de altă dată! Hai, pornește acum degrabă la omul acela, și să-i slujești taman trei ani de zile, cu credință, la ce te-a pune el! Simbrie în bani să nu primești de la dânsul, ci să faci tocmală că, după ce ți-i împlini anii, să ai a lua din casa lui ce-i vrea tu; și aceea are să fie de trebuință la talpa iadului, că au început a putrezi căpătâiele... Ia să vedem, ți-a veni în cap ce ai să iei? hai, gata ești? ia-ți tălpășița!

— Gata, stăpâne, iaca, pornesc! Atunci dracul dă o raită pe la talpa iadului, să vadă ce lipsește, și apoi iese iute ca scânteia și se tot duce înainte la slujbă, după porunca lui Scaraoschi. Și când pe aproape de casa lui Stan, dracul s-a prefăcut într-un băiat ca de opt ani, îmbrăcat cu straie nemțești, și umbla zgribulind pe la poartă. Stan era acasă și chiar atunci luase ceaunul de pe foc, ca să mestece mămăliga; și numai iaca ce vede că se reped câinii să rupă omul, nu altăceva, și când se uită mai bine, ce să vadă? Vede un băiat că se acățăra pe stâlpul porții, de teama câinilor. Atunci Stan aleargă la poartă, zicând:

— Țibă, Hormuz, na, Balan, nea! Zurzan, dați-vă-n lături, cotarle! Da' de unde ești tu, măi țică? și ce cauți pe-aici, spaima câinilor?

— De unde să fiu, bădică? Ia, sunt și eu un băiat sărman, din toată lumea, fără tată și mamă, și vreau să intru la stăpân.

— Să intri la stăpân? d-apoi tu nici de păscut gâștele nu ești bun... Cam de câți ani îi fi tu?

— Ia, poate să am vro treisprezece ani. — Ce spui tu, măi?... Apoi dar bine-a zis cine-a zis, că vrabia-i tot pui, dar numai dracul o știe de când îi... Eu de-abia ți-aș fi dat șapte, mult opt ani. Dar ce, Doamne iartă-mă! pesemne că și straiele acestea pocite fac să arăți așa de sfrijit și închircit. Am mai văzut deunăzi umblând pe aici prin sat un ciofligar de-alde tine, dar acela era oleacă mai chipos și altfel îmbrăcat:

Cu antereu de canavață,
Ce se ținea numa-n ață,
Și cu nădragi de anglie,
Petice pe ei o mie.

Și când mergea pe drum, nădragii mergeau alăturea cu drumul: căci umbla după strâns pielcele, și cum trecea pe la poarta mea, de-abia l-am scos din gura lui Zurzan; l-a pieptănat de i-au mers peticele. Vorba ceea: "Aș veni desară la voi, dar mi-e rușine de câini". Și acum parcă-l văd cât era de ferfenițos și cum își culegea boarfele de pe jos. Oleacă de n-ai pățit și tu ca dânsul. Și cum te cheamă pe tine?

— Tot Chirică mă cheamă. — Măi parpalecule, nu cumva ești botezat de sfântul Chirică Șchiopul, care ține dracii de păr?

— Nu-l știu pe acela, dar Chirică mă cheamă. — Apoi, despre mine, fie oricine ți-a fi nănaș, dar știu c-a nimerit-o bine, de ți-a pus numele Chirică: pentru că ești un fel de vrăbioi închircit.

— Apoi dă, bade, închircit, vrăbioi, cum mă vezi, acesta sunt, am văzut eu și hoituri mari și nici de-o lume: la treabă se vede omul ce poate. Las' să mă cheme cum m-a chema; ce ai d-ta de-acolo? Da' pe d-ta cum te cheamă?

— Tot Stan mă cheamă, dar de la o boală ce am avut, când eram mic, mi-au schimbat numele din Stan în Ipate, și de-atunci am rămas cu două nume.

— D-apoi ai la știință, bade, că și d-ta ai cântec:

Ipate, care dă oca pe spate
Și face cu mâna să-i mai aducă una.

— Dar știi că m-ai plesnit în pălărie, măi Chirică? Al dracului băiat! Parcă ești Cel-de-pe-comoară, măi, de știi toate cele!

De trup ești mărunțel, nu-i vorbă, dar la fire ești mare. Ia să te vedem dacă mi-i ghici tu cimilitura aceasta:

Lată peste lată,
peste lată îmbujorată,
peste îmbujorată crăcănată,
peste crăcănată măciulie,
peste măciulie limpezeală,
peste limpezeală gălbeneală
și peste gălbeneală huduleț.

Chirică atunci începe a zâmbi și zice: — De-oi ghici, mi-i da și mie o hrincă dintr-însa? — D-apoi știu eu ce crezi tu că-i aceea? Ghicește întâi, să vedem.

— Ce să fie?! zise Chirică. Ia fața casei, vatra, focul, pirostiile, ceaunul, apa dintr-însul, făina și culeșerul sau melesteul.

— Bun, măi Chirică, ia acum văd și eu că nu ești prost! Hai! cât să-ți dau pe an ca să te tocmești la mine?

— Apoi eu... nu mă tocmesc cu anul. — Dar cum te tocmești tu? — Eu mă tocmesc pe trei ani odată: pentru că nu-s deprins a umbla din stăpân în stăpân, și vreau să cunosc ceva când voi ieși de la d-ta.

— Despre mine, cu atâta mai bine, măi Chirică. Și ce mi-i cere tu pentru trei ani?

— Ce să-ți cer? Ia, să-mi dai de mâncare și de purtat cât mi-a trebui, iar când mi s-or împlini anii, să am a lua din casa d-tale ce voi vrea eu.

— Ce fel de vorbă-i asta? Poate că tu îi bărăni atunci să-mi iei sufletul din mine, ori mai știu eu ce dracul ți-a veni în cap să ceri!?

— Ba nu, bade Ipate, n-aibi grijă; nu ți-oi mai cere vrun lucru mare până pe-acolo. Ș-apoi, ce ți-oi lua eu din casă nu-ți face trebuință d-tale.

— Apoi na! zise Ipate. Măsoară-i vorba cu îmblăciul. Balan să-ți aleagă din gură ce spui, dacă nu vorbești deslușit.

— Apoi dă, bade Ipate, unde-i vorbă, nu-i mânie: mai bine să te tocmești întâi, decât pe urmă.

— Apoi aceasta-ți spun și eu, măi, ciotul dracului! dezleagă odată calul de la gard, să știu eu atunci — de-oi ajunge cu sănătate — ce-i al tău și ce-i al meu.

— Ia lasă, bade Ipate, lasă, nu te mai pune și d-ta atâta pentru te miri ce și mai nimica, că doar n-are să fie un cap de țară...

— Măi Chirică, știi una? rămâi la mine, și ne-om împăca noi atunci. Te văd că ești un băiat isteț și — mai știi păcatul? — poate și harnic; sameni a fi știind de unde să iei lucrul și unde să-l pui.

— Despre aceasta n-aibi grijă, bade, zise Chirică. Nu căuta că-s mic, dar trebile care ți le-oi face eu, nu le-a face altul, măcar să fie cu stea în frunte.

— Mai știi? Bine-ar fi, măi Chirică, dac-ar fi toate cu lapte câte le spui. Dar tu curat că ai dat peste un stăpân ca pâinea cea bună; numai să avem vorba dinainte, să nu fii rău de gură, c-apoi mi-i să nu mă scoți din sărite și să mă faci câteodată să-mi ies din răbuș afară.

— Nici despre asta nu mă tem că-i bănui, bade Ipate. — Vasăzică, ne-am înțeles. De-acum vină de-i mânca și tu ceva. Iaca niște bulughine cu mujdei și cu mămăligă. Hai! dă-i colb ș-apoi te apucă de treabă.

Băiatul se pune ciobănește într-un genunchi, îmbucă repede ce îmbucă și apoi se duce după trebi. Și așa era Chirică de liniștit și de harnic la trebile lui, că parcă era de-acolo de când l-a făcut mă-sa, și Ipate se îndemna cu dânsul, uitase acum de urât și huzurea de bine, și din ziua în care s-a tocmit Chirică la Ipate, norocul îi curgea gârlă din toate părțile, și nu mai știa ce are la casa lui.

Ce garduri streșinite cu spini, de mai nici vântul putea răzbate printre ele! Ce șuri și ocoale pentru boi și vaci, perdea pentru oi, poieți pentru păsări, cotețe pentru porci, sâsâiac pentru păpușoi, hambare pentru grâu și câte alte lucruri de gospodărie, făcute de mâna lui Chirică, cât ai bate din palme! Să nu spun minciuni, dar Ipate se îmbogățise însutit și înmiit de când a venit Chirică în slujbă la dânsul. Acum văzuse el ce poate Chirică, și-i era drag ca ochii din cap.

Trecură vreo doi ani la mijloc și în una din zile Chirică zise stăpânului său:

— Stăpâne, să nu bănuiești, da' am să zic și eu o vorbă: de ce nu te însori? Că mâine-poimâine te-i trezi că ai îmbătrânit, și nu-ți rămâne nici un urmaș. După viață este și moarte. De unde știi ce se întâmplă, ferească Dumnezeu! și atunci, cui rămâne atâta avere?

— Ce vorbești tu, măi Chirică? Dacă nu m-am însurat eu când am fost de însurat, apoi la vremea asta ți-ai găsit să mă însor? Pesemne vrei să-și facă dracul râs de mine... Nu vezi că a trecut soarele de-amiază: sunt mai mult bătrân decât tânăr.

— Da' ia lasă-mă la pârdalnicul, stăpâne, că-i speria oamenii cu vorbele d-tale! Nu te mai face așa de bătrân, că doar nu ți-i vremea trecută. Eu gândesc că tocmai acum ești bun de însurat; pentru că ai cu ce să ții nevasta și copiii. Slavă Domnului! mulți ar dori să aibă ceea ce ai d-ta.

— Ți-ai găsit, zise Ipate. Parcă ești nu știu cum, măi Chirică; vorbești și tu, ia așa, în dodii, câteodată. Am eu semănături? am eu toate cele trebuincioase pentru casă? Tu crezi că numai așa se ține femeia... Vorba ceea: "Când se-nsoară, nu-i de moară."

— De asta te plângi, stăpâne?

— D-apoi, de care altă, măi Chirică? Nu știi tu că gura înainte de toate și apoi celelalte?

— Stăpâne, dacă-i numai atâta, apoi las' că te fac eu cu grâu, să ai de unde face pâine și colaci pentru nuntă, ba și pentru cumătrie dacă vrei.

— De unde, măi Chirică?

— Vezi d-ta, colo departe, niște lanuri frumoase de grâu care dă în copt?

— Le văd. — Du-te chiar acum la stăpânul moșiei și-i spune că te prinzi să-i dai în girezi tot grâul cât îl are semănat. Și dacă te-a întreba cât să-ți dea pentru această ostenicioasă treabă, spune-i că nu primești bani, ci numai atâta grâu, cu paie cu tot, cât îi putea duce d-ta în spate și cu un băiat al d-tale.

— Cum asta, măi Chirică? Parcă vorbești de pe ceea lume. Crezi tu că vom putea noi singuri secera și strânge atâta amar de grâu, că doar sute și mii de brațe trebuiesc acolo, nu șagă! Ș-apoi, numai pentru două sarcini de grâu? Ce nebun ai crede tu c-ar fi acela?

— Stăpâne, ca să cunoști cine sunt eu și cât pot, ascultă- mă și du-te la boier de-i spune cum te-am învățat.

Ipate, cu un gând să se ducă și cu zece nu. În sfârșit, își ia el inima-n dinți și se duce la curte să vadă ce are să fie și, cum ajunge, se înfățișază înaintea boierului și zice:

— Să nu vă supărați, cucoane! Nu cumva aveți trebuință de secerători?

— Ba încă mare nevoie am, om bun; parcă Dumnezeu te-a adus. Căci grâul e copt, nu mai poate suferi întârziere.

— Apoi, cucoane, mă prind eu să ți-l secer. — Cum, singur? — Asta-i treaba mea, cucoane. Eu mă prind să ți-l dau girezi. Nu-i cuvânt gospodăresc?

— Cum văd, te bizuiești în brațe multe. — Multe, cucoane, puține, cucoane, câte-a dat Dumnezeu; numai treaba s-o fac.

— Ș-apoi ce mi-i cere, așa cu hurta? — Ce să cer, cucoane, ia când ți-oi da grâul în girezi, să am voie a lua numai atâta grâu, cu paie cu tot, cât oi putea duce în spate eu și c-un băietan al meu.

— Măi omule, vorbești înadins ori vrei să șuguiești? — Ba ferească Dumnezeu, cucoane, vorbesc înadins. Boierul a crezut că Ipate e nebun și voia să se mântuie de dânsul, zicând:

— Dacă-i așa, om bun, du-te mâine dimineață și te apucă de lucru; oi vedea eu ce treabă-i face și ne-om împăca noi.

— Împăcarea, cum ți-am spus, cucoane. — Ei, du-te, du-te, și las'! să vedem! Atunci Ipate se întoarnă acasă, și Chirică îl întreabă: — Ei, stăpâne, cum a rămas cu boierul? — Cum să rămână, măi Chirică! Ia, m-am prins

hăt și bine să-i dau grâul în girezi, după cum ai zis. Dar m-a luat groaza când am trecut pe lângă lan și l-am văzut câtu-i de mare. Asta-i o treabă foarte grea și mare lucru să fie ca s-o putem noi scoate la capăt. Știu eu tare bine că boierul m-a luat de nebun, dar nici cu minte nu sunt, după cât văd eu acum. Dracul știe ce avem să facem!

— N-aibi grijă, stăpâne, că doar ești cu mine! zise Chirică. — Ia mai bine să luăm cele trebuitoare și haidem acolo chiar în astă-sară, ca mâine dimineață să ni se facă ziuă pe lan.

Și așa se iau ei amândoi și se duc. Și cum ajung acolo, cam pe înseratelea, Ipate zice:

— Vezi tu, măi Chirică? asta nu-i șagă; mi se pare că noi avem să dăm peste dracul.

— Stăpâne, știi ce? culcă-te și te odihnește, și mâine dimineață vom vorbi amândoi.

Ipate, ca cel cu grija în spate, se frământă el cu mintea cât se mai frământă și, obosit fiind, se lăsă oleacă jos pe iarbă și adormi dus. Chirică atunci, el știe ce face și cum face, că într-o clipă adună toată drăcimea și-o pune la lucru pe câmp. Unii secerau, alții legau snopi, alții făceau clăi și suflau cu nările să se usuce, alții cărau, alții durau girezi, mă rog, claca dracului era! ce să spun mai mult?

Când se trezește Ipate, în zori de ziuă, se sperie ce vede: totul era mântuit; în locul grâului de pe câmp vede acum o gireadă mare și două mai mici, așezate pe culmea dealului, iară pe Chirică nu-l vede nicăieri. Atunci lui Ipate i s-a suit tot părul în vârful capului de frică și a început a căuta pe Chirică în toate părțile. Și când colo, numai ce iată că-l văzu dormind pe vârful unei girezi, și atunci își mai veni puțin în fire. Feciorii boierești se sculară cu noaptea-n cap, cum îi treaba lor, și veniră pe lanuri să vadă ce mai este. Și când văzură ei una ca aceasta, îi cuprinse spaima, și fuga la boier, de-i vestiră. Boierul atunci se scoală iute, se azvârle pe un cal și ține numai o fugă până la lanuri, și când colo, vede și el ce nu se mai văzuse și nu se mai auzise de când lumea și pământul.

— Ei, cucoane, am mântuit trebușoara, zise Ipate. Bine că ați apucat a veni și d-voastră, ca să fiți de față când ne-om lua dreptul.

Atunci Chirică, nici una, nici două, scoate o funie cu care era încins, leagă bine gireada cea mare, cum știe el, o ia în spate și pe ici ți-i drumul. Iară boierul, mai văzând și aceasta, a încremenit cu mâinile subsuori, uitându-se la dânsul cum se ducea. Și crezând că de-acum și Ipate are să ia

cele două girezi mici și-l calicește de tot, crăpa de necaz, dar n-avea încotro. Și neștiind ce să facă, zise lui Ipate cu binișorul:

— Om bun, na-ți bani în locul grâului ce mai ai a lua, și lasă-mă în pace. N-am crezut că am a face cu dracul.

— Ferească Dumnezeu, cucoane, cruce de aur cu noi în casă! Departe de pe locurile aceste! Ba, zău, am muncit de-a dat inima din noi.

— Ia lasă-mă încolo, măi omule; pesemne tu ai să mă înveți pe mine ce-i plugăria!? Că doar nu samăn eu grâu de ieri, de alaltăieri, să nu fi mai avut a face cu secerători!... Și chiar de nu-i fi tu Ucigă-l-crucea, tot n-ați umblat cu lucru curat; însă ce-am eu cu sufletul vostru? voi aveți a da seamă. Primește banii, cum ți-am spus, și mai duceți-vă și la altă casă, că eu, unul, știu c-am pățit-o bună.

Ipate, auzind aceasta, părerea lui de bine; ia banii cu cât se învoiește și se duce el după Chirică. Și când ajunge acasă, Chirică treierase, vânturase, măcinase; în sfârșit, pusese toate trebile la cale. Și Ipate, când a mai văzut și asta, nu mai știa ce să zică; mai că-i venea a crede că și el are a face cu dracul.

— Măi Chirică, d-apoi știi că și boierul, câtu-i de boier, a pus-o de mămăligă. Iaca, mi-a dat și bani de am adus acasă.

— Și aceștia-s buni, stăpâne; pune-i la chimir și taci molcum. Am știut eu dinainte că are să ne iasă și de cheltuială.

A doua zi după asta, Chirică zise lui Ipate:

— Ei, stăpâne, de-acum cred că n-ai ce mai zice: ca mâinepoimâine mi se împlinesc anii, și rămâi făr' de mine. Mai nainte, calea-valea; erai deprins a trăi singur, dar acum are să-ți cadă greu; mai ales că ți s-a îngreuiat și gospodăria. Hai, ce zici, te însori ori ba?

— Apoi dă, măi Chirică, știu eu ce să fac? Parcă tot m-aș însura; când aș da peste-o parte bună, aș face poate și eu pasul acesta. Dar tare mă tem nu cumva să-mi iau pe dracul după cap, să-l aduc cu lăutari în casă și pe urmă să nu-l pot scoate nici cu o mie de popi; c-apoi atunci, lehamete și de însurat, și de avere, și de tot!

— De asta ți-i acum în grijă, stăpâne? dac-a rămas treaba până la atâta, apoi las' pe mine, că te-oi face eu să iei un drăguț de femeie care nu se mai află! Căci eu șed călare în inima lor și, nu că mă laud, dar știu toate măruntaiele dintr-însele. Despre asta nu mi-e rușine; pot să-ți aleg una și noaptea p-întuneric. Pentru altul n-aș face-o, să știu că mi-ar da lumea de pe lume, dar pe d-ta vreau numaidecât să te văd om ca toți oamenii, în rând cu

lumea. Nu vezi că cei mai mulți de teapa d-tale se țin cu nasul pe sus numai din pricina asta? Ca și cum parcă d-ta n-ai fi vrednic să ții o femeie!

— Măi Chirică, tare mai ești și tu nu știu cum! scoți omul din minți cu vorbele tale. Bun staroste mi-am găsit! Nu știu cine te-a îndreptat la casa mea, că știu că ești berechet bun. Ș-apoi, mult stau eu câteodată și mă gândesc în mintea mea, de unde ai tu atâta putere? Mai că-mi vine să zic și eu, ca boierul cela. Nu știu, nălucă să fii, om să fii, dracul să fii, dar nici lucru curat nu ești. Numai fii ce-i fi, asta nu mă privește; mie unuia știu că mi-ai priit bine, n-am ce zice! Ei, ia spune, cum zici tu că mi-i alege femeie?

— Ia, în duminica viitoare, stăpâne, să mergem în sat la horă. Eu oi sta deoparte, cu băieții, iar d-ta să te prinzi în joc lâng-o fată care ți-a plăcea. Eu atunci mi-oi târâi piciorul pe lângă d-ta, oi ochi-o bine și apoi ți-oi spune eu ce zace într-însa.

— Da' știi c-ai chitit-o bine, măi Chirică?! Tot cu draci ești tu, bine zic eu.

— Apoi dă, stăpâne, în ziua de azi, dacă nu-i fi și cu draci oleacă, apoi cică te fură sfinții și iar nu-i bine.

În sfârșit, ce spun ei, ce nu mai spun, cum vine duminica, Ipate și cu Chirică se iau și se duc la horă în sat. Chirică, cum îi treaba băieților, se acățăra pe cele garduri și se hlizea cu ceilalți băieți. Iar Ipate, de cuvânt; se prinde în joc lângă o fată, care chitește că i-ar cam veni la socoteală; începe el a o măsura cu ochii de sus până jos și de jos până sus și, cum se învârtea hora, ba o strângea pe fată de mână, ba o călca pe picior, ba... cum e treaba flăcăilor. Și tropai, tropai, ropai, ropai! i se aprind lui Ipate al nostru călcăiele. Chirică era și el pe-acolo, și, cum se lasă Ipate din joc, spiridușul dracului îi zice:

— Ei, stăpâne, parcă te-ai cam aburit la față, nu știu cum; ce zici, așa-i că-ți vine la socoteală?

— Apoi dă, nu știu cum să mai zic și eu; pesemne păcatele mele mi te-au scos înainte, măi Chirică. Eu gândesc s-o pornesc pe treabă, fata-i hazulie și m-a fermecat de-acum.

— Ba nu, stăpâne; dacă-i vrea să mă asculți, eu te sfătuiesc să n-o iei pe asta. Și focu-i hazuliu, dar tare rău te pârjolește câteodată. Fetișoara asta, o vezi d-ta cât e de scumpă la râs? Parcă ți-ar veni a crede că-i de cele cu crucea-n sân, dar, ia, una de aceste a înălbit odată, numai într-o singură noapte, pe moșu-meu în fântână.

— Cum asta, mă Chirică? — Da', ia nu mai ști și d-ta cum, stăpâne! — Ian auzi-l, mai degrabă i-ai putea strâmba fălcile decât vorba! Măi Chirică, eu gândesc că s-a da după mine și s-a face și ea mai bună.

— Î... hî! da, cum nu? Eu însă îți spun prietenește că fetișoara asta are trei coaste de drac într-însa; și chiar și cea mai bună dintre femei încă tot mai are una. Să te mai lași, stăpâne, pân-om da măcar peste una de acelea, ș-apoi ți-oi mai spune eu ce mai este de făcut.

— Apoi dă, măi Chirică, tu m-ai tot cihăit de cap până acum, să mă însor, să mă însor, de mi-ai aprins pofta de însurat, și apoi, acum, tot tu o șurubuiești și-o întorci, cum îți vine ție la socoteală.

— Stăpâne, știi că eu nu-ți voiesc răul; ascultă-mă, că n-ai să greșești.

Ipate, auzind așa, se dă după Chirică și se întoarnă ei seara acasă tot cum s-au dus. Însă cum ajunge acasă, parcă nu era acela; muncea el, nu muncea, dar știu că se frământa cu gândurile și de-abia aștepta să vină duminica viitoare.

Duminica vine, și ei iară se duc la horă, în alt sat. Chirică, după obiceiul său, se ia cu băieții, iară Ipate se prinde în joc lângă o fată, care o chitește el; joacă cât joacă și lângă aceea, și, intrând în vorbă cu dânsa, fata, bună mehenghe, îi întoarce capul și Ipate vede că nu-i de lepădat. Dar Chirică era și el pe-acolo și, cum se lasă Ipate de joc, îi zice:

— Ei, stăpâne, cum văd eu, nici de asta nu te-ai da în lături; așa-i că ți-a căzut tronc la inimă?

— Mai așa, măi Chirică!

— Apoi îți spun eu, stăpâne, că nici asta nu-i de noi. O vezi cât e de pâșină, dar și asta are două coaste de drac într-însa. Să te mai lași, stăpâne, cum ți-am spus eu.

— Apoi dă, măi Chirică; în ziua de azi nu știu, zău, care-a mai fi cu crucea-n sân, cum cauți tu... Eu gândesc că tot om alege, om alege, pân-om culege.

— Ba nu, stăpâne; lasă pe mine, că știu eu ce fac.

— Ipate iar se lasă după cum zice Chirică, și se întoarnă ei seara acasă tot cum s-au dus. Dar Ipate, acum, nici de treabă nu-și mai căuta, nici mâncarea nu se prindea de dânsul, nici somnul nu-l fura, era cum e mai rău; toată ziua prindea buburuzi și, punându-i pe dosul mâinii, zicea:

Buburuz, buburuz,
Încotro vei zbura
Într-acolo m-oi însura.

Dă, ce să-i zici? dăduse și el în pârpăra însuratului. Ș-apoi știți că este-o vorbă: când îi omul în doi peri, să te ferești de dânsul, c-atunci e cum îi mai rău. Vorba ceea: "Arde focu-n paie ude". Așa și Ipate, tot sughița, tot ofta din greu și de-abia aștepta să vină duminica.

Duminica iar vine, și ei acum se iau și se duc la joc în alt sat. Și cum ajung acolo, Ipate se și prinde în joc lângă un puișor de fată căreia îi jucau ochii în cap ca la o șerpoaică. Se învățase și el, șiretul, a le alege așa de pe deasupra, dar numai Chirică băiatul știa ce zace în inima lor și cât le poate calul; că ce-i mai greu de ales decât omul? Dar Chirică era și el pe-acolo. Și ce-a făcut el, ce-a dres, că fetei și lui Ipate au început a le sfârâi inima unul după altul. Boldul Satanei se vede că-i înghimpase. Și cum se lasă Ipate din joc, Chirică îl trage deoparte și-l întreabă:

— Ei, stăpâne, cum ți se pare?

— Cum să mi se pară, măi Chirică? Ia, parcă-mi vine s-o sorb cu ochii, de dragă ce-mi e; dacă n-a mai fi nici asta, apoi nu mă mai însor niciodată, că destul mi-ai tulburat mințile pân-acum.

— Asta-i bună, stăpâne! zise Chirică. Nu-i vorbă, că tot are și ea o coastă de drac; dar, trăind și nemurind, i-om scoate-o noi și pe-aceea.

Atunci, bucuria lui Ipate! Începe a se ține de fată ca scaiul de oaie. Și unde nu ți-o înșfacă pe sus, și se iau ei ba din tâlcuri, ba din cimilituri, ba din pâcâlit, ba din una, ba din alta și, de colè până colea, și-au plăcut unul altuia. Și Ipate, nemaiavând răbdare, se și duce la tată-său și la mă-sa, de-o cere. Vorba ceea:

Vin' la mama de mă cere:
De m-a da, de nu m-a da,
Peste noapte mi-i fura.

Părinții fetei, când aud asta, au de bucurie că le-a picat un om așa de bun și o dau cu mâneci largi. Peste câteva zile nunta se face, și Ipate își ia femeia, cu zestre cu tot, o duce acasă la dânsul, și pace bună! Și așa trăiau ei de bine și se iubeau unul pe altul, ca niște hulubași. Și Ipate, fiind foarte mulțumit de asta, zise într-o zi:

— Doamne, măi Chirică, bun suflet de femeie mai am! Bine mi-am ales-o!

— Bună, stăpâne, nu-i cuvânt, dar știi că este-o vorbă: "Când nici nu gândești, atunci te trântește!"; las' să vedem. Ia adu-ți aminte ce ți-am spus

odată, că și asta, cât îi de bună și blajină, tot are o coastă de drac într-însa, care trebuie scoasă numaidecât, dacă ți-i voia să ai femeie cum trebuie și s-o duci cu dânsa până la adânci bătrânețe.

— Apoi dă, nu știu cine ți-a mai putea intra și ție în voie, măi Chirică. Câte știi tu, numai dracul cred că poate să-ți dea de fund.

Dar nu se împlinește bine anul, și femeia lui Ipate face un băiat. La vro două-trei luni după asta, Ipate se trezește într-o zi cu socru-său că vine și-l cheamă la nunta unui frate al femeii sale. Chirică, simțind toate, cum îi dracul, trage pe stăpânu-său la o parte și zice:

— Stăpâne, lasă să se ducă numai nevasta d-tale cu copilul, iar d-ta spune că, de-i avea vreme să te duci mai pe urmă, bine-de-bine, iară de nu, să te ierte. Și după asta, ți-oi mai spune eu ce-i de făcut.

Ipate, deprins a asculta pe Chirică, zice socrului său:

— Tată, eu n-oi putea merge, că, după cum vezi, am tare multe trebi pe capul meu și numai cu un argățel ce-l am de-abia le pot dovedi. Nevasta mea, însă, poate să meargă, și, de m-a ierta vremea să pot veni și eu mai pe urmă, binede -bine, iară de nu, te rog să mă ierți.

Socru-său atunci, nemaiavând ce zice, ia pe nevasta lui Ipate cu copil cu tot și se ca' mai duce.

În ziua de uncrop, Chirică zice lui Ipate:

— Stăpâne, ia, acum a venit vremea ca să scoatem coasta cea de drac din femeia d-tale. Hai, încalecă iute pe cal și te du la nuntă. Dar să știi de la mine ce ai să faci când vei ajunge acolo. Alăture cu casa socru-tău este o căsuță tupilată, în care șede un tălpoi de babă, meșteșugoasă la trebile sale, cum îi sfredelul dracului. Du-te de trage în gazdă la dânsa și te fă că ești un drumeț străin. Pune-te apoi pe lângă ea luntre și punte și juruiește-i cerul și pământul, ca să-ți smomească pe nevasta d-tale și să ți-o aducă acolo. Și atunci să vezi ce pot babele și cât îi de credincioasă femeia!

— Să...ra! măi Chirică, ce spui tu? Parcă despre asta mi-aș pune capul la mijloc.

— Ba nu fi așa de darnic, stăpâne. Mai bine cruță-ți capul, că poate ți-a mai trebui.

— Dar oare nu m-or cunoaște, măi Chirică? — N-aibi grijă, stăpâne, poți să te duci și pe la nuntă, că am făcut ce știu eu, și nime n-are să te cunoască.

Ipate, voind să se încredințeze și despre asta, ascultă pe Chirică și se duce. Și cum ajunge în sat, trage la gazdă la babă, o ia cam pe departe și-i

spune ca să-i aducă deseară pe nevasta lui Stan din satul cutare la dânsul.

Baba, când aude asta, pune mâna la gură, clatină din cap și zice:

— Doamne, om bun, cum crezi d-ta că aș face eu una ca asta, mai ales că femeia are bărbat bun, frumos și bogat și nu-i de-acele de care gândești d-ta?

Atunci Ipate scoate plosca de la oblânc, dă babei vreo câteva gâturi de rachiu și apoi îi mai întinde o pungă țoșcă de bani, zicând:

— Mătușă, de mi-i face acest bine, atunci să știi că ai să ai mai multe de la mine. Fii bine încredințată că n-are să ne știe nici pământul.

Baba, deodată, stă pe gânduri; parcă n-ar fi prea voit nici treaba s-o facă, dar nici punga s-o lase. În sfârșit, mai șede ea pe gânduri cât șede, apoi ia punga și zice:

— Om bun, mânca-te-ar puricii să te mănânce!... Eu știu ce va să zică durerea la inimă, bat-o pârdalnica s-o bată!... Nu știu, zău, cum a sta și asta! îmi plesnește obrazul de rușine când gândesc cum am să mă înfățișez înaintea femeii celea cu vorbe de-acestea... Mă duc și eu într-un noroc, să vedem, și de-oi putea face ceva, bine-de-bine, iară de nu, mi-i crede și d-ta, că știu cum se fac de greu trebile acestea, și rar le scoatem la capăt.

— Crede și d-ta, mătușă, că de-i face pe treabă, n-are să-ți fie degeaba.

Atunci baba zice: — Să vedem; întrebarea n-are greș. Mai știi de unde sare iepurele? Mai ales că bărbatu-său nu este aici.

Apoi, cam înspre seară, lasă pe drumeț singur în casă și se duce alăturea la nuntă și, cum ajunge, trage pe nevasta lui Ipate deoparte, îi spune codoșca câte și mai multe ș-o face pe femeie să se alunece cu mintea.

— Mătușă, zice nevasta, d-apoi oare cum om face noi ca să fie mai bine?

— Acesta nu-i vrun lucru pân' pe-acolo, copilă, hăi, zise baba. Ia, du-te în casă, trezește-ți copilul din somn, și el atunci are să înceapă a plânge; pe urmă pișcă-l tot câte-oleacă, și el are să înceapă a țipa. Și atunci tatu-tău, cum îi el supărăcios, are să zică de la o vreme să iei băiatul și să-l dai, ia, încolo, la baba cea de-alăturea. Tu, cum îi auzi asta, să iei băiatul cu albie cu tot și să vii cu dânsul la mine. Ș-apoi atunci...

Femeia lui Ipate ascultă de babă, face cum i-a zis ea și, pe înserate, vine la dânsa cu copilul în brațe; și cum intră în casă, începe a se chicoti și a spune de la nuntă multe și mărunte, fără să cunoască pe bărbatu-său.

Atunci Ipate le dă de băut până le amețește pe amândouă, apoi își fură copilul din covățică, după cum îl învățase Chirică, și fuge cu dânsul acasă.

Chirică, cum îl vede venind, îi iese înainte de pe la poartă și zice:

— Ei, stăpâne, minciuni ți-am spus eu, ori ba?

— Ba nu, măi Chirică; acum văd eu ce poate femeia. De-acum nu mai trăiesc nici un ceas cu dânsa; am s-o dau dracului de pomană, soi rău ce este ea!

— Ba nu, stăpâne, să nu faci una ca asta, că femeia d-tale e una dintre cele mai bune femei. Da' știu eu cine-i de vină aici. Las-o întâi să vină acasă, să-i scoatem costița ceea care ți-am spus eu, și atunci îi vedea d-ta ce lucru de femeie are să iasă dintr-însa.

Acum, să ne întoarcem iar din urmă. Femeia lui Ipate și cu baba, cănd se trezesc din amețeală, nici tu drumeț, nici tu copil, nici tu nimica! Atunci odată încep ele a se boci înădușit și a se bate cu pumnii peste cap, însă fără nici un folos! Mai iscodeșe ea pe ici, pe colea, să vadă, n-a putea afla ceva despre copil, dar copilul parcă intrase în pământ.

— Ei, ei! Acu-i acu. Vai de mine, nevastă, hăi! zise baba; ce păcat mi-am găsit cu tine! Dracul știe ce să fac!

Și cum sta baba împietrită, dracul îi și dă în gând una: — Nevastă, hăi! alta nu-i de făcut decât să înșomoltăcim motanul ista al meu cu niște petice, să-l punem în albiuță și apoi să dăm foc casei pe dinlăuntru, iară noi să ieșim afară. Și când s-a aprinde mai tare, noi să începem a ne boci în gura mare și a striga: foc! foc! și, pân-or sări oamenii de la nuntă, până nu știu ce, casa are să se topească. Și când or găsi motanul scrum, au să creadă că a ars copilul, și poate s-o tămăduim.

— Că bine zici d-ta, mătușă, asta s-o facem! — S-o facem, s-o facem! Dar eu ce fac tocmai acum, la bătrânețe, fără leac de adăpost?

— Nu te îngriji de asta, mătușă dragă, că am să te iau cu mine și-i trăi pe lângă noi ca banul cel bun. Bărbatu-meu e cum îi pâinea cea bună, și te-om avea curat ca pe-o mamă.

Atunci baba se înduplecă, căci n-are încotro, dau ele foc casei, și până când sar oamenii, până nu știu ce, și casă, și motan, și tot se făcuse scrum. Iară ele plângeau de udau pământul, zicând:

— Vai de noi și de noi, copilașul nostru, cum au ars! Oamenii, văzându-le zbuciumându-se așa, au început care dincotro să le mângâie. Și a doua zi, tatăl femeii lui Ipate trimite pe un argat al său cu carul cu boi să ducă și pe babă și pe fiică-sa la bărbatu-său acasă, arătându-se cu mare părere de rău pentru astă cumplită nenorocire. Pe drum, femeia lui Ipate zice babei:

— Mătușică, vâră-te ici în sacul acesta, și când vom ajunge acasă, întâi am să spun bărbatu-meu că aici sunt niște buci de la mămuca, pentru făcut saci. Și aceasta numai până s-a duce de la noi un ticălos de argat care-l avem, că chiar azi i se împlinește.

Baba ascultă și se vâră în sac. Și cum ajung acasă și trag carul în ogradă, nevasta lui Ipate lasă toate cele în car și se duce de-a dreptul în casă, plângând, să găsească pe bărbatus ău și să-i spună cele întâmplate. Însă, când colo, nici Ipate, nici Chirică nu erau acasă. Atunci femeia lui Ipate și cu argatul tătâne-său tăbârcesc sacul cum pot, îl pun într- o căsoaie, pe cuptor, după horn, și apoi ea dă drumul argatului să se ducă înapoi. Și cum pornește acesta, Ipate și pică în loc. Femeia lui, cum îl vede, începe a boci și a zice:

— Vai de mine și de mine, bărbate, ce-am pățit!... Copilașul nostru nu mai este!

Și îi spune toată întâmplarea, după cum se înțelesese cu baba. Ipate atunci îi zice:

— Lasă, măi femeie, că, de-om trăi, vom fi noi harnici să mai facem copii. Dă, cu cine să te sfădești? pesemne așa a fost să fie de la Dumnezeu!

Și cum vorbeau ei, numai iaca intră și Chirică pe ușă, cu un ciocan, c-o daltă și c-o pereche de clești în mână. Femeia lui Ipate, cum îl vede, începe a i se tângui și lui. Dar Chirică, după ce-o ascultă, zice:

— O crezi, stăpâne, ce spune? Nu te mai uita în gura ei! Ia mai bine s-o cinătuim. Pune-o jos să-i scoatem costița ceea.

Atunci Ipate odată mi ți-o și înșfacă de cozi, o trântește la pământ ș-o ține bine. Iară Chirică începe a-i număra coastele din stânga, zicând: una, două, trei și, când la a patra, pune dalta, trântește cu ciocanul, o apucă cu cleștele ș-o dă afară. Apoi așază pielea la loc, pune el ce pune la rană, și pe loc se tămăduiește. După aceasta zice:

— Stăpâne, ia de-acum ai femeie cumsecade; numai s-o cam ții din frâu și să-i retezi unghiile din când în când, ca nu cumva să-ți pună coarne.

Și odată se duce Chirică la casa de alăturea și aduce copilul. Femeia lui Ipate, când a mai văzut și asta, numai i s-a încleștat gura și a înghețat de frică.

Atunci Chirică sărută mâna lui Ipate și zice: — Ei, stăpâne, iaca, chiar azi mi s-au împlinit anii de slujbă. Rămâi de-acum sănătos, că eu mă duc de unde am venit. Dar să știi de la mine, și să spui și altora, că te-a slujit un

drac trei ani de zile, numai pentru un boț de mămăligă de pe teșitura din pădure și pentru un putregai de căpătâi ce-mi trebuiește sub talpa-iadului.

Și atunci, odată și înșfacă Chirică sacul cel de după horn cu babă cu tot și se face nevăzut. Femeia lui Ipate începe atunci a țipa grozav și a zice:

— Aleargă după dânsul, bărbate, și nu-l lăsa! Câlții de la mămuca mi i-a luat!... din ce mai facem noi saci?

Ipate însă nu avea acum grijile aceste; el era mâhnit pentru pierderea lui Chirică, care era bunătate de băiat, și nu știa unde l-ar găsi, ca să-i mulțumească pentru atâtea binefaceri ce primise de la dânsul.

Dar Chirică era acum tocmai în iad și se desfăta la sânul lui Scaraoschi, iar codoșca de babă gemea sub talpa-iadului și numai motanul ei cel din ceea lume îi plângea de milă, pentru că l-a cocolit așa de bine.

Și iaca așa, oameni buni, s-a izbăvit Ipate și de dracul și de babă, trăind în pace cu nevasta și copiii săi. Și după aceea, când îi spunea cumva cineva câte ceva de pe undeva, care era cam așa și nu așa, Ipate flutura din cap și zicea:

— Ia păziți-vă mai bine treaba și nu-mi tot spuneți cai verzi pe pereți, că eu sunt Stan Pățitul!

Povestea lui Harap Alb

Amu cică era odată într-o țară un crai, care avea trei feciori. Și craiul acela mai avea un frate mai mare, care era împărat într-o altă țară, mai depărtată. Și împăratul, fratele craiului, se numea Verde-împărat; și împăratul Verde nu avea feciori, ci numai fete. Mulți ani trecură la mijloc de când acești frați mai avură prilej a se întâlni amândoi. Iară verii, adică feciorii craiului și fetele împăratului, nu se văzuse niciodată de când erau ei. Și așa veni împrejurarea de nici împăratul Verde nu cunoștea nepoții săi, nici craiul nepoatele sale: pentru că țara în care împărățea fratele cel mai mare era tocmai la o margine a pământului, și crăia istuilalt la o altă margine. Și apoi, pe vremile acelea, mai toate țările erau bântuite de războaie grozave, drumurile pe ape și pe uscat erau puțin cunoscute și foarte încurcate și de aceea nu se putea călători așa de ușor și fără primejdii ca în ziua de astăzi. Și cine apuca a se duce pe atunci într-o parte a lumii adeseori dus rămânea până la moarte.

Dar ia să nu ne depărtăm cu vorba și să încep a depăna firul poveștii.

Amu cică împăratul acela, aproape de bătrânețe, căzând la zăcare, a scris către frăține-său craiului, să-i trimită grabnic pe cel mai vrednic dintre nepoți, ca să-l lase împărat în locul său după moartea sa. Craiul, primind cartea, îndată chemă tustrei feciorii înaintea sa și le zise:

— Iaca ce-mi scrie frate-meu și moșul vostru. Care dintre voi se simte destoinic a împărăți peste o țară așa de mare și bogată, ca aceea, are voie din partea mea să se ducă, ca să împlinească voința cea mai de pe urmă a moșului vostru.

Atunci feciorul cel mai mare ia îndrăzneală și zice :

— Tată, eu cred că mie mi se cuvine această cinste, pentru că sunt cel mai mare dintre frați; de aceea te rog să-mi dai bani de cheltuială, straie de primeneală, arme și cal de călărie, ca să și pornesc, fără zăbavă.

— Bine, dragul tatei, dacă te bizuiești că-i putea răzbate până acolo și crezi că ești în stare a cârmui și pe alții, alege-ți un cal din herghelie, care-i vrea tu, ia-ți bani cât ți-or trebui, haine care ți-or plăcea, arme care-i crede că-ți vin la socoteală și mergi cu bine, fătul meu.

Atunci feciorul craiului își ia cele trebuitoare, sărută mâna tătâne-său, primind carte de la dânsul către împăratul, zice rămas bun fraților săi și apoi

încalecă și pornește cu bucurie spre împărăție.

Craiul însă, vrând să-l ispitească, tace molcum și, pe înserate, se îmbracă pe ascuns într-o piele de urs, apoi încalecă pe cal, iese înaintea fecioru-său pe altă cale și se bagă sub un pod. Și când să treacă fiu-său pe acolo, numai iaca la capătul podului îl și întâmpină un urs mornăind. Atunci calul fiului de crai începe a sări în două picioare, forăind, și cât pe ce să izbească pe stăpânu-său. Și fiul craiului, nemaiputând struni calul și neîndrăznind a mai merge înainte, se întoarnă rușinat înapoi la tatu-său. Până să ajungă el, craiul pe de altă parte și ajunsese acasă, dăduse drumul calului, îndosise pielea cea de urs și aștepta acum să vină fecioru-său. Și numai iaca îl și vede venind repede, dar nu așa după cum se dusese.

— Da' ce-ai uitat, dragul tatei, de te-ai întors înapoi? zise craiul cu mirare. Aista nu-i semn bun, după cât știu eu.

— De uitat, n-am uitat nimica, tată, dar ia, prin dreptul unui pod, mi-a ieșit înainte un urs grozav, care m-a vârât în toți spărieții. Și cu mare ce scăpând din labele lui, am găsit cu cale să mă întorc la d-ta acasă decât să fiu prada fiarelor sălbatice. Și de-acum înainte, ducă-se, din partea mea, cine știe, că mie unuia nu-mi trebuie nici împărăție, nici nimica; doar n-am a trăi cât lumea, ca să moștenesc pământul.

— Despre aceasta bine ai chitit-o, dragul tatei. Se vede lucru că nici tu nu ești de împărat, nici împărăția pentru tine; și decât să încurci numai așa lumea, mai bine să șezi departe, cum zici, căci, mila Domnului: "Lac de-ar fi, broaște sunt destule". Numai aș vrea să știu, cum rămâne cu moșu-tău. Așa-i că ne-am încurcat în slăbăciune?

— Tată, zise atunci feciorul cel mijlociu, să mă duc eu, dacă vrei.

— Ai toată voia de la mine, fătul meu, dar mare lucru să fie de nu ți s-or tăia și ție cărările. Mai știi păcatul, poate să-ți iasă înainte vreun iepure, ceva... și popâc! m-oi trezi cu tine acasă, ca și cu frate-tău, ș-apoi atunci rușinea ta n-a fi proastă. Dar dă, cearcă și tu, să vezi cum ți-a sluji norocul. Vorba ceea: "Fiecare pentru sine, croitor de pâine". De-i izbuti, bine-de-bine, iară de nu, au mai pățit și alți voinici ca tine...

Atunci feciorul cel mijlociu, pregătindu-și cele trebuitoare și primind și el carte din mâna tată-său către împăratul, își ia ziua bună de la frați, și a doua zi pornește și el. Și merge, și merge, până se înnoptează bine. Și când prin dreptul podului, numai iaca și ursul: mor! mor! mor! Calul fiului de crai începe atunci a forăi, a sări în două picioare și a da înapoi. Și fiul

craiului, văzând că nu-i lucru de șagă, se lasă și el de împărăție și, cu rușinea lui, se întoarce înapoi la tată-său acasă. Craiul, cum îl vede, zice:

— Ei, dragul tatei, așa-i că s-a împlinit vorba ceea: "Apără-mă de găini, că de câini nu mă tem".

— Ce fel de vorbă-i asta, tată?! zise fiu-său rușinat; la d-ta urșii se cheamă găini? Ba, ia acum cred eu frăține-meu, că așa urs oștirea întreagă este în stare să o zdrumice... Încă mă mir cum am scăpat cu viață; lehamite și de împărăție și de tot, că doar, slavă Domnului, am ce mânca la casa d-tale.

— Ce mânca văd eu bine că ai, despre asta nu e vorbă, fătul meu, zise craiul posomorât, dar ia spuneți-mi: rușinea unde o puneți? Din trei feciori câți are tata, nici unul să nu fie bun de nimica?!

Apoi, drept să vă spun, că atunci degeaba mai stricați mâncarea, dragii mei... Să umblați numai așa, frunza frăsinelului, toată viața voastră și să vă lăudați că sunteți feciori de crai, asta nu miroase a nas de om... Cum văd eu, frate-meu se poate culca pe o ureche din partea voastră; la sfântul Așteaptă s-a împlini dorința lui. Halal de nepoți ce are! Vorba ceea:

La plăcinte, înainte
Și la război, înapoi.

Fiul craiului cel mai mic, făcându-se atunci roș cum îi gotca, iese afară în grădină și începe a plânge în inima sa, lovit fiind în adâncul sufletului de apăsătoarele cuvinte ale părintelui său. Și cum sta el pe gânduri și nu se dumerea ce să facă pentru a scăpa de rușine, numai iaca se trezește dinaintea lui cu o babă gârbovită de bătrânețe, care umbla după milostenie.

— Da' ce stai așa pe gânduri, luminate crăișor? zise baba; alungă mâhnirea din inima ta, căci norocul îți râde din toate părțile și nu ai de ce fi supărat. Ia, mai bine miluiește baba cu ceva.

— Ia lasă-mă-ncolo, mătușă, nu mă supăra, zise fiul craiului; acum am altele la capul meu.

— Fecior de crai, vedea-te-aș împărat! Spune babei ce te chinuiește; că, de unde știi, poate să-ți ajute și ea ceva.

— Mătușă, știi ce? Una-i una și două-s mai multe; lasă-mă-n pace, că nu-mi văd lumea înaintea ochilor de necaz.

— Luminate crăișor, să nu bănuiești, dar nu te iuți așa de tare, că nu știi de unde-ți poate veni ajutor.

— Ce vorbești în dodii, mătușă? Tocmai de la una ca d-ta ți-ai găsit să aștept eu ajutor?

— Poate ți-i deșanț de una ca aceasta? zise baba. Hei, luminate crăișor! Cel-de-sus varsă darul său peste cei neputincioși; se vede că așa place sfinției-sale. Nu căuta că mă vezi gârbovă și stremțuroasă, dar, prin puterea ce-mi este dată, știu dinainte ceea ce au de gând să izvodească puternicii pământului și adeseori râd cu hohot de nepriceperea și slăbiciunea lor. Așa-i că nu-ți vine a crede, dar să te ferească Dumnezeu de ispită! Căci multe au mai văzut ochii mei de-atâta amar de veacuri câte port pe umerii aceștia. Of! crăișorule! crede-mă, că să aibi tu puterea mea, ai vântura țările și mările, pământul l-ai da de-a dura, lumea aceasta ai purta-o, uite așa, pe degete, și toate ar fi după gândul tău. Dar uite ce vorbește gârbova și neputincioasa! Iartă-mă, Doamne, că nu știu ce mi-a ieșit din gură! Luminate crăișor, miluiește baba cu ceva!

Fiul craiului, fermecat de vorbele babei, scoate atunci un ban și zice:

— Ține, mătușă, de la mine puțin și de la Dumnezeu mult.

— De unde dai, milostivul Dumnezeu să-ți dea, zise baba, și mult să te înzilească, luminate crăișor, că mare norocire te așteaptă. Puțin mai este, și ai să ajungi împărat, care n-a mai stat altul pe fața pământului așa de iubit, de slăvit și de puternic. Acum, luminate crăișor, ca să vezi cât poate să-ți ajute milostenia, stai liniștit, uită-te drept în ochii mei și ascultă cu luare-aminte ce ți-oi spune: du-te la tată-tău și cere să-ți dea calul, armele și hainele cu care a fost el mire, și atunci ai să te poți duce unde n-au putut merge frații tăi; pentru că ție a fost scris de sus să-ți fie dată această cinste. Tatu-tău s-a împotrivi și n-a vrea să te lase, dar tu stăruiește pe lângă dânsul cu rugăminte, că ai să-l îndupleci. Hainele despre care ți-am vorbit sunt vechi și ponosite, și armele ruginite, iară calul ai să-l poți alege punând în mijlocul hergheliei o tavă plină cu jăratic, și care dintre cai a veni la jăratic să mănânce, acela are să te ducă la împărăție și are să te scape din multe primejdii. Ține minte ce-ți spun eu, că poate să ne mai întâlnim la vrun capăt de lume: căci deal cu deal se ajunge, dar încă om cu om!

Și pe când vorbea baba aceste, o vede învăluită într-un hobot alb, ridicându-se în văzduh, apoi înălțându-se tot mai sus, și după aceea n-o mai zări defel. Atunci o înfiorare cuprinde pe fiul craiului, rămânând uimit de spaimă și mirare, dar pe urmă, venindu-i inima la loc și plin de încredere în sine că va izbuti la ceea ce gândea, se înfățișază înaintea tată-său, zicând:

— Dă-mi voie ca să mă duc și eu pe urma fraților mei, nu de alta, dar ca să-mi încerc norocul. Și ori oi putea izbuti, ori nu, dar îți făgăduiesc dinainte că, odată pornit din casa d-tale, înapoi nu m-oi mai întoarce, să știu bine că m-oi întâlni și cu moartea în cale.

— Lucru negândit, dragul tatei, să aud așa vorbe tocmai din gura ta, zise craiul. Frații tăi au dovedit că nu au inimă într-înșii, și din partea lor mi-am luat toată nădejdea. Doar tu să fii mai viteaz, dar parcă tot nu-mi vine a crede. Însă, dacă vrei și vrei numaidecât să te duci, eu nu te opresc, dar mi-i nu cumva să te întâlnești cu scârba în drum și să dai și tu cinstea pe rușine, c-apoi atunci curat îți spun că nu mai ai ce căuta la casa mea.

— Apoi dă, tată, omul e dator să se încerce. Am să pornesc și eu într-un noroc și cum a da Dumnezeu! Numai, te rog, dă-mi calul, armele și hainele cu care ai fost d-ta mire, ca să mă pot duce.

Craiul, auzind aceasta, parcă nu i-a prea venit la socoteală și, încrețind din sprâncene, a zis:

— Hei, hei! dragul tatei, cu vorba aceasta mi-ai adus aminte de cântecul cela:

Voinic tânăr, cal bătrân,
Greu se-ngăduie la drum!

D-apoi calul meu de pe atunci cine mai știe unde i-or fi putrezind ciolanele! Că doar nu era să trăiască un veac de om! Cine ți-a vârât în cap și una ca aceasta, acela încă-i unul... Ori vorba ceea: Pesemne umbli după cai morți să le iei potcoavele.

— Tată, atâta cer și eu de la d-ta. Acum, ori c-a fi trăind calul, ori că n-a fi trăind, aceasta mă privește pe mine; numai vreau să știu dacă mi-l dai ori ba.

— Din partea mea, dat să-ți fie, dragul tatei, dar mi-i de-a mirarea de unde ai să-l iei, dacă n-are ființă pe lume.

— Despre aceasta nu mă plâng eu, tată, bine că mi l-ai dat; de unde-a fi, de unde n-a fi, dacă l-oi găsi, al meu să fie.

Și atunci, odată se suie în pod și coboară de-acolo un căpăstru, un frâu, un bici și o șa, toate colbăite, sfarogite și vechi ca pământul. Apoi mai scoate dintr-un gherghiriu niște straie foarte vechi, un arc, niște săgeți, un paloș și un buzdugan, toate pline de rugină, și se apucă de le grijește bine și le pune deoparte. Pe urmă umple o tava cu jăratic, se duce cu dânsa la

herghelie și o pune jos între cai. Și atunci, numai iaca ce iese din mijlocul hergheliei o răpciugă de cal, grebănos, dupuros și slab, de-i numărai coastele; și venind de-a dreptul la tava, apucă o gură de jăratic. Fiul craiului îi și trage atunci cu frâul în cap, zicând:

— Ghijoagă urâcioasă ce ești! din toți caii, tocmai tu te-ai găsit să mănânci jăratic? De te-a împinge păcatul să mai vii o dată, vai de steaua ta are să fie!

Apoi începe a purta caii încolo și încoace, și numai iaca slăbătura cea de cal iar se repede și apucă o gură de jăratic. Fiul craiului îi mai trage și atunci un frâu în cap, cât ce poate, și apoi iar începe a purta caii de colo până colo, să vadă, nu cumva a veni alt cal să mănânce jăratic. Și numai iaca, și a treia oară, tot gloaba cea de cal vine și începe a mânca la jăratic, de n-a mai rămas. Atunci fiul craiului, mânios, îi mai trage un frâu, iar cât ce poate, apoi îl prinde în căpăstru și, punându-i frâul în cap, zice în gândul său: "Să-l iau, ori să-i dau drumul? Mă tem că m-oi face de râs. Decât cu așa cal, mai bine pedestru".

Și cum sta el în cumpene, să-l ia, să nu-l ia, calul se și scutură de trei ori, și îndată rămâne cu părul lins-prelins și tânăr ca un tretin, de nu era alt mânzoc mai frumos în toată herghelia. Și apoi, uitându-se țintă în ochii fiului de crai, zice:

— Sui pe mine, stăpâne, și ține-te bine! Fiul craiului, punându-i zabala în gură, încalecă, și atunci calul odată zboară cu dânsul până la nouri și apoi se lasă în jos ca o săgeată. După aceea mai zboară încă o dată până la lună și iar se lasă în jos mai iute decât fulgerul. Și unde nu mai zboară și a treia oară până la soare și, când se lasă jos, întreabă:

— Ei, stăpâne, cum ți se pare? Gândit-ai vrodată că ai să ajungi: soarele cu picioarele, luna cu mâna și prin nouri să cauți cununa?

— Cum să mi se pară, dragul meu tovarăș? Ia, m-ai băgat în toate grozile morții, căci, cuprins de amețeală, nu mai știam unde mă găsesc și cât pe ce erai să mă prăpădești.

— Ia, așa am amețit și eu, stăpâne, când mi-ai dat cu frâul în cap, să mă prăpădești, și cu asta am vrut să-mi răstorc cele trei lovituri. Vorba ceea: una pentru alta. Acum cred că mă cunoști și de urât și de frumos, și de bătrân și de tânăr, și de slab și de puternic; de-aceea mă fac iar cum m-ai văzut în herghelie, și de-acum înainte sunt gata să te întovărășesc oriunde mi-i porunci, stăpâne. Numai să-mi spui dinainte cum să te duc: ca vântul ori ca gândul?

— De mi-i duce ca gândul, tu mi-i prăpădi, iar de mi-i duce ca vântul, tu mi-i folosi, căluțul meu, zise fiul craiului.

— Bine, stăpâne. Acum sui pe mine fără grijă și hai să te duc unde vrei.

Fiul craiului, încălecând, îl netezește pe coamă și zice: — Hai, căluțul meu! Atunci calul zboară lin ca vântul, și când vântul a aburit, iaca și ei la crai în ogradă au sosit.

— Bun sosit la noi, voinice! zise craiul, cam cu jumătate de gură. Dar aista cal ți l-ai ales?...

— Apoi dă, tată, cum a dat târgul și norocul; am de trecut prin multe locuri și nu vreau să mă ia oamenii la ochi. M-oi duce și eu cât călare, cât pe jos, cum oi putea.

Și zicând aceste, pune tarnița pe cal, anină armele la oblânc, își ia merinde și bani de ajuns, schimburi în desagi și o ploscă plină cu apă. Apoi sărută mâna tată-său, primind carte de la dânsul către împăratul, zice rămas bun fraților săi și a treia zi către seară pornește și el, mergând din pasul calului. Și merge el, și merge, până se înnoptează bine. Și, prin dreptul podului, numai iaca îi iese și lui ursul înainte, mornăind înfricoșat. Calul atunci dă năvală asupra ursului, și fiul craiului, ridicând buzduganul să dea, numai iaca ce aude glas de om zicând:

— Dragul tatei, nu da, că eu sunt. Atunci fiul craiului descalecă, și tată-său, cuprinzându-l în brațe, îl sărută și-i zice:

— Fătul meu, bun tovarăș ți-ai ales; de te-a învățat cineva, bine ți-a priit, iară de-ai făcut-o din capul tău, bun cap ai avut. Mergi de-acum tot înainte, că tu ești vrednic de împărat. Numai ține minte sfatul ce-ți dau: în călătoria ta ai să ai trebuință și de răi, și de buni, dar să te ferești de omul roș, iară mai ales de cel spân, cât îi putea; să n-ai de-a face cu dânșii, căci sunt foarte șugubeți. Și, la toată întâmplarea, calul, tovarășul tău, te-a mai sfătui și el ce ai să faci, că de multe primejdii m-a scăpat și pe mine în tinerețile mele! Na-ți acum și pielea asta de urs, că ți-a prinde bine vreodată.

Apoi, dezmierdând calul, îi mai sărută de câteva ori pe amândoi și le zice:

— Mergeți în pace, dragii mei. De-acum înainte, Dumnezeu știe când ne-om mai vedea!...

Fiul craiului atunci încalecă, și calul, scuturându-se, mai arată-se o dată tânăr, cum îi plăcea craiului, apoi face o săritură înapoi și una înainte și se cam mai duc la împărăție, Dumnezeu să ne ție, că cuvântul din poveste, înainte mult mai este. Și merg ei o zi, merg două, și merg patruzeci și nouă,

până ce de la o vreme le intră calea în codru și atunci numai iaca ce le iese înainte un om spân și zice cu îndrăzneală fiului de crai:

— Bun întâlnișul, voinice! Nu ai trebuință de slugă la drum? Prin locurile iestea e cam greu de călătorit singur; nu cumva să-ți iasă vro dihanie ceva înainte și să-ți scurteze cărările. Eu cunosc bine pe-aici, și poate mai încolo să ai nevoie de unul ca mine.

— Poate să am, poate să n-am, zise fiul craiului, uitându-se țintă în ochii Spânului, dar acum deodată mă las în voia întâmplării, și apoi, dând pinteni calului, pornește.

Mai merge el înainte prin codru cât merge, și, la o strâmtoare, numai iaca ce Spânul iar îi iese înainte, prefăcut în alte straie, și zice cu glas subțiratic și necunoscut:

— Bună calea, drumețule! — Bună să-ți fie inima, cum ți-i căutătura, zise fiul craiului. — Cât despre inima mea, s-o dea Dumnezeu oricui, zise Spânul oftând... Numai ce folos? Omul bun n-are noroc; asta-i știută; rogu-te, să nu-ți fie cu supărare, drumețule, dar fiindcă a venit vorba de-așa, îți spun, ca la un frate, că din cruda copilărie slujesc prin străini, și încaltea nu mi-ar fi ciudă, când n-aș vra să mă dau la treabă, căci cu munca m-am trezit. Dar așa, muncesc, muncesc, și nu s-alege nimica de mine; pentru că tot de stăpâni calici mi-am avut parte. Și vorba ceea: La calic slujești, calic rămâi. Când aș da odată peste un stăpân cum gândesc eu, n-aș ști ce să fac să nu-l smintesc. Nu cumva ai trebuință de slugă, voinice? Cum te văd, sameni a avea seu la rărunchi. De ce te scumpești pentru nimica toată și nu-ți iei o slugă vrednică, ca să-ți fie mână de ajutor la drum? Locurile aiestea sunt șugubețe; de unde știi cum vine întâmplarea, și, Doamne ferește, să nu-ți cadă greu singur.

— Acum deodată încă tot nu, zise fiul craiului cu mâna pe buzdugan; m-oi mai sluji și eu singur, cum oi putea, și dând iar pinteni calului, pornește mai repede.

Și mergând el tot înainte prin codri întunecoși, de la un loc se închide calea și încep a i se încurca cărările, încât nu se mai pricepe fiul craiului acum încotro să apuce și pe unde să meargă.

— Ptiu, drace! iaca în ce încurcătură am intrat! Asta-i mai rău decât poftim la masă, zise el. Nici tu sat, nici tu târg, nici tu nimica. De ce mergi înainte, numai peste pustietăți dai; parcă a pierit sămânța omenească de pe fața pământului. Îmi pare rău că n-am luat măcar spânul cel de-al doilea cu mine. Dacă s-a aruncat în partea mâne-sa, ce-i vinovat el? Tata așa a zis,

însă la mare nevoie ce-i de făcut? vorba ceea: Rău-i cu rău, dar e mai rău făr' de rău. Și tot horhăind el când pe o cărare, când pe un drum părăsit, numai iaca ce iar îi iese Spânul înainte, îmbrăcat altfel și călare pe un cal frumos, și, prefăcându-și glasul, începe a căina pe fiul craiului, zicând:

— Sărmane omule, rău drum ai apucat! Se vede că ești străin și nu cunoști locurile pe aici. Ai avut mare noroc de mine, de n-ai apucat a coborî priporul ista, că erai prăpădit. Ia, colo devale, în înfundătura ceea, un taur grozav la mulți bezmetici le-a curmat zilele. Și eu, mai deunăzi, cât mă vezi de voinic, de-abia am scăpat de dânsul, ca prin urechile acului. Întoarce-te înapoi, ori, dacă ai de dus înainte, ia-ți un ajutor pe cineva. Chiar și eu m-aș tocmi la d-ta, dacă ți-a fi cu plăcere.

— Așa ar trebui să urmez, om bun, zise fiul craiului, dar ți-oi spune drept: tata mi-a dat în grijă, când am pornit de-acasă, ca să mă feresc de omul roș, iară mai ales de cel spân, cât oi putea; să n-am de a face cu dânșii nici în clin, nici în mînecă; și dacă n-ai fi spân, bucuros te-aș tocmi.

— Hei, hei! călătorule. Dacă ți-i vorba de-așa, ai să-ți rupi ciochinele umblând și tot n-ai să găsești slugă cum cauți d-ta, că pe-aici sunt numai oameni spâni. Ș-apoi, când este la adicălea, te-aș întreba: ca' ce fel de zăticneală ai putea să întâmpini din pricina asta? Pesemne n-ai auzit vorba ceea: că de păr și de coate-goale nu se plânge nimene. Și când nu sunt ochi negri, săruți și albaștri! Așa și d-ta: mulțumește lui Dumnezeu că m-ai găsit și tocmește-mă. Și dacă-i apuca odată a te deprinde cu mine, știu bine că n-am să pot scăpa ușor de d-ta, căci așa sunt eu în felul meu, știu una și bună: să-mi slujesc stăpânul cu dreptate. Hai, nu mai sta la îndoială, că mă tem să nu ne-apuce noaptea pe aici. Și când ai avea încaltea un cal bun, calea-valea, dar cu smârțogul ista îți duc vergile.

— Apoi dă, Spânule, nu știu cum să fac, zise fiul craiului. Din copilăria mea sunt deprins a asculta de tată și, tocmindu-te pe tine, parcă-mi vine nu știu cum. Dar, fiindcă mi-au mai ieșit până acum înainte încă doi spâni, și cu tine al treilea, apoi mai-mi vine a crede că asta-i țara spânilor și n-am încotro; mort-copt, trebuie să te iau cu mine, dacă zici că știi bine locurile pe aici.

Și, din două vorbe, fiul craiului îl tocmește și după aceea pornesc împreună să iasă la drum, pe unde arată Spânul. Și mergând ei o bucată bună, Spânul se preface că-i e sete și cere plosca cu apă de la stăpânu-său. Fiul craiului i-o dă, și Spânul, cum o pune la gură, pe loc o și ia, oțărându-se, și varsă toată apa dintr-însa. Fiul craiului zice atunci supărat:

— Dar bine, Spânule, de ce te apuci? Nu vezi că pe aici e mare lipsă de apă? Și pe arșița asta o să ne uscăm de sete.

— Să avem iertare, stăpâne! Apa era bâhlită și ne-am fi putut bolnăvi. Cât despre apa bună, nu vă îngrijiți; acuș avem să dăm peste o fântână cu apă dulce și rece ca gheața. Acolo vom poposi puțin, oi clătări plosca bine ș-oi umple-o cu apă proaspătă, ca să avem la drum, căci mai încolo nu prea sunt fântâni, și, din partea apei, mi se pare că i-om duce dorul. Și cârnind pe o cărare, mai merg ei oleacă înainte, până ce ajung într-o poiană și numai iaca ce dau de o fântână cu ghizdele de stejar și cu un capac deschis în lături. Fântâna era adâncă și nu avea nici roată, nici cumpănă, ci numai o scară de coborât până la apă.

— Ei, ei! Spânule, acum să te văd cât ești de vrednic, zise fiul craiului. Spânul atunci zâmbește puțin și, coborându-se în fântână, umple întâi plosca și o pune la șold. Apoi, mai stând acolo în fund pe scară, aproape de fața apei, zice:

— Ei, da' ce răcoare-i aici! "Chima răului pe malul pârăului!" Îmi vine să nu mai ies afară. Dumnezeu să ușureze păcatele celui cu fântâna, că bun lucru a mai făcut. Pe arșițele ieste, o răcoreală ca asta mult plătește!

Mai șede el acolo puțin și apoi iese afară, zicând: — Doamne, stăpâne, nu știi cât mă simțesc de ușor; parcă îmi vine să zbor, nu altăceva! Ia vâră-te și d-ta oleacă, să vezi cum ai să te răcorești; așa are să-ți vină de îndemână după asta, de are să ți se pară că ești ușor cum îi pana...

Fiul craiului, boboc în felul său la trebi de aieste, se potrivește Spânului și se bagă în fântână, fără să-i trăsnească prin minte ce i se poate întâmpla. Și cum sta și el acolo de se răcorea, Spânul face tranc! capacul pe gura fântânii, apoi se suie deasupra lui și zice cu glas răutăcios:

— Alelei! fecior de om viclean ce te găsești; tocmai de ceea ce te-ai păzit n-ai scăpat. Ei, că bine mi te-am căptușit! Acum să-mi spui tu cine ești, de unde vii și încotro te duci, că, de nu, acolo îți putrezesc ciolanele!

Fiul craiului ce era să facă? Îi spune cu de-amănuntul, căci, dă, care om nu ține la viață înainte de toate?

— Bine, atâta am vrut să aflu din gura ta, pui de viperă ce mi-ai fost, zice atunci Spânul: numai cată să fie așa, că, de te-oi prinde cu oca mică, greu are să-ți cadă. Chiar acum aș putea să te omor, în voia cea bună, dar mi-i milă de tinerețile tale... Dacă vrei să mai vezi soarele cu ochii și să mai calci pe iarbă verde, atunci jură-mi-te pe ascuțișul paloșului tău că mi-i da ascultare și supunere întru toate, chiar și-n foc de ți-aș zice să te arunci. Și,

de azi înainte, eu o să fiu în locul tău nepotul împăratului, despre care mi-ai vorbit, iară tu — sluga mea; și atâta vreme să ai a mă sluji, până când îi muri și iar îi învia. Și oriunde vei merge cu mine, nu care cumva să bleștești din gură către cineva despre ceea ce a urmat între noi, că te-am șters de pe fața pământului. Îți place așa să mai trăiești, bine-de-bine; iară de nu, spune-mi verde în ochi, ca să știu ce leac trebuie să-ți fac...

Fiul craiului, văzându-se prins în clește și fără nici o putere, îi jură credință și supunere întru toate, lăsându-se în știrea lui Dumnezeu, cum a vrea el să facă. Atunci Spânul pune mâna pe cartea, pe banii și pe armele fiului de crai și le ia la sine; apoi îl scoate din fântână și-i dă paloșul să-l sărute, ca semn de pecetluire a jurământului, zicând:

— De-acum înainte să știi că te cheamă Harap-Alb; aista ți-i numele, și altul nu.

După aceasta încalecă, fiecare pe calul său, și pornesc, Spânul înainte, ca stăpân, Harap-Alb în urmă, ca slugă, mergând spre împărăție, Dumnezeu să ne ție, că cuvântul din poveste, înainte mult mai este.

Și merg ei, și merg, cale lungă să le-ajungă, trecând peste nouă mări, peste nouă țări și peste nouă ape mari, și într-o târzie vreme ajung la împărăție.

Și cum ajung, Spânul se înfățișază înaintea împăratului cu carte din partea craiului. Și împăratul Verde, citind cartea, arde de bucurie că i-a venit nepotul, și pe dată îl și face cunoscut curții și fetelor sale, care îl primesc cu toată cinstea cuvenită unui fiu de crai și moștenitor al împăratului.

Atunci Spânul, văzând că i s-au prins minciunile de bine, cheamă la sine pe Harap-Alb și-i zice cu asprime:

— Tu să șezi la grajd nedezlipit și să îngrijești de calul meu ca de ochii din cap, că de-oi veni pe-acolo și n-oi găsi trebile făcute după plac, vai de pielea ta are să fie. Dar până atunci, na-ți o palmă, ca să ții minte ce ți-am spus. Bagat-ai în cap vorbele mele?

— Da, stăpâne, zise Harap-Alb, lăsând ochii în jos. Și, ieșind, pornește la grajd. Cu asta a voit Spânul să-și arate arama și să facă pe HarapAlb ca să-i ia și mai mult frica.

Fetele împăratului întâmplându-se de față când a lovit Spânul pe Harap-Alb, li s-a făcut milă de dânsul și au zis Spânului cu binișorul:

— Vere, nu faci bine ceea ce faci. Dacă este că a lăsat Dumnezeu să fim mari peste alții, ar trebui să avem milă de dânșii, că și ei, sărmanii, sunt oameni!

— Hei, dragele mele vere, zice Spânul cu viclenia lui obicinuită; d-voastră încă nu știți ce-i pe lume. Dacă dobitoacele n-ar fi fost înfrânate, de demult ar fi sfâșiat pe om. Și trebuie să știți că și între oameni cea mai mare parte sunt dobitoace, care trebuiesc ținuți din frâu, dacă ți-i voia să faci treabă cu dânșii.

Ei, apoi... zi că nu-i lumea de-apoi! Să te ferească Dumnezeu când prinde mămăliga coajă. Vorba ceea:

Dă-mi, Doamne, ce n-am avut,
Să mă mier ce m-a găsit.

Fetele atunci au luat altă vorbă, dar din inima lor nu s-a șters purtarea necuviincioasă a Spânului, cu toate îndreptările și înrudirea lui, pentru că bunătatea nu are de-a face cu răutatea. Vorba ceea:

Vița-de-vie, tot în vie,
Iară vița-de-boz, tot răgoz.

Și din ceasul acela au început a vorbi ele înde ele, că Spânul defel nu samănă în partea lor, nici la chip, nici la bunătate; și că Harap-Alb, sluga lui, are o înfățișare mult mai plăcută și seamănă a fi mult mai omenos. Pesemne inima le spunea că Spânul nu le este văr, și de aceea nu-l puteau mistui. Așa îl urâse ele de tare acum, că, dacă ar fi fost în banii lor, s-ar fi lepădat de Spân ca de Ucigă-l-crucea. Dar nu aveau ce se face de împăratul, ca să nu-i aducă supărare.

Amu, într-una din zile, cum ședea Spânul la ospăț împreună cu moșu-său, cu verele sale și cu alții, câți se întâmplase, li s-au adus mai la urmă în masă și niște sălăți foarte minunate. Atunci împăratul zice Spânului :

— Nepoate, mai mâncat-ai sălăți de aceste de când ești? — Ba nu, moșule, zice Spânul; tocmai eram să vă întreb de unde le aveți, că tare-s bune!... O haraba întreagă aș fi în stare să mănânc, și parcă tot nu m-aș sătura.

— Te crede moșul, nepoate, dar când ai ști cu ce greutate se capătă! pentru că numai în Grădina Ursului, dacă-i fi auzit de dânsa, se află sălăți de aceste, și mai rar om care să poată lua dintr-însele și să scape cu viață. Între toți oamenii din împărăția mea, numai un pădurar se bizuiește la treaba asta. Și acela, el știe ce face, ce drege, de-mi aduce din când în când așa, câte puține, de poftă.

Spânul, voind să piardă acum pe Harap-Alb cu orice preț, zise împăratului:

— Doamne, moșule, de nu mi-a aduce sluga mea sălăți de aceste și din piatra seacă, mare lucru să fie!

— Ce vorbești, nepoate! zise împăratul; unul ca dânsul, și încă necunoscător de locurile acestea, cum crezi că ar putea face această slujbă? Doar de ți-i greu de viața lui.

— Ia las', moșule, nu-i duce grija; pun rămășag că are să-mi aducă sălăți întocmai ca aceste, și încă multe, că știu eu ce poate el.

Ș-odată cheamă Spânul pe Harap-Alb și-i zice răstit: — Acum degrabă să te duci cum îi ști tu și să-mi aduci sălăți de aceste din Grădina Ursului. Hai, ieși repede și pornește, că nu-i vreme de pierdut. Dar nu cumva să faci de altfel, că nici în borta șoarecului nu ești scăpat de mine!

Harap-Alb iese mâhnit, se duce în grajd și începe a-și netezi calul pe coamă, zicând:

— Ei, căluțul meu, când ai ști tu în ce necaz am intrat! Sfânt să fie rostul tătâne-meu, că bine m-a învățat! Așa-i că, dacă n-am ținut seamă de vorbele lui, am ajuns slugă la dârloagă și acum, vrând-nevrând, trebuie s-ascult, că mi-i capul în primejdie?

— Stăpâne, zise atunci calul; de-acum înainte, ori cu capul de piatră, ori cu piatra de cap, tot atâta-i: fii odată bărbat și nu-ți face voie rea. Încalecă pe mine și hai! Știu eu unde te-oi duce, și mare-i Dumnezeu, ne-a scăpa el și din aceasta!

Harap-Alb, mai prinzând oleacă la inimă, încalecă și se lasă în voia calului, unde vrea el să-l ducă.

Atunci calul pornește la pas, până ce iese mai încolo, ca să nu-i vadă nimene. Apoi își arată puterile sale, zicând:

— Stăpâne, ține-te bine pe mine, că am să zbor lin ca vântul, să cutreierăm pământul. Mare-i Dumnezeu și meșteru-i dracul. Helbet! vom putea veni de hac și Spânului celuia, nu-i e vremea trecută.

Și odată zboară calul cu Harap-Alb până la nouri; apoi o ia de-a curmezișul pământului: pe deasupra codrilor, peste vârful munților, peste apa mărilor și după aceea se lasă încet- încet într-un ostrov mândru din mijlocul unei mări, lângă o căsuță singuratică, pe care era crescut niște mușchi pletos de o podină de gros, moale ca mătasa și verde ca buraticul.

Atunci Harap-Alb descalecă, și spre mai mare mirarea lui, numai iaca îl întâmpină în pragul ușii cerșetoarea căreia îi dăduse el un ban de pomană,

înainte de pornirea lui de acasă.

— Ei, Harap-Alb, așa-i că ai venit la vorbele mele, că deal cu deal se ajunge, dar încă om cu om? Află acum că eu sunt Sfânta Duminică și știu ce nevoie te-a adus pe la mine. Spânul vrea să-ți răpună capul cu orice chip și de-aceea te-a trimis să-i aduci sălăți din Grădina Ursului, dar i-or da ele odată pe nas... Rămâi aici în astă-noapte, ca să văd ce-i de făcut.

Harap-Alb rămâne bucuros, mulțumind Sfintei Duminici pentru buna găzduire și îngrijirea ce are de el.

— Fii încredințat că nu eu, ci puterea milosteniei și inima ta cea bună te ajută, Harap-Alb, zice Sfânta Duminică ieșind și lăsându-l în pace să se liniștească.

Și cum iese Sfânta Duminică afară, odată și pornește desculță prin rouă, de culege o poală de somnoroasă, pe care o fierbe la un loc cu o vadră de lapte dulce și cu una de miere și apoi ia mursa aceea și iute se duce de o toarnă în fântâna din Grădina Ursului, care fântână era plină cu apă până la gură. Și mai stând Sfânta Duminică oleacă în preajma fântânii, numai iaca ce vede că vine ursul cu o falcă în cer și cu una în pământ, mornăind înfricoșat. Și cum ajunge la fântână, cum începe a bea lacom la apă și a-și linge buzele de dulceața și bunătatea ei. Și mai stă din băut, și iar începe a mornăi; și iar mai bea câte un răstimp, și iar mornăiește, până ce, de la o vreme, încep a-i slăbi puterile și, cuprins de amețeală, pe loc cade jos și adoarme mort, de puteai să tai lemne pe dânsul.

Atunci Sfânta Duminică, văzându-l așa, într-o clipă se duce și, deșteptând pe Harap-Alb chiar în miezul nopții, îi zice:

— Îmbracă-te iute în pielea cea de urs, care o ai de la tată- tău, apucă pe ici tot înainte, și cum îi ajunge în răscrucile drumului, ai să dai de Grădina Ursului. Atunci sai repede înlăuntru de-ți ia sălăți într-ales, și câte-i vrea de multe, căci pe urs l-am pus eu la cale. Dar, la toată întâmplarea, de-i vedea și-i vedea că s-a trezit și năvălește la tine, zvârle-i pielea cea de urs și apoi fugi încoace spre mine cât îi putea.

Harap-Alb face cum îi zice Sfânta Duminică. Și cum ajunge în grădină, odată începe a smulge la sălăți într-ales și leagă o sarcină mare, mare, cât pe ce să n-o poată ridica în spinare. Și când să iasă cu dânsa din grădină, iaca ursul se trezește, și după dânsul, Gavrile! Harap-Alb, dacă vede reaua, i-aruncă pielea cea de urs, și apoi fuge cât ce poate cu sarcina în spate, tot înainte la Sfânta Duminică, scăpând cu obraz curat.

După aceasta, Harap-Alb, mulțumind Sfintei Duminici pentru binele ce i-a făcut, îi sărută mâna, apoi își ia sălățile și, încălecând, pornește spre împărăție, Dumnezeu să ne ție, că cuvântul din poveste, înainte mult mai este.

Și mergând tot cum s-a dus, de la o vreme ajunge la împărăție și dă sălățile în mâna Spânului.

Împăratul și fetele sale, văzând aceasta, le-a fost de-a mirarea. Atunci Spânul zice îngâmfat:

— Ei, moșule, ce mai zici? — Ce să zic, nepoate? Ia, când aș avé eu o slugă ca aceasta, nu i-aș trece pe dinainte.

— D-apoi de ce mi l-a dat tata de-acasă? numai de vrednicia lui, zise Spânul; căci altfel nu-l mai luam după mine, ca să-mi încurce zilele.

La vro câteva zile după aceasta, împăratul arată Spânului niște pietre scumpe, zicând:

— Nepoate, mai văzut-ai pietre nestemate așa de mari și frumoase ca acestea de când ești?

— Am văzut eu, moșule, felurite pietre scumpe, dar ca aceste, drept să-ți spun, n-am văzut. Oare pe unde se pot găsi așa pietre?

— Pe unde să se găsească, nepoate! Ia, în Pădurea Cerbului. Și cerbul acela este bătut tot cu pietre scumpe, mult mai mari și mai frumoase decât aceste. Mai întâi, cică are una în frunte, de strălucește ca soarele. Dar nu se poate apropia nimene de cerb, căci este solomonit și nici un fel de armă nu-l prinde; însă el, pe care l-a zări, nu mai scapă cu viață. De-aceea fuge lumea de dânsul de-și scoate ochii; și nu numai atâta, dar chiar când se uită la cineva, fie om sau orice dihanie a fi, pe loc rămâne moartă. Și cică o mulțime de oameni și de sălbătăciuni zac fără suflare în pădurea lui numai din astă pricină: se vede că este solomonit, întors de la țâță, sau dracul mai știe ce are de-i așa de primejdios. Dar cu toate aceste, trebuie să știi, nepoate, că unii oameni îs mai al dracului decât dracul; nu se astâmpără nici în ruptul capului; măcar că au pățit multe, tot cearcă prin pădurea lui, să vadă, nu l-or putea găbui cumva? Și care dintre ei are îndrăzneala mare și noroc și mai mare, umblând pe acolo, găsește din întâmplare câte o piatră de aceste, picată de pe cerb, când se scutură el la șapte ani o dată, și apoi aceluia om nu-i trebuie altă negustorie mai bună. Aduce piatra la mine și i-o plătesc cât nu face; ba încă sunt bucuros că o pot căpăta. Și află, nepoate, că asemene pietre fac podoaba împărăției mele, nu se găsesc altele mai mari și mai frumoase decât aceste la nici o împărăție, și de-aceea s-a dus vestea

despre ele în toată lumea. Mulți împărați și crai înadins vin să le vadă, și li-i de-a mirarea de unde le am.

— Doamne, moșule! zise atunci Spânul; să nu te superi, dar nu știu ce fel de oameni fricoși aveți pe aici. Eu pun rămășag pe ce vrei că sluga mea are să-mi aducă pielea cerbului aceluia, cu cap cu tot, așa împodobit cum este.

Ș-odată cheamă Spânul pe Harap-Alb și-i zice: — Du-te în Pădurea Cerbului, cum îi ști tu, și măcar fă pe dracul în patru, sau orice-i face, dar numaidecât să-mi aduci pielea cerbului, cu cap cu tot, așa bătute cu pietre scumpe, cum se găsesc. Și doar te-a împinge păcatul să clintești vreo piatră din locul său, iară mai ales acea mare din fruntea cerbului, c-apoi atâta ți-i leacul! Hai, pornește iute, că nu-i vreme de pierdut!

Harap-Alb vede el bine unde merge treaba, că doar nu era din butuci; dar neavând încotro, iese mâhnit, se duce iar în grajd la cal și, netezindu-l pe coamă, îi zice:

— Dragul meu căluț, la grea belea m-a vârât iar Spânul!... De-oi mai scăpa și din asta cu viață, apoi tot mai am zile de trăit. Dar nu știu, zău, la cât mi-a sta norocul!

— Nu-i nimica, stăpâne, zise calul. Capul de-ar fi sănătos, că belelele curg gârlă. Poate ai primit poruncă să jupești piatra morii și să duci pielea la împărăție...

— Ba nu, căluțul meu; alta și mai înfricoșată, zise Harap- Alb.

— Vorbă să fie, stăpâne, că tocmeala-i gata, zise calul. Nu te teme, știu eu năzdrăvănii de ale Spânului; și să fi vrut, de demult i-aș fi făcut pe obraz, dar lasă-l să-și mai joace calul. Ce gândești? Și unii ca aceștia sunt trebuitori pe lume câteodată, pentru că fac pe oameni să prindă la minte... Zi și d-ta că ai avut să tragi un păcat strămoșesc. Vorba ceea: "Părinții mănâncă aguridă, și fiilor li se strepezesc dinții". Hai, nu mai sta la gânduri; încalecă pe mine și pune-ți nădejdea în Dumnezeu, că mare-i puterea Lui; nu ne-a lăsa el să suferim îndelung. Cum vrei. "Ce-i e scris omului în frunte-i e pus." Doar' mare-i Cel-de-sus! S-or sfârși ele și aceste de la o vreme...

Harap-Alb atunci încalecă, și calul pornește la pas, până ce iese mai încolo departe, ca să nu-i ia lumea la ochi. Și apoi, încordându-se și scuturându-se o dată voinicește, iară-și arată puterile, zicând:

— Ține-te zdravăn, stăpâne, că iar am să zbor:

În înaltul cerului,

Văzduhul pământului;
Pe deasupra codrilor,
Peste vârful munților,
Prin ceața măgurilor,
Spre noianul mărilor,
La crăiasa zânelor,
Minunea minunilor,
Din ostrovul florilor.

Și zicând aceste, odată și zboară cu Harap-Alb

În înaltul cerului,
Văzduhul pământului;
și o ia de-a curmeziș:
De la nouri către soare,
Printre lună și luceferi,
Stele mândre lucitoare,
și apoi se lasă lin ca vântul:
În ostrovul florilor,
La crăiasa zânelor,
Minunea minunilor.

Și când vântul a aburit, iaca și ei la Sfânta Duminică iar au sosit. Sfânta Duminică era acasă și, cum a văzut pe Harap-Alb poposind la ușa ei, pe loc l-a întâmpinat și i-a zis cu blândețe:

— Ei, Harap-Alb, așa-i că iar te-a ajuns nevoia de mine? — Așa este, măicuță, răspunse Harap-Alb, cufundat în gânduri și galben la față, de parcă-i luase pânza de pe obraz. Spânul vrea să-mi răpună capul cu orice preț. Și de-aș muri mai degrabă, să scap odată de zbucium: decât așa viață, mai bine moarte de o mie de ori!

— Vai de mine și de mine, Harap-Alb, zise Sfânta Duminică; parcă nu te-aș fi crezut așa slab de înger, dar, după cât văd, ești mai fricos decât o femeie! Hai, nu mai sta ca o găină plouată! rămâi la mine în astă noapte și ți-oi da eu vrun ajutor. Mare-i Dumnezeu! N-a mai fi el după gândul Spânului. Însă mai rabdă și tu, fătul meu, că mult ai avut de răbdat și puțin mai ai. Pân-acum ți-a fost mai greu, dar de-acum înainte tot așa are să-ți fie,

până ce-i ieși din slujba Spânului, de la care ai să tragi încă multe necazuri, dar ai să scapi din toate cu capul teafăr, pentru că norocul te ajută.

— Poate așa să fie, măicuță, zise Harap-Alb, dar prea multe s-au îngrămădit deodată pe capul meu.

— Câte a dat Dumnezeu, Harap-Alb, zise Sfânta Duminică; așa a trebuit să se întâmple, și n-ai cui bănui: pentru că nu-i după cum gândește omul, ci-i după cum vrea Domnul. Când vei ajunge și tu odată mare și tare, îi căuta să judeci lucrurile de-a fir-a-păr și vei crede celor asupriți și necăjiți, pentru că știi acum ce e necazul. Dar până atunci, mai rabdă, HarapAlb, căci cu răbdarea îi frigi pielea.

Harap-Alb, nemaiavând ce zice, mulțumește lui Dumnezeu, și de bine, și de rău, și Sfintei Duminici pentru buna găzduire și ajutorul făgăduit.

— Ia, acum mai vii de-acasă, fătul meu! Zică cine-a zice și cum a vrea să zică, dar când este să dai peste păcat, dacă-i înainte, te silești să-l ajungi, iar dacă-i în urmă, stai și-l aștepți. Mă rog, ce mai la deal, la vale? așa e lumea asta și, de-ai face ce-ai face, rămâne cum este ea; nu poți s-o întorci cu umărul, măcar să te pui în ruptul capului. Vorba ceea: "Zi-i lume și te mântuie". Dar ia să lăsăm toate la o parte și, până la una-alta, hai să vedem ce-i de făcut cu cerbul, că Spânul te-a fi așteptând cu nerăbdare. Și, dă, stăpân nu-i? trebuie să-l asculți. Vorba ceea: "Leagă calul unde zice stăpânul".

Și odată scoate Sfânta Duminică obrăzarul și sabia lui Statu-Palmă-Barbă-Cot, de unde le avea și, dându-le lui Harap-Alb, zice:

— Ține aceste, că au să-ți fie de mare trebuință unde mergem. Și chiar haidem, cu ajutorul Domnului, să isprăvim odată și trebușoara asta.

Și pe la cântatul cucoșilor se ia Sfânta Duminică împreună cu Harap-Alb și se duc în Pădurea Cerbului. Și cum ajung în pădure, sapă o groapă adâncă de un stat de om, lângă un izvor, unde în fiecare zi pe la amiază venea cerbul de bea apă, apoi se culca acolo pe loc și dormea cât un bei, până ce asfințea soarele. Și după aceea, sculându-se, o lua în porneală și nu mai da pe la izvor iar până a doua zi pe la amiază.

— Ei, ei! acum groapa este gata, zise Sfânta Duminică. Tu, Harap-Alb, rămâi aici într-însa, toată ziua, și iaca ce ai de făcut: pune-ți obrăzarul cum se pune, iară sabia să n-o slăbești din mână; și de-amiază, când a veni cerbul aici la izvor să bea apă și s-a culca ș-a adormi, cu ochii deschiși, cum i-i feleșagul, tu, îndată ce l-îi auzi horăind, să ieși încetișor și să potrivești așa ca să-i zbori capul dintr-o singură lovitură de sabie, și apoi repede să te

arunci în groapă și să șezi acolo într-însa până după asfințitul soarelui. Capul cerbului are să te strige până atunci mereu pe nume, ca să te vadă, dar tu nu cumva să te înduplеci de rugămintea lui și să te ițești la dânsul, că are un ochi otrăvit și, când l-a pironi spre tine, nu mai trăiești. Însă, cum a asfinți soarele, să știi că a murit cerbul. Și atunci să iei fără frică să-i jupești pielea, iară capul să-l iei așa întreg, cum se găsește, și apoi să vii la mine.

Și așa, Sfânta Duminică se ia și se întoarnă singură acasă. Iară Harap-Alb rămâne la pândă în groapă. Și, când pe la amiază, numai iaca ce aude Harap-Alb un muget înădușit: cerbul venea boncăluind. Și ajungând la izvor, odată și începe a bea hâlpav la apă rece; apoi mai boncăluiește, și iar mai bea câte un răstimp, și iar mai boncăluiește, și iar mai bea, până ce nu mai poate. După aceea începe a-și arunca țărnă după cap, ca buhaiul, și apoi, scurmând de trei ori cu piciorul în pământ, se tologește jos pe pajiște, acolo pe loc, mai rumegă el cât mai rumegă, și pe urmă se așterne pe somn, și unde nu începe a mâna porcii la jir.

Harap-Alb, cum îl aude horăind, iese afară încetișor și, când îl croiește o dată cu sabia pe la mijlocul gâtului, îi și zboară capul cât colo de la trup și apoi Harap-Alb se aruncă fără sine în groapă, după cum îl povățuise Sfânta Duminică. Atunci sângele cerbului odată a și-nceput a curge gâlgâind și a se răspândi în toate părțile, îndreptându-se și năboind în groapă peste Harap-Alb, de cât pe ce era să-l înece. Iară capul cerbului, zvârcolindu-se dureros, striga cu jale, zicând:

— Harap-Alb, Harap-Alb! De nume ți-am auzit, dar de văzut nu te-am văzut. Ieși numai oleacă să te văd încaltea, vrednic ești de comoara ce ți-o las, și apoi să mor cu plăcere, dragul meu!

Dar Harap-Alb tăcea molcum și de-abia își putea descleșta picioarele din sângele închegat, care era mai-mai să umple groapa. În sfârșit, mai strigă el, capul cerbului, cât mai strigă, însă Harap-Alb nici nu răspunde, nici se arată, și de la o vreme se face tăcere. Și așa, după asfințitul soarelui, Harap-Alb iese din groapă, jupește pielea cerbului cu băgare de seamă, să nu sminteascǎ vreo piatră din locul ei, apoi ia capul întreg, așa cum se găsea, și se duce la Sfânta Duminică.

— Ei, Harap-Alb, zise Sfânta Duminică, așa-i că am scos-o la capăt și asta?

— Așa; cu ajutorul lui Dumnezeu și cu al sfinției-voastre, răspunse Harap-Alb, am izbutit, măicuță, să facem și acum pe cheful Spânului,

rămânere-aș păgubaș de dânsul să rămân, și să-l văd când mi-oi vedea ceafa; atunci, și nici atunci, că tare mi-i negru înaintea ochilor!

— Lasă-l, Harap-Alb, în plata lui Dumnezeu, că și-a da el Spânul peste om vrodată; pentru că nu-i nici o faptă fără plată, zise Sfânta Duminică. Mergi de i le du și acestea, că i-or rămânea ele de cap odată.

Atunci Harap-Alb, mulțumind Sfintei Duminici, îi sărută mâna, apoi încalecă pe cal și pornește tot cum a venit, mergând spre împărăție, Dumnezeu să ne ție, că cuvântul din poveste, înainte mult mai este... Și pe unde trecea, lumea din toate părțile îl înghesuia: pentru că piatra cea mare din capul cerbului strălucea de se părea că Harap-Alb soarele cu el îl ducea.

Mulți crai și împărați ieșeau înaintea lui Harap-Alb, și care dincotro îl ruga, unul să-i dea bănărit, cât a cere el, altul să-i dea fata și jumătate de împărăție; altul să-i dea fata și împărăția întreagă pentru asemene odoare. Dar HarapAlb ca de foc se ferea și, urmându-și calea înainte, la stăpânu-său le ducea.

Și într-una din seri, cum ședea Spânul împreună cu moșus ău și cu verele sale sus într-un foișor, numai iaca ce zăresc în depărtare un sul de raze scânteietoare, care venea înspre dânșii; și de ce se apropia, de ce lumina mai tare, de le fura vederile. Și deodată toată suflarea s-a pus în mișcare: lumea de pe lume, fiind în mare nedumerire, alerga să vadă ce minune poate să fie. Și, când colo, cine era? Harap-Alb, care venea în pasul calului, aducând cu sine pielea și capul cerbului pe care le-a și dat în mâna Spânului.

La vederea acestei minunății, toți au rămas încremeniți și, uitându-se unii la alții, nu știau ce să zică. Pentru că în adevăr era și lucru de mirare!

Dar Spânul, cu viclenia sa obicinuită, nu-și pierde cumpătul. Și, luând vorbă, zice împăratului:

— Ei, moșule, ce mai zici? adeveritu-s-au vorbele mele? — Ce să mai zic, nepoate?! răspunse împăratul uimit. Ia, să am eu o slugă așa de vrednică și credincioasă ca HarapAlb, aș pune-o la masă cu mine, că mult prețuiește omul acesta!

— Ba să-și pună pofta-n cui! răspunse Spânul cu glas răutăcios. Asta n-aș face-o eu de-ar mai fi el pe cât este; doar nu-i frate cu mama, să-l pun în capul cinstei! Eu știu, moșule, că sluga-i slugă și stăpânu-i stăpân; s-a mântuit vorba. Na, na, na! d-apoi pentru vrednicia lui mi l-a dat tata, căci altfel de ce l-aș fi luat cu mine. Hei, hei! Nu știți d-voastră ce poam-a dracului e Harap-Alb aista! Până l-am dat la brazdă, mi-am stupit sufletul

cu dânsul. Numai eu îi vin de hac. Vorba ceea: "Frica păzește bostănăria". Alt stăpân în locul meu nu mai face brânză cu Harap-Alb, cât îi lumea și pământul. Ce te potrivești, moșule? Cum văd eu, d-ta prea intri în voia supușilor. De-aceea nu-ți dau cerbii pietre scumpe și urșii sălăți. Mie unuia știu că nu-mi suflă nimene în borș: când văd că mâța face mărazuri, ți-o strâng de coadă, de mănâncă și mere pădurețe, căci n-are încotro... Dacă ți-a ajuta Dumnezeu să mă rânduiești mai degrabă în locul d-tale, îi vedea, moșule dragă, ce prefacere are să ia împărăția; n-or mai ședea lucrurile tot așa moarte cum sunt. Pentru că știi vorba ceea: "Omul sfințește locul!"... Fost-ai și d-ta la tinerețe, nu zic. Dar acum îți cred. Dă, bătrânețe nu-s? Cum n-or sta trebile baltă!

În sfârșit, Spânului îi mergea gura ca pupăza, de-a amețit pe împăratul, încât a uitat și de Harap-Alb, și de cerb, și de tot.

Fetele împăratului însă priveau la verișor... cum privește câinele la mâță, și le era drag ca sarea-n ochi: pentru că le spunea inima ce om fără de lege este Spânul. Dar cum erau să iasă ele cu vorba înaintea tatălui lor? Spânul n-avea de cine... Vorba ceea: "Găsise un sat fără câini și se primbla fără băț". Că altă, ce pot să zic?

La vro câteva zile după asta, împăratul făcu un ospăț foarte mare în cinstea nepotu-său, la care ospăț au fost poftiți cei mai străluciți oaspeți: împărați, crai, voievozi, căpitanii oștirilor, mai-marii orașelor și alte fețe cinstite.

În ziua de ospăț, fetele împăratului s-au pus cu rugămintea pe lângă Spân să dea voie lui Harap-Alb ca să slujească și el la masă. Spânul, neputându-le strica hatârul, cheamă pe Harap-Alb de față cu dânsele și-i învoi aceasta, însă cu tocmală, ca în tot timpul ospățului să stea numai la spatele stăpânu-său și nici măcar să-și ridice ochii la ceilalți meseni, că de l-oi vedea obrăznicindu-se cumva, acolo pe loc îi și tai capul.

— Auzit-ai ce am spus, slugă netrebnică, zise Spânul, arătând lui Harap-Alb tăișul paloșului, pe care jurase credință și supunere Spânului la ieșirea din fântână.

— Da, stăpâne, răspunse Harap-Alb cu umilință; sunt gata la porunca luminării-voastre.

Fetele împăratului au mulțumit Spânului și pentru atâta.

Amu, tocmai pe când era temeiul mesei, și oaspeții, tot gustând vinul de bun, începuse a se chiurchiului câte oleacă, numai iaca o pasăre măiastră se vede bătând la fereastră și zicând cu glas muieratic:

— Mâncați, beți și vă veseliți, dar de fata împăratului Roș nici nu gândiți!

Atunci, deodată, tuturor mesenilor pe loc li s-a stricat cheful și au început a vorbi care ce știa și cum îi ducea capul: unii spuneau că împăratul Roș, având inimă haină, nu se mai satură de a vărsa sânge omenesc; alții spuneau că fata lui este o farmazoană cumplită, și că din pricina ei se fac atâtea jertfe; alții întăreau spusele celorlalți, zicând că chiar ea ar fi venit în chip de pasăre de a bătut acum la fereastră, ca să nu lase și aici lumea în pace. Alții ziceau că, oricum ar fi, dar pasărea aceasta nu-i lucru curat; și că trebuie să fie un trimis de undeva, numai pentru a iscodi casele oamenilor. Alții, mai fricoși, își stupeau în sân, menind-o ca să se întoarcă pe capul acelui care a trimis-o. În sfârșit, unii spuneau într-un fel, alții în alt fel, și multe se ziceau pe seama fetei împăratului Roș, dar nu se știa care din toate acele vorbe este cea adevărată.

Spânul, după ce-i ascultă pe toți cu luare-aminte, clătină din cap și zise:

— Rău e când ai a face tot cu oameni care se tem și de umbra lor! D-voastră, cinstiți oaspeți, se vede că pașteți boboci, de nu vă pricepeți al cui fapt e acesta.

Și atunci Spânul repede își ațintește privirile asupra lui Harap-Alb și, nu știu cum, îl prinde zâmbind.

— Așa... slugă vicleană ce-mi ești!? Vasăzică, tu ai știință de asta și nu mi-ai spus. Acum degrabă să-mi aduci pe fata împăratului Roș, de unde știi și cum îi ști tu. Hai, pornește! Și nu cumva să faci de altfel, că te-ai dus de pe fața pământului!

Atunci Harap-Alb, ieșind plin de mâhnire, se duce în grajd la cal și, netezindu-l pe coamă și sărutându-l, zice:

— Dragul meu tovarăș, la grea nevoie m-a băgat iar Spânul! Amu a scornit alta: cică să-i aduc pe fata împăratului Roș de unde-oi ști. Asta-i curat vorba ceea: "Poftim pungă la masă, dacă ți-ai adus de-acasă." Se vede că mi s-a apropiat funia la par. Cine știe ce mi s-a mai întâmpla! Cu Spânul tot am dus-o cum am dus-o, câine-câinește, până acum. Dar cu omul roș nu știu, zău, la cât mi-a sta capul. Ș-apoi, unde s-a fi găsind acel împărat Roș și fata lui, care cică este o farmazoană cumplită, numai Cel-de-pe-comoară a fi știind! Parcă dracul vrăjește, de n-apuc bine a scăpa din una și dau peste alta! Se vede că m-a născut mama într-un ceas rău, sau nu știu cum să mai zic, ca să nu greșesc înaintea lui Dumnezeu. Mă pricep eu tare bine ce ar trebui să fac, ca să se curme odată toate aceste. Dar m-am deprins a târâi

după mine o viață ticăloasă. Vorba ceea: "Să nu dea Dumnezeu omului cât poate el suferi".

— Stăpâne, zise atunci calul, nechezând cu înfocare, nu te mai olicăi atâta! După vreme rea, a fi el vreodată și senin. Dac'ar sta cineva să-și facă seamă de toate cele, cum chitești d-ta, apoi atunci ar trebui să vezi tot oameni morți pe toate cărările... Nu fi așa de nerăbdător! De unde știi că nu s-or schimba lucrurile în bine și pentru d-ta? Omul e dator să se lupte cât a putea cu valurile vieții, căci știi că este o vorbă: "Nu aduce anul ce aduce ceasul". Când sunt zile și noroc, treci prin apă și prin foc și din toate scapi nevătămat. Vorba cântecului:

Fă-mă, mamă, cu noroc,
Și măcar m-aruncă-n foc.

Las' pe mine, stăpâne, că știu eu pe unde te-oi duce la împăratul Roș: pentru că m-au mai purtat o dată păcatele pe acolo cu tatu-tău, în tinerețile lui. Hai, încalecă pe mine și ține-te bine, că acum am să-mi arăt puterile chiar de aici, de pe loc, în ciuda Spânului, ca să-i punem venin la inimă.

Harap-Alb atunci încalecă, și calul, nechezând o dată puternic, zboară cu dânsul:

În înaltul cerului,
Văzduhul pământului
și o ia de-a curmeziș:
De la nouri către soare,
Printre lună și luceferi,
Stele mândre lucitoare.

Și apoi, de la o vreme, începe a se lăsa lin ca vântul, și luând de-a lungul pământului, merg spre împărăție, Dumnezeu să ne ție, că cuvântul din poveste, înainte mult mai este.

Dar ia să vedem, ce se mai petrece la masă după ducerea lui Harap-Alb?

— Hei, hei! zise Spânul în sine, tremurând de ciudă: nu te-am știut eu că-mi ești de aceștia, că de mult îți făceam felul!... Dar trăind și nemurind, te-oi sluji eu, măi badeo!... Paloșul ista are să-ți știe de știre... Ei, vedeți, moșule și cinstiți meseni, cum hrănești pe dracul, fără să știi cu cine ai de-a face? Dacă nu-s și eu un puișor de om în felul meu, dar tot m-a tras Harap-

Alb pe sfoară! Bine-a zis cine-a zis: "Că unde-i cetatea mai tare, acolo bate dracul război mai puternic".

În sfârșit, împăratul, fetele sale și toți oaspeții rămaseră încremeniți, Spânul, bodrogănind din gură, nu știa cum să-și ascundă ura, iară Harap-Alb, îngrijit de ce i s-ar mai putea întâmpla în urmă, mergea tot înainte prin locuri pustii și cu greu de străbătut.

Și când să treacă un pod peste o apă mare, iaca o nuntă de furnici trecea și ea tocmai atunci podul. Ce să facă HarapAlb ? Stă el oleacă și se sfătuiește cu gândul: "Să trec peste dânsele, am să omor o mulțime; să dau prin apă, mă tem că m-oi îneca, cu cal cu tot. Dar tot mai bine să dau prin apă, cum a da Dumnezeu, decât să curm viața atâtor gâzulițe nevinovate". Și zicând Doamne-ajută, se aruncă cu calul în apă, o trece înot dincolo, la cela mal, fără primejdie și apoi își ia drumul înainte. Și cum mergea el, numai iaca i se înfățișază o furnică zburătoare zicând:

— Harap-Alb, fiindcă ești așa de bun, de ți-a fost milă de viața noastră, când treceam pe pod, și nu ne-ai stricat veselia, vreau să-ți fac și eu un bine: na-ți aripa asta, și când îi avea vrodată nevoie de mine, să dai foc aripei, și atunci eu împreună cu tot neamul meu avem să-ți venim în ajutor.

Harap-Alb, strângând aripa cu îngrijire, mulțumește furnicii pentru ajutorul făgăduit și apoi pornește tot înainte.

Și mai merge el cât merge, și numai iaca ce aude o bâzâitură înădușită. Se uită el în dreapta, nu vede nimica; se uită în stânga, nici atâta; și când se uită în sus, ce să vadă? Un roi de albine se învârtea în zbor pe deasupra capului său și umblau bezmetice de colo până colo, neavând loc unde să se așeze. Harap-Alb, văzându-le așa, i se face milă de dânsele și, luându-și pălăria din cap, o pune pe iarbă la pământ, cu gura-n sus, și apoi el se dă într-o parte. Atunci, bucuria albinelor; se lasă jos cu toatele și se adună ciotcă în pălărie. Harap-Alb, aflându-se cu părere de bine despre asta, aleargă în dreapta și în stânga și nu se lasă până ce găsește-un buștihan putregăios, îl scobește cu ce poate și-i face urdiniș; după aceea așază niște țepuși într-însul, îl freacă pe dinăuntru cu cătușnică, cu sulcină, cu mătăciune, cu poala sântă-Măriei și cu alte buruiene mirositoare și prielnice albinelor și apoi, luându-l pe umăr, se duce la roi, răstoarnă albinele frumușel din pălărie în buștihan, îl întoarce binișor cu gura în jos, îi pune deasupra niște captălani, ca să nu răzbată soarele și ploaia înlăuntru, și apoi, lăsându-l acolo pe câmp, între flori, își caută de drum.

Și cum mergea el, mulțumit în sine pentru această facere de bine, numai iaca i se înfățișază înainte crăiasa albinelor, zicându-i:

— Harap-Alb, pentru că ești așa de bun și te-ai ostenit de ne-ai făcut adăpost, vreau să-ți fac și eu un bine în viața mea: na-ți aripa asta și, când îi avea vreodată nevoie de mine, aprinde-o, și eu îndată am să-ți vin întru ajutor.

Harap-Alb, luând aripa cu bucurie, o strânge cu îngrijire; apoi, mulțumind crăiesei pentru ajutorul făgăduit, pornește, urmându-și calea tot înainte.

Mai merge el cât merge și, când la poalele unui codru, numai iaca ce vede o dihanie de om, care se pârpâlea pe lângă un foc de douăzeci și patru de stânjeni de lemne și tot atunci striga, cât îi lua gura, că moare de frig. Și-apoi, afară de aceasta, omul acela era ceva de speriat; avea niște urechi clăpăuge și niște buzoaie groase și dăbălăzate. Și când sufla cu dânsele, cea deasupra se răsfrângea în sus peste scăfârlia capului, iar cea dedesubt atârna în jos, de-i acoperea pântecele. Și, ori pe ce se oprea suflarea lui, se punea promoroaca mai groasă de-o palmă. Nu era chip să te apropii de dânsul, că așa tremura de tare, de parcă-l zghihuia dracul. Și dac-ar fi tremurat numai el, ce ți-ar fi fost? Dar toată suflarea și făptura de primprejur îi țineau hangul: vântul gemea ca un nebun, copacii din pădure se văicărau, pietrele țipau, vreascurile țiuiau și chiar lemnele de pe foc pocneau de ger. Iară veverițele, găvozdite una peste alta în scorburi de copaci, suflau în unghii și plângeau în pumni, blestemându-și ceasul în care s-au născut. Mă rog, foc de ger era: ce să vă spun mai mult! HarapAlb, numai o țâră cât a stat de s-a uitat, a făcut țurțuri la gură și, neputându-și stăpâni râsul, zise cu mirare:

— Multe mai vede omul acesta cât trăiește! Măi tartorule, nu mânca haram și spune drept, tu ești Gerilă? Așă-i că taci?... Tu trebuie să fii, pentru că și focul îngheață lângă tine, de arzuliu ce ești.

— Râzi tu, râzi, Harap-Alb, zise atunci Gerilă tremurând, dar, unde mergi, fără mine n-ai să poți face nimica.

— Hai și tu cu mine, dacă vrei, zise Harap-Alb; de-abia te-i mai încălzi mergând la drum, căci nu e bine când stai locului.

Gerilă atunci se ia cu Harap-Alb și pornesc împreună. Și mergând ei o bucată înainte, Harap-Alb vede altă drăcărie și mai mare: o namilă de om mânca brazdele de pe urma a 24 de pluguri și tot atunci striga în gura mare că crapă de foame.

— Ei, apoi să nu bufnești de râs? zise Harap-Alb. Măi, măi, măi! că multe-ți mai văd ochii! Pesemne c-aista-i Flămânzilă, foametea, sac fără fund sau cine mai știe ce pricopseală a fi, de nu-l poate sătura nici pământul.

— Râzi tu, râzi, Harap-Alb, zice atunci Flămânzilă, dar, unde mergeți voi, fără mine n-aveți să puteți face nici o ispravă.

— Dacă-i așa, hai și tu cu noi, zise Harap-Alb, că doar n-am a te duce în spinare.

Flămânzilă atunci se ia după Harap-Alb și pornesc tustrei înainte. Și mai mergând ei o postată, numai iaca Harap-Alb vede altă minunăție și mai mare: o arătare de om băuse apa de la 24 de iazuri și o gârlă pe care umblau numai 500 de mori și tot atunci striga în gura mare că se usucă de sete.

— Măi, da' al dracului onànie de om e și acesta! zise HarapAlb. Grozav burdăhan și nesățios gâtlej, de nu pot să-i potolească setea nici izvoarele pământului; mare ghiol de apă trebuie să fie în mațele lui! Se vede că acesta-i prăpădenia apelor, vestitul Setilă, fiul Secetei, născut în zodia rațelor și împodobit cu darul suptului.

— Râzi tu, râzi, Harap-Alb, zise atunci Setilă, căruia începu a-i țâșni apa pe nări și pe urechi, ca pe niște lăptoace de mori, dar, unde vă duceți voi, fără mine degeaba vă duceți.

— Hai și tu cu noi, dacă vrei, zise Harap-Alb; de-abia nu te-ai mai linciuri atâta în cele ape, îi scăpa de blestemul broaștelor și-i da răgaz morilor să umble, că destul ți-ai făcut mendrele până acum. Ce, Doamne iartă-mă, îi face broaște în pântece de atâta apă!

Setilă atunci se ia după Harap-Alb și pornesc tuspatru înainte. Și mai mergând ei o bucată, numai iaca ce vede Harap-Alb altă minunăție și mai minunată: o schimonositură de om avea în frunte numai un ochi, mare cât o sită și, când îl deschidea, nu vedea nimica; da chior peste ce apuca. Iară când îl ținea închis, dar fie zi, dar fie noapte, spunea că vede cu dânsul în măruntaiele pământului.

— Iaca, începu el a răcni ca un smintit, toate lucrurile mi se arată găurite, ca sitișca, și străvezii, ca apa cea limpede; deasupra capului meu văd o mulțime nenumărată de văzute și nevăzute; văd iarba cum crește din pământ; văd cum se rostogolește soarele după deal, luna și stelele cufundate în mare; copacii cu vârful în jos, vitele cu picioarele în sus și oamenii umblând cu capul între umere; văd, în sfârșit, ceea ce n-aș mai dori să vadă

nimene, pentru a-și osteni vederea: văd niște guri căscate uitându-se la mine și nu-mi pot da seama de ce vă mirați așa, mira-v-ați de... frumusețe-vă!

Harap-Alb atunci se bate cu mâna peste gură și zice: — Doamne ferește de omul nebun, că tare-i de jălit, sărmanul! Pe de-o parte îți vine a râde și pe de alta îți vine a-l plânge. Dar se vede că așa l-a lăsat Dumnezeu. Poate că acesta-i vestitul Ochilă, frate cu Orbilă, văr primare cu Chiorilă, nepot de soră lui Pândilă, din sat de la Chitilă, peste drum de Nimerilă. Ori din târg de la Să-l-cați, megieș cu Căutați și de urmă nu-i mai dați. Mă rog, unu-i Ochilă pe fața pământului, care vede toate și pe toți altfel de cum vede lumea cealaltă; numai pe sine nu se vede cât e de frumușel. Parcă-i un boț, chilimboț boțit, în frunte cu un ochi, numai să nu fie de deochi!

— Râzi tu, râzi, Harap-Alb, zise atunci Ochilă, uitându-se închiorchioșat, dar, unde te duci, fără de mine rău are să-ți cadă. Fata împăratului Roș nu se capătă așa de lesne cum crezi tu. Din gardul Oancei ți-a da-o împăratul, dacă n-oi fi și eu pe-acolo.

— Hai și tu cu noi, dacă vrei, zise Harap-Alb, că doar n-avem a te duce de mână, ca pe un orb.

Ochilă atunci se ia și el după Harap-Alb și pornesc tuscinci înainte. Și mai mergând ei o bucată, numai iaca ce vede Harap-Alb altă bâzdâganie și mai și: o pocitanie de om umbla cu arcul după vânat păsări. Ș-apoi, chitiți că numai în arc se încheia tot meșteșugul și puterea omului aceluia? Ți-ai găsit! Avea un meșteșug mai drăcos și o putere mai pe sus decât își poate dracul închipui: când voia, așa se lățea de tare, de cuprindea pământul în brațe. Și altă dată, așa se deșira și se lungea de grozav, de ajungea cu mâna la lună, la stele, la soare și cât voia de sus. Și dacă se întâmpla să nu nimerească păsările cu săgeata, ele tot nu scăpau de dânsul; ți le prindea cu mâna din zbor, le răsucea gâtul cu ciudă și apoi le mânca așa, crude, cu pene cu tot. Chiar atunci avea un vraf de păsări dinainte și ospăta dintr-însele cu lăcomie, ca un vultan hămesit. Harap-Alb, cuprins de mirare, zise:

— Dar oare pe acesta cum mama dracului l-o fi mai chemând?

— Zi-i pe nume, să ți-l spun, răspunse atunci Ochilă, zâmbind pe sub mustăți.

— Dar te mai duce capul ca să-l botezi? Să-i zici Păsărilă... nu greșești; să-i zici Lățilă... nici atâta; să-i zici Lungilă... asemene; să-i zici Păsări-Lăți-Lungilă, mi se pare că e mai potrivit cu năravul și apucăturile lui, zise Harap-Alb, înduioșat de mila bietelor păsări. Se vede că acesta-i vestitul Păsări- Lăți-Lungilă, fiul săgetătorului și nepotul arcașului; brâul

pământului și scara cerului; ciuma zburătoarelor și spaima oamenilor, că altfel nu te pricepi cum să-i mai zici.

— Râzi tu de mine, râzi, Harap-Alb, zise atunci Păsări-Lăți- Lungilă, dar mai bine ar fi să râzi de tine, căci nu știi ce păcat te paște. Chitești că fata împăratului Roș numai așa se capătă? Poate n-ai știință ce vidmă de fată e aceea, când vrea, se face pasăre măiastră, îți arată coada, și ia-i urma dacă poți! De n-a fi și unul ca mine pe-acolo, degeaba vă mai bateți picioarele ducându-vă.

— Hai și tu cu noi, dacă vrei, zise atunci Harap-Alb; de-abia mi-i lua pe Gerilă de țuluc și l-îi purta cu nasul pe la soare, doar s-a încălzi câtuși decât și n-a mai clănțăni atâta din măsele, ca un cocostârc de cei bătrâncioși, că parcă mă strânge în spate când îl văd așa.

Păsări-Lăți-Lungilă se ia atunci după Harap-Alb și pornesc ei tusșase înainte. Și pe unde treceau, pârjol făceau: Gerilă potopea pădurile prin ardere. Flămânzilă mânca lut și pământ amestecat cu humă și tot striga că moare de foame. Setilă sorbea apa de prin bălți și iazuri, de se zbăteau peștii pe uscat și țipa șarpele în gura broaștei de secetă mare ce era pe acolo. Ochilă vedea toate cele ca dracul, și numai înghețai ce da dintr-însul:

Că e laie,
Că-i bălaie;
Că e ciută,
Că-i cornută.

Mă rog, nebunii de-a lui, câte-n lună și în stele, de-ți venea să fugi de ele. Sau să râzi ca un nebun, credeți-mă ce vă spun!

În sfârșit, Păsări-Lăți-Lungilă ademenea zburătoarele și, jumulite, nejumulite, ți le păpa pe rudă, pe sămânță, de nu se mai stăvilea nimene cu păsări pe lângă casă de răul lui.

Numai Harap-Alb nu aducea nici o supărare. Însă, ca tovarăș, era părtaș la toate: și la pagubă, și la câștig, și prietenos cu fiecare, pentru că avea nevoie de dânșii în călătoria sa la împăratul Roș, care, zice, cică era un om pâclișit și răutăcios la culme: nu avea milă de om nici cât de un câine. Dar vorba ceea: "La unul fără suflet trebuie unul fără de lege". Și gândesc eu că din cinci nespălați câți merg cu Harap-Alb, i-a veni el vreunul de hac; ș-a mai da împăratul Roș și peste oameni, nu tot peste butuci, ca până atunci. Dar iar mă întorc și zic: mai știi cum vine vremea? Lumea asta e pe dos,

toate merg cu capu-n jos; puțini suie, mulți coboară, unul macină la moară. Ș-apoi acel unul are atunci în mână și pâinea, și cuțitul și taie de unde vrea și cât îi place, tu te uiți și n-ai ce-i face. Vorba ceea: "Cine poate oase roade; cine nu, nici carne moale". Așa și Harap-Alb și cu ai săi; poate-ar izbuti să ia fata împăratului Roș, poate nu, dar acum, deodată, ei se tot duc înainte și, mai la urmă, cum le-a fi norocul. Ce-mi pasă mie? Eu sunt dator să spun povestea și vă rog să ascultați.

Amu Harap-Alb și cu ai săi mai merg ei cât merg și, într-o târzie vreme, ajung la împărăție, Dumnezeu să ne ție, că cuvântul din poveste, înainte mult mai este. Și cum ajung, odată intră buluc în ogradă, tusșase. Harap-Alb înainte și ceilalți în urmă, care de care mai chipos și mai îmbrăcat, de se târâiau ațele și curgeau obielele după dânșii, parcă era oastea lui Papuc Hogea Hogegarul. Și atunci, Harap-Alb se și înfățișază înaintea împăratului Roș, spunându-i de unde, cum, cine și pentru ce anume au venit. Împăratului i-a fost de-a mirarea, văzând că niște golani au asemene îndrăzneală, de vin cu nerușinare să-i ceară fata, fie din partea oricui ar fi. Dar, nevoind a le strica inima, nu le spune nici da, nici ba, ci le dă răspuns ca să rămâie peste noapte acolo, și până mâine dimineață s-a mai gândi el ce trebuie să facă... Și pe altă parte, împăratul odată cheamă în taină pe un credincios al său și dă poruncă să-i culce în casa cea de aramă înfocată, ca să doarmă pentru veșnicie, după cum pățise și alți pețitori, poate mai ceva decât aceștia.

Atunci credinciosul împăratului se duce repede și dă foc casei celei de aramă pe dedesubt, cu 24 de stânjeni de lemne, de se face casa roșie cum e jăraticul. Apoi, cum înserează, vine și poftește pe oaspeți la culcare. Gerilă atunci, năzdrăvan cum era el, cheamă pe tovarășii săi deoparte și le zice încetișor:

— Măi, nu cumva să vă împingă Mititelul să intrați înaintea mea unde ne-a duce omul țapului celui roș, că nu mai ajungeți să vedeți ziua de mâine. Doar unu-i împăratul Roș, vestit prin meleagurile aceste pentru bunătatea lui cea nemaipomenită și milostivirea lui cea neauzită. Îl știu eu cât e de primitor și de darnic la spatele altora. Numai de nu i-ar muri mulți înainte! să trăiască trei zile cu cea de-alaltaieri! D-apoi fetișoara lui; a zis dracul și s-a făcut; bucăţică ruptă tată-său în picioare, ba încă și mai și. Vorba ceea: "Capra sare masa, și iada sare casa". Dar las' că și-au găsit ei omul. De nu le-oi veni eu de hac în astă noapte, nici mama dracului nu le mai vine!

— Așa gândesc și eu, zise Flămânzilă; și-a pus el, împăratul Roș, boii în când cu dracul, dar are să-i scoată fără coarne.
— Ba mi se pare c-a da el și teleagă, și plug, și otic, și tot, numai să scape de noi, zise Ochilă.
— Ia ascultați, măi! zise Gerilă: "Vorba lungă, sărăcia omului". Mai bine haidem la culcare, că ne așteaptă omul împăratului cu masa întinsă, cu făcliile aprinse și cu brațele deschise. Hai! Ascuțiți-vă dinții și porniți după mine.
Și odată pornesc ei, teleap, teleap, teleap! Și, cum ajung în dreptul ușii, se opresc puțin. Atunci Gerilă suflă de trei ori cu buzișoarele sale cele iscusite și casa rămâne nici fierbinte, nici rece, cum e mai bine de dormit într-însa. Apoi intră cu toții înlăuntru, se tologește care unde apucă, și tac mă cheamă. Iară credinciosul împăratului, încuind ușa pe din afară cu repejune, le zice cu răutate:
— Las' că v-am găsit eu ac de cojoc. De-acum dormiți, dormire-ați somnul cel de veci, că v-am așternut eu bine! Vă veți face scrum până mâine-dimineață.
Apoi îi lasă acolo și el se duce în treaba lui. Dar HarapAlb și cu ai săi nici nu bindiseau de asta; ei, cum au dat de căldurică, pe loc li s-au muiat ciolanele și au început a se întinde și a se hârjoni în ciuda fetei împăratului Roș. Ba încă Gerilă se întindea de căldură, de-i treceau genunchile de gură. Și hojma morocănea pe ceilalți, zicând:
— Numai din pricina voastră am răcit casa; căci pentru mine era numai bună, cum era. Dar așa pățești dacă te iei cu niște bicisnici. Las' că v-a mai păli el berechetul acesta de altă dată! Știi că are haz și asta? Voi să vă lăfăiți și să huzuriți de căldură, iară eu să crap de frig. Bu...nă treabă! Să-mi dau eu liniștea mea pentru hatârul nu știu cui? Acuși vă târnâiesc prin casă, pe rudă pe sămânță; încaltea să nu se aleagă nimica nici de somnul meu, dar nici de al vostru.
— Ia tacă-ți gura, măi Gerilă! ziseră ceilalți. Acuși se face ziuă, și tu nu mai stinchești cu brașoave de-ale tale. Al dracului lighioaie mai ești! Destul acum, că ne-ai făcut capul călindar. Cine-a mai dori să facă tovărășie cu tine aibă-și parte și poarte-ți portul. Că pe noi știu că ne-ai amețit. Are cineva cap să se liniștească de răul tău? I-auzi-l-ăi: parcă-i o moară hodorogită. Numai gura lui se aude în toate părțile. Hojma tolocănește pentru nimica toată, curat ca un nebun. Tu, măi, ești bun de trăit numai în pădure, cu lupii și cu urșii, dar nu în case împărătești și între niște oameni cumsecade.

— Ia ascultați, măi, dar de când ați pus voi stăpânire pe mine? zise Gerilă. Apoi nu mă faceți din cal măgar, că vă veți găsi mantaua cu mine! Eu îs bun cât îs bun, dar și când mă scoate cineva din răbdare, apoi nu-i trebuie nici țigan de laie împotriva mea.

— Zău, nu șuguiești, măi Buzilă? Da' amarnic mai ești la viață; când te mânii, faci sânge-n baligă, zise Flămânzilă. Tare-mi ești drag!... Te-aș vârî în sân, dar nu încapi de urechi... Ia mai bine ogoiește-te oleacă și mai strânge-ți buzișoarele acasă; nu de alta, dar să nu-ți pară rău pe urmă, că doar nu ești numai tu în casa asta.

— Ei, apoi! Vorba ceea: "Fă bine, să-ți auzi rău", zise Gerilă. Dacă nu v-am lăsat să intrați aici înaintea mea, așa mi se cade; ba încă și mai rău decât așa. Cine-a face de altă dată ca mine, ca mine să pățească.

— Ai dreptate, măi Gerilă, numai tu nu te cauți, zise Ochilă. Dar cu prujituri de-a tale, ia acuși se duce noaptea, și vai de odihna noastră. Măcar tu să fii acela, ce ai zice, când ți-a strica cineva somnul? Ba încă ai dat peste niște oameni ai lui Dumnezeu, dar, să fi fost cu alții, hei, hei! mâncai papara până acum.

— Dar nu mai tăceți, măi? Că ia acuși trec cu picioarele prin pereți și ies afară cu acoperământul în cap, zise LățiLungil ă. Parcă nu faceți a bine, de nu vă mai astâmpără dracul nici la vremea asta. Măi Buzilă, mi se pare că tu ești toată pricina gâlcevei dintre noi.

— Ba bine că nu! zise Ochilă. Are el noroc de ce are, dar știu eu ce i-ar trebui.

— Ia, să-i faci chica topor, spinarea dobă și pântecele cobză, zise Setilă, căci altmintrelea nici nu e de chip s-o scoți la capăt cu buclucașul acesta.

Gerilă, văzând că toți îi stau împotrivă, se mânie atunci și unde nu trântește o brumă pe pereți, de trei palme de groasă, de au început a clănțăni și ceilalți de frig, de sărea cămășa de pe dânșii.

— Na! încaltea v-am făcut și eu pe obraz. De-acum înainte spuneți ce vă place, că nu mi-a fi ciudă, zise Gerilă, râzând cu hohot. Ei, apoi? Cică să nu te strici de râs!... De HarapAlb, nu zic. Dar voi, mangosiților și farfasiților, de câte ori îți fi dormit în stroh și pe târnomată, să am eu acum atâția bani în pungă nu mi-ar mai trebui altă! Oare nu cumva v-ați face și voi, niște feciori de ghindă, fătați în tindă, că sunteți obraze subțiri?

— Iar cauți sămânță de vorbă, măi Buzilă? ziseră ceilalți. Al dracului să fii cu tot neamul tău, în vecii vecilor, amin!

— De asta și eu mă anin și mă închin la cinstita fața voastră, ca la un codru verde, cu un poloboc de vin și cu unul de pelin, zise Gerilă. Și hai de-acum să dormim, mai acuși să ne trezim, într-un gând să ne unim, pe Harap-Alb să-l slujim și tot prieteni să fim; căci cu vrajbă și urgie raiul n-o să-l dobândim.

În sfârșit, ce-or fi mai dondănit ei, și cât or mai fi dondănit, că numai iaca se face ziuă!... Și atunci, credinciosul împăratului, crezând că s-a curățit de oaspeți, vine cu gândul să mături scrumul afară, după rânduială. Și când ajunge mai aproape, ce să vadă? Casa cea de aramă, înfocată așa de strașnic de cu sară, era acum toată numai un sloi de gheață, și nu se mai cunoștea pe din afară nici ușă, nici ușori, nici gratii, nici obloane la ferești, nici nimica; iar înlăuntru se auzea un tărăboi grozav; toți bocăneau la ușă cât ce puteau și strigau cât le lua gura, zicând:

— Nu știm ce fel de împărat e acesta, de ne lasă fără scânteie de foc în vatră, să degerăm aicea... Așa sărăcie de lemne nu s-a văzut nici la bordeiul cel mai sărăcăcios. Vai de noi și de noi, că ne-a înghețat limba în gură și măduva în ciolane de frig!...

Credinciosul împăratului, auzind aceste, pe de-o parte l-a cuprins spaima, iară pe de alta s-a îndrăcit de ciudă. Și dă el să descuie ușa, nu poate; dă s-o desprindă, nici atâta. Pe urmă, ce să facă? Aleargă și vestește împăratului despre cele întâmplate. Atunci vine și împăratul cu o mulțime de oameni, cu cazmale ascuțite și cu cazane pline cu uncrop; și unii tăiau gheața cu cazmalele, alții aruncau cu uncrop pe la țâțânile ușii și în borta cheii și după multă trudă, cu mare ce hălăduiesc de deschid ușa și scot pe oaspeți afară. Și când colo, ce să vezi? Toți erau cu părul, cu barba și mustețile pline de promoroacă, de nu-i cunoșteai, oameni sunt, draci sunt, ori alte arătări. Și așa tremurau de tare, de le dârdâiau dinții în gură. Iară mai ales pe Gerilă parcă-l zghihuiau toți dracii; pozne făcea cu buzișoarele sale, încât s-a îngrozit și împăratul Roș când l-a văzut făcând așa de frumușel.

Atunci Harap-Alb, ieșind dintre dânșii, se înfățișază cuviincios înaintea împăratului, zicând:

— Prea înălțate împărate! Luminarea-sa, nepotul prea puternicului Verde-împărat, m-a fi așteptând cu nerăbdare. De-acum înainte, cred că mi-ți da fata, ca să vă lăsăm în pace și să ne ducem în treaba noastră.

— Bine, voinice, zise împăratul, uitându-se la dânșii cam acru oarecum; a veni ea și vremea aceea... Dar acum, deodată, ia să ospătați ceva, ca să nu

ziceți că ați ieșit din casa mea ca de la o casă pustie.

— Parcă v-a ieșit un sfânt din gură, luminate împărate, zise atunci Flămânzilă, că ne ghiorăiesc mațele de foame.

— Poate ni-ți da și ceva de udeală, măria-ta, zise Setilă, că ne sfârâie gâtlejul de sete.

— Ia lăsați, măi, zise Ochilă, clipocind mereu din gene, că luminarea-sa știe ce ne trebuie.

— Așa cred și eu, zise Păsărilă, doar, de-a putere-a hi, am căzut la casă împărătescă, să nu vă temeți, că are înălțimea-sa atâta purtare de grijă, ca să nu fim chinuiți cu frig, cu foame și cu sete.

— Mai rămâne îndoială despre asta, zise Gerilă, tremurând cumplit. Dar n-aveți știință că înălțimea-sa este tata flămânzilor și al însetaților? Și tocmai de asta mă bucur și eu, că de-abia m-oi mai încălzi oleacă bând sângele Domnului.

— Ei, tacă-vă gura de-acum! zise Flămânzilă. Destul e o măciucă la un car de oale. Nu tot cetărați pe măria-sa, că om e dumnealui. Pentru niște sărăcuți ca noi e greu de făcut trebi de acestea. Dar la o împărăție, ca cum te-ar pișca un purice; nu se mai bagă în seamă.

— Din partea mea, mâncarea-i numai o zăbavă; băuturica mai este ce este, zise Setilă; și aș ruga pe luminarea-sa că, dacă are de gând a ne ospăta, după cum s-a hotărât, apoi să ne îndesească mai mult cu udeala, pentru că acolo stă toată puterea și îndrăzneala. Vorba ceea: "Dă-i cu cinstea, să piară rușinea". Dar mi se pare că ne-am prea întins cu vorba, și luminarea-sa nu știe cum să ne mai intre în voie.

— Acum, de ne-ar da odată ce ne-ar da, zise Flămânzilă, căci mă roade inima de foame ce-mi e!

— Ia mai îngăduiți oleacă, măi, zise Ochilă, că doar nu v-au mas șoarecii în pântece. Acuși s-or aduce și bucatele, și vinul, și numai de-ați avea pântece unde să le puneți.

— Îndată vi s-a aduce și demâncare, și băutură, zise împăratul, numai de-ți putea dovedi cât vă voi da eu; că de nu-ți fi mâncători și băutori buni, v-ați găsit beleaua cu mine, nu vă pară lucru de șagă!

— De ne-ar da Dumnezeu tot atâta supărare, luminarea voastră, zise atunci Flămânzilă, ținându-se cu mâinile de pântece.

— Și înălțimei-voastre gând bun și mână slobodă, ca să ne dați cât se poate mai multă mâncare și băuturică, zise Setilă, căruia îi lăsa gura apă, că

din mâncare și băutură, las' dacă ne-a întrece cineva; numai la treabă nu ne prea punem cu toți nebunii.

Împăratul tăcea la toate aceste, îi asculta cu dezgust și numai înghițea noduri. Dar, în gândul său: "Bine, bine! Cercați voi marea cu degetul, dar ia să vedem cum i-ți da de fund? Vă vor ieși ele toate aceste pe nas". După aceea îi lasă și se duce în casă.

În sfârșit, nu trece mult la mijloc, și numai iaca li se aduc 12 harabale cu pâine, 12 ialovițe fripte și 12 buți pline cu vin de cel hrănit, de care, cum bei câte oleacă, pe loc ți se taie picioarele, îți sclipesc ochii în cap, ți se încleie limba în gură și începi a bolborosi turcește, fără să știi bechiu măcar. Flămânzilă și Setilă ziseră atunci celorlalți:

— Măi, mâncați voi întâi și beți cât veți putea, dar nu cumva să vă puneți mintea cu toată mâncarea și băutura, c-apoi al vostru e dracul!

Atunci Harap-Alb, Gerilă, Ochilă și Păsări-Lăți-Lungilă se pun ei de ospătează și beau cât le trebuie. Dar ce are a face? parcă nici nu se cunoștea de unde au mâncat și au băut; că doar mâncare și băutură era acolo, nu șagă; dă, ca la o împărăție.

— Hai, ia dați-vă deoparte, măi păcătoșilor, că numai ați crâmpoțit mâncarea, ziseră atunci Flămânzilă și Setilă, care așteptau cu neastâmpăr, fiind rupți în coș de foame și de sete.

Și atunci unde nu începe Flămânzilă a cărăbăni deodată în gură câte o haraba de pâine și câte o ialoviță întreagă, și repede mi ți le-a înfulecat și le-a forfecat, de parcă n-au mai fost. Iară Setilă, dând fundurile afară la câte o bute, horp! ți-o sugea dintr-o singură sorbitură; și, repede-repede, mi ți le-a supt pe toate de-a rândul, de n-a mai rămas nici măcar picătură de vin pe doage.

După aceea, Flămânzilă a început a striga în gura mare că moare de foame și a zvârli cu ciolane în oamenii împărătești, care erau acolo de față.

Iară Setilă striga și el cât ce putea că crapă de sete și zvârlea cu doage și cu funduri de poloboc în toate părțile, ca un nebun.

Împăratul atunci, auzind vuiet tocmai din casă, iese afară și, când vede aceste, își pune mâinile în cap de necaz.

— Măi, măi, măi! Aceștia-s curat sărăcie trimisă de la Dumnezeu pe capu meu, zise împăratul în sine, plin de amărăciune. Mi se pare că, ia acum, mi-am dat și eu peste oameni.

Harap-Alb iese atunci din mijlocul celorlalți și iar se înfățișază înaintea împăratului, zicând:

— Să trăiți, luminate împărate! De-acum cred că mi-ți da fata, ca să vă lăsăm în pace și să ne ducem în treaba noastră, căci nepotul împăratului Verde ne-a fi așteptând cu nerăbdare.

— A veni ea și vremea aceea, voinice, zise împăratul cam cu jumătate de gură. Dar ia mai aveți puțină răbdare, căci fata nu-i de cele de pe drumuri, s-o luați numai așa, cum s-ar întâmpla. Ia să mai vedem cam cum ar veni trebușoara asta. Nu-i vorbă, de mâncat ați mâncat și de băut ați băut fiecare cât șaptesprezece. Însă de acum înainte mai aveți și ceva treabă de făcut: iaca, vă dau o mierță de sământă de mac, amestecată cu una de nisip mărunțel; și, până mâine dimineață, să-mi alegeți macul de-o parte, fir de fir, și nisipul de altă parte; nu cumva să găsesc vreun fir de mac printre nisip sau vreunul de nisip printre mac, că atunci am stricat pacea. Și dacă-ți putea scoate la capăt trebușoara asta, atunci oi mai vedea eu... Iară de nu, veți plăti cu capul obrăznicia ce ați întrebuințat față cu mine, ca să prindă și alții la minte văzând de patima voastră.

Și apoi, ducându-se împăratul în treaba lui, i-a lăsat să-și bată capul cum vor ști.

Atunci Harap-Alb și cu ai săi au început a strânge din umere, nepricepându-se ce-i de făcut.

— Ei, apoi șagă vă pare? Cu chițibușuri de aceste să ne zăbovim noi? Pâclișit om e împăratul Roș! se vede el, zise atunci Ochilă. Eu, nu-i vorbă, măcar că e așa de întuneric, deosebesc tare bine firele de mac din cele de nisip. Dar numai iuțeală și gură de furnică ar trebui să aibi ca să poți apuca, alege și culege niște flecuștețe ca aceste, în așa scurtă vreme. Bine-a zis cine-a zis ca să te ferești de omul roș, căci e liștai dracul în picioare, acum văd eu.

Harap-Alb își aduce atunci aminte de aripa cea de furnică, o scoate de unde-o avea strânsă, apoi scapără și-i dă foc cu o bucățică de iască aprinsă. Și atunci, minune mare! Numai iaca au și început a curge furnicile cu droaia, câtă pulbere și spuză, câtă frunză și iarbă; unele pe sub pământ, altele pe deasupra pământului și altele în zbor, de nu se mai curmau venind. Și, într-un buc, au și ales nisipul de-o parte și macul de altă parte; să fi dat mii de mii de lei, nu găseai fir de mac printre nisip sau fir de nisip printre mac. Și apoi, în zori de ziuă, când e somnul mai dulce, de doarme și pământul sub om, o mulțime de furnici de cele mărunțele au străbătut înlăuntrul palatului și au început a pișca din somn pe împăratul, de-l frigeau, nu altăceva. Și văzându-se el cuprins de așa usturime, s-a sculat cu

nepus în masă, căci nu mai era de chip să doarmă, cum dormea alte dăți, până pe la amiază, nesupărat de nimene. Și, cum s-a sculat, a și început a căuta cu de-amănuntul prin așternut, să vadă ce poate să fie. Dar a găsit nimica toată, căci furnicile parcă intrară în pământ; s-au mistuit, de nu se știe ce s-au mai făcut.

— A dracului treabă! Uite ce blândă mi-a ieșit pe trup. Să fi fost nimica... parcă nu-mi vine a crede. Însă mai știu eu?... Ori părerea mă înșală, ori s-a stricat vremea, zise împăratul; din două, una trebuie să fie numaidecât. Dar, până una-alta, ia să mă duc să văd: ales-au nisipul de mac acei nespălați, care-mi rod urechile să le dau fata?

Și când se duce împăratul și vede cum se îndeplinise de bine porunca lui, se umple de bucurie... Și, nemaiavând ce pricină să le caute, rămâne pe gânduri.

Atunci Harap-Alb iar iese din mijlocul celorlalți și se înfățișază împăratului, zicând:

— Preaînălțate împărate, de-acum cred că mi-ți da fata, ca să vă lăsăm în pace și să ne ducem de unde am venit.

— A veni ea și vremea aceea, voinice, zise împăratul, îngânând vorba printre dinți, dar până atunci mai este încă treabă; iaca ce aveți de făcut: fata mea are să se culce desară unde se culcă totdeauna, iară voi să mi-o străjuiți toată noaptea. Și dacă mâine dimineață s-a afla tot colo, atunci poate să ți-o dau; iară de nu, ce-i păți, cu nime nu-i împărți... Înțeles-ați?

— Să trăiți, luminate împărate, răspunse Harap-Alb, numai de n-ar fi mai multă întârziere, căci stăpânul mă așteaptă și grozavă urgie poate să cadă pe capul meu din astă pricină.

— Stăpânu-tău, ca stăpânu-tău; ce ți-a face el, asta-i deosebit de bașcă, zise împăratul, uitându-se chiorâș la dânșii. Ieie-vă macar și pielea de pe cap, ce am eu de-acolo? Însă pe mine căutați să nu mă smințiți: fata și ochii din cap, căci atâta vi-i leacul; v-ați dus pe copce, cu toată șmecheria voastră.

După aceasta, împăratul îi lasă încurcați și se duce la ale sale.

— Aici încă trebuie să fie un drac la mijloc, zise Gerilă, clătinând din cap.

— Ba încă de cei bătrâni; săgeata de noapte și dracul cel de amiazăzi, răspunse Ochilă. Dar nu și-a juca el mendrele îndelung, așa cred eu.

În sfârșit, durai-vurai, seara vine, fata se culcă și HarapAlb se pune de strajă chiar la ușa ei, iară ceilalți se înșiră tot câte unul-unul până la poartă,

după poruncă.

Și, când pe aproape de miezul nopții, fata împăratului se preface într-o păsărică și zboară nevăzută printre cinci străji. Dar când ajunge pe la străjerul Ochilă, el, sireicanul, mi ți-o vede și dă de știre lui Păsărilă, zicând:

— Măi, fetișoara împăratului ne-a tras butucul. A dracului zgâtie de fată! s-a prefăcut în păsărică, a zburat ca săgeata pe lângă ceilalți și ei habar n-au despre asta. Ei, apoi? Lasă-te în seama lor dacă vrei să rămâi făr' de cap. De-acum, numai noi o putem găsi și aduce la urma ei. Taci molcum și haidem după dânsa. Eu ți-oi arăta-o pe unde se ascunde, iară tu să mi-o prinzi cum ți-i meșteșugul și să-i strâmbi gâtul oleacă, să se învețe ea de altă dată a mai purta lumea pe degete.

Și atunci, odată și pornesc ei după dânsa, și nu merg tocmai mult și Ochilă zice:

— Măi Păsărilă, iacătă-o, ia! colo, în dosul pământului, tupilată sub umbra iepurelui; pune mâna pe dânsa și n-o lăsa!

Păsărilă atunci se lățește cât ce poate, începe a bojbăi prin toate buruienile și, când să pună mâna pe dânsa, zbr! pe vârful unui munte, și se ascunde după o stâncă.

— Iacătă-oi, măi, colo, în vârful muntelui, după stânca ceea, zise Ochilă.

Păsărilă atunci se înalță puțin și începe a cotrobăi pe după stânci; și când să pună mâna pe dânsa, zbr! și de acolo și se duce de se ascunde tocmai după lună.

— Măi Păsărilă, iacătă-oi, ia! colo, după lună, zise Ochilă; căci nu pot eu s-o ajung, să-i dau o scărmănătură bună.

Atunci Păsărilă se deșiră odată și se înalță până la lună. Apoi, cuprinzând luna în brațe, găbuiește păsărica, mi ți-o înșfacă de coadă și cât pe ce să-i sucească gâtul. Ea atunci se preface în fată și strigă înspăimântată:

— Dăruiește-mi viața, Păsărilă, că te-oi dărui și eu cu milă și cu daruri împărătești, așa să trăiești!

— Ba că chiar că erai să ne dăruiești cu milă și cu daruri împărătești, dacă nu te vedeam când ai pașlit-o, farmazoană ce ești! zise Ochilă. Știu că am tras o durdură bună căutându-te. Ia, mai bine hai la culcuș, că se face ziuă acuși. Ș-apoi, ce-a mai fi a mai fi.

Și odată mi ți-o înșfacă ei, unul de-o mână și altul de cealaltă și hai! hai, hai! în zori de ziuă ajung la palat și, trecând cu dânsa printre străji, o silesc

să intre în odaia ei, tot cum a ieșit.

— Ei, Harap-Alb, zise atunci Ochilă, dacă nu eram eu și cu Păsărilă, ce făceați voi acum? Iaca așa, tot omul are un dar și un amar; și unde prisosește darul nu se mai bagă în seamă amarul. Amar era să fie de voi, de nu eram noi amândoi. Și cu străjuirea voastră, era vai de pielea noastră!

Harap-Alb și ceilalți, nemaiavând ce zice, pleacă capul rușinați, mulțumind lui Păsărilă și vestitului Ochilă, căci le-au fost ca niște frați.

Și atunci, numai iaca și împăratul vine ca un leu-paraleu, să-și ia fata pe seamă și, când o găsește sub strajă, după cum nu se aștepta el, numa-i scânteiau ochii în cap de ciudă, dar nu avu ce face.

Atunci Harap-Alb iar se înfățișază înaintea împăratului, zicând:

— Luminate împărate, de-acum cred că mi-ți da fata, ca să vă lăsăm în pace și să ne ducem în treaba noastră.

— Bine, voinice, zise împăratul posomorât; a veni ea și vremea aceea. Însă eu mai am o fată, luată de suflet, tot de o vârstă cu fata mea; și nu e deosebire între dânsele nici la frumusețe, nici la stat, nici la purtat. Hai, și dacă-i cunoaște-o care-i a mea adevărată, ia-ți-o și duceți-vă de pe capul meu, că mi-ați scos peri albi, de când ați venit. Iaca, mă duc să le pregătesc, zise împăratul. Tu vină după mine, și, dacă-i ghici-o, ferice de tine a fi. Iară de nu, luați-vă catrafusele și începeți a vă cărăbăni de la casa mea, căci nu vă mai pot suferi!

Și ducându-se împăratul, pune de piaptănă și îmbracă la fel pe amândouă fetele și apoi dă poruncă să vie Harap-Alb să ghicească fata împăratului.

Harap-Alb, văzându-se pus în încurcală, nu mai știa ce să facă și încotro să-o dea ca să nu greșească tocmai acum, la ducă. Și, mai stând el pe gânduri oleacă, cum e omul tulburat, își aduce aminte de aripa cea de albină și, scoțând-o de unde-o avea strânsă, scapără și-i dă foc cu o bucățică de iască aprinsă. Și atunci, numai iaca se pomenește cu crăiasa albinelor.

— Ce nevoie te-a ajuns de mine, Harap-Alb? zise ea, zburând pe umărul său. Spune-mi, căci sunt gata să te slujesc.

Atunci Harap-Alb începe a-i spune toate cu de-amănuntul și o roagă de toți dumnezeii ca să-i dea ajutor.

— N-ai grijă, Harap-Alb, zise crăiasa albinelor; las' că te fac eu s-o cunoști și dintr-o mie. Hai, intră în casă cu îndrăzneală, căci am să fiu și eu pe-acolo. Și cum îi intra, stai puțin și te uită la fete; și care-i vedea-o că se apără cu năframa, să știi că aceea este fata împăratului.

Atunci Harap-Alb intră, cu albina pe umăr, în odaia unde era împăratul și cu fetele, apoi stă puțin deoparte și începe a se uita când la una, când la alta. Și cum sta el drept ca lumânarea și le privea, cu băgare de seamă, crăiasa albinelor zboară pe obrazul fetei împăratului. Atunci ea, tresărind, odată începe a țipa și a se apăra cu năframa, ca de un dușman. Lui Harap-Alb atâta i-a trebuit: îndată face câțiva pași spre dânsa, o apucă frumușel de mână și zice împăratului:

— Luminarea-voastră, de-acum cred că nu mi-ți mai face nici o împiedicare, pentru că am adus întru îndeplinire tot ceea ce ne-ați poruncit.

— Din partea mea poți s-o iei de-acum, Harap-Alb, zise împăratul, ovilit și sarbăd la față de supărare și rușine; dacă n-a fost ea vrednică să vă răpuie capul, fii măcar tu vrednic s-o stăpânești, căci acum ți-o dau cu toată inima.

Harap-Alb mulțumește atunci împăratului și apoi zice fetei: — De-acum putem să mergem, căci stăpânu-meu, luminarea-sa nepotul împăratului Verde, a fi îmbătrânit așteptându-mă.

— Ia mai îngăduiește puțin, nerăbdătorule, zise fata împăratului, luând o turturică în brațe, spunându-i nu știu ce la ureche și sărutând-o cu drag; nu te grăbi așa, Harap-Alb, că te-i pripi. Stai, că mai ai și cu mine oleacă de vorbă: înainte de pornire, trebuie să meargă calul tău și cu turturica mea să-mi aducă trei smicele de măr dulce și apă vie și apă moartă de unde se bat munții în capete. Și de-a veni turturica mea înainte cu smicelele și apa, ia-ți nădejdea despre mine, căci nu merg, ferească Dumnezeu! Iară de-i avea noroc și-a veni calul tău mai întâi și mi-o aduce cele poruncite, să știi că merg cu tine, oriunde mi-i duce; s-a mântuit socoteala.

Și atunci, odată pornesc și turturica și calul, fugind pe întrecute, când pe sus, când pe jos, după cum cerea trebuința.

Dar turturica, fiind mai ușoară, ajunge mai înainte; și pândind tocmai când era soarele în cruce, de se odihneau munții numai pentru o clipită, se repede ca prin foc și ia trei smicele de măr dulce și apă vie și apă moartă, și apoi ca fulgerul se întoarce înapoi. Și, când pe la poarta munților, calul îi iese înainte, o propește în cale și o ia cu măgulelile, zicându-i:

— Turturică-rică, dragă păsărică, adă la mine cele trei smicele de măr dulce, apa cea vie și cea moartă, și tu du-te înapoi de-ți ia altele și mi-i ajunge pe drum, căci ești mai sprintenă decât mine. Hai, nu mai sta la îndoială și dă-mi-le, căci atunci are să fie bine și de stăpânu-meu, și de

stăpână-ta, și de mine, și de tine; iară de nu mi li-i da, stăpânu-meu Harap-Alb este în primejdie, și de noi încă n-are să fie bine.

Turturica parcă n-ar fi voit. Dar calul n-o mai întreabă de ce-i e cojocul; se repede și-i ia apa și smicelele cu hapca și apoi fuge cu dânsele la fata împăratului și i le dă, de față cu Harap-Alb. Atunci lui Harap-Alb i s-a umplut inima de bucurie.

Vine ea și turturica mai pe urmă, dar ce-ți e bună? — Alei, țolină ce-mi ești, zise fata împăratului; da' bine m-ai vândut. Dacă e așa, hai, pornește chiar acum la împăratul Verde și vestește-i că venim și noi în urmă.

Atunci turturica pornește. Iară fata împăratului îngenunche dinaintea tătâne-său și zice:

— Binecuvântează-mă, tată, și rămâi sănătos! Se vede că așa mi-a fost sortit și n-am ce face; trebuie să merg cu HarapAlb, și pace bună!

După aceasta, își ia cele trebuitoare la drum, apoi încalecă și ea pe un cal năzdrăvan și stă gata de pornire. Iară HarapAlb, luându-și oamenii săi, încalecă și el și pornesc spre împărăție, Dumnezeu să ne ție, că cuvântul din poveste, înainte mult mai este.

Mers-au ei și zi și noapte, nu se știe cât au mers; și, de la un loc, Gerilă, Flămânzilă și Setilă, Păsări-Lăți-Lungilă și năzdrăvanul Ochilă se opresc cu toții în cale, se opresc și zic cu jale:

— Harap-Alb, mergi sănătos! De-am fost răi, tu ni-i ierta, căci și răul câteodată prinde bine la ceva.

Harap-Alb le mulțumește ș-apoi pleacă liniștit. Fata vesel îi zâmbește, luna-n cer a asfințit. Dar în pieptul lor răsare... Ce răsare? Ia, un dor; soare mândru, luminos și în sine arzător, ce se naște din scânteia unui ochi fermecător!

Și mai merg ei cât mai merg, și de ce mergeau înainte, de ce lui Harap-Alb i se tulburau mințile, uitându-se la fată și văzând-o cât era de tânără, de frumoasă și plină de vină-ncoace.

Sălățile din Grădina Ursului, pielea și capul cerbului le-a dus la stăpânu-său cu toată inima. Dar pe fata împăratului Roș mai nu-i venea s-o ducă, fiind nebun de dragostea ei. Căci era boboc de trandafir din luna lui mai, scăldat în roua dimineții, dezmierdat de cele întâi raze ale soarelui, legănat de adierea vântului și neatins de ochii fluturilor. Sau, cum s-ar mai zice la noi în țărănește, era frumoasă de mama focului; la soare te puteai uita, iar la dânsa ba. Și de-aceea Harap- Alb o prăpădea din ochi de dragă ce-i era. Nu-i vorbă, și ea fura cu ochii, din când în când, pe Harap-Alb, și în inima ei

parcă se petrecea nu știu ce... poate vreun dor ascuns, care nu-i venea a-l spune. Vorba cântecului:

Fugi de-acole, vină-ncoace!
Șezi binișor, nu-mi da pace!

sau mai știu eu cum să zic, ca să nu greșesc? Dar știu atâta, că ei mergeau fără a simți că merg, părându-li-se calea scurtă și vremea și mai scurtă; ziua ceas și ceasul clipă; dă, cum e omul când merge la drum cu dragostea alăturea.

Nu știa sărmanul Harap-Alb ce-l așteaptă acasă, căci nu s-ar mai fi gândit la de-alde acestea.

Însă vorba cântecului:

De-ar ști omul ce-ar păți,
Dinainte s-ar păzi!

Dar iaca ce m-am apucat de spus. Mai bine vă spuneam că turturica ajunsese la împăratul Verde și-l înștiințase că vine și Harap-Alb cu fata împăratului Roș.

Atunci împăratul Verde a și început a face pregătire, ca pentru o fată de împărat, dând și poruncă să le iasă întru întâmpinare. Iară Spânul icnea în sine și se gândea numai la răzbunare.

În sfârșit, mai merge Harap-Alb cu fata împăratului cât mai merge, și de la o vreme ajung și ei la împărăție.

Și, când colo, numai iaca ce le ies înainte împăratul Verde, fetele sale, Spânul și toată curtea împărătească, ca să-i primească. Și văzând Spânul cât e de frumoasă fata împăratului Roș, odată se repede să o ia în brațe de pe cal. Dar fata îi pune atunci mâna pe piept, îl brâncește cât colo și zice:

— Lipsește dinaintea mea, Spânule! Doar n-am venit pentru tine, ș-am venit pentru Harap-Alb, căci el este adevăratul nepot al împăratului Verde.

Atunci împăratul Verde și fetele sale au rămas încremeniți de ceea ce au auzit. Iar Spânul, văzând că i s-a dat vicleșugul pe față, se repede ca un câine turbat la Harap-Alb și-i zboară capul dintr-o singură lovitură de paloș, zicând:

— Na! așa trebuie să pățească cine calcă jurământul! Dar calul lui Harap-Alb îndată se repede și el la Spân și-i zice:

— Pân-aici, Spânule! Și odată mi ți-l înșfacă cu dinții de cap, zboară cu dânsul în înaltul cerului, și apoi, dându-i drumul de-acolo, se face Spânul până jos praf și pulbere. Iară fata împăratului Roș, în vălmășagul acesta, repede pune capul lui Harap-Alb la loc, îl înconjură de trei ori cu cele trei smicele de măr dulce, toarnă apă moartă, să stea sângele și să se prindă pielea, apoi îl stropește cu apă vie, și atunci Harap-Alb îndată învie și, ștergându-se cu mâna pe la ochi, zice suspinând:

— Ei, da' din greu mai adormisem! — Dormeai tu mult și bine, Harap-Alb, de nu eram eu, zise fata împăratului Roș, sărutându-l cu drag și dându-i iar paloșul în stăpânire.

Și apoi, îngenunchind amândoi dinaintea împăratului Verde, își jură credință unul altuia, primind binecuvântare de la dânsul și împărăția totodată.

După aceasta se începe nunta, ș-apoi, dă Doamne bine!

Lumea de pe lume s-a strâns de privea,
Soarele și luna din cer le râdea.

Ș-apoi fost-au fost poftiți la nuntă: Crăiasa furnicilor, Crăiasa albinelor și Crăiasa zânelor, minunea minunilor din ostrovul florilor!

Și mai fost-au poftiți încă: crai, crăiese și-mpărați, oameni în seamă băgați, ș-un păcat de povestar, fără bani în buzunar. Veselie mare între toți era, chiar și sărăcimea ospăta și bea!

Și a ținut veselia ani întregi, și acum mai ține încă; cine se duce acolo bea și mănâncă. Iar pe la noi, cine are bani bea și mănâncă, iară cine nu, se uită și rabdă.

Fata babei și fata moșneagului

Erau odată un moșneag și-o babă; și moșneagul avea o fată, și baba iar o fată. Fata babei era slută, leneșă, țâfnoasă și rea la inimă; dar, pentru că era fata mamei, se alinta cum s-alintă cioara-n laţ, lăsând tot greul pe fata moșneagului. Fata moșneagului însă era frumoasă, harnică, ascultătoare și bună la inimă. Dumnezeu o împodobise cu toate darurile cele bune și frumoase. Dar această fată bună era horopsită și de sora cea de scoarță, și de mama cea vitregă; noroc de la Dumnezeu că era o fată robace și răbdătoare; căci altfel ar fi fost vai ș-amar de pielea ei.

Fata moșneagului la deal, fata moșneagului la vale; ea după găteje prin pădure, ea cu tăbuiețul în spate la moară, ea, în sfârșit, în toate părțile după treabă. Cât era ziulica de mare, nu-și mai strângea picioarele; dintr-o parte venea și-n alta se ducea. Ș-apoi baba și cu odorul de fiică-sa tot cârtitoare și nemulțumitoare erau. Pentru babă, fata moșneagului era piatră de moară în casă; iar fata ei — busuioc de pus la icoane.

Când se duceau amândouă fetele în sat la șezătoare seara, fata moșneagului nu se încurca, ci torcea câte-un ciur plin de fuse; iar fata babei îndruga și ea cu mare ce câte-un fus; și apoi, când veneau amândouă fetele acasă noaptea târziu, fata babei sărea iute peste pârlaz și zicea fetei moșneagului să-i dea ciurul cu fusele, ca să-l ție până va sări și ea. Atunci fata babei, vicleană cum era, lua ciurul și fuga în casă la babă și la moșneag, spunând că ea a tors acele fuse. În zadar fata moșneagului spunea în urmă că acela este lucrul mâinilor sale; căci îndată o apucau de obraz baba și cu fiică-sa și trebuia numaidecât să rămâie pe-a lor. Când veneau duminica și sărbătorile, fata babei era împopoțată și netezită pe cap, de parc-o linseseră vițeii. Nu era joc, nu era clacă în sat la care să nu se ducă fata babei, iar fata moșneagului era oprită cu asprime de la toate aceste. Ș-apoi, când venea moșneagul de pe unde era dus, gura babei umbla cum umblă melița; că fata lui nu ascultă, că-i ușernică, că-i leneșă, că-i soi rău... că-i laie, că-i bălaie; și că s-o alunge de la casă; s-o trimită la slujbă unde știe, că nu-i de chip s-o mai ție; pentru că poate să înnărăvească și pe fata ei.

Moșneagul, fiind un gură-cască, sau cum îți vrea să-i ziceți, se uita în coarnele ei, și ce-i spunea ea sfânt era. Din inimă, bietul moșneag poate c-ar fi mai zis câte ceva; dar acum apucase a cânta găina la casa lui, și cucoșul

nu mai avea nici o trecere; ș-apoi, ia să-l fi pus păcatul să se întreacă cu dedeochiul; căci baba și cu fiică-sa îl umplea de bogdaproste.

Într-una din zile, moșneagul, fiind foarte amărât de câte-i spunea baba, chemă fata și-i zise:

— Draga tatei, iaca ce-mi tot spune mă-ta de tine: că n-o asculți, că ești rea de gură și înnărăvită și că nu este de chip să mai stai la casa mea; de-aceea du-te și tu încotro te-a îndrepta Dumnezeu, ca să nu se mai facă atâta gâlceavă la casa asta, din pricina ta. Dar te sfătuiesc, ca un tată ce-ți sunt, că, orișiunde te-i duce, să fii supusă, blajină și harnică; căci la casa mea tot ai dus-o cum ai dus-o: c-a mai fost și mila părintească la mijloc!... dar prin străini, Dumnezeu știe peste ce soi de sămânță de oameni îi da; și nu ți-or putea răbda câte ți-am răbdat noi.

Atunci biata fată, văzând că baba și cu fiică-sa voiesc cu orice chip s-o alunge, sărută mâna tată-său și, cu lacrimi în ochi, pornește în toată lumea, depărtându-se de casa părintească fără nici o nădejde de întoarcere!

Și merse ea cât merse pe-un drum, până ce, din întâmplare, îi ieși înainte o cățelușă, bolnavă ca vai de capul ei și slabă de-i numărai coastele; și cum văzu pe fată, îi zise:

— Fată frumoasă și harnică, fie-ți milă de mine și mă grijește, că ți-oi prinde și eu bine vrodată!

Atunci fetei i se făcu milă și, luând cățelușa, o spălă și-o griji foarte bine. Apoi o lăsă acolo și-și căută de drum, mulțumită fiind în suflet că a putut săvârși o faptă bună.

Nu merse ea tocmai mult, și numai iaca ce vede un păr frumos și înflorit, dar plin de omizi în toate părțile. Părul, cum vede pe fată, zice:

— Fată frumoasă și harnică, grijește-mă și curăță-mă de omizi, că ți-oi prinde și eu bine vrodată!

Fata, harnică cum era, curăță părul de uscături și de omizi cu mare îngrijire și apoi se tot duce înainte să-și caute stăpân. Și, mergând ea mai departe, numai iaca ce vede o fântână mâlită și părăsită. Fântâna atunci zice:

— Fată frumoasă și harnică, îngrijește-mă, că ți-oi prinde și eu bine vrodată!

Fata rânește fântâna și-o grijește foarte bine; apoi o lasă și-și caută de drum. Și, tot mergând mai departe, numai iaca ce dă de-un cuptor nelipit și mai-mai să se risipească. Cuptorul, cum vede pe fată, zice:

— Fată frumoasă și harnică, lipește-mă și grijește-mă, că poate ți-oi prinde și eu bine vrodată!

Fata, care știa că de făcut treabă nu mai cade coada nimănui, își suflecă mânecile, călcă lut și lipi cuptorul, îl humui și-l griji, de-ți era mai mare dragul să-l privești! Apoi își spălă frumușel mâinile de lut și porni iarăși la drum.

Și mergând ea acum și zi și noapte, nu știu ce făcu, că se rătăci; cu toate aceste, nu-și pierdu nădejdea în Dumnezeu, ci merse tot înainte până ce, într-una din zile, dis-dimineață, trecând printr-un codru întunecos, dă de-o poiană foarte frumoasă, și în poiană vede o căsuță umbrită de niște lozii pletoase; și când s-apropie de acea casă, numai iaca o babă întâmpină pe fată cu blândețe și-i zice:

— Da' ce cauți prin aceste locuri, copilă, și cine ești? — Cine să fiu, mătușă? Ia, o fată săracă, fără mamă și fără tată, pot zice; numai Cel-de-sus știe câte-am tras de când mama care m-a făcut a pus mâinile pe piept! Stăpân caut și, necunoscând pe nime și umblând din loc în loc, m-am rătăcit. Dumnezeu însă m-a povățuit de-am nimerit la casa d-tale și te rog să-mi dai sălășluire.

— Sărmană fată! zise bătrâna. Cu adevărat numai Dumnezeu te-a îndreptat la mine și te-a scăpat de primejdii. Eu sunt Sfânta Duminică. Slujește la mine astăzi și fii încredințată că mâine n-ai să ieși cu mâinile goale de la casa mea.

— Bine, măicuță, dar nu știu ce trebi am să fac. — Ia, să-mi lai copilașii, care dorm acum, și să-i hrănești; apoi să-mi faci bucate; și, când m-oi întoarce eu de la biserică, să le găsesc nici reci, nici fierbinți, ci cum îs mai bune de mâncat.

Și, cum zice, bătrâna pornește la biserică, iară fata suflecă mânecile și s-apucă de treabă. Întâi și-ntâi face lăutoare, apoi iese afară și începe a striga:

— Copii, copii, copii! Veniți la mama să vă läie! Și când se uită fata, ce să vadă? Ograda se umpluse și pădurea fojgăia de-o mulțime de balauri și de tot soiul de jivine mici și mari! Însă, tare în credință și cu nădejdea la Dumnezeu, fata nu se sperie; ci le ia pe câte una și le lă și le îngrijește cât nu se poate mai bine. Apoi s-apucă de făcut bucate, și când a venit Sfânta Duminică de la biserică și a văzut copiii lăuți frumos și toate trebile bine făcute, s-a umplut de bucurie; și după ce-a șezut la masă, a zis fetei să se suie în pod și să-și aleagă de-acolo o ladă, care-a vrea ea, și să și-o ia ca simbrie; dar să n-o deschidă pân-acasă, la tată-său. Fata se suie în pod și

vede acolo o mulțime de lăzi: unele mai vechi și mai urâte, altele mai noi și mai frumoase. Ea, însă, nefiind lacomă, ș-alege pe cea mai veche și mai urâtă dintre toate. Și când se dă cu dânsa jos, Sfânta Duminică cam încrețește din sprâncene, dar n-are încotro. Ci binecuvântează pe fată, care își ia lada în spate și se întoarnă spre casa părintească cu bucurie, tot pe drumul pe unde venise.

Când, pe drum, iaca cuptorul grijit de dânsa era plin de plăcinte crescute și rumenite... Și mănâncă fata la plăcinte, și mănâncă, hăt bine; apoi își mai ia câteva la drum și pornește.

Când, mai încolo, numai iaca fântâna grijită de dânsa era plină până-n gură cu apă limpede cum îi lacrima, dulce și rece cum îi gheața. Și pe colacul fântânii erau două pahare de argint, cu care a băut la apă până s-a răcorit. Apoi a luat paharele cu sine și a pornit înainte.

Și mergând mai departe, iaca părul grijit de dânsa era încărcat de pere, galbene ca ceara, de coapte ce erau, și dulci ca mierea. Părul, văzând pe fată, și-a plecat crengile-n jos; și ea a mâncat la pere și și-a luat la drum câte i-au trebuit.

De-acolo mergând mai departe, iaca se întâlnește și cu cățelușa, care acum era voinică și frumoasă, iară la gât purta o salbă de galbeni pe care a dat-o fetei, ca mulțumită pentru că a căutat-o la boală. Și de aici, fata, tot mergând înainte, a ajuns acasă la tată-său. Moșneagul, când a văzut-o, i s-au umplut ochii de lacrimi și inima de bucurie. Fata atunci scoate salba și paharele cele de argint și le dă tătâne-său; apoi deschizând lada împreună, nenumărate herghelii de cai, cirezi de vite și turme de oi ies din ea, încât moșneagul pe loc a întinerit, văzând atâtea bogății! Iară baba a rămas opărită și nu știa ce să facă de ciudă. Fata babei atunci și-a luat inima-n dinți și a zis:

— Las', mamă, că nu-i prădată lumea de bogății; mă duc să-ți aduc eu și mai multe.

Și cum zice, pornește cu ciudă, trăsnind și plesnind. Merge și ea cât merge, tot pe acest drum, pe unde fusese fata moșneagului; se întâlnește și ea cu cățelușa cea slabă și bolnavă; dă și ea de părul cel ticsit de omide, de fântâna cea mâlită și seacă și părăsită, de cuptorul cel nelipit și aproape să se risipească; dar când o roagă și cățelușa, și părul, și fântâna, și cuptorul ca să îngrijească de dânsele, ea le răspundea cu ciudă și în bătaie de joc:

— Da' cum nu!? că nu mi-oi feșteli eu mânuțele tătucuței și a mămucuței! Multe slugi ați avut ca mine?

Atunci, cu toatele, știind că mai ușor ar putea căpăta cineva lapte de la o vacă stearpă decât să te îndatorească o fată alintată și leneșă, au lăsat-o să-și urmeze drumul în pace și n-au mai cerut de la dânsa nici un ajutor. Și mergând ea tot înainte, a ajuns apoi și ea la Sfânta Duminică; dar și aici s-a purtat tot hursuz, cu obrăznicie și prostește. În loc să facă bucatele bune și potrivite și să lăie copiii Sfintei Duminici cum i-a lăut fata moșneagului de bine, ea i-a opărit pe toți, de țipau și fugeau nebuni de usturime și de durere. Apoi bucatele le-a făcut afumate, arse și sleite, de nu mai era chip să le poată lua cineva în gură... și când a venit Sfânta Duminică de la biserică, și-a pus mâinile-n cap de ceea ce-a găsit acasă. Dar Sfânta Duminică, blândă și îngăduitoare, n-a vrut să-și puie mintea c-o sturlubatică și c-o leneșă de fată ca aceasta; ci i-a spus să se suie în pod, să-și aleagă de-acolo o ladă, care i-a plăcea, și să se ducă în plata lui Dumnezeu. Fata atunci s-a suit și și-a ales lada cea mai nouă și mai frumoasă; căci îi plăcea să ia cât de mult și ce-i mai bun și mai frumos, dar să facă slujbă bună nu-i plăcea. Apoi, cum se dă jos din pod cu lada, nu se mai duce să-și ia ziua bună și binecuvântare de la Sfânta Duminică, ci pornește ca de la o casă pustie și se tot duce înainte; și mergea de-i pârâiau călcâiele, de frică să nu se răzgândească Sfânta Duminică să pornească după dânsa, s-o ajungă și să-i ieie lada.

Și când ajunge la cuptor, frumoase plăcinte erau într-însul! Dar când s-apropie să ia dintr-însele și să-și prindă pofta, focul o arde și nu poate lua. La fântână, așijderea: păhăruțele de argint, nu-i vorbă, erau, și fântâna plină cu apă până-n gură; dar când a vrut fata să puie mâna pe pahar și să ia apă, paharele pe loc s-au cufundat, apa din fântână într-o clipă a secat, și fata de sete s-a uscat!... Când prin dreptul părului, nu-i vorbă, că parcă era bătut cu lopata de pere multe ce avea, dar credeți c-a avut fata parte să guste vro una? Nu, căci părul s-a făcut de-o mie de ori mai înalt de cum era, de-i ajunsese crengile în nouri! Și-atunci... scobește-te, fata babei, în dinți! Mergând mai înainte, cu cățelușa încă s-a întâlnit; salbă de galbeni avea și acum la gât; dar când a vrut fata să i-o ia, cățelușa a mușcat-o de i-a rupt degetele și n-a lăsat-o să puie mâna pe dânsa. Își mușca fata acum degețelele mămucuței și ale tătucuței de ciudă și de rușine, dar n-avea ce face. În sfârșit, cu mare ce a ajuns și ea acasă, la mă-sa, dar și aici nu le-a ticnit bogăția. Căci, deschizând lada, o mulțime de balauri au ieșit dintr-însa și pe loc au mâncat pe babă, cu fată cu tot, de parcă n-au mai fost pe lumea asta, și apoi s-au făcut balaurii nevăzuți cu ladă cu tot.

Iar moșneagul a rămas liniștit din partea babei și avea nenumărate bogății: el a măritat pe fiică-sa după un om bun și harnic. Cucoșii cântau acum pe stâlpii porților, în prag și în toate părțile; iar găinile nu mai cântau cucoșește la casa moșneagului, să mai facă a rău; c-apoi atunci nici zile multe nu mai aveau. Numai atâta, că moșneagul a rămas pleșuv și spetit de mult ce-l netezise baba pe cap și de cercat în spatele lui cu cociorva, dacă-i copt mălaiul.

Ivan Turbincă

Era odată un rus, pe care îl chema Ivan. Și rusul acela din copilărie se trezise în oaste. Și slujind el câteva soroace de-a rândul, acuma era bătrân. Și mai-marii lui, văzându-l că și-a făcut datoria de ostaș, l-au slobozit din oaste, cu arme cu tot, să se ducă unde-a vrea, dându-i și două carboave de cheltuială.

Ivan atunci mulțumi mai-marilor săi și apoi, luându-și rămas bun de la tovarășii lui de oaste, cu care mai trase câte-o dușcă, două de rachiu, pornește la drum cântând.

Și cum mergea Ivan, șovăind când la o margine de drum, când la alta, fără să știe unde se duce, puțin mai înaintea lui mergeau din întâmplare, pe-o cărare lăuntrică, Dumnezeu și cu Sfântul Petre, vorbind ei știu ce. Sfântul Petre, auzind pe cineva cântând din urmă, se uită înapoi și, când colo, vede un ostaș mătăhăind pe drum în toate părțile.

— Doamne, zise atunci Sfântul Petre, speriat: ori hai să ne grăbim, ori să ne dăm într-o parte, nu cumva ostașul cela să aibă harțag, și să ne găsim beleaua cu dânsul. Știi c-am mai mâncat eu o dată de la unul ca acesta o chelfăneală.

— N-ai grijă, Petre, zise Dumnezeu. De drumețul care cântă să nu te temi. Ostașul acesta e un om bun la inimă și milostiv. Vezi-l? Are numai două carboave la sufletul său; și, drept cercare, hai, fă-te tu cerșetor la capătul ist de pod, și eu la celălalt. Și să vezi cum are să ne dea amândouă carboavele de pomană, bietul om! Adu-ți aminte, Petre, de câte ori ți-am spus, că unii ca aceștia au să moștenească împărăția cerurilor.

Atunci Sfântul Petre se pune jos la un capăt de pod, iară Dumnezeu la celălalt și încep a cere de pomană.

Ivan, cum ajunge în dreptul podului, scoate cele două carboave de unde le avea strânse și dă una lui Sfântul Petre și una lui Dumnezeu, zicând:

— Dar din dar se face raiul. Na-vă! Dumnezeu mi-a dat, eu dau, și Dumnezeu iar mi-a da, că are de unde.

Și apoi Ivan începe iar a cânta și se tot duce înainte.

Atunci Sfântul Petre zice cu mirare:

— Doamne, cu adevărat bun suflet de om e acesta, și n-ar trebui să meargă nerăsplătit de la fața ta!

— Dar, Petre, las' că am eu purtare de grijă pentru dânsul.

Apoi Dumnezeu pornește cu Sfântul Petre și, cât ici, cât colè, ajung pe Ivan, care-o ducea tot într-un cântec, de parcă era toată lumea a lui.

— Bună calea, Ivane, zise Dumnezeu. Dar cânți, cânți, nu te-ncurci!

— Mulțumesc d-voastră, zise Ivan, tresărind. Dar de unde știi așa de bine că mă cheamă Ivan?

— D-apoi, dacă n-oi ști eu, cine altul are să știe? răspunse Dumnezeu.

— Dar cine ești tu, zise Ivan cam zborșit, de te lauzi că știi toate?

— Eu sunt cerșetorul pe care l-ai miluit colo la pod, Ivane. Și cine dă săracilor împrumută pe Dumnezeu, zice scriptura. Na-ți împrumutul înapoi, căci noi nu avem trebuință de bani. Ia, numai am vrut să dovedesc lui Petre cât ești tu de milostiv. Află acum, Ivane, că eu sunt Dumnezeu și pot să-ți dau orice-i cere de la mine; pentru că și tu ești om cu dreptate și darnic.

Ivan atunci, cuprins de fiori, pe loc s-a dezmețit, a căzut în genunchi dinaintea lui Dumnezeu și a zis:

— Doamne, dacă ești tu cu adevărat Dumnezeu, cum zici, rogu-te blagoslovește-mi turbinca asta, ca ori pe cine-oi vrea eu, să-l vâr într-însa; și apoi să nu poată ieși de aici fără învoirea mea.

Dumnezeu atunci, zâmbind, blagoslovi turbinca, după dorința lui Ivan, și apoi zise:

— Ivane, când te-i sătura tu de umblat prin lume, atunci să vii să slujești și la poarta mea, căci nu ți-a fi rău.

— Cu toată bucuria, Doamne; am să vin numaidecât, zise Ivan. Dar acum, deodată, mă duc să văd, nu mi-a pica ceva la turbincă?

Și zicând aceste, apucă peste câmpii de-a dreptul, spre niște curți mari, care de-abia se zăreau înaintea lui, pe culmea unui deal. Și merge Ivan, și merge, și merge, până când, pe înserate, ajunge la curțile cele. Și cum ajunge, intră în ogradă, se înfățișază înaintea boierului și cere găzduire. Boierul acela cică era cam zgârcit, dar, văzând că Ivan este om împărătesc, n-are ce să facă. Și vrând-nevrând, poruncește unei slugi să dea lui Ivan ceva de mâncare și apoi să-l culce în niște case nelocuite, unde culca pe toți musafirii care veneau așa, nitamnisam. Sluga, ascultând porunca stăpânului, ia pe Ivan, îi dă ceva de mâncare și apoi îl duce la locul hotărât, să se culce.

„Las' dacă nu i-a da odihna pe nas, zise boierul în gândul său, după ce orândui cele de cuviință. Știu că are să aibă de lucru la noapte. Acum să vedem care pe care! Ori el pe draci, ori dracii pe dânsul!”

Căci trebuie să vă spun că boierul acela avea o pereche de case, mai de-o parte, în care se zice că locuia necuratul. Și tocmai acolo porunci să culce și pe Ivan!

Ivan însă habar n-avea de asta. El, cum a intrat în odaia unde l-a dus omul boierului, și-a pus armele în rânduială, s-a închinat după obicei și apoi s-a tologit așa, îmbrăcat cum era, pe un divan moale ca bumbacul, punându-și turbinca cu cele două carboave sub căpătâi și așternându-se pe somn; căci de-abia îl țineau picioarele de trudit ce era. Dar poate, bietul, să se odihnească? Căci cum a stins lumânarea, odată se trezește că-i smuncește cineva perna de sub cap și i-o aruncă cât colo! Ivan atunci, punând mâna pe sabie, se scoală repede, aprinde lumânarea și începe a căuta prin casă, în toate părțile, dar nu găsește pe nimene.

— Măi! Dar acest păcat! Ori casa asta nu-i curată, ori s-a cutremurat pământul, de mi-a sărit perna de sub cap, și eu umblu bădădăind ca un nebun! Ce-or mai fi și cutremurele ieste?! zise Ivan, mai făcând câteva cruci până la pământ, și apoi iară se culcă.

Dar, când să ațipească, deodată se aud prin casă o mulțime de glasuri, care de care mai urâcioase: unele miorlăiau ca mâța, altele covițau ca porcul, unele orăcăiau ca broasca, altele mornăiau ca ursul, mă rog, fel de fel de glasuri schimonosite se auzeau, de nu se mai știa ce mama dracului să fie acolo! Ivan, atunci, se cam pricepe ce-ar fi asta.

— Apoi, stai dar! că are Chira socoteală, cum văd eu. Și odată începe a striga puternic:

— Pașol na turbinca, ciorti! Atunci diavolii odată încep a se cărăbăni unul peste altul în turbincă, de parcă-i aducea vântul. Și după ce intră ei cu toții înlăuntru, Ivan începe a-i ghigosi muscălește. După aceea leagă turbinca strâns la gură, o pune sub cap, mai trântindu-le prin turbincă niște ghionturi rusești, colè, cum știa el, de da inima din draci. Apoi se culcă cu capul pe dânșii și, nemaifiind supărat de nimene, trage Ivan un somn de cele popești... Dar, când aproape de cântători, Scaraoschi, căpetenia dracilor, văzând că parte din slugile lui se zăbovesc, pornește cu grăbire la locul știut, să le caute. Și, ajungând într-o clipă, se vâră, el știe cum și pe unde în odaie la Ivan și-i șterge o palmă prin somn, cât ce poate. Ivan, atunci, sare ars și odată strigă:

— Pașol na turbinca! Scaraoschi, atunci, intră și el fără vorbă și se înghesuiește peste ceilalți dimoni, căci n-are încotro.

— Ei, las' că vă judec eu acuși, necuraților; voi scoate incul din voi, zise Ivan tulburat. Cu mine v-ați găsit de jucat? Am să vă mușurluiesc de au să râdă și câinii de voi!

Și odată se îmbracă și se înarmează Ivan cu toate ale lui și, ieșind afară, începe a face un tărăboi de s-a sculat toată ograda în gura lui.

— Dar ce-ai pățit, mă pohonțule, de te-ai sculat cu noaptea-n cap și faci așa larmă, ziseră oamenii boierului, care dau chiori unul peste altul, de parcă aveau orbul găinilor.

— Ce să pățesc? zise Ivan dârz. Ia! am căptușit niște iepuroi și am de gând să-i jumulesc.

Boierul, în zgomotul ista, se scoală și el și întreabă: — Ce vuiet e acolo prin ogradă? — Ia, mai toată noaptea nu ne-am putut odihni din pricina rusului celuia. Dracul știe ce are... Cică a prins niște iepuroi și vrea să-i jumulească, să iertați d-voastră!

În vorbele aceste, numai iaca ce se înfățișază și Ivan înaintea boierului, cu turbinca plină de draci, care se zbăteau ca peștii în vârșă.

— Iaca, gospodin, cu cine m-am vânjolit toată noaptea... dar încaltea ți-am curățit și eu casa de draci și vi-i aduc poclon dis-dimineață. Poruncește să-mi aducă niște palce, că am să-i bat la stroi, să pomenească ei cât or trăi că au dat peste Ivan, robul lui Dumnezeu.

Boierul, văzând aceasta, pe de-o parte l-a cuprins spaima, iară pe de alta nu mai știa ce să facă de bucurie; căci multe sărindare mai dăduse el până atunci pe la popi, în toate părțile, ca să-i poată izgoni dracii de la casă, și nici că fusese chip. Dar se vede că pân acum le-a fost și lor veleatul. Cu Ivan și-au găsit popa.

— Bine, Ivane, zise boierul cu mulțumire. Să-ți aducă palce câte vrei, și fă-ți datoria cum știi; c-apoi om oi fi și eu, helbet!

În sfârșit, nu trece mult la mijloc, iaca se pomenește Ivan cu un car de palce cum îi plăcea lui. Le ia și le leagă la un loc, tot câte două-trei, după cum își știa meșteșugul.

Dar, până la vremea asta, se adunase împrejurul lui Ivan tot satul, ca să vadă de patima dracilor. Căci lucru de mirare era acesta, nu șagă! Atunci Ivan dezleagă turbinca în fața tuturor, numai cât poate să încapă mâna, și luând câte pe un drăcușor de cornițe, mi ți-l ardea cu palcele, de-i crăpa pielea. Și după ce-l răfuia bine, îi da drumul, cu tocmeală, să nu mai vie pe acolo, altă dată.

— N-oi mai veni, Ivane, câte zilișoare-oi avea eu, zicea Ucigă-l-crucea, cuprins de usturime, și se tot ducea împușcat. Iară oamenii ce priveau și mai ales băieții leșinau de râs.

Dar, mai la urma urmelor, Ivan scoate de barbă și pe Scaraoschi și-i trage un frecuș, de cele moschicești, de-i fuge sufletul.

— Poftim! După bucluc umbli, peste bucluc ai dat, măi jupâne Scaraoschi! Să te înveți tu de altădată a mai bântui oamenii. Sărsăilă spurcat ce ești! Și apoi, dându-i drumul, „na!” fuge și Scaraoschi după ceilalți, ca tăunul cu paiul...

— Dumnezeu să te înzilească, zise atunci boierul, cuprinzând pe Ivan în brațe și sărutându-l. De-acum rămâi la mine, Ivane, și, pentru că mi-ai curățit casa de draci, am să te țin ca pe palmă.

— Ba nu, gospodin, zise Ivan. Mă duc să slujesc pe Dumnezeu, împăratul tuturor.

Și, zicând aceste, se încinge cu sabia, pune turbinca la șold, își ia ranița în spate și pușca de-a umăr și, pornind, se tot duce înainte, la Dumnezeu. Iară privitorii, cu căciulile în mână, îi urau drum bun, oriîncotro s-a întoarce.

— Călătorie sprâncenată! zise boierul; de rămâneai, îmi erai ca un frate; iară de nu, îmi ești ca doi.

Mi se pare mie că și boierul, cât era de boier, luase frica turbincăi, de nu-i păru așa de rău după Ivan, care-i făcuse atâta bine.

Ivan însă nici nu se gândea la asta; el își căuta acum de drum, întrebând din om în om unde șede Dumnezeu. Dar toți pe câți îi întreba dădeau din umere, neștiind ce să răspundă la așa întrebare ciudată.

— Numai Sfântul Nicolai trebuie să știe asta, zise Ivan, scoțând o iconiță din sân și sărutând-o pe dos și pe față.

Și atunci, ca prin minune, se și trezește Ivan la poarta raiului! Și, nici una, nici două, odată începe a bate în poartă cât putea. Atunci Sfântul Petre întreabă dinlăuntru:

— Cine-i acolo?

— Eu.

— Cine eu?

— Eu, Ivan.

— Și ce vrei?

— Tabacioc este?

— Nu-i.

— Votchi este?
— Nu-i.
— Femei sunt?
— Ba.
— Lăutari sunt?
— Nu-s, Ivane, ce mă tot chihăiești de cap?!
— Dar unde se găsesc de aceste?
— La iad, Ivane, nu aici.
— Măi! Dar ce sărăcie lucie pe aici, pe la rai!... zise Ivan. Și, nemailungind vorba, îndată și pornește la iad. Și el știe pe unde cotigește, că nu umblă tocmai mult și numai iaca ce dă și de poarta iadului. Și atunci, odată începe a bate în poartă, strigând:
— Ei! Tabacioc este?
— Este, răspunde cineva dinlăuntru.
— Votchi este?
— Este.
— Femei sunt?
— Dar cum să nu fie?!
— Lăutari sunt?
— Ho, ho! Câți poftești.
— A! harașo, harașo! Aici e de mine! Deschideți iute, zise Ivan, tropăind și frecându-și mâinile.
Dracul de la poartă, gândind că e vreun mușteriu vechi de-al lor, deschide; și atunci, numai iaca ce se trezesc pe neașteptate cu Ivan Turbinca!
— Vai de noi și de noi! ziseră atunci dracii, scărmănându-se de cap în toate părțile. Așa-i c-am pățit-o?
Ivan, însă, poruncește să-i aducă mai degrabă votchi, tabacioc, lăutari și femei frumoase, că are gust să facă un guleai.
Se uită dracii unii la alții și, văzând că nu-i chip de stat împotriva lui Ivan, încep a-i aduce, care dincotro, rachiu, tutun, lăutari și tot ce-i poftea lui Ivan sufletul. Umblau dracii în toate părțile, iute ca prâsnelul, și-i intrau lui Ivan în voie cu toate cele, căci se temeau de turbincă ca de nu știu ce, poate mai rău decât de sfânta cruce.
De la o vreme se chefăluiește Ivan cum se cade, și unde nu începe a chiui prin iad și a juca Horodinca și Cazacinca, luând și pe draci și pe drăcoaice la joc, cu nepus în masă; și în vârtejul cela, răsturna tărăbi și toate

cele în toate părțile, de-ți venea să te strici de râs de iznoavele lui Ivan. Acum, ce să facă dracii, ca să-l urnească de-acolo? Gândesc ei, se sucesc ei, se frământă ei cu mintea fel și chip, dar nici unuia nu-i vine în cap ce să facă. Talpa-iadului însă, mai ajunsă de cap decât toți dracii, zise atunci lui Scaraoschi:

— Haram de capul vostru! de n-aș fi eu aici, ați păți voi și mai rău decât așa. Aduceți-mi degrabă o putină, o piele de câine și două bețe, să fac o jucărie, cum știu eu, și acuși vi-l mătur de-aici.

Și atunci, îndată i se aduc cele cerute, și Tălpoiul face iute o darabană; și apoi, furișându-se de Ivan, iese cu dânsa afară și începe a bate ca de război; brr... br...

Ivan, atunci, își vine în simțire și într-un buc iese afară cu pușca la umăr, să vadă ce este.

Talpa-iadului, atunci, face țuști! înlăuntru, și dracii, tronc! închid poarta după Ivan, și, punând zăvoarele bine, bucuria lor că au scăpat de turbincă. Bate el Ivan în poartă cât poate, se răcăduiește el cu pușca, dar au prins ei acum dracii la minte.

— Ei las', cornoraților! De mi-ți mai pica vrodată în mână, turbinca are să vă știe de știre.

Văzând Ivan că porțile iadului sunt ferecate în toate părțile și că dracii n-au gând să-i deschidă, se lehămetește el acum și de lăutari, și de tabacioc, și de votchi, și de tot, și pornește iar la rai să slujească pe Dumnezeu.

Și cum ajunge la poarta raiului, din afară, se și pune acolo de strajă și stă neadormit zi și noapte, tot întruna, fără să se clintească din loc.

Și nu mult după aceasta, numai iaca ce vine și Moartea și vrea numaidecât să intre la Dumnezeu, ca să primească porunci.

Ivan atunci îi pune șpaga în piept și zice:

— Știoti, Vidma! Unde vrei să te duci?

— La Dumnezeu, Ivane, să vedem ce mi-a mai porunci.

— Nu-i voie, zise Ivan; las' că mă duc eu să-ți aduc răspuns.

— Ba nu, Ivane, trebuie să mă duc eu. Ivan atunci, văzând că Moartea dă chioară peste dânsul, se stropșește la ea zicând:

— Pașol, Vidma, na turbinca! Moartea atunci, neavând încotro, se bagă în turbincă și acuși icnește, acuși suspină, de-ți venea să-i plângi de milă. Iară Ivan leagă turbinca la gură cu nepăsare ș-o anină într-un copac. Apoi începe a bate în poartă. Sfântul Petre, atunci, deschide și, când colo, se trezește cu Ivan.

— Ei, Ivane, doar te-ai săturat acum de umblat prin lume după crancalâcuri?

— M-am săturat, și m-am prea săturat, Sfinte Petre.

— Ei, și ce vrei acum?

— Ia, vreau să mă duc la Dumnezeu, să-i spun ceva.

— Bine, Ivane, du-te; nu ți-e oprită calea. De-a putere-a fi, acum ești de casa noastră.

Ivan atunci se duce de-a dreptul înaintea lui Dumnezeu și zice:

— Doamne, nu știu dacă ai la știință ori ba, dar eu slujesc la poarta raiului de multă vreme. Și acum vine Moartea și întreabă ce mai porunciți.

— Spune-i, Ivane, din partea mea, că poruncesc să moară trei ani de zile de-a rândul numai oameni bătrâni, așa ca tine... zise Dumnezeu, zâmbind cu bunătate.

— Bine, Doamne, zise Ivan, uitându-se cam lung la Dumnezeu. Mă duc să-i spun cum ai poruncit.

Și, ducându-se el, scoate Moartea de la închisoare și-i zice:

— Dumnezeu a poruncit ca să mănânci trei ani de zile de-a rândul numai pădure bătrână; de cea tânără să nu te-atingi! Înțeles-ai? Hai, pornește și-ți fă datoria!

Moartea, atunci, pornește prin codri, supărată ca vai de ea, și începe a roade la copaci bătrâni, de-i pocneau fălcile.

Și după ce se împlinesc trei ani în capăt, iar pornește la Dumnezeu, să primească porunci. Dar când știa că are să dea peste Ivan, i se tăiau picioarele ș-o strângea în spate de frică.

— Turbinca! afurisita de turbincă mă vâră în toate boalele, zicea Moartea, suspinând. Decât n-am încotro; trebuie să mă duc, zise ea oftând.

În sfârșit merge ea, nu merge, și de la o vreme ajunge la poarta raiului. Dar, când colo, dă iar cu ochii de Ivan.

— Tot aici ești, Ivane? tot?

— Ba bine că nu! zise Ivan, făcând stânga-mprejur și punându-se drept în calea Morții. Dar unde gândeai să fiu, când asta mi-e slujba?

— Gândeam că te-i fi dus prin lume, după berbantlâcuri de-ale tale.

— Da că doar de lume am fugit; o știu eu cât e de dulce și de amară, bat-o pustia s-o bată! I-s roase lui Ivan urechile de dânsa. Dar ce-ai slăbit așa, Vidmă?

— De bunătățile tale, Ivane. Acum cred că nu ți-i mai face blestem cu mine, mi-i da drumul să intru la Dumnezeu, că tare mare treabă mai am.

— Da, cum nu?! ia mai pune-ți pofta la o parte, că doar nu piere lumea... nu cumva ai pofti oare să te pui la taifasuri cu Dumnezeu?

— Dar știi că te prea întreci cu șaga, Ivane...

— Așa ți-e treaba? Încă mă iei la trei parale? Pașol na turbinca, Vidma!

Moartea, atunci, se vâră în turbincă și Ivan o pune la pastramă, zicând:

— Șopârcai cu cine șopârcai, dar cu Ivan nu șopârcai.

Dumnezeu, însă, știa de toate acestea, dar voia să mai facă și pe cheful lui Ivan, nu tot pe-a Morții; căci multe bunătăți mai făcuse și ea în viața ei!

— Ia deschide, Sfinte Petre, zise Ivan, bătând apoi la poartă. Sfântul Petre deschide, și Ivan se duce iar de se înfățișază înaintea lui Dumnezeu și zice:

— Doamne, Moartea întreabă ce mai porunciți? Și să nu vă supărați, dar tare-i neastâmpărată și avană, drept să vă spun; șede ca pe spini și vrea numaidecât să-i dați răspuns.

— Du-i răspuns, Ivane, că poruncesc să moară de acum înainte trei ani de zile de-a rândul numai oameni tineri, și alți trei ani de zile să moară numai copii obraznici.

— Bine, Doamne, zise Ivan, închinându-se până la pământ. Mă duc să-i spun cum ai poruncit... și cum ajunge Ivan din afară de poartă, scoate Moartea din turbincă și-i zice:

— Dumnezeu a poruncit ca de-acum înainte să mănânci trei ani de zile de-a rândul numai pădure tânără; și alți trei ani de zile, numai vlăstare fragede, răchițică, smicele, nuiele și altele de seama acestora; de pădurea cea bătrână să nu te-atingi, că-i pozna! Auzit-ai, Vidmă? Hai, pornește până te văd, și-ți fă datoria cu sfințenie.

Moartea atunci, înghițind noduri, pornește prin dumbrăvi, lunci și huceaguri, supărată ca vai de capul ei. Și, de voie, de nevoie, începe când a roade la copaci tineri, când a forfeca smicele și nuiele de-i pârâiau măselele și o dureau șelele și grumajii întinzându-se pe sus, la plopii cei înalți, și plecându-se atâta pe la rădăcinile celor tufari, după mlădițe fragede. Se zămorea și ea, sărmana, cum putea. În sfârșit, s-a chinuit Moartea așa trei ani de zile de-a rândul, și încă alți trei ani, și după ce i se împlinesc cei șase ani de osândă, iar pornește la Dumnezeu să vadă ce porunci i-a mai da. Nu-i vorbă, că știa Vidma ce-o aștepta, dar ce era să facă?

— Turbinca! Mânca-o-ar focul s-o mănânce! zicea Moartea, ducându-se la rai ca și cum ar fi mers la spânzurătoare. Nu știu ce să mai zic și despre Dumnezeu, ca să nu greșesc. Pesemne c-a ajuns și el în mintea copiilor,

Doamne iartă-mă, de i-a dat lui Ivan cel nebun atâta putere asupra mea. Bine mi-ar părea să-l văd și pe Dumnezeu într-o zi, cât e de mare și puternic, în turbinca lui Ivan; ori de nu, măcar pe Sfântul Petrea; numai atunci mi-ar crede ei mie.

Și mergând ea tot bodrogănind vrute și nevrute, ajunge la poarta raiului; și când dă iar de Ivan, i se întunecă lumea înaintea ochilor și zice oftând:

— Dar bine, Ivane, iar ai de gând să mă chinuiești cu turbinca ceea a ta?

— Ba dac-aș avea mai multă putere, ți-o spun drept că ți-aș scoate ochii ca la dracul și te-aș frige pe frigare, zise Ivan cu ciudă, că din pricina ta s-a prăpădit atâta amar de lume, de la Adam și până astăzi. Pașol na turbinca, Vidma! Și de-acum, nici mai spun lui Dumnezeu despre tine, hoanghină bătrână ce ești! Tu și cu Talpa-iadului sunteți potrivită pereche. Îmi vine să vă rup cu dinții de bunișoare ce sunteți. Am să te țin la pastramă, hăt și bine! De-acum în turbincă au să-ți putrezească ciolanele. Hă, hă!

Suspină ea Moartea, dar pace bună; Ivan, parcă nici n-o vede, nici n-o aude. În sfârșit, trece ea așa o bucată de vreme, cât ar fi trecut, și într-una din zile vine Dumnezeu la poartă să vadă ce necazuri mai face Ivan cu turbinca ceea.

— Ei, Ivane, ce mai direguiești? Moartea n-a mai venit pe-aici?

Ivan, atunci, lasă capul în jos și, tăcând, începe a face fețe-fețe. Iară Moartea răspunde înădușit din turbincă:

— Iată-mă-s, Doamne, pusă la opreală; m-ai lăsat de râsul unui șui ca Ivan, nenorocita de mine!

Dumnezeu, atunci, dezleagă turbinca, dă drumul Morții și zice lui Ivan:

— Ei, Ivane, destul de-acum; ți-ai trăit traiul și ți-ai mâncat mălaiul! De milostiv, milostiv ești; de bun la inimă, bun ai fost, nu-i vorbă. Dar, de la o vreme încoace, cam de pe când ți-am blagoslovit turbinca aceasta, te-ai făcut prea nu știu cum. Cu dracii de la boierul cela ai făcut hara-para. La iad ai tras un guleai de ți s-a dus vestea ca de popă tuns. Cu Moartea te-am lăsat până acum de ți-ai făcut mendrele, cum ai vrut; n-ai ce zice. Dar toate-s până la o vreme, fătul meu. De-acum ți-a venit și ție rândul să mori; n-am ce-ți face. Trebuie să dăm fiecăruia ce este al său, căci și Moartea are socoteala ei; nu-i lăsată numai așa, degeaba, cum crezi tu.

Ivan atunci, văzând că s-au trecut de șagă, se pune în genunchi dinaintea lui Dumnezeu și-l roagă cu lacrimi, zicând:

— Doamne! Rogu-te să fiu îngăduit macar trei zile, în care să-mi grijesc sufletul, să-mi lucrez racla cu mâna mea asta slăbănoagă și să mă așez

singurel într-însa; și după aceste facă Moartea ce va voi cu mine, căci văd eu bine că mi s-a strâns funia la par; încep a slăbi văzând cu ochii.

Dumnezeu îi învoiește cererea aceasta și apoi, luându-i turbinca din stăpânire, îl dă pe seama Vidmei, ca după trei zile să-i ia sufletul!

Ivan acum, rămânând singur, supărat ca vai de el, pe de-o parte că i-a luat Dumnezeu turbinca, pe de alta că are să moară, s-a pus pe gânduri.

„Mă rog, ia să stau și să-mi fac socoteală cu ce m-am ales eu cât am trăit pe lumea asta, zise Ivan în gândul său. În oaste am fost numai de zbucium: hăis, haram, cea, haram! De-atunci încoace am umblat ia așa, teleleu Tanasă. M-am dus la rai, de la rai la iad, și de la iad iar la rai. Și tocmai acum, la adică, n-am nici o mângâiere! Rai mi-a trebuit mie la vremea asta? Ia, așa pățești dacă te strici cu dracul; aici, la sărăcăciosul ist de rai, vorba ceea: „Falã goală, traistă ușoară”; șezi cu banii în pungă și duci dorul la toate cele. Mai mare pedeapsă decât asta nici că se mai poate! Votchi nu-i, tabacioc nu-i, lăutari nu-s, guleai nu-i, nimica nu-i! Mai am numai trei zile de trăit, și te... ai dus, Ivane, de pe fața pământului! Oare nu-i de făcut vreo șmecherie până mai este încă vreme?”

În sfârșit, mai stă el Ivan oleacă așa, cu fruntea rezemată pe mână, și-i și trăsnește în gând una:

„Taci! Că i-am dat de meșteșug. Încaltea, ce-a fi, a fi; dar degeaba n-are să fie... văd eu bine că tot de una mi-e acum.”

Și odată se duce Ivan repede cu cele două carboave, el știe unde, și cumpără unelte de teslărie, două lătunoaie groase, patru balamale, câteva piroane, două belciuge și un lăcătoi zdravăn, și se aruncă de-și face el singur o drăguță de raclă, să poată ședea și împăratul într-însa.

— Iaca, Ivane, și casa de veci, zise el. Trei coți de pământ, atâta-i al tău! Vezi în ce se încheie toată scofala de pe lumea asta?

Dar n-apucă Ivan a sfârși bine vorba din urmă, și numai iaca se și trezește cu Moartea la spate:

— Ei, Ivane, gata ești?

— Gata, răspunse el, zâmbind.

— Dacă ești gata, hai! Așază-te mai repede în raclă, că n-am vreme de pierdut. Poate mă mai așteaptă și alții să le dau răvaș de drum.

Ivan, atunci, se pune în raclă cu fața în jos.

— Nu așa, Ivane, zise Moartea.

— Dar cum?

— Pune-te cum trebuie să șadă mortul. Ivan se pune într-o râlă și lasă picioarele spânzurate afară.

— Dar bine, Ivane, una-i vorba, alta-i treaba; mult ai să mă ții? Pune-te, măi frate, bine, cum se pune!

Ivan, atunci, se întoarce iar cu fața-n jos, cu capul bălălău într-o parte și iar cu picioarele afară.

— Ă... ra... ca' de mine și de mine! Dar nici atâta lucru nu știi? Se vede că numai de blestemății ai fost bun în lumea asta. Ia fugi de-acolo, să-ți arăt eu, nebunule ce ești!

Ivan atunci iese din raclă și stă în picioare umilit. Iară Moartea, având bunătate a dăscăli pe Ivan, se pune în raclă cu fața-n sus, cu picioarele întinse, cu mâinile pe piept și cu ochii închiși, zicând:

— Iaca așa, Ivane, să te așezi. Ivan, atunci, nu pierde vremea și face tranc! capacul deasupra, încuie lăcata, și, cu toată rugămintea Morții, umflă racla în spate și se duce de-i dă drumul pe-o apă mare, curgătoare, zicând:

— Na! că ți-am făcut conețul. De-acum du-te pe apa sâmbetei! Și să ieși din raclă când te-a scoate bunica din groapă. Mi-a luat el Dumnezeu turbinca din pricina ta, dar încaltea ți-am făcut-o bună și eu!

— Ei, ei! Doamne, zise apostolul Petru râzând, vezi de ce s-a mai apucat acum Ivan al sfinției tale? Bine-a mai zis cine-a zis: „Dacă dai nas lui Ivan, el se suie pe divan".

Dumnezeu atunci, văzând până unde merge îndrăzneala lui Ivan, a început a se cam lua și el pe gânduri de năzdrăvăniile lui! Și așa, a zis Dumnezeu să se desfacă sicriul acolo unde era și să iasă Moartea la liman ca să-și răzbune și ea acum pe Ivan. Și îndată s-a făcut așa, și când nici nu visa Ivan că are să mai dea vrodată ochii cu Moartea, numai iaca ce se trezește cu dânsa față-n față, zicându-i:

— Dar bine, Ivane, așa ne-a fost vorba? Ivan, atunci, a rămas încremenit, fără să mai poată zice un cuvânt măcar.

— Încă te faci niznai? Ei, Ivane, Ivane! Numai răbdarea și bunătatea lui Dumnezeu cea fără de margini poate să precovârșască fărădelegile și îndărătnicia ta. De demult erai tu mătrășit din lumea asta și ajuns de batjocura dracilor, dacă nu-ți intra Dumnezeu în voie mai mult decât însuși fiului său. Să știi, Ivane, că de-acum înainte ai să fii bucuros să mori; și ai să te târâi în brânci după mine, rugându-mă să-ți iau sufletul, da eu am să mă fac că te-am uitat și am să te las să trăiești cât zidul Goliei și Cetatea Neamțului, ca să vezi tu cât e de nesuferită viața la așa de adânci bătrânețe!

Și l-a lăsat Moartea de izbeliște să trăiască:

Cât e lumea și pământul,
Pe cuptor nu bate vântul.

Și așa, văzând Ivan că nu mai moare, zise în sine:

„Oare nu cumva de-acum mi-oi da cu paru-n cap de răul Vidmei? Ba, zău, nici nu gândesc. Deie-și ea, dacă vrea!”

Și cică atunci unde nu s-a apucat și el, în ciuda Morții, de tras la mahorcă și de chilit la țuică și holercă, de parc-o mistuia focul.

— Guleai peste guleai, Ivane; căci altfel înnebunești de urât, zicea el.

Dă, ce era să facă bietul om, când Moartea-i chioară și nu-l vede?...

Și așa a trăit Ivan cel fără de moarte veacuri nenumărate, și poate că și acum a mai fi trăind, dacă n-a fi murit.

POVESTIRI

Prostia omenească

A fost odată, când a fost, că, dacă n-ar fi fost, nu s-ar povesti.

Noi nu suntem de pe când poveștile, ci suntem mai dincoace cu vro două-trei zile, de pe când se potcovea purecele cu nouăzeci și nouă de ocă de fer la un picior și tot i se părea că-i ușor.

Cică era odată un om însurat, și omul acela trăia la un loc cu soacră-sa. Nevasta lui, care avea copil de țâță, era cam proastă; dar și soacră-sa nu era tocmai hâtră.

Întru una din zile, omul nostru iese de-acasă după trebi, ca fiecare om. Nevasta lui, după ce-și scăldă copilul, îl înfășă și-i dete țâță, îl puse în albie lângă sobă, căci era iarnă; apoi îl legănă și-l dezmerdă, până ce-l adormi. După ce-l adormi, stătu ea puțin pe gânduri ș-apoi începu a se boci cât îi lua gura: "Aulio! copilașul meu, copilașul meu!"

Mama ei, care torcea după horn, cuprinsă de spaimă, zvârli fusul din mână și furca din brâu cât colo și, sărind fără sine, o întrebă cu spaimă:

— Ce ai, draga mamei, ce-ți este?!

— Mamă, mamă! Copilul meu are să moară!

— Când și cum?

— Iată cum. Vezi drobul cel de sare pe horn?

— Îl văd. Și?

— De s-a sui mâța, are să-l trântească drept în capul copilului și să mi-l omoare!

— Vai de mine și de mine, că bine zici, fata mea; se vede că i s-au sfârșit mititelului zilele!

Și, cu ochii pironiți în drobul de sare de pe horn și cu mânile încleștate, de parcă le legase cineva, începură a-l boci amândouă, ca niște smintite, de clocotea casa. Pe când se sluțeau ele, cum vă spun, numai iaca și tatăl copilului intră pe ușă, flămând și năcăjit ca vai de el.

— Ce este ? Ce v-au găsit, nebunelor?

Atunci ele, viindu-și puțin în sine, începură a-și șterge lacrămile și a-i povesti cu mare jale despre întâmplarea neîntâmplată. Omul, după ce le ascultă, zise cu mirare:

— Bre! mulți proști am văzut eu în viața mea, dar ca voi n-am mai văzut. Mă... duc în lumea toată! Și de-oiu găsi mai proști decât voi, m-oiu

mai întoarce acasă, iar de nu, ba.

Așa zicând, oftă din greu, ieși din casă, fără să-și ieie ziua bună, și plecă supărat și amărât ca vai de om!

Și mergând el bezmetic, fără să știe unde se duce, după o bucată de vreme, oprindu-se într-un loc, i se întâmplă iar să vadă ceva ce nu mai văzuse: un om ținea puțin un oboroc deșert cu gura spre soare, apoi răpede-l înșfăca și intra cu dânsul într-un bordeiu; pe urmă iar ieșea, îl punea iar cu gura la soare, și tot așa făcea... Drumețul nostru, nedumerit, zise:

— Bună ziua, om bun!

— Mulțămesc dumitale, prietene!

— Da' ce faci aici?

— Ia, mă trudesc de vro două-trei zile să car pocitul ist de soare în bordeiu, ca să am lumină, și nici că-l pot...

— Bre, ce trudă! zise drumețul. N-ai vrun topor la îndămână?

— Ba am.

— Ie-l de coadă, sparge ici, și soarele va intra singur înlăuntru.

Îndată făcu așa, și lumina soarelui întră în bordeiu.

— Mare minune, om bun, zise gazda. De nu te-aducea Dumnezeu pe la noi, eram să îmbătrânesc cărând soarele cu oborocul.

"Încă un tont", zise drumețul în sine și plecă.

Și mergând el tot înainte, peste câtva timp ajunse într-un sat și, din întâmplare, se opri la casa unui om. Omul de gazdă, fiind rotar, își lucrase un car și-l înjghebase, în casă, în toată întregimea lui; ș-acum, voind să-l scoată afară, trăgea de proțap cu toată puterea, dar carul nu ieșea. Știți pentru ce? Așa: ușile era mai strâmte decât carul. Rotarul voia acum să taie ușorii, spre a scoate carul. Noroc însă că drumețul l-a învățat să-l desfacă în toate părțile lui, să le scoată pe rând afară ș-apoi iarăși să-l înjghebe la loc.

— Foarte mulțămesc, om bun, zise gazda; bine m-ai învățat! Ia uită-te dumneta! Era să dărâm bunătate de casă din pricina carului...

De aici, drumețul nostru, mai numărând un nătărău, merse tot înainte, până ce ajunse iară la o casă. Acolo, ce să vadă! Un om, cu-n țăpoiu în mână, voia să arunce niște nuci din tindă în pod.

"Din ce în ce dau peste dobitoci", zise drumețul în sine.

— Da' ce te frămânți așa, om bun?

— Ia, vreu să zvârl niște nuci în pod, și țăpoiul ista, bată-l scârba să-l bată, nu-i nici de-o treabă...

— Că degeaba te trudești, nene! Poți să-l blastămi cât l-ei blăstăma, habar n-are țăpoiul de scârbă. Ai un oboroc?

— Da' cum să n-am?!

— Pune nucile într-însul, ie-l pe umăr și suie-le frumușel în pod; țăpoiul e pentru paie și fân, iar nu pentru nuci.

Omul ascultă, și treaba se făcu îndată. Drumețul nu zăbovi nici aici mult, ci plecă, mai numărând și alt neghiob.

Apoi, de aici merse mai departe, până ce ajunsese ca să mai vadă aiurea și altă năzbâtie. Un om legase o vacă cu funia de gât și, suindu-se pe-o șură, unde avea aruncat oleacă de fân, trăgea din răsputeri de funie, să urce vaca pe șură. Vaca răgea cumplit, și el nu mai putea de ostenit...

— Mă omule! zise drumețul, făcându-și cruce; dar ce vrei să faci?

— Ce să fac, mă-ntrebi? Da' nu vezi?

— Ba văd, numai nu pricep.

— Ia, hăramul ista e hâmisit de foame și nu vre' nici în ruptul capului să vie după mine sus, pe iastă șură, să mănânce fân...

— Stai puțin, creștine, că spânzuri vaca! Ia fânul și-l dă jos la vacă!

— Da' nu s-a irosi?...

— Nu fi scump la tărâțe și ieftin la făină.

Atunci omul ascultă și vaca scăpă cu viață.

— Bine m-ai învățat, om bun! Pentr-un lucru de nimica eram cât pe ce să-mi gâtui vaca!

Așa, drumețul nostru, mirându-se și de această mare prostie, zise în sine: "Mâța tot s-ar fi putut întâmpla să deie drobul de sare jos de pe horn; dar să cari soarele în casă cu oborocul, să arunci nucile în pod cu țăpoiul și să tragi vaca pe șură, la fân, n-am mai gândit!"

Apoi drumețul se întoarse acasă și petrecu lângă ai săi, pe cari-i socoti mai cu duh decât pe cei ce văzuse în călătoria sa.

Ș-am încălecat pe-o șa, ş-am spus povestea așa.

Ș-am încălecat pe-o roată, ş-am spus-o toată.

Ș-am încălecat pe-o căpșună, și v-am spus, oameni buni, o mare minciună!!

Moş Nichifor Coţcariul

Moş Nichifor nu-i o închipuire din poveşti, ci e un om ca toţi oamenii; el a fost odată, când a fost, trăitor din mahalaua Ţuţuenii din Târgul Neamţului, dinspre satul Vânătorii Neamţului. Cam pe vremea aceea trăia moş Nichifor în Ţuţueni, pe când bunicul bunicului meu fusese cimpoiaş la cumătria lui moş Dediu din Vânători, fiind cumătru mare Ciubăr-vodă, căruia moş Dediu i-a dăruit patruzeci şi nouă de mioare, oacheşe numai de câte un ochi; iară popă, unchiul unchiului mamei mele, Ciubuc Clopotarul de la Mănăstirea Neamţului, care făcuse un clopot mare la acea mănăstire, cu cheltuiala lui, şi avea dragoste să-l tragă singur la sărbători mari; pentru aceea îi şi ziceau Clopotarul. Tocmai pe acea vreme trăia şi moş Nichifor din Ţuţueni.

Moş Nichifor era harabagiu. Căruţa lui, deşi era ferecată cu teie, cu curmeie, însă era o căruţă bună, încăpătoare şi îndemânatică. Un poclit de rogojini oprea şi soarele şi ploaia de a răzbate în căruţa lui moş Nichifor. De inima căruţei atârnau păcorniţa cu feleştiocul şi posteuca, care se izbeau una de alta, când mergea căruţa, şi făceau: tronca, tranca! tronca, tranca! Iară în belciugul de la carâmbul dedesubt, din stânga, era aninată o bărdiţă, pentru felurite întâmplări. Două iepe, albe ca zăpada şi iuţi ca focul, se sprijineau mai totdeauna de oiştea căruţei; mai totdeauna, dar nu totdeauna, căci moş Nichifor era şi geambaş de cai, şi când îi venea la socoteală, făcea schimb, ori vindea câte-o iapă chiar în mijlocul drumului, şi atunci rămânea oiştea goală pe de-o parte. Îi plăcea moşneagului să aibă tot iepe tinere şi curăţele; asta era slăbiciunea lui. Mă veţi întreba, poate: De ce iepe, şi totdeauna albe? Vă voi spune şi aceasta: iepe, pentru că moş Nichifor ţinea să aibă prăsilă; albe, pentru că albeaţa iepelor, zicea el, îi slujea de fanar noaptea la drum.

Moş Nichifor nu era dintre aceia care să nu ştie "că nu-i bine să te pui viziteu la cai albi şi slugă la femei"; el ştia şi aceasta, dar iepele erau ale lui, şi, când le grijea, grijite erau, iar când nu, n-avea cine să-i bănuiască.

Moş Nichifor fugea de cărăuşie, de-şi scotea ochii; el se ferea de ridicături, pentru că se temea de surpătură.

Harabagia, zicea el, e mai bună, că ai a face tot cu marfă vie, care la deal se dă pe jos, la vale, pe jos, iar la popas, în căruţă. Moş Nichifor avea o

biciușcă de cele de cânepă, împletită de mâna lui și cu șfichiul de mătase, cu care pocnea de-ți lua auzul. Și cu încărcat și cu descărcat, la deal moș Nichifor se da pe jos și trăgea de-a valma cu iepele. La vale iar se da jos, ca să nu se spetească iepele. Chiriașii, vrând- nevrând, trebuiau să se dea și ei, căci le era lehamete de morocăneala lui moș Nichifor, care îndată troncănea câte una cam de aceste:

— Ia mai dați-vă și pe jos, căci calul nu-i ca dobitocul, să poată vorbi...

Dacă știai să potrivești din gât pe moș Nichifor, apoi era cât se poate de șăgalnic. De întâlnea vrun om călare, pe drum, întreba: "Departe ai lăsat pe vodă, voinice?" Și apoi îndată da bici iepelor, zicând:

Alba-nainte, alba la roate,
Oiștea goală pe de-o parte.

Hii! opt-un cal, că nu-s departe Galații, hii!!! De întâlnea pe drum neveste și fete mari, cânta cântece șăgalnice, de-alde-aceste:

Când cu baba m-am luat
Opt ibovnice-au oftat:
Trei neveste cu bărbat
Și cinci fete dintr-un sat ș.a.

Ei, ei! Apoi zi că nu-ți venea să pornești la drum, mai ales în luna lui mai, cu asemenea om vrednic și de-a pururea vesel! Câteodată numai, când prin dreptul crâșmei te făceai niznai și nu știai să potrivești din gât pe moș Nichifor, nu-l prea vedeai în cheji buni, dar și atunci tot repede mâna de la o crâșmă până la alta.

Mai ales într-un rând îi plăcea lui moș Nichifor două iepușoare, care mergeau de minune la drum. Dar la crâșmă, mort-copt, trebuiau să stea, căci le cumpărase de la un popă, nefiind pe vremea aceea pojărnicii, de unde să cumpere altele, care să țină fuga tot întruna!

Spunea tata că i-au spus și lui bătrânii, care auziseră din gura lui moș Nichifor, că pe vremea aceea era bine să fii harabagiu în Târgul-Neamțului, că te-apucau pe-a-mâinile. Cum ieșeai din Văratic, intrai în Agapia, și cum ieșeai din Agapia, intrai în Văratic: apoi în Războieni, apoi pe la mitoace, și aveai mușterii, de nu erai bucuros; ba să-i duci la Piatra, ba la Folticeni, ba pe la iarmaroace, ba la Mănăstirea Neamțului, ba la Secu, ba la Râșca, ba în toate părțile, pe la hramuri.

Tot tata mai spunea că ar fi auzit de la bunicul bunicului meu că protopopul de la Neamţ, de pe vremea aceea, ar fi zis unor călugăriţe, care pribegeau în săptămâna mare prin târg:

— Maicelor!

— Blagoslovește, cinstite părinte!

— De ce nu vă astâmpărați în mănăstire și să vă căutați de suflet, măcar în săptămâna patimilor?

— Apoi dă, cinstite părinte, cică ar fi răspuns ele cu smerenie, lâna asta ne mănâncă, păcatele noastre... Dar n-am mai veni noi, căci, cum știi sfinția-ta, mai mult cu șiacul ne hrănim, și apoi, de nu curge, măcar picură, și cine mișcă tot pișcă.

Protopopul atunci, sărmanul, cic-ar fi oftat din greu, înghițind noduri..., și ar fi dat vina tot pe moș Nichifor, zicând:

— De-ar crăpa odată să crape și harabagiul care v-a adus! C-atunci știu că n-ar avea cine să vă mai cărăbănească așa de des pe la târg.

Și cică auzind moș Nichifor de aceasta, tare s-ar fi mâhnit în sufletul său și s-ar fi jurat cu jurământ ca să nu mai aibă a face cu parte duhovnicească cât a trăi el; căci, din păcate, era și evlavios moș Nichifor și tare se mai temea să nu cadă sub blestemul preoțesc! De-aceea, cu fuga a alergat la schitul Vovidenia, la pusnicul Chiriac din sfânta Agură, care-și cănea părul și barba cu cireșe negre, și în Vinerea Seacă, prea cuviosul cocea oul la lumânare, ca să mai ușureze din cele păcate. Și apoi s-a hotărât el ca de-acum înainte să aibă a face mai mult cu parte negustorească.

— Numai negustorul, zicea moș Nichifor, trăiește din seul său și pe seama lui. Când întrebai: "Pentru ce?" moș Nichifor răspundea, tot glumeţ: "Pentru că n-are Dumnezeu stăpân".

De glumeţ, glumeţ era moș Nichifor, nu-i vorbă, dar de multe ce dăduse peste dânsul, se făcuse cam hursuz.

Băbătia lui, de la o vreme încoace, nu știu ce avea, că începuse a scârțâi: ba c-o doare ceea, ba c-o doare ceea, ba i-e făcut de năjit, ba că i-e făcut pe ursită, ba că i-e făcut de plânsori și tot umbla din babă în babă cu descântece și cu oblojeli, încât lui moș Nichifor acestea nu-i prea veneau la socoteală, și de-aceea nu-i erau acum mai niciodată boii acasă. Ba chiar se făcuse buclucaș, hărțăgos și de tot hapsân, când sta câte două-trei zile pe lângă casă, încât biata băbușca lui era bucuroasă uneori și răsbucuroasă în sufletul ei să-l vadă cum l-a vedea urnit de-acasă.

Se vede lucru că și moș Nichifor era făcut pe drumuri, căci cum ieșea afară la drum parcă era altul; nu mai sta din pocnit cu biciul, de șuguit cu toți drumeții pe câți îi întâlnea și de povestit despre toate locurile însemnate pe unde trecea.

Într-o dimineață, miercuri înainte de Duminica Mare, moș Nichifor deciocălase căruța și-o ungea; când numai iaca se trezește la spatele lui cu jupân Strul din Târgul-Neamțului, negustor de băcan, iruri, ghileală, sulimeneală, boia de păr, chiclazuri, piatră-vânătă, piatra sulimanului sau piatră bună pentru făcut alifie de obraz, salcie, fumuri și alte otrăvuri.

Pe vremea aceea nu era spițerie în Târgul-Neamțului, și jupânul Strul aducea, pentru hatârul călugărilor și al călug ărițelor, tot ce le trebuia. Mai făcea el, nu-i vorbă, și alte negustorii... În sfârșit, nu știu cum să vă spun, era mai mult decât duhovnicul, că fără de dânsul nu puteau mănăstirile.

— Muni dimineață, moș Nichifor!

— Bună să-ți fie inima... jupâne Strul. Da' cu ce treabă ai venit pe la noi?

— Ia, noră-mea vrea să meargă la Piatra. Cât să-ți dau ca să mi-o duci?

— D-apoi a fi având chilotă multă, cum e treaba d-voastră, jupâne, zise moș Nichifor, scărpinându-se în cap; numai nu-i vorbă, că poate să aibă, căci și căruța mea e largă; poate să încapă într-însa cât de mult. Apoi, fără să ne zbatem, jupâne Strul, mi-i da șasesprezece lei, un irmilic de aur, și ți-oi duce-o, știi colè, ca pe palmă; că, după cum vezi, căruța acum am adus-o de la încălțat și i-am mai tras și o unsoare de cele a dracului, de are să meargă cum e sucala.

— Ai să lași cu nouă lei, moș Nichifor, și te-a mai cinsti și fecioru-meu la Piatra.

— Apoi dar, dă! cu bine să dea Dumnezeu, jupâne Strul! Mă bucur și eu că-i tocmai în dricul iarmarocului și poate mi-a pica ceva și când voi veni înapoi. Numai aș vrea să știu, când avem să pornim?

— Și acuma, moș Nichifor, dacă ești gata.

— Gata, jupâne Strul, numai s-adăp iepușoarele aceste. Du-te și d-ta de-ți pune nora la cale, că acuș te-ajung și eu din urmă.

Și cum era moș Nichifor strădalnic și iute la trebile lui, repede zvârle niște coșolină în căruță, așterne deasupra o pereche de poclăzi, înhamă iepușoarele, își ia cojocul între umeri și biciul în mână și tiva, băiete! N-apucase jupânul Strul a ajunge bine acasă, și moș Nichifor și trăsese căruța dinaintea ușii.

Malca — așa era numele nurorii lui jupân Strul — a ieșit afară să-și vadă harabagiul. Ș-apoi, povestea cântecului; las' că era de la Piatră de locul ei, dar era și îmbujorată Malca... din pricina plânsului, că se despărțește de socri, pentru că întâiași dată venise ea la Neamț, de cale primară la socri, cum se zice la noi. Căci nu erau mai mult decât două săptămâni de când se măritase ea după Ițic, feciorul lui jupân Strul, sau mai bine ar fi să zic, în voia cea bună, că se măritase Ițic după Malca; căci el lăsase casa părintească, după cum li-i obiceiul, și la două săptămâni Ițic au adus pe Malca la Neamț, a încredințat-o în mâna părinților lui și s-a întors repede la Piatra, să se gândească pe negustorie.

— Da' te-ai ținut de cuvânt, moș Nichifor!

— Apoi dă, jupâne Strul, vorba-i vorbă: eu nu mă cioșmolesc atâta, că la drum e bine să pornești cât de dimineață, iar seara să poposești devreme!

— Oare-i ajunge până deseară la Piatra, moș Nichifor?

— Ă... ra! da' ce stai de vorbești, jupâne Strul? Eu gândesc, de mi-a ajuta Dumnezeu, pe după amiază să-ți pun nora în Piatra.

— D-ta, moș Nichifor, ești om purtat, știi mai bine decât mine, dar tot te rog să mâi cu băgare de seamă, ca să nu-mi prăvali nora!

— Dacă doar nu-s harabagiu de ieri de-alaltăieri, jupâne Strul! Am mai umblat eu cu cucoane, cu maice boieroaice și cu alte fețe cinstite, și, slavă Domnului! nu s-au plâns de mine... Ia, numai cu maica Evlampia, desăgărița din Văratic, am avut eu odată oleacă de clenci: că, oriunde mergea, avea obicei să-și lege vaca dinapoia căruței, pentru schiverniseală, ca să aibă lăptișor la drum; și cu asta-mi aducea mare supărare, pentru că vaca, ca vaca, îmi irosea ogrinjii din căruță, ba câteodată rupea leuca, ba la deal se smuncea, de era, într-un rând, cât pe ce să-mi gâtuiască iepușoarele. Și eu, cum îi omul la necaz, îndrăzneam să zic: "Măicuță, de ce ești scumpă la tărâțe și ieftină la făină?" Ea atunci se uita galeș la mine și-mi zicea cu glas duios: "Ia taci și d-ta, moș Nichifor, taci, nu mai striga atâta pe biata văcușoară, pentru că ea, mititica, nu-i vinovată cu nimic. Părinții pusnici din sfânta Agură mi-au dat canon să mănânc lapte numai de la o vacă, ca să nu îmbătrânesc degrabă; și dă, ce să fac? trebuie să-i ascultăm, că sfințiile lor știu mai multe decât noi, păcătoasele!" Dacă am auzit așa, am zis și eu, în gândul meu, că are întrucâtva dreptate maica desăgărița, și am lăsat-o în plata lui Dumnezeu, pentru că am văzut-o că este pidosnică și voiește cu orice chip să se adape de la un izvor. D-ta, jupâne Strul, cred că nu mi-i face necaz la drum și cu vaci. Și apoi, giupâneșica Malca, unde-a fi vale mare ori

deal mare, s-a mai da și pe jos câte-oleacă; mai ales că acum e o frumusețe afară la câmp, de turbă haita! Da' ia să nu ne trecem vremea cu vorbele. Hai sus, giupâneșică Malca, să te duc la bărbățel acasă; știu eu cum îi treaba nevestelor celor tinere, când nu-s bărbații cu dânsele: fac zâmbre și trag acasă, cum trage calul la traista cu orz.

— Iaca, mă sui, moș Nichifor!

Și îndată încep cu toții a cărăbăni la saltele cu puf, perini moi, o legătură cu demâncare și alte mărunțișuri. Apoi Malca își ia ziua bună de la socri și se suie deasupra saltelelor, în fundul căruței. Iară moș Nichifor se azvârle pe capră, dă bici iepelor și lasă pe jupânul Strul și cu ai săi cu lacrimile pe obraz.

Prin târg, așa mâna de tare moș Nichifor, de ți se părea că zboară iepele, nu altăceva.

Prundul, satul și dealul Humuleștilor le-a trecut într-o clipă. De la Ocea până aproape de Grumăzești a ținut numai o fugă.

Dar de pe la Grumăzești încolo, moș Nichifor a ras o dușcă de rachiu din plosca lui cea de Brașov, și-a aprins luleaua și a început a lăsa iepele mai la voie.

— Doamne, jupâneșică, Doamne! Vezi satul ista mare și frumos? se cheamă Grumăzeștii. De-aș avea eu atâția gonitori în ocol și d-ta atâția băieți, câți cazaci, căpcâni și alte lifte spurcate au căzut morți aici din vreme în vreme, bine- ar mai fi de noi!

— Să te-audă Dumnezeu, să am băieți, moș Nichifor!

— Asemene și eu gonitori, jupâneșică... că de băieți nu mai trag nădejde, pentru că baba mea e o sterpătură; n-a fost harnică să-mi facă nici unul, nu i-ar muri mulți înainte să-i moară! De oi pune eu mâinile pe piept, are să rămână căruța asta de haimana și iepușoarele de izbeliște!

— Nu te supăra, moș Nichifor, zise Malca, că poate așa a fost să fie de la Dumnezeu; pentru că așa scrie și la noi în cărți despre unii, că tocmai la bătrânețe au făcut copii!

— Ia lasă-mă, jupâneasă, cu cărțile cele a d-voastre în pace, că eu știu ce știu eu, degeaba mai bați apa-n chiuă să s-aleagă unt, că nu s-a alege niciodată! Am auzit și eu spunând în biserică la noi că "Pomul care nu face roadă se taie și în foc se aruncă". Apoi ce-ți trebuie mai bună vorbă decât asta? Ba zău, încă mă mir c-am avut răbdare să țin casa cu baba pân-acum. În privința asta, îi mai bună legea d-voastră de-o mie de ori. Nu-ți face una copii, iei alta, nu face nici aceea, alta. Și de la o vreme trebuie să nimerești

una blagoslovită de Dumnezeu; da nu ca la noi, să fii nevoit să trăiești cu una beteagă până la sfârșitul vieții, și copii, tufă! Că doar Dumnezeu cel mare și puternic nu s-a răstignit numai pentru un om pe lumea asta! Nu-i așa, jupâneșică? Mai zi, dacă ai ce!

— Poate să fie ș-așa, moș Nichifor.

— Ba chiar așa-i, jupâneșică dragă, cum îți spun eu. Ptru! ciii!... Da' bună bucată am mers! Doamne, cum se ia omul la drum cu vorba și, când se trezește, cine știe unde a ajuns; bun lucru a mai lăsat Dumnezeu sfântul și tovărășia asta! Hi!!! zmeoaicele tatei, îndemnați înainte! Iaca și codrul Grumăzeștilor, grija negustorilor și spaima ciocoilor. Hei! jupâneșică, când ar avea codrul ista gură să spună câte a văzut, cumplită pătăranie ne-ar mai auzi urechile; știu că am avea ce asculta!

— Da' ce-a fost pe-aici, moș Nichifor?

— Of! jupâneșică, of! Ce-a fost, să nu dea Dumnezeu să mai fie! Dar avea cineva chip să treacă pe-aici, fără să fie jefuit, bătut ori omorât? Nu-i vorbă, că acestea se întâmplă mai mult noaptea decât ziua. Însă pe mine, unul, de n-aș grăi într-un ceas rău, până acum, dă, m-a ferit Dumnezeu. Lupi și alte dihănii mi-au ieșit înainte câteodată, dar nu le-am făcut nimica; le-am dat bună pace, m-am făcut că nici nu-i văd, și ei s-au dus în treaba lor.

— Ă...ra! moș Nichifor, nu mai spune de lup, că tare mă tem! V-am spus că era șăgalnic moș Nichifor, și, când spunea câte una, ori te țineai cu mâna de inimă, râzând, ori te făcea să-ți sară inima din loc, de frică.

— Iaca un lup vine spre noi, jupâneșică!

— Vai de mine, moș Nichifor, unde să mă ascund eu?

— Despre mine, ascunde-te unde știi, că eu, unul, ți-am spus că nu mă tem nici de-o potaie întreagă.

Atunci biata Malcă, de frică, s-a încleștat de gâtul lui moș Nichifor și s-a lipit de dânsul, ca lipitoarea. A șezut ea așa cât a șezut și apoi a zis tremurând:

— Unde-i lupul, moș Nichifor?

— Unde să fie?! Ia, a trecut drumul pe dinaintea noastră și a intrat iar în pădure. Dar cât pe ce erai să mă gâtui, jupâneșică, ș-apoi, dacă scăpam iepele, știu că era frumos.

N-apucă a sfârși bine moș Nichifor, și Malca zice cătinel:

— Să nu mai zici că vine lupul, moș Nichifor, că mă vâri în toate boalele!

— Nu că zic eu, da' chiar vine, iacătă-l-ăi!

— Valeu! Ce spui? Și iar se ascunde lângă moș Nichifor.

— Ce-i tânăr, tot tânăr; îți vine a te juca, jupâneșică, așa-i? și, după cum văd, ai noroc că eu îmi țin firea, nu mă prea tem de lup; dar să fie altul în locul meu...

— Nu mai vine lupul, moș Nichifor?

— Apoi, na! ești de tot poznașă și d-ta; prea des vrei să vină, că doar nu-i de tot copacul câte un lup! Ia, pe la Sfântul Andrei umblă și ei mai câte mulți la un loc. Ș-apoi, vânătorii ce păzesc? La goană mare, crezi d-ta că puțini lupi dau cinstea pe rușine, lăsându-și pieile zălog? Să mai răsuflăm iepele oleacă. Iaca și Dealul Balaurului, jupâneșică! Ia, aici a căzut odată un balaur grozav de mare, care vărsa jăratic pe gură, și când șuiera, clocotea codrul, gemeau văile, fiarele tremurau și se băteau cap în cap, de spaimă, și țipenie de om nu cuteza să mai treacă pe aici.

— Valeu! și unde-i balaurul, moș Nichifor?

— D-apoi mai știu eu, jupâneșică? Pădurea-i mare, el știe unde s-a fi înfundat! Unii spun că după ce a mâncat foarte mulți oameni și a ros toată coaja copacilor din codru, ar fi crăpat chiar aici, în locul acesta. De la unii am auzit spunând că i-ar fi dat lapte de vacă neagră și cu acesta l-ar fi făcut să se ridice iar la cer, de unde a căzut. Mai știu eu pe cine să cred?... Că oamenii vorbesc vrute și nevrute. Noroc numai că eu unul știu solomonii și nu mă prea tem nici de balauri. Pot să prind șarpele din culcuș, cum ai prinde d-ta un pui de găină din pătul.

— Da' ce-s acele solomonii, moș Nichifor?

— Ei, jupâneșică dragă, asta nu se poate spune. Eu, babei mele, că merge pe douăzeci și patru de ani, de când trăiesc cu dânsa, și ce n-a făcut ea și cât nu m-a cihăit de cap să-i spun, și tot nu i-am spus. Și ea, din pricina asta are să moară, când a muri, de nu i-ar muri mulți înainte; că atunci mi-aș lua și eu una tinerică, și macar trei zile să trăiesc în ticnă cu dânsa, cum știu eu, și apoi să mor! M-am săturat până-n gât de mucegaiul de babă, că hojma mă morocănește și-mi scoate ochii cu cele tinere. Când gândesc, amărâtul de mine, că am să mă întorc iar la dânsa acasă, îmi vine să turbez, să iau câmpii, nu altăceva.

— Ia lasă, lasă, moș Nichifor, că așa sunteți d-voastră, bărbații.

— Ei, ei! jupâneșică, iată-ne și aproape de vârful codrului! Ia mai dă-te și d-ta oleacă pe jos, pân' vom sui dealul, că nu mi-i de alta, dar mă tem că-i înțepeni în căruță. Uite florile cele frumoase de prin marginea pădurii cum

umplu văzduhul de miroznă! Și d-ta să șezi ghemuită acolo, nu-i păcat de Dumnezeu?

— Mă tem de lup, moș Nichifor, zise Malca, tremurând.

— Ia mai sfârșește odată cu lupul cela! Altăceva n-ai de vorbit?

— Stai dară să mă dau jos!

— Ptru! ciii!... Sai binișor pe ici, pe crucea căruței. Ho... pa! Ia, acum te văd și eu că ești voinică; așa mi-e drag să fie omul: fătat, nu ouat.

Și pe când Malca culegea niște dumbravnic, să ducă lui Ițic, moș Nichifor stătuse în loc și nu știu ce bichirea și cisluia primprejurul căruței. Apoi repede strigă:

— Gata ești, jupâneșică? Hai, sui, și să pornim cu ajutorul lui Dumnezeu, că de-acum e tot vale mai mult.

Malca, după ce se suie, întreabă:

— Oare nu-i târziu, moș Nichifor?

— D-apoi de acum suntem scăpați deasupra nevoii; acuș te pun în Piatra. Ș-odată dă bici iepelor, zicând:

Alba-nainte, alba la roate,

Oiștea goală pe de-o parte.

Hii! opt-un cal, că nu-s departe Galații, hii!!! N-apucă a merge nici douăzeci de prăjini, și prrr! se rupse un capăt!

— Na, asta încă-i una!

— Vai de mine, moș Nichifor, avem să înnoptăm în pădure!

— Ia nu mai meni a rău, jupâneșică, că doar n-am pățit eu asta numai o dată în viața mea. Până-i îmbuca d-ta ceva, și iepele iestea ș-or șterge gura c-oleacă de coșolină, eu am și pus capătul.

Când se uită moș Nichifor la belciug, bărdița nicăieri!

— Apoi toate-au fost cum au fost, zise moș Nichifor, încrețind din sprâncene și oțărându-se, dar asta pică de coaptă. Bat-o Dumnezeu de babă s-o bată! Iaca cum îngrijește ea de mine! Așa-i că nu-i securea?

Malca, sărmana, când mai aude și asta, începe a suspina și a zice:

— Moș Nichifor, ce facem noi?

— Ia las', jupâneșică, nu te împuțina cu inima, că tot mai am oleacă de nădejde.

Ș-odată scoate bulicherul din teacă, îl dă pe amânar și începe a ciocârti un gârneț de stejar din anul trecut... L-a tăiat el cum l-a tăiat, apoi a început a cotrobăi prin chilna căruței, să găsească niște frânghie; dar de unde să iei dacă n-ai pus?

Dacă vede și vede, taie băierile de la traistă, mai căpețala din capul unei iepe și face cum poate, de leagă gârnețul unde trebuia; pune roata la loc, vâră leuca, sucește lamba ș-o strânge la scară; apoi își aprinde cioanca și zice:

— Iaca, jupâneșică dragă, cum învață nevoia pe om ce să facă... Cu moș Nichifor țuțuianul nu piere nimene la drum. De-acum, numai să te ții bine de carâmbi și de speteze, că am să mân iepele iestea de au să scapere fugind. Da' să știi d-ta că babei mele n-are să-i fie moale când m-oi întoarce acasă... Am s-o iau de cânepa dracului și am s-o învăț eu cum trebuie să caute altă dată de bărbat; că femeia nebătută e ca moara neferecată. Ține-te, jupâneșică! Hi, ha!!!

Ș-odată încep iepele a fugi, de pârâiau roatele și sărea colbul în naltul cerului. La vro câteva obrațuri, gârnețul s-a înfierbântat, s-a muiat și... folfenchiu! iar sare roata!

— Bre! c-anapoda lucru; se vede că azi-dimineață mi-a ieșit înainte vrun popă, sau dracu știe ce!

— Moș Nichifor, ce facem noi?

— Om face noi ce-om face, jupâneșică. Dar acum, deodată, liniștește-te acolo și taci molcum. Bine că nu s-a întâmplat asta în mijlocul câmpului, undeva. Lemne, slavă Domnului, sunt deajuns și de-ntrecut în pădure. Poate să ne-ajungă cineva din urmă ori să ne întâmpine cineva dinainte și să-mi împrumute vro secure. Și cum vorbea, numai iaca că vede venind un om din urmă cu traista în băț.

— Bun ajuns, om bun! Așă-i că s-a stricat drumul în mijlocul căruței?

— Ia las' șaga la o parte, măi omule, și mai bine vin' de-mi ajută să pun capătul ista, că vezi că-mi crapă inima de necaz.

— D'apoi eu mă grăbesc să ajung la Oșlobeni. D-ta poți să mâi astă-noapte și în pădure; nu cred că-i muri de urât!

— Mă mir că nu ți-e oarecum, să-ți fie, zise Nichifor posomorât; ești un cheag zbârcit, mai ca și mine, și iaca ce-ți urlă prin cap!...

— Da' nu-ți fie cu bănat, om bun, că am șuguit și eu. Bun rămas! Te-a învăța Dumnezeu ce să faci... și s-a tot dus înainte.

— Vezi, jupâneșică, câtu-i de-a dracului lumea asta? Numai de pleșcuit umblă. Ia să fie un antal cu vin ori cu rachiu, și să vezi atunci, ar ședea carul stricat atâta timp în mijlocul drumului? Cum văd eu, tot moș Nichifor are să facă ce a face. Ia să mai fac o încercare.

Și iar începe a tăia alt gârneț. Mocoșește el cât mocoșește, până îl pune și pe acela. Apoi dă bici iepelor și iar mai trage un ropot; când, numai iaca ce ajunge roata de-o teșitură, și iar se rupe capătul.

— Acuma, jupâneșică, mai că-mi vine să zic și eu ca omul cela, că are să ne fie masul în pădure.

— Vai de mine și de mine, moș Nichifor, ce spui?!

— Ia! spun și eu ce văd cu ochii. Uită-te! Nu vezi și d-ta că dă soarele după deal, și noi tot pe loc stăm? Da' nu-i nimica, jupâneșică, să n-ai nici o grijă, că știu eu o poiană în pădure, chiar aici, pe-aproape; să tragem acolo, și suntem ca și în casă la noi. Locul e ferit, și iepele au ce paște. D-ta te-i culca în căruță, și eu te-oi străjui toată noaptea. Helbet, o noapte nu-i legată de gard, a trece ea cum a trece, dar a pomeni ea baba mea, câte zilișoare a avea, de necazul acesta, că numai din pricina ei mi se trage...

— Apoi dar, fă cum știi, moș Nichifor, numai să fie bine.

— Las', jupâneșică, nu-ți face voie rea, că are să fie cât se poate de bine.

Ș-odată moș Nichifor apucă iepele de dârlog, cârnește căruța ș-o târâște cum poate până în poiană.

— Iaca, jupâneșică, ce rai al lui Dumnezeu e aici; să tot trăiești și să nu mai mori! Numai d-voastră nu sunteți deprinși cu ce-i frumos pe lume. Ia mai dă-te oleacă pe jos, până se mai vede, ca să strângem niște târșuri și să facem toată noaptea foc, să fugă tânțarii și toate gângăniile pe lume!

Biata Malca vede și ea că tot de una îi e acum. Se dă jos și începe a strânge la târșuri.

— Doamne! bine-ți mai șede, jupâneșică; parcă ești una de-a noastre! Nu cumva a ținut vreodată tatăl d-tale orândă în sat, undeva?...

— Ba a ținut mult timp ratoșul de la Bodești.

— Apoi mă miram eu de ce vorbești așa de bine moldovenește și aduci la mers cu de-a noastre. De-acum n-am să te mai cred că te temi de lup. Ei! ei! cum ți se pare aici în poiană? Așă-i că erai să mori și să nu știi ce-i frumos pe lume? Ia auzi privighetorile ce haz fac! Ia auzi turturelele cum se îngână!

— Moș Nichifor, oare n-om păți ceva în noaptea asta? Ce-a zice Ițic?

— Ițic? Lui Ițic i s-a părea c-a prins pe Dumnezeu de-un picior, când te-a vedea acasă. Da' ce crezi d-ta, că Ițic știe ce-i pe lume? Cum sunt întâmplările la drum? Așa, numai să se mute de pe vatră pe cuptor, știe și hleabul de baba mea, de-acasă. Jupâneșică, ia să te vedem, știi cum să faci focul?

Malca așază gătejele, moș Nichifor scapără, și îndată amândoi ațâță focul. Apoi moș Nichifor zice:

— Vezi, jupâneșică, cum pârâie de frumos gătejele?

— Văd, moș Nichifor, dar îmi tremură inima în mine de frică!

— Ă... ra? Da' ce, Doamne iartă-mă, parcă ești din neamul lui Ițic. Da' fii mai cu inimă oleacă! Ori, dacă ești așa de fricoasă, apoi sui în căruță și te-așterne pe somn, că noaptea-i numai un ceas; acuș se face ziuă!

Malca, îmbărbătată de moș Nichifor, se suie în căruță și se culcă. Iară moș Nichifor își aprinde luleaua, așterne cojocul și se pune într-o râlă jos, lângă foc; și pâc! pâc! pâc! pâc! din lulea, cât pe ce era să-l prindă somnul, când numai iaca că-i sare o scânteie pe nas!

— Ptiu, drace! asta trebuie să fie scânteie din gătejele culese de Malca, că tare m-a fript... Dormi, jupâneșică Malcă?

— Parcă era să mă prindă somnul oleacă, moș Nichifor, dar mi-au venit o mulțime de năluciri prin cap, și m-am trezit.

— Și eu mai tot așa am pățit: mi-a sărit o scânteie pe nas, și mi s-a speriat somnul, de parcă am dormit o noapte întreagă. Las' că poate să mai doarmă cineva de răul nebunelor istor de privighetori? parcă-și fac de cap, nu altăceva! Da' acum li-e și lor vremea să se drăgostească... Dormi, jupâneșică?

— Parcă iar era să mă prindă somnul, moș Nichifor.

— Știi una, jupâneșică? Mie-mi vine să sting focul, că tocmai acum, în durătul ista, mi-am adus aminte că dihania de lup adulmecă și vine după fum.

— Stinge-l, moș Nichifor, dacă-i așa. Atunci moș Nichifor odată începe a turna la țărnă peste foc și-l înnădușă.

— De-acum, jupâneșică, dormi fără grijă, că acuș se face ziuă. Na, c-am stins focul și am uitat să-mi aprind luleaua! Dar las' că am scăpărător. Bată-vă pustia, privighetori, să vă bată, că știu că vă drăgostiți bine!

Mai șede moș Nichifor așa pe gânduri, până-și gătește de băut luleaua, apoi se scoală binișor și se duce în vârful degetelor lângă căruță. Malca începuse a horăi puțin. Moș Nichifor o clatină încetișor și zice:

— Jupâneșică, jupâneșică!

— Aud, moș Nichifor, răspunse Malca tresărind spăimântată.

— Știi ce-am gândit eu cât am stat lângă foc?

— Ce, moș Nichifor?

— Ia, după ce-i adormi d-ta, să încalec pe o iapă și să mă reped acasă la mine, să-mi aduc un capăt și securea și, când s-a zări de ziuă, sunt aici.

— Vai de mine, moș Nichifor, ce vorbești? Vrei să mă găsești moartă de frică când îi veni?

— Ba să te ferească Dumnezeu de una ca asta, jupâ- neșică! Ia las', nu te spăimânta, că am zis și eu, ia așa, o vorbă în vânt...

— Ba nu, moș Nichifor! De-acum nici nu vreau să mai dorm; mă dau jos și am să șed toată noaptea lângă d-ta.

— Ba păzește-ți treaba, jupâneșică; șezi binișor unde șezi, că bine șezi.

— Ba iaca vin; ș-odată se dă jos și vine pe iarbă, lângă moș Nichifor.

Și ba unul una, ba altul alta, de la o vreme i-a furat somnul pe amândoi, și-au adormit duși. Și când s-au trezit ei, era ziulica albă!...

— Iaca, jupâneșică, și sfânta ziuă! Scoală-te și hai să vedem ce-i de făcut. Vezi că nu te-a mâncat nimica? Numai frica ți-a fost mai mare.

Malca, în vorbele acestea, iar a adormit... Iar moș Nichifor, ca cel cu grija, s-a suit în căruță și a început a scormoli în toate părțile pe sub coșolină, și numai iaca că dă de secure, de-o funie și de un sfredeleac pe pomoștina căruței!

— Iaca, păcatele mele! Cine-i cu pagubă, și cu păcat; mă miram eu să nu se îngrijească biata babă de mine, până într-atâta. Pentru c-am năpăstuit-o chiar pe sfânta dreptate, am să-i duc un fes roș și un tulpan undelemniu, ca să-și mai aducă aminte din tinerețe. Eu se vede că m-am luat ieri cu luleaua. Dar biata baba mea, bună, rea, cum este, tot a știut ce-mi trebuie la drum, numai nu le-a pus la locul lor... Dar ți-ai găsit să știe femeia trebile bărbatului!

— Jupâneșică, jupâneșică!

— Ce-i, moș Nichifor?

— Da' nu știi una! Scoală-te, că am găsit și secure și frânghie, și sfredel, și tot ce-mi trebuie.

— Unde, moș Nichifor?

— Ia, pe sub buclucurile d-tale. Numai n-au avut gură să răspundă. Am pățit și noi ca un cerșetor care ședea pe comoară și cerea milostenie... Da' bine că s-au găsit și acum; tot biata babă se vede că le-a pus.

— Vezi cât ești de avan, moș Nichifor, cum îți încarci sufletul de păcate?

— Apoi dă, jupâneșică, văd și eu că am greșit, de-am ponegrit-o așa de tare către d-ta. Da de-acum am să-i cânt și eu un cântec de împăcare:

Sărmana băbușca mea!
Fie bună, fie rea,
Am să țin casă cu ea.

Ș-odată suflecă moș Nichifor mânecile, taie un stuhariu de fag și face un capăt minunat. Apoi îl așază cum trebuie, pune roata la loc, înhamă iepele, iese încet-încet la drum și zice:

— Sui, jupâneșică, și haidem să mergem de acum! Iepele, fiind hrănite și odihnite bine, pe la prânzul cel mare i-au pus în Piatra.

— Iaca, te-am văzut ș-acasă, jupâneșică!

— Slavă lui Dumnezeu, moș Nichifor, că și-n pădure nu mi-a fost rău...

— Așa este, jupâneșică, nu-i vorbă, dar ca la casa omului nu-i nicăiurea.

Și, din vorbă în vorbă, au și ajuns la poarta lui jupân Ițic. Ițic tocmai atunci venea de la școală și, când a văzut pe Malca, nu mai știa ce să facă de bucurie. Dar când a mai auzit și despre întâmplarea ce au avut, și cum i-a scăpat Dumnezeu din primejdie, nu știa cum să mulțumească lui moș Nichifor. Cu ce nu l-au dăruit ei? Că se mira și el singur ce dăduse peste dânsul.

A doua zi, moș Nichifor a pornit înapoi cu alți mușterii. Și când au ajuns acasă, era foarte vesel, încât nu știa baba lui ce l-a găsit, de-i așa cu chef, cum nu mai fusese de multă vreme. După aceasta, tot la două-trei săptămâni, jupâneșica Malca venea la Neamț la socri și se întorcea acasă numai cu moș Nichifor, fără să se mai teamă de lup...

După un an, sau după mai mulți, moș Nichifor s-a răsuflat, la un pahar cu vin, către un prieten al său, despre întâmplarea din codrul Grumăzeștilor și frica ce a tras jupâneasa Malca... Prietenul lui moș Nichifor s-a răsuflat și el către alți prieteni ai săi, și de-atunci oamenii, cum sunt oamenii, ca să-i pună sânge rău la inimă... au început a porecli pe moș Nichifor și a-i zice: "Nichifor Coțcariul, Nichifor Coțcariul". Și poate acum a fi oale și ulcioare, și tot Nichifor Coțcariul i-a rămas bietului om numele și până în ziulica de astăzi.

Povestea unui om leneș

Cică era odată într-un sat un om grozav de lenes; de leneș ce era, nici îmbucătura din gură nu și-o mesteca. Și satul, văzând că acest om nu se dă la muncă nici în ruptul capului, hotărî să-l spânzure, pentru a nu mai da pildă de lenevire și altora. Și așa, se aleg vreo doi oameni din sat și se duc la casa leneșului, îl umflă pe sus, îl pun într-un car cu boi, ca pe un butuc nesimțitor, și hai cu dânsul la locul de spânzurătoare! Așa era pe vremea aceea. Pe drum se întâlnesc ei cu o trăsură în care era o cucoană. Cucoana, văzând în carul cel cu boi un om care sămăna a fi bolnav, întrebă cu milă pe cei doi țărani, zicând:

— Oameni buni! Se vede că omul cel din car e bolnav, sărmanul, și-l duceți la vro doftoroaie undeva, să se caute.

— Ba nu, cucoană, răspunse unul dintre țărani; să ierte cinstită față dumnevoastră, dar aista e un leneș care nu credem să fi mai având păreche în lume, și-l ducem la spânzurătoare, ca să curățim satul de-un trândav.

— Alei! oameni buni, zise cucoana, înfiorându-se; păcat, sărmanul, să moară ca un câne, fărădelege! Mai bine duceți-l la moșie la mine; iacătă curtea pe costișa ceea. Eu am acolo un hambar plin cu posmagi, ia așa, pentru împrejurări grele, Doamne ferește! A mânca la posmagi și-a trăi și el pe lângă casa mea, că doar știu că nu m-a mai perde Dumnezeu pentr-o bucățică de pâne. Dă, suntem datori a ne ajuta unii pe alții.

— I-auzi, măi leneșule, ce spune cucoana; că te-a pune la coteț, într-un hambar cu posmagi, zise unul dintre săteni. Iaca peste ce noroc ai dat, bată-te întunerecul să te bată, uriciunea oamenilor! Sari degrabă din car și mulțămește cucoanei, că te-a scăpat de la moarte și-ai dat peste belșug, luîndu-te sub aripa dumisale. Noi gândeam să-ți dăm sopon și frânghie. Iar cucoana, cu bunătatea dumisale, îți dă adăpost și posmagi; să tot trăiești, să nu mai mori! Să-și puie cineva obrazul pentru unul ca tine și să te hrănească ca pe un trântor, mare minune-i și asta. Dar tot de noroc să se plângă cineva... Bine-a mai zis cine-a zis că: "Boii ară și caii mănâncă". Hai dă răspuns cucoanei, ori așa, ori așa, că n-are vreme de stat la vorbă cu noi.

— Dar muieți-s posmagii? zise atunci leneșul, cu jumătate de gură, fără să se cârnească din loc.

— Ce-a zis? întrebă cucoana pe săteni.

— Ce să zică, milostivă cucoană, răspunde unul. Ia, întreabă, că muieți-s posmagii?
— Vai de mine și de mine, zise cucoana cu mirare, încă asta n-am auzit! Da' el nu poate să și-i moaie?
— Auzi, măi leneșule: te prinzi să moi posmagii singur, ori ba?
— Ba, răspunse leneșul. Trageți mai bine tot înainte! Ce mai atâta grijă pentru astă pustie de gură!

Atunci unul dintre săteni zise cucoanei:

— Bunătatea dumneavoastră, milostivă cucoană, dar degeaba mai voiți a strica orzul pe gâște. Vedeți bine că nu-l ducem noi la spânzurătoare numai așa, de flori de cuc, să-i luăm năravul. Cum chitiți? Un sat întreg n-ar fi pus oare mână de la mână ca să poată face dintr-însul ceva? Dar ai pe cine ajuta? Doar lenea-i împărătească mare, ce-ți bați capul!

Cucoana atunci, cu toată bunăvoința ce ave, se lehămesește și de binefacere și de tot, zicând: — Oameni buni, faceți dar cum vă va lumina Dumnezeu!

Iar sătenii duc pe leneș la locul cuvenit și-i fac felul. Și iaca așa au scăpat și leneșul acela de săteni, și sătenii aceia de dânsul. Mai poftească de-acum și alți leneși în satul acela, dacă le dă mâna și-i ține cureaua.

Ș-am încălecat pe-o șa și v-am spus povestea așa.

Moș Ion Roată și Unirea

La 1857, pe când se ferbea Unirea în Iași, boierii moldoveni liberali, ca de-alde Costache Hurmuzachi, M. Kogălniceanu și alții, au găsit cu cale să cheme la Adunare și câțiva țărani fruntași, câte unul din fiecare județ, spre a lua și ei parte la facerea acestui măreț și nobil act național. Cum au ajuns țăranii în Iași, boierii au pus mână de la mână, de i-au ferchezuit frumos și i-au îmbrăcat la fel, cu cheburi albe și cușme nouă, de se mirau țăranii ce berechet i-a găsit. Apoi, se zice că i-ar fi dat pe sama unuia dintre boieri să le ție cuvânt, ca să-i facă a înțelege scopul chemării lor la Iași.

— Oameni buni, știți pentru ce sunteți chemați aici, între noi? zise boierul cu blândeță.

— Vom ști, cucoane, dacă ni-ți spune, răspunse cu sfială un țăran mai bătrân, scărpinându-se în cap.

— Apoi, iaca ce, oameni buni: de sute de ani, două țări surori, creștine și megieșe, Moldova noastră și Valahia sau Țara Muntenească, de care poate-ți fi auzit vorbindu-se, se sfâșie și se mănâncă între dânsele, spre cumplita urgie și peire a neamului românesc. Țări surori și creștine, am zis, oameni buni; căci, precum ne închinăm noi, moldovenii, așa se închină și frații noștri din Valahia. Statura, vorba, hrana, îmbrăcămintea și toate obiceiurile câte le avem noi le au întocmai și frații noștri munteni. Țări megieșe, am zis, oameni buni; căci numai pârăuașul Milcov, ce trece pe la Focșani, le desparte. "Să-l secăm dar dintr-o sorbire" și să facem sfânta Unire, adică înfrățirea dorită de strămoșii noștri, pe care ei n-au putut s-o facă în împrejurările grele de pe atunci. Iaca, oameni buni, ce treabă creștinească și frumoasă avem de făcut. Numai Dumnezeu să ne-ajute! Înțeles-ați, vă rog, oameni buni, pentru ce v-am chemat? Și dacă aveți ceva de zis, nu vă sfiiți; spuneți verde, moldovenește, ca la niște frați ce vă suntem; că de-aceea ne-am adunat aici, ca să ne luminăm unii pe alții și Dumnezeu să ne lumineze pe toți cum a ști el mai bine!

— Înțelegem, cucoane, așa a fi, răspunseră câțiva țărani mai rușinoși; că, dă, nu-ți ști dumnevoastră ce-i pe lume, noi, țărănimea de la coarnele plugului, avem să știm ce-i bine și ce-i rău?

— Ba eu, drept să vă spun, cucoane, n-am înțeles! cică zise cu îndrăzneală unul dintre țărani, anume Ion Roată. Ș-apoi, chiar dacă ne-am

pricepe și noi la câte ceva, cine se mai uită în gura noastră? Vorba ceea, cucoane: "Țăranul, când merge, tropăiește, și când vorbește, hodorogește", să ierte cinstită față dumnevoastră. Eu socot că treaba asta se putea face și fără de noi; că, dă, noi știm a învârti sapa, coasa și secera, dar dumnevoastră învârtiți condeiul și, când vreți, știți a face din alb negru și din negru alb... Dumnezeu v-a dăruit cu minte ca să ne povățuiți și pe noi, prostimea...

— Ba nu, oameni buni; s-a trecut vremea aceea, pe când numai boierii făceau totul în țara aceasta ș-o storceau după plac. Astăzi toți, de la vlădică până la opincă, trebuie să luăm parte la nevoile și la fericirea țării. Muncă și câștig, datorii și drepturi pentru toți deopotrivă.

Le spuse boierul apoi despre originea românilor, cum și de cine au fost ei aduși pe aceste locuri; despre suferințele lor și cum au ajuns a fi dezbinați și împrăștiați prin alte țări. Le dă el pilde câte și mai multe: cu smocul de nuiele, cu taurii învrăjbiți și, în sfârșit, se silește bietul creștin din răsputeri a-i face să înțeleagă care sunt roadele binefăcătoare ale Unirii, aducându-le aminte că tot "pentru unirea tuturor" se roagă și sfânta biserică, în toate zilele, mai bine de 1.850 de ani.

— Ei, oameni buni, cred că acuma ați priceput!

— Priceput, cucoane, cât se poate de bine, răspunseră mai toți. Dumnezeu să vă ajute la cele bune!

— Ba eu tot nu, cucoane, răspunse moșul Ion Roată.

— Dumnezeu să mă ierte, moș Ioane, dar dumneta, cum văd, ești cam greu de cap; ia haidem în grădină, să vă fac a înțelege și mai bine. Moș Ioane, vezi colo, în ogradă la mine, bolovanul cel mare?

— Îl vedem, cucoane.

— Ia fă bine și adă-l ici, lângă mine, zise boierul, care ședea acum pe un jilț în mijlocul țăranilor.

— S-avem iertare, cucoane, n-om putea, că doar acolo-i greutate, nu șagă.

— Ia cearcă și vezi.

Moș Roată se duce și vrea să ridice bolovanul, dar nu poate.

— Ia du-te și dumneta moș Vasile, și dumneta, bade Ilie, și dumneta, bade Pandelachi.

În sfârșit, se duc ei vro trei-patru țărani, urnesc bolovanul din loc, îl ridică pe umere și-l aduc lângă boier.

— Ei, oameni buni, vedeți? S-a dus moș Ion și n-a putut face treaba singur; dar când v-ați mai dus câțiva într-ajutor, treaba s-a făcut cu ușurință,

greutatea n-a mai fost aceeași. Povestea cântecului:

Unde-i unul nu-i putere,
La nevoi și la durere;
Unde-s mulți, puterea crește,
Și dușmanul nu sporește.

Așa și cu Unirea, oameni buni! Credeți dumnevoastră că, de-a ajuta Dumnezeu a se uni Moldova cu Valahia avem să fim numai atâția? Frații noștri din Transilvania, Bucovina, Basarabia și cei de peste Dunărea, din Macedonia și de prin alte părți ale lumii, numai să ne vadă că trăim bine, și ei se vor bucura și ne vor iubi, de n-or mai îndrăzni dușmanii, în vecii vecilor, a se lega de români. D-apoi frații noștri de sânge: franțujii, italienii, spaniolii și portughezii, ce așteapt? La orice întâmplare, Doamne ferește, stau gata să-și verse sângele pentru noi... Unirea face puterea, oameni buni. Ei, acum cred c-ați înțeles și răsînțeles.

— Ba eu unul, să iertați dumnevoastră, cucoane, încă tot n-am înțeles, răspunde moș Roată.

— Cum se face asta, moș Ioane? Mai bine ce v-am tălmăcit, și un copil putea să înțeleagă.

— Mai așa, cucoane, răspunseră ceilalți.

— Moș Ioane, zise acum boierul, cam tulburat de multă oboseală, ia spune dumneta, în legea dumitale, cum ai înțeles, cum n-ai înțeles, de când se face atâta vorbă; să auzim și noi!

— Dă, cucoane, să nu vă fie cu supărare, dar de la vorbă și până la faptă este mare deosebire... Dumnevoastră, ca fiecare boier, numai ne-ați poruncit să aducem bolovanul, d-ar n-ați pus umărul împreună cu noi la adus, cum ne spuneați dinioarea, că de-acum toți au să ieie parte la sarcini: de la vlădică până la opincă. Bine-ar fi dac-ar fi așa, cucoane, că la războiu înapoi și la pomană năvală, parcă nu prea vine la socoteală... Iar de la bolovanul dumnevoastră am înțeles așa: că până acum noi, țăranii, am dus fiecare câte-o peatră mai mare sau mai mică pe umere; însă acum suntem chemați a purta împreună tot noi, opinca, o stâncă pe umerele noastre... Să dea Domnul, cucoane, să fie altfel, că mie unuia, nu mi-a păra rău.

La aceste vorbe, țăranii ceilalți au început a strânge din umere, a se uita lung unul la altul și a zice:

— Ia, poate că și Roată al nostru să aibă dreptate!

Iar boierul, luându-i înainte cu glume, a înghițit gălușca și a tăcut molcum.

Popa Duhu

Cine-a întâlnit vrodată în calea sa un popă, îmbrăcat cu straie sărăcuțe, scurt la stat, smolit la față, cu capul pleș, mergând cu pas rar, încet și gânditor, răspunzând îndesat "sluga dumitale" cui nu-l trecea cu vederea, căscând cu zgomot când nu-și găsea omul cu care să stea de vorbă, făcând lungi popasuri prin aleiele ascunse ale grădinilor publice din Iași, câte cu o carte în mână, tresărind la cântecul păserelelor și oprindu-se cu mirare lângă moșinoaiele de furnici, pe care le numea el "republici înțelepte", dezmerdând iarba și florile câmpului, icoane ale vieții omenești, pe care le uda câte c-o lacrimă fierbinte din ochii săi și apoi, cuprins de foame și obosit de osteneală și gândire, își lua cătinel drumul spre gazdă, unde-l aștepta sărăcia cu masa întinsă.

Acesta era părintele Isaia Duhu, născut în satul Cogeasca-Veche din județul Iași.

Patru păreți străini, afumați și îmbrăcați cu rogojini; teancuri de traftoloage grecești, latinești, bulgărești, franțuzești, rusești și românești, pline de painjeni și aruncate în neregulă prin cele unghere, un lighean de lut cu ibric pentru spălat, în mijlocul odăiei, apărie pe jos, gunoiu și gândaci fojgăind în toate părțile, o pâne uscată pe masă și un motan ghemuit după sobă era toată averea sfinției-sale.

Mare de inimă, iar de gură și mai mare, părintele Duhu nu se învrednicise de o viață mai bună; dar se vede că nici poftea el una așa, de vreme ce nu-și astâmpăra gura cătră mai-marii săi măcar să-l fi picat cu lumânarea.

De copil, în seminarul Socola, unde-a învățat carte, mai mult singur decât de la profesori, își punea degetele pe o peatră și le bătea cu alta, de ciudă că nu scriu frumos; se lovea cu pumnul peste cap, când vedea că nici dascălul nu putea să-i tălmăcească bine ceva, și vai de școlarii care-l sminteau de la învățătură!

Așa fiind el, cică unul dintre călugării Socolei a zis că e bun de călugăr, numindu-l "Duh diavolesc", și de unde până unde l-a și călugărit, și Duhu i-a rămas numele. Iară el Isaia Teodorescu se iscălea. Și din școlar, profesor a ajuns la Socola; și duh din duhul său a dat școlarilor săi o bucată de vreme. Dar purici mulți nu făcea el într-un loc, Doamne ferește, căci era duh

neastâmpărat și neîmpăcat chiar cu sine însuși. Nici lacom de avere, nici de cinuri; mulțămit cu cât avea, cu cât n-avea, când te mieri ce nu-i venea la socoteală, ie-ți, popo, desagii și toiagul, și pe ici ți-e drumul! Vorba ceea: "Geasta cu trepădatele, că nu-s departe satele".

Aci era la Socola, aci în Iași, aci la monăstirea și în Târgul-Neamțului profesor, de unde cutriera munții în sudoarea frunții, și mai la tot pasul cânta:

Ruinata cetățuie, ce acopere-acel munte,
Și de unde ochiul vede lucruri multe!

Apoi:

Pe o stâncă neagră, într-un vechiu castel,
Unde curge-n vale un râu mititel.

Iar la urma urmelor:

Pasere galbănă-n cioc,
Rău mi-ai cântat de noroc!...

Și tot așa, și iar așa, până i se făcea viața neagră și aici; apoi iar se întorcea la Iași, îndrăgindu-l pentru o bucată de vreme. Duh neastâmpărat și cutezător în predicele sale de pe amvoanele bisericelor, înțepa ca vespea, zicând:

— Elisei a curățit de lepră pe Neeman Sirianul, trimițându-l să se scalde în râul Iordanului. Iară eu vă trimit la Căcaina, ca să vă curățiți de lepra ignoranței și a trândăviei!

— Odată era o floare, numită rușinea fetelor, foarte răspândită în țară la noi; dar de când au luat "mârșavele de modă" locul gospodinelor românce, această floare a început a dispăre din grădinele și țărinile noastre.

— Cine are urechi de auzit să audă!

Iar pe cei slugarnici, mândri și luxoși îi arăta cu degetul, zicând:

— Fățarnice, a zis Hristos, curăță mai întâi partea cea dinlăuntru a paharului și a blidului, ca să fie și cea dinafară curată!

Și câte și mai câte, publicate prin jurnalul Predicatorul moralului evanghelic, redactat de dânsul, până i-a luat chiriarhia puterea de predicator. Dar părintelui Duhu nu i-a tors mă-sa pe limbă. Odată, slujind un episcop

oarecare de hramul bisericei, la Bunavestire din Iași, părintele Duhu intră în biserică, se închină rar pe la icoane, și cum era lume multă adunată, și episcopul sta în strana arhierească, îmbrăcat pompos și cu mitra pe cap, părintele Duhu se oprește în față-i și zice în gură mare, clătinând din cap:

— Dragul mamei Cînilic, bine-ți șede mitropolit! Unde-i neneacă-ta să te vadă? Apoi, oftând adânc, mai adaugă: Când veți vede uriciunea pustiirii stând la locul unde nu se cade să steie, să știți că aproape este sfârșitul, a zis Hristos. După aceea se trage cu despreț din fața episcopului și, ieșind din biserică, își caută de drum. Iară ceilalți popi, înlemniți cu mânile la piept, cât pe ce să cadă amețiți din picioare, de frică și de rușinea arhipăstorului.

Nu târziu după aceasta, mitropolitul face pe părintele Duhu arhimandrit cu mitră, adică îi dă voie să poarte straie de mii de lei, fără să aibă cu ce să și le cumpere. Și părintele Isaia, în loc să umble morțiș, ca alți popi, după cerșitorit, luând și de pe viu și de pe mort, să aibă cu ce se împopoțona, el, dimpotrivă, zicea că este de altă părere, și anume: "Decât să dai de pomană la calici sâmbătă, mai bine ceva de băut mahmurilor, marța..."

Odată, chemând epitropul unei biserici mai sărăcuțe pe părintele Duhu să slujească de hram, sfinți-sa și-a atârnat la piept o cruce mare de lemn, legată cu sfoară groasă de cânepă, zicând:

— Iartă-mă Doamne, că te-am spânzurat cu ață, neavând lanț de aur, nici de argint, cu care te spânzură mai-marii mei, arhiereii...

La Mănăstirea Neamțului, stând adeseori de vorbă cu starițul Naftanail, părintele Duhu îi zicea, șfichiuindu-l, că rușii din această lavră românească s-au puiezit, ca și holera adusă în Moldova pe cozile cailor rusești la 1828. Starițul, nemaiputându-i sta împotrivă, zicea de la o vreme: "Hai pacam, părinte Isaia", cinstindu-l cu rachiu îndulcit cu miere, pahar după pahar, până ce părintele Duhu spunea:

Lasă-mă în pace, cuvioase, că se învârtește lumea cu mine de-atâta aghiazmă rusască; mai bine să ne împăcăm. Și începea a-i cânta irmosul următoriu, pe glas al doilea: "Umblat-au Israil prin valul cel învăluit, c-un ulcior legat de gât și cu-n curcan fript, că s-a proslăvit". Apoi antifoanele bețivilor, pe glas al patrulea: "Din tinerețele mele, multe oale și ulcele se luptă cu mine; dar mai multe păhărele, câte stele sunt pe ceriu...

Ploscuța mea, iubit vas,
Pasere cu dulce glas,
Eu la gură te rădic.

Tu îmi cânți: coglic! coglic!
Și nu mă-ndur să te las,
Căci mă plesnești tot în nas.
Vai, sărace poloboace,
De te-ai face mai încoace;
Să ne strângem vro câțiva,
Noi, spre mântuirea ta.
Ș-om mai veni vro doi-trei,
Și ți-om pune-un căpătâiu,
Ș-om aduce-un popă rus,
Și te-a da cu fundu-n sus!

Unui arhimandrit grec ce blagoslovea pe diacon la slujbă: "Să îndrepteze Domnul pașii lui spre tot lucrul bun", părintele Duhu îi zise:

— Ba mai bine să îndrepteze Domnul pașii voștri peste Dunărea, cuvioșilor, că destul ne-ați pângărit biserica și neamul cu smeritele voastre bagoslovenii.

Profesorul Columb de la liceu, care zise odată părintelui Isaia: "Bună dimineața, Duhule", el îi răspunse:

— Mulțămesc, cadavrule! Și cred că ai la știință că cuvintele popă și profesor se încep cu "pocoiu", ca și substantivul porcule.

Popilor de mir, pe care îi numea haldei, le cânta antifoanele următoare:

Diaconii și cu pochii, de treji ce sunt, de-abia văd cu ochii. Iar mamelor preutese, beția din cap nu le mai iese!

Și câte ponturi și ponosuri nu da dintr-însul, de-i era și lui lehamete câteodată să se mai întâlnească cu cineva și să-l mai stârnească la vorbă. Odată, ieșind supărat de la Mitropolie, îl întâlnește părintele Arbore de la Bărnovschi și-l întreabă:

— De unde vii, părinte Isaie?

— Nu știu!

— Încotro ai luat-o, părinte Isaie?

— Nu știu!

— Cum așa, de nu știi nici de unde vii, nici încotro te duci?!

— Iaca cum, răspunse Duhu: când eram băiet, stupeam în palma stângă, apoi trânteam cu muchea palmei celeilalte în stupit și, în care parte sărea el, într-acolo apucam și eu.

— Și acum tot așa faci? întrebă părintele Arbore.

— Tot, batăr să crape dracul!
— Dar dacă, din întâmplare, ar sări stupitul înspre Golia, cum ți s-ar păre?
— Dar știi că m-ai ars, haldeule?! zise părintele Duhu, luându-și tălpășița, Dunăre de mânios.

La cea din urmă, strângând părintele Duhu para câte para, și-a comisionat cărți spiritiste și, cetindu-le, cică a zis cătră oarecine:

— Aceste cărți, încăpând în mâna unor șarlatani ignoranți, ai să auzi vorbindu-se că fac minuni, ca sfinții.

Și sfânt să fie rostul părintelui Duhu, căci tocmai așa s-a întâmplat. Într-una din zile, neavând el cu ce să-și cumpere pâne, le-a luat cu vravul și le-a vândut directorașului unei școale primare cu te mieri ce. Și de-atunci începutul spiritiștilor în Iași. De-atunci Grigore Nazianzul, Efrem Sirul, Solomon înțeleptul și alți răposați de veacuri nu se mai pot liniști în morminte; întrebare peste întrebare li se face. Ș-apoi, ia să nu răspundă, că dracu-i a lor pe șepte ani! Auzind părintele Duhu că s-a făcut zvon prin Iași despre niște năzdrăvănii ca aceste, cică s-a luat sfinția-sa pe gânduri, zicând:

— Vai de cel ce se smintește, dar mai vai de cel prin care vine sminteala!

Și poate că din această pricină, bolnăvindu-se greu, și-a dat duhul, tocmai când ajunsese îngrijitor la biserica Nicorița din Tătărași; de unde, aproape fiindu-i țintirimul Eternitatea, și-a luat acolo casă de veci, fie-i țărna ușoară! Și de-atunci, ca' mai ba să-l vadă cineva bădădăind pe ulițile Iașilor.

Cinci pâni

Doi oameni, cunoscuți unul cu altul, călătoreau odată, vara, pe un drum. Unul avea în traista sa trei pâni, și celalalt două pâni. De la o vreme, fiindu-le foame, poposesc la umbra unei răchiți pletoase, lângă o fântână cu ciutură, scoate fiecare pânile ce avea și se pun să mănânce împreună, ca să aibă mai mare poftă de mâncare.

Tocmai când scoaseră pânile din traiste, iaca un al treile drumeț, necunoscut, îi ajunge din urmă și se oprește lângă dânșii, dându-le ziua bună. Apoi se roagă să-i deie și lui ceva de mâncare, căci e tare flămând și n-are nimica merinde la dânsul, nici de unde cumpăra.

— Poftim, om bun, de-i ospăta împreună cu noi, ziseră cei doi drumeți călătorului străin; căci mila Domnului! unde mănâncă doi mai poate mânca și al treilea.

Călătorul străin, flămând cum era, nemaiașteptând multă poftire, se așază jos lângă cei doi, și încep a mânca cu toții pâne goală și a be apă rece din fântână, căci altă udătură nu aveau. Și mănâncă ei la un loc tustrei, și mănâncă, până ce gătesc de mâncat toate cele cinci pâni, de parcă n-au mai fost.

După ce-au mântuit de mâncat, călătorul străin scoate cinci lei din pungă și-i dă, din întâmplare, celui ce avusese trei pâni, zicând:

— Primiți, vă rog, oameni buni, această mică mulțămită de la mine, pentru că mi-ați dat demâncare la nevoie; veți cinsti mai încolo câte un pahar de vin, sau veți face cu banii ce veți pofti. Nu sunt vrednic să vă mulțămesc de binele ce mi-ați făcut, căci nu vedeam lumea înaintea ochilor de flămând ce eram.

Cei doi nu prea voiau să primească, dar, după multă stăruință din partea celui al treilea, au primit. De la o vreme, călătorul străin și-a luat ziua bună de la cei doi și apoi și-a căutat de drum. Ceilalți mai rămân oleacă sub răchită, la umbră, să odihnească bucatele. Și, din vorbă în vorbă, cel ce avuse trei pâni dă doi lei celui cu două pâni, zicând:

— Ține, frate, partea dumitale, și fă ce vrei cu dânsa. Ai avut două pâni întregi, doi lei ți se cuvin. Și mie îmi opresc trei lei, fiindc-am avut trei pâni întregi, și tot ca ale tale de mari, după cum știi.

— Cum așa?! zise celălalt cu dispreț! pentru ce numai doi lei, și nu doi și

jumătate, partea dreaptă ce ni se cuvine fiecăruia? Omul putea să nu ne deie nimic, și atunci cum rămânea?
— Cum să rămâie? zise cel cu trei pâni; atunci aș fi avut eu pomană pentru partea ce mi se cuvine de la trei pâni, iar tu, de la două, și pace bună. Acum, însă, noi am mâncat degeaba, și banii pentru pâne îi avem în pungă cu prisos: eu trei lei și tu doi lei, fiecare după numărul pânilor ce am avut. Mai dreaptă împărțeală decât aceasta nu cred că se mai poate nici la Dumnezeu sfântul...
— Ba nu, prietene, zice cel cu două pâni. Eu nu mă țin că mi-ai făcut parte dreaptă. Haide să ne judecăm, și cum a zice judecata, așa să rămâie.
— Haide și la judecată, zise celălalt, dacă nu te mulțămești. Cred că și judecata are să-mi găsească dreptate, deși nu m-am târât prin judecăți de când sunt.

Și așa, pornesc ei la drum, cu hotărârea să se judece. Și cum ajung într-un loc unde era judecătorie, se înfățoșează înaintea judecătorului și încep a spune împrejurarea din capăt, pe rând fiecare; cum a venit întâmplarea de au călătorit împreună, de au stat la masă împreună, câte pâni a avut fiecare, cum a mâncat drumețul cel străin la masa lor, deopotrivă cu dânșii, cum le-a dat cinci lei drept mulțămită și cum cel cu trei pâni a găsit cu cale să-i împartă.

Judecătorul, după ce-i ascultă pe amândoi cu luare aminte, zise celui cu două pâni: — Și nu ești mulțămit cu împărțeala ce s-a făcut, omule?
— Nu, domnule judecător, zise nemulțămitul; noi n-am avut de gând să luăm plată de la drumețul străin pentru mâncarea ce i-am dat; dar, dac-a venit întâmplarea de-așa, apoi trebuie să împărțim drept în două ceea ce ne-a dăruit oaspetele nostru. Așa cred eu că ar fi cu cale, când e vorba de dreptate.
— Dacă e vorba de dreptate, zise judecătorul, apoi fă bine de înapoiește un leu istuialalt, care spui c-a avut trei pâni.

— De asta chiar mă cuprinde mirare, domnule judecător, zise nemulțămitul cu îndrăzneală. Eu am venit înaintea judecăței să capăt dreptate, și văd că dumneata, care știi legile, mai rău mă acufunzi. De-a fi să fie tot așa și judecata dinaintea lui Dumnezeu, apoi vai de lume!
— Așa ți se pare dumitale, zise judecătorul liniștit, dar ia să vezi că nu-i așa. Ai avut dumneata două pâni?
— Da, domnule judecător, două am avut.
— Tovarășul dumitale, avut-a trei pâni?

— Da, domnule judecător, trei a avut.
— Udătură ceva avut-ați vreunul?
— Nimic, domnule judecător, numai pâne goală și apă răce din fântână, fie de sufletul cui a făcut-o acolo, în calea trecătorilor.
— Dinioarea, parcă singur mi-ai spus, zise judecătorul, că ați mâncat toți tot ca unul de mult; așa este?
— Așa este domnule judecător.

— Acum, ia să statornicim rânduiala următoare, ca să se poată ști hotărât care câtă pâne a mâncat. Să zicem că s-a tăiat fiecare pâne în câte trei bucăți deopotrivă de mari; câte bucăți ai fi avut dumneata, care spui că avuși două pâni?
— Șese bucăți aș fi avut, domnule judecător.
— Dar tovarășul dumitale, care spui că avu trei pâni?
— Nouă bucăți ar fi avut, domnule judecător.
— Acum, câte fac la un loc șese bucăți și cu nouă bucăți?
— Cincisprezece bucăți, domnule judecător.
— Câți oameni ați mâncat aceste cincisprezece bucăți de pâne?
— Trei oameni, domnule judecător.
— Bun! Câte câte bucăți vin de fiecare om?
— Câte cinci bucăți, domnule judecător.
— Acum, ții minte câte bucăți ai fi avut dumneta?
— Șese bucăți, domnule judecător.
— Dar de mâncat, câte ai mâncat dumneta?
— Cinci bucăți, domnule judecător.
— Și câte ți-au mai rămas de întrecut?
— Numai o bucată, domnule judecător.

— Acum să stăm aici, în ceea ce te privește pe dumneta, și să luăm pe istalalt la rând. Ții minte câte bucăți de pâne ar fi avut tovarășul d-tale?
— Nouă bucăți, domnule judecător.
— Și câte a mâncat el de toate?
— Cinci bucăți, ca și mine, domnule judecător.
— Dar de întrecut, câte i-au mai rămas?
— Patru bucăți, domnule judecător.

— Bun! Ia, acuș avem să ne înțelegem cât se poate de bine! Vra să zică, dumneta ai avut numai o bucată de întrecut, iar tovarășul dumitale, patru bucăți. Acum, o bucată de pâne rămasă de la dumneta și cu patru bucăți de la istalalt fac la un loc cinci bucăți?

— Taman cinci, domnule judecător.
— Este adevărat că aceste bucăți de pâne le-a mâncat oaspetele dumneavoastră, care spui că v-a dat cinci lei drept mulțămită?
— Adevărat este, domnule judecător.
— Așadar, dumitale ți se cuvine numai un leu, fiindcă numai o bucată de pâne ai avut de întrecut, și aceasta ca și cum ai fi avut-o de vânzare, deoarece ați primit bani de la oaspetele dumneavoastră. Iar tovarășul dumitale i se cuvin patru lei, fiindcă patru bucăți de pâne a avut de întrecut. Acum, dară, fă bine de înapoiește un leu tovarășului dumitale. Și dacă te crezi nedreptățit, du-te și la Dumnezeu, și las' dacă ți-a face și el judecată mai dreaptă decât aceasta!

Cel cu două pâni, văzând că nu mai are încotro șovăi, înapoiește un leu tovarășului său, cam cu părere de rău, și pleacă rușinat. Cel cu trei pâni însă, uimit de așa judecată, mulțămește judecătorului și apoi iese, zicând cu mirare:
— Dac-ar fi pretutindene tot asemenea judecători, ce nu iubesc a li cânta cucul din față, cei ce n-au dreptate n-ar mai năzui în veci și-n pururea la judecată.

Corciogarii, porecliți și apărători, nemaiavând chip de traiu numai din minciuni, sau s-ar apuca de muncă, sau ar trebui, în toată viața lor, să tragă pe dracul de coadă... Iar societatea bună ar rămâne nebântuită.

Ioan Roată și Vodă Cuza

Între țăranii fruntași care au luat parte, împreună cu boierii, cu episcopii și cu mitropolitul țării la Divanul ad-hoc din Moldova, în 1857, era și moș Ion Roată, om cinstit și cuviincios, cum sunt mai toți țăranii români de pretutindeni. Numai atâta, că moș Ion Roată, după câte văzuse și după câte pățise el în viața sa, nu prea punea temei pe vorbele boierești și avea gâdilici la limbă, adică spunea omului verde în ochi, fie cine-a fi, când îl scormolea ceva la inimă. Așa e țăranul: nu prea știe multe. Și moș Ion Roată, fiind țăran, cum v-am spus, deși se-nvrednicise a fi acum printre boieri, nu avea ascunzători în sufletul său.

În Divanul ad-hoc din Moldova erau boieri de toată mâna: și mai mari, și mai mici; și mai bătrâni, și mai tineri; și mai învățați, și mai neînvățați, cum îi apucase timpul. Între acești din urmă erau de-alde bătrânul Alecu Forăscu, poreclit și Tololoiu, Grigore Cuza și alți câțiva de-alde aceștia, care, ținându-se de obiceiurile strămoșești, în toate sărbătorile ascultau cu evlavie slujbă bisericească de la început până la sfârșit, cântând și citind la strană de-a valma cu dascălii și preoții bisericii; iar la zile mari, ca să le ticnească veselia, împărțeau bucățica de pâine cu orfanii, cu văduvele și cu alți nevoiași, cum apucară din părinți. Atâta-i ajungea capul, atâta făceau și ei pe vremea lor, Dumnezeu să-i ierte și să-i odihnească, unde-or fi acolo, că bună inimă mai aveau!

Dar să ne întoarcem iar la Divanul ad-hoc. Aici, ca în toate adunările de felul acestora, se făcea vorbă multă; și era lucru firesc să se facă, fiind în luptă timpul de față cu cel trecut, pentru cea mai dreaptă cauză a neamului românesc: Unirea, sfânta Unire!

Boierii cei mai tineri, crescuți de mici în străinătate, numai cu franțuzească și nemțească, erau cârtitori asupra trecutului și cei mai guralivi totodată. Vorba, portul și apucăturile bătrânești nu le mai veneau la socoteală. Și din această pricină, unii, în aprinderea lor, numeau pe cei bătrâni: rugini învechite, ișlicari, strigoi și câte le mai venea în minte, după cum le era și creșterea; dă, învățați nu-s?...

Nu-i vorbă că și nătângia unor bătrâni era mare. Uneori, când se mâniau, dădeau și ei tinerilor câte-un ibrișin pe la nas, numindu-i: bonjuriști, duelgii, pantalonari, oameni smintiți la minte și ciocoi înfumurați, lepădați de lege,

stricători de limbă și de obiceiuri. În așa împoncișare de idei se aflau boierii bătrâni cu tineretul din Divanul ad-hoc al Moldovei, cu toate că și unii și alții erau pentru "Unire". Numai atâta, că bătrânii voiau "Unire" cu tocmală, iar tinerii "Unire" fără socoteală, cum s-a și făcut.

Toate ca toatele, dar mare luptă aveau unii dintre boierii tineri cu cuconul Alecu Forăscu, care, una-două, îi tolocănea, mustrându-i: ba că nu vorbesc drept românește, cum vorbeau părinții lor, ci au corchezit graiul strămoșesc, de nu-i mai înțelege nimene; ba că "umblați cu șurubele, să ne trageți butucul"; ba că "face omul cu cineva o tovărășie cât de mică, și tot urmează învoială între părți, iar nu așa cu ochii închiși", căci, "dacă n-ai carte, n-ai parte", scurtă socoteală; ba că, "de când cu străinătatea, v-ați înstrăinat și legea, și limba, și inima, și chiar dragostea sătenilor; și după nepăsarea și risipa ce o facem, zvârlind banul pe lucruri de nimica, puțin mai avem de înstrăinat, și nu-i departe vremea aceea, pe cât văd eu. Întrebați pe bieții nemernici de săteni, să spuie ei dacă mai cunosc cine le e stăpân. Au rămas ca niște câini ai nimănui, sărmanii oameni! Cine se scoală mai dimineață, acela e mai mare în sat la ei, de-i horopsește și-i țuhăiește mai rău decât pe vite! Ciocoismul și străinii să trăiască, și las' pe dânșii, că ne scot ei la covrigi!" Ba că "vai de țara care ajunge s-o puie copiii la cale"; ba că "vorba multă, sărăcia omului", și, dacă li-i treaba de-așa, facă ei ce-or ști, că el mai bine se duce acasă, că-i plouă caii în spate și-i stau vitele cu dinții la stele, din pricina slugilor, cărora puțin le pasă de munca stăpânului; și câte și mai câte năzdrăvănii de-alde aceste. Las' pe bătrâni să te descânte și să te judece ei, în legea lor, că nu-ți mai trebuie alt popă... Și iaca așa cu de-alde cuconul Alecu Forăscu.

Acum vine alta la rând. Într-una din zile, cum vorbea frumos un boier dintre cei tineri, iaca și moș Ion Roată sare cu gura:

— Aveți bunătate de vorbiți mai moldovenește, cucoane, să ne dumerim și noi; căci eu, unul, drept vă spun, că nu pricep nimica, păcatele mele!

Un oarecare boier întâmpină atunci pe moș Ion Roată, zicându-i cu glas poruncitor și răutăcios:

— Dar ce nevoie mare este să înțelegi tu, mojicule? Tacă-ți leoarba, dac-ai venit aici; c-apoi întoarce-ne-vom noi acasă, și helbet! nu ți-a lua nime din spate ce știu eu... Auzi obrăznicie! Tu... cu optzeci de mii de fălci de moșie, și el un ghiorlan c-un petic de pământ, și uite ce gură face alăturea cu mine!...

Moș Ion Roată, simțindu-se lovit până în suflet, răspunde atunci cu glas plângător:

— Dar bine, cucoane, dacă nu v-a fost cu plăcere să picepem și noi câte ceva din cele ce spuneți dumneavoastră, de ce ne-ați mai adus aici să vă bateți joc de noi? Ei, cucoane, cucoane! Puternic ești, megieș îmi ești, ca răzeș ce mă găsesc, și știu bine că n-are să-mi fie moale când m-oi întoarce acasă, unde mă așteaptă nevoile. Dar să nu vă fie cu supărare, ia, palmele aceste țărănești ale noastre, străpunse de pălămidă și pline de bătături, cum le vedeți, vă țin pe d-neavoastră deatâta amar de vreme și vă fac să huzuriți de bine. Și mai mult decât atâta: orice venetic, în țara asta, este oploșit de dumneavoastră, și-l priviți cu nepăsare cum ne suge sângele, și tăceți și-l îmbrățișați! Numai noi, vite de muncă, vă suntem dragi ca sarea în ochi... Din mojici, din ghiorlani și din dobitoci nu ne mai scoateți! Dumnezeu să ne ierte, și să ne iertați și dumneavoastră, cucoane, dar cu adevărat așa este: v-ați deprins a lua focul totdeauna cu mâinile noastre cele mojicești... și tot noi cei horopsiți!

— Sfânt să-ți fie rostul, moș Ioane, că ai vorbit din durere, răspunse atunci cuconul Alecu Forăscu; și sunt fericit că stai alăturea cu mine. Decât un bonjurist c-o mână de învățătură, mai bine un țăran cu un car de minte!

La aceste vorbe, mulți dintre boieri s-au simțit atinși; cel cu pricina... a rămas ca opărit. Iar colonelul Alexandru Cuza a dat mâna prietenește cu moș Ion Roată.

În sfârșit, după multe dezbateri furtunoase urmate în Divanul ad-hoc, s-a încuviințat "Unirea", și apoi deputații s-au întors fiecare pe la vetrele lor.

Peste câțiva ani după aceasta, trecând Cuza-vodă spre București, a poposit la Agiud, unde l-a întâmpinat o mulțime de lume, ca pe un domnitor.

Printre lumea ce se înghesuia, cu treabă, fără treabă, iaca se zărește o hârtie fâlfâind pe deasupra capetelor mulțimii, în vârful unei prăjini. Cuza-vodă, înțelegând că trebuie să fie vrun suflet necăjit, face semn să i se deschidă calea. Și, când colo, un țăran bătrân cade în genunchi dinaintea domnitorului, sărutându-i mâna, cu lacrimile în ochi, și dându-i o hârtie scrisă pe toate fețele.

— He, he! moș Ion Roată, prietenul și tovarășul meu cel vechi din Divanul ad-hoc, lucru negândit! Ridică-te, moș Ioane, și spune-mi, fără sfială, ce durere ai. Ți-a făcut cineva vrun neajuns?

Moș Ion Roată, văzând că, după atâția ani de zile, nu l-a uitat colonelul Alexandru Cuza și că l-a primit cu atâta bunătate, a început a plânge cu hohot și a-l ruga să-i citească hârtia.

Vodă, fiind gata de plecare și văzând că hârtia lui moș Roată cuprinde multă polologhie, zise cu blândețe:

— Spune, moș Ioane, din gură ce ai de spus, că mai bine am să înțeleg!

Atunci moș Roată, venindu-și în sine, începe a se jelui cum urmează:

— Luminarea-voastră! De când cu păcatul cel de "ad-hoc", n-am mai avut zi bună cu megieșul meu cel puternic, stăpânul unei moșii foarte mari, pe care-l cunoști măria-ta. N-am gândit, nenorocitul de mine, că dumnealui, un boier așa de mare, putred de bogat și cu învățătură, să-și pună mintea cu unul ca mine, de la niște vorbe nesocotite ce le-am zis și eu atunci, într-un necaz. Numai Dumnezeu să-i dea sănătate și bine, dar amarnic m-a lovit în avere și în cinste! Crede, măria-ta, că nici eu n-am fost așa de sec, între cei de-o seamă cu mine. Dar, de cum am ajuns acasă, goană și prigoană pe capul meu, din partea boierului, în tot felul.

Întâi și-ntâi, a pus înadins pe feciorii boierești să-mi caute pricină și să mă aducă la sapă de lemn. Și aceștia, ca oameni fără judecată și pizmași, făceau toate chipurile satanicești, sau ei de-a dreptul, sau prin alții, cum să dea vitișoarele mele măcar de-un pas pe moșia boierească; ș-apoi, sub cuvânt că au făcut stricăciune, să mi le poată ucide fără nici o cruțare! Și astăzi împușcă-i porcii; mâine, vacile și boii; poimâine, căișorii; în altă zi ie-i oile dinapoi cu grămada și du-le la curte. Îți poți închipui, măria-ta, ce urgie grozavă era pe capul meu!

Văzând eu de la o vreme că nu mai încetează cu jafurile, mi-am luat inima-n dinți și m-am dus la boier să mă jeluiesc. Și boierul, în loc de un cuvânt bun, m-a scuipat drept în obraz, de față cu slugile sale și cu alți oameni ce se aflau atunci la curte, încât am crezut că a căzut cerul pe mine de rușine! Ba încă m-a și amenințat că altă dată, de mi-a mai călca piciorul în ograda boierească, are să poruncească să mă întindă la scară și să mă bată cu biciul! Și cu rânduiala asta, măria-ta, în câțiva ani de zile m-a calicit cu desăvârșire, și mi-a ridicat și cinstea, care pentru mine a fost cel mai scump lucru!

Cuza-vodă a stat neclintit și s-a uitat țintă la moș Ion Roată, cât a vorbit el. Și când a isprăvit vorba, vodă i-a pus două fișicuri de napoleoni în mână, zicându-i cu bunătate:

— Ține, moș Ioane, acest mic dar de la mine, și întâmpină-ți nevoia, de azi pe mâine, cum te-a lumina Cel-de-sus! Iar pe boier lasă-l în judecata lui Dumnezeu, căci "El nu bate cu ciomagul".

Lui moș Ion Roată i se umplură din nou ochii de lacrimi, și, sărutând mâna lui vodă, ca semn de mulțumire, zice oftând:

— Dar cu rușinea ce mi-a făcut, cum rămâne, măria-ta?

— Cu rușinea, iaca așa rămâne, moș Ioane, zise Cuza-vodă, sărutându-l pe un obraz și pe altul, în fața mulțimii adunate acolo. Du-te și spune sătenilor dumitale, moș Ioane, că, pe unde te-a scuipat boierul, te-a sărutat domnitorul țării și ți-a șters rușinea.

POVESTIRI DIDACTICE

Păcală

Un negustor, umblând prin mai multe sate și orașe, ca să cumpere grâu, păpușoi și altele, într-o zi ajunse la un pod și când era să treacă văzu un om care se odihnea acolo: acesta era Pâcală. Negustorul, voind să afle ceva de la el, ca orice negustor, se apropie de dânsul și-l întrebă:

— De unde ești, măi creștine?

— Ia din sat de la noi, răspunse Pâcală.

— Din care sat de la voi?

— Iaca de acolo, tocmai de sub acel mal, arătând negustorului cu mâna spre un deal.

— Bine, dar ce sat e acela? Eu nu-l știu.

— Ei! cum să nu-l știi; e satul nostru, și eu de acolo vin.

— Nu așa, măi prostule. Eu te-ntreb: acel sat pe a cui moșie este și cum îi botezat?

— Doamne! da' nu știi că moșiile sunt boierești și asta-i a cuconului nostru, ce șede la București? Iar satu-l botează popa într-o căldărușă cu apă, cum îi scrie lui în cărți.

Negustorul, privindu-l lung, zise în sine: Mă!... aista-i chiar Pâcală.

— Dar cum te cheamă pe tine?

— Iaca!... ce mă întreabă. Mă cheamă ca pe oricare: vină-ncoace, ori vin-aici!

Negustorul începu a-și face cruce ca de naiba și iar îl întrebă:

— Dar cu chemarea împreună cum te mai strigă?

— Iaca așa: vino! u! mă! răspunse Pâcală.

Negustorul începu atunci a râde și zise: ce prost! Apoi îl mai întrebă:

— Dar ce bucate se fac acolo la voi?

— Mai mult terciu cu mămăligă mâncăm, zise Pâcală.

— Înțelege-mă, prostule! Nu te întreb de bucate ferte.

— D-apoi de care bucate mă-ntrebi?

— Te-ntreb dacă s-au făcut la voi grâu, orz și altele.

— Da, s-au făcut până la brâu, răspunse Pâcală.

— Nu te-ntreb de înălțime, că doar n-am nevoie de paie pentru boi, ci aș voi să știu ce feliu este la voi grăuntele orzului.

— Să-ți spun, dacă nu știi, zise Pâcală. Grăuntele orzului este lungăreț,

îmbrăcat c-o coajă cam gălbie și c-o țapă în vârf.

— Bine, știu de astea; dar spune-mi ce fel se vinde, că aș voi să cumpăr și eu.

— De! nu știi dumnia-ta ce fel? Unul dă grâul ori orzul, și altul îi dă bani: galbeni, napoleoni ori altăceva.

— Nu mă-nțeleseși nici asta; eu te-ntreb: cum se dă?

— Bre!... Nici asta n-o știi. Să-ți spun eu: iei banița ori dimerlia și pui în ea pân-o umpli cu vârf, apoi cu coada lopeții o razi ș-o torni în sac, pe urmă iarăși o umpli și tot asemine faci.

— Eu nu te-ntreb asta, om fără cap ce ești!

— Dar ce fel mă-ntrebi? zise Pâcală.

— Cu ce preț se vinde chila ori banița; câți lei?

— Așa cum te-nvoiești; și câți lei dai atâta iei.

Negustorul, supărat, îl mai întrebă:

— Neghiobi ca tine mai sunt acolo-n sat?

— U! hu!... este badea Mușat, badea Stan, Neagu, Voicu, Florea, Soare, badea Bran, Coman și alții.

— Ho! mă, destul! Dar cine este mai mare decât toți la voi în sat?

— Cine-i mai mare? Badea Chițu; el este mai nalt decât toți; e atât de lung, încât mai n-ajungi cu mâna la umărul său.

— Bre!... proastă lighioaie mai ești! Nu te-ntreb așa.

— Dar cum? zise Pâcală.

— Eu îți zic: pe cine ascultați voi aici în sat?

— I! ha! auzi vorbă! Ascultăm pe lăutarul moș Bran; când începe să cânte, tot satul stă cu ochii și urechile țintă la el.

— Nu zic așa, măi nătărăule! Răspunde-mi odată cum te-ntreb.

— Ei, cum?

— Eu te-ntreb de cine aveți frică aici în sat mai mult.

— Văleu, maică! Ia, de buhaiul lui moș popa, mare frică mai avem, mămulică. Când vine sara de la păscut, fugim de el care încotro apucăm; că atât e de înfricoșat, de gândești că e turbat; când începe să mugească, sparie chiar și copiii din sat.

— Mă!... da'! ce namilă de om ești tu? Nu cumva ești vrun duh rău, frate cu Mează-noapte sau cu Spaima-pădurei?

— Ei, Doamne! De ce mă-ntrebi, când mă privești? Ce? Nu mă vezi că-s om ca și dumniata: cu cap, cu ochi, gură, nas, mâni și cu picioare, mă mișc și mă uit ca toți.

— Așa te văd și eu, dar ai minte și simțire abia ca un dobitoc. Ia spune-mi, zău: aveți butnari sau dogari în sat la voi?
— Avem.
— Na cinci bani, și du-te să-ți puie doagele ce-ți lipsesc.

Prostia din născare, leac în lume nu mai are; ea este o uricioasă boală, ce nu se vindecă în școale, ba nici în spitale.

Inul și cămeșa

Inul:
— Știi tu, cămeșă dragă, ce erai odată?
— Ce să fiu? Eram ceea ce mă vezi: cămeșă albă, cu care se îmbracă oamenii.
— Nu-i așa! Ai fost o sămânță, apoi o burueană, clătinată de vânt, ca toate buruenele: așa naltă, supțirea, tocmai de potriva mea; erai in cu floricică albastră, fata mea. Când ai fost crescut și copt, cum sunt eu acum, oamenii te-au smuls din pământ, te-au legat în fuioare, te-au pus copăcel și te-au lăsat la soare ca să te usuci. După aceea te-au culcat pe țol și te-au bătut cu bețe, ca să-ți scoată sămânța; apoi bătut și stâlcit cum erai, te-au dus la baltă și te-au pus în topitoare, unde-ai stat vro zece zile, ca să te topești, adecă să-ți putrezească hlujul. După asta, te-au scos și te-au pus iarăși la soare, ca să te usuci, răzămându-te de gardul pe care ești întinsă acum. Fiind uscat, te-au melițat, și hlujul tău s-a prefăcut în pozderie, iară cojița ta în fuior. Femeile apoi te-au răgilat, te-au periet și te-au făcut fuior frumos și moale ca mătasa; din fuior te-au făcut caier, te-au pus în furcă și au început a toarce, prefăcându-te în tort sau ață. Tortul l-au depănat pe râșchitor, spre a-l face căleap; călepele s-au fert cu leșie, să se înălbească, apoi te-au pus pe vârtelniță, de pe care au început a le depăna pe mosoare cu letca; de pe mosoare te-au urzit pe urzoi, apoi te-au luat și te-au învălit pe sulul de dinapoi, punând vergele pintre pături, ca să nu se hrentuiască urzala; și fuscei pintre rost, ca să nu se încâlcească natra. După asta te-au nevedit, trecându-te prin ițe și prin spată; și, cu ajutorul slobozitorului, al zăvorului și al lopățelei, te-au întins în stative, legându-te de sulul de dinainte, de unde se începe "gura pânzei". Călepele lăsate pentru bătătură le-au depănat pe țevi cu sucala; apoi, punând țăvile în suveică, au început a țese, adecă a trece bătătura pintre urzală cu ajutorul tălpigilor, al scripților și al ițelor. Ca să se îndesască firele, bătătura se bate cu vatalele, între care e așăzată spata. Și iaca așa te-au prefăcut în pânză. Când era cald afară și frumos, femeile te-au dus la baltă și te-au ghilit; apoi te-au fert cu leșie și iar te-au ghilit, până te-ai înălbit. Când erai albă cum trebuie, te-au uscat, te-au făcut vălătuc, te-au croit și au făcut din tine ceea ce ești acum,

— Mică burueană, nu știu de unde-ai mai scos atâtea despre mine. Ei, dragă, poate nu știi că oamenii mai fac pânză și din sora noastră cânepă, și din fratele nostru bumbac, ba și din înghimpătoarea urzică mai fac un fel de pânză. Dar în fabrici se țes fel de fel de pânzeturi, mult mai ușor și în timp mult mai scurt.

— Bre! multe mai auzi!

— Mai așteaptă, că n-am sfârșit încă. Din cămeșă sau rufă, peste câtva timp ai să te faci tearfă, din care se face scamă pentru bolnavii din spitale și pentru soldații răniți în bătălie. Apoi te caută, ca iarba de leac, să facă la fabrică din tine hârtie.

— Mare minune mi-ai spus, dragă burueană, zise cămeșa. De-a fi așa, apoi toate lucrurile nu sunt ceea ce se văd, ci altăceva au fost odată, altăceva sunt acum și altăceva au să fie.

— Tocmai așa, soro! Gardul, pe care ești tu întinsă acum, a fost altădată pădure. Ce are să fie de-acum înainte? Mătasa, frunză de dud întrată în pântecele unor gândaci. Varul, ce-a fost mai înainte? Dar funiile și odgoanele? ș.a.

Femeile leneșe de la țară au cântecul acesta:

Puseiu pânza, când da frunza,
Ș-o gătiiu în Sân-Văsii
Și-mi păru că mă grăbiiu...
i de lungă-i ca o pungă
Și de lată... toată-i spartă!
Pe sulul de dinapoi,
O sută de lătunoi,
Pe sulul de dinainte,
Cioprea le mai ține minte.
Pintre ițe și-ntre spată
Paște-o iapă deșălată;
Pintre ițe și fuscei
Paște-o scroafă cu purcei.

Acul și barosul

Acul:
— Moșule, de ce ești zurbagiu? Te sfădești necontenit cu soră-ta nicovala, țipați și faceți larmă, de-mi țiuie urechile. Eu lucrez toată ziua, și nime nu-mi aude gura. — Iaca, mă!... da de unde-ai ieșit, Pâcală?
— De unde-am ieșit, de unde n-am ieșit, eu îți spun că nu faci bine ceea ce faci.
— Na! vorba ceea: a ajuns oul mai cu minte decât găina. Măi băiete, trebuie să știi că din sfădălia noastră ai ieșit; ș-apoi tu ni cauți pricină?
— Mă rog, iertați-mă! că dacă n-ar fi fost focul, foile, pleafura și omul care să vă facă să vă deie nume, ați fi rămas mult și bine în fundul pământului, ruginite ca vai de voi.
— Măsură-ți vorbele, băiete! Auzi, soră nicovală, cum ne râde acușorul?
— Aud, dar n-am gură să-i răspund; și văd, dar trebuie să rabd.
— Vorba ceea, soro: "Șede hârbu-n cale și râde de oale". Măi pușchiule! Ia să vedem, ce ai făcut tu mai mult decât noi?
— Ce am făcut și ce fac, îndată ț-oiu spune. Ca să nu lungesc vorba, hainele bărbătești și femeiești, din creștet până în tălpi, și alte nenumărate lucruri frumoase și scumpe, fără de mine nu se pot face. Mergi la croitor, intră în bordeiu, suie-te în palat, ai să mă găsești. Fetele mă pun în cutiuțe aurite, mă înfing în perinuțe de mătasă și îngrijesc de mine ca de un mare lucru.
— Da' în stogul de fân nu vrei să te puie, mititelule?
— Nici în stogul de fân, dar nici trântit într-un ungher al ferăriei, ca tine. Ia spune-mi: te mai ie cineva în mână decât ferarul?
— Ia ascultă, te prea întreci cu șaga, piciule! Dacă șezi la cinste, și toți îngrijesc de tine, cum zici, de ce li împungi degetele?
— Da împung pe cască gură cel somnoros, pentru că voiesc să iasă din mâna lui, prin ajutorul meu, multe lucruri folositoare și frumoase. Tu, pentru ce bați ferul cel culcat pe nicovală și ruginit ca și tine? Nu ca să faci din el lucruri mai bune și mai frumoase?
— Măi... da' bun ești de gură!
— Și de gură, dar și de lucru.
— Ei bine, tu mi-ai înșirat verzi și uscate; ia stăi să-ți spun și eu pe ale mele: toporul, barda, ciocanul, cleștele, vătraiul și nenumărate unelte și

mașini de fer, unele de-o mărime urieșă, iar altele mici și bicisnice ca tine, pututu-s-au face până n-au trecut pintre nicovală și ilău? Casa, bisericile, corabia, puștile, tunurile și alte lucruri nenumărate, așa-i că n-ar fi, de nu eram eu? Tu îmi spui de haine frumoase; eu ț-oiu spune de casă, de sapă, de secere, de coasă și de plug. Tu îmi spui mai mult de frumos, eu ț-oiu spune de cele neapărat trebuincioase.

— Mă faci să te-apuc iar la scărmănat, moșule baros. Haine i-au trebuit omului întâi, căci nu era să umble cu pielea goală și desculț ca gâștele.

— Te-ai încurcat cu socotelile, măi băiete. Ba de mâncare și casă i-a trebuit omului întâi ș-apoi haine frumoase, cum zici tu; cu rufe de ale tale îți ghioräiesc mațele de foame. Ai auzit vorba ceea, că "Golătatea încunjură, iar foamea dă de-a dreptul".

— Măi! da' ruginit mai ești!

— Ruginit cum sunt, eu v-am făcut și trebuie să ascultați de sfaturile mele.

— Așa este, dar te prea lauzi; las' mai bine să te laude alții. Și tu faci trebi bune, și eu; numai atâta, că tu faci lucruri mai din topor, eu mai delicate; tu șezi totdeauna cu ferarul cel uns de cărbuni, iar eu șed cu croitorul și cu tot felul de persoane.

— Iar ai început, ghibirdic fudul și guraliu? Croitorul tău trebuie să împungă mai mult de zece ori, până când ferarul meu mă rădică o dată; croitorul tău rupe altă dată pe zi câte zece ace; ferarul însă mă are pe viață, ba mă poate lăsa și de zestre la copiii de copiii săi. Ș-apoi încă una: cine dintre acești doi meșteri e mai grebănos și mai gubav? Ferariul meu, ori croitoriul tău?

— Moșule! ești bătrân și multe mai știi; fie pe-a dumitale.

— Bine mititelule! Ia acum ai mai venit de-acasă. Zi mai bine că industria sau meșteșugurile, noi le-am adus în lume; că bogățiile cele mari, nouă se datoresc. Mi-ai zis ruginit și ț-ai zis cioplit; mie-mi pare bine ca strănepoții mei să fie mai cioplit decât mine; cu timpul se cioplesc toate... Numai nu vă fuduliți și nu uitați obârșia voastră, ca nu cumva să vă ciopliți prea tare și să rămâneți care fără urechi, care fără dinți, care fără gură, care fără zimți, adecă niște cioarse de nici o treabă. C-apoi atunci iarăși mi-ți ajunge drăguș la căuș, și soră-mea nicovala vă va ține în spate, iar eu vă voiu bate pe rudă pe sămânță, ca să prindeți la minte.

Ursul păcălit de vulpe

Era odată o vulpe vicleană, ca toate vulpile. Ea umblase o noapte întreagă după hrană și nu găsise nicăiri. Făcându-se ziua albă, vulpea iese la marginea drumului și se culcă sub o tufă, gândindu-se ce să mai facă, ca să poată găsi ceva de mâncare. Șăzând vulpea cu botul întins pe labele de dinainte, îi vine miros de pește. Atunci ea rădică puțin capul și, uitându-se la vale, în lungul drumului, zărește venind un car tras de boi.

— Bun! gândi vulpea. Iaca hrana ce-o așteptam eu. Și îndată iese de sub tufă și se lungește în mijlocul drumului, ca și cum ar fi fost moartă.

Carul apropiindu-se de vulpe, țăranul ce mâna boii o vede și, crezând că-i moartă cu adevărat, strigă la boi: Aho! Aho! Boii se opresc. Țăranul vine spre vulpe, se uită la ea de aproape și, văzând că nici nu suflă, zice: Bre! da' cum naiba a murit vulpea asta aici?! Ti!... ce frumoasă cațaveică am să fac nevestei mele din blana istui vulpoiu! Zicând așa, apucă vulpea de după cap și, târând-o până la car, se opintește ș-o aruncă deasupra peștelui. Apoi strigă la boi: "Hăis! Joian, cea! Bourean". Boii pornesc.

Țăranul mergea pe lângă boi și-i tot îndemna să meargă mai iute, ca s-ajungă degrabă acasă și să ieie pelea vulpii.

Însă, cum au pornit boii, vulpea a și început cu picioarele a împinge peștele din car jos. Țăranul mâna, carul scârțâia, și peștele din car cădea. După ce hoața de vulpe a aruncat o mulțime de pește pe drum, bine...șor! sare și ea din car și, cu mare grabă, începe a strânge peștele de pe drum. După ce l-a strâns grămadă, îl ia, îl duce la bizunia sa și începe a mânca, că ta...re-i mai era foame!

Tocmai când începuse a mânca, iaca vine la dânsa ursul.

— Bună masa, cumătră! Ti!!! da' ce mai de pește ai! Dă-mi și mie, că ta...re! mi-i poftă! — Ia mai pune-ți pofta-n cuiu, cumătre, că doar nu pentru gustul altuia m-am muncit eu. Dacă ți-i așa de poftă, du-te și-ți moaie coada-n baltă, ca mine, și-i avea pește să mănânci. — Învață-mă, te rog, cumătră, că eu nu știu cum se prinde peștele.

Atunci vulpea rânji dinții și zise: Alei, cumătre! da' nu știi că nevoia te duce pe unde nu-ți e voia și te-nvață ce nici gândești? Ascultă, cumătre: vrei să mănânci pește? Du-te desară la băltoaga cea din marginea pădurei, vârâ-ți coada-n apă și stăi pe loc, fără să te miști, până despre ziuă; atunci

smuncește vârtos spre mal și ai să scoți o mulțime de pește, poate îndoit și-ntreit de cât am scos eu.

Ursul, nemaizicând nici o vorbă, aleargă-n fuga mare la băltoaga din marginea pădurei și-și vâră-n apă toată coada!... În acea noapte începuse a bate un vânt răce, de îngheța limba-n gură și chiar cenușa de sub foc. Îngheață zdravăn și apa din băltoagă, și prinde coada ursului ca într-un clește. De la o vreme, ursul, nemaiputând de durerea cozei și de frig, smuncește o dată din toată puterea. Și, sărmanul urs, în loc să scoată pește, rămâne făr' de coadă! Începe el acum a mornăi cumplit ș-a sări în sus de durere; și-nciudat pe vulpe că l-a amăgit, se duce s-o ucidă în bătaie. Dar șireata vulpe știe cum să se ferească de mânia ursului. Ea ieșise din bizunie și se vârâse în scorbura unui copac din apropiere; și când văzu pe urs că vine făr' de coadă, începu a striga:

— Hei cumătre! Dar ți-au mâncat peștii coada, ori ai fost prea lacom ș-ai vrut să nu mai rămâie pești în baltă?

Ursul, auzind că încă-l mai ič și în râs, se înciudează și mai tare și se răpede iute spre copac; dar gura scorburei fiind strâmtă, ursul nu putea să încapă înlăuntru. Atunci el caută o creangă cu cârlig și începe a cotrobăi prin scorbură, ca să scoată vulpea afară, și să-i deie de cheltuială... Dar când apuca ursul de piciorul vulpei, ea striga: "Trage, nătărăule! mie nu-mi pasă, că tragi de copac..." Iar când anina cârligul de copac, ea striga: "Valeu, cumătre! nu trage, că-mi rupi piciorul!" În zadar s-a năcăjit ursul, de-i curgeau sudorile, că tot n-a putut scoate vulpea din scorbura copacului.

Și iaca așa a rămas ursul pâcâlit de vulpe!